

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

รัศมี อ่อนปรีดา

GRAD VRU

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

พ.ศ. 2558

SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT OF RATCHABURI AND SAMUT
SONGKHRAM PROVINCES

RASSAMEE ONPREEDA

GRAD VRU

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN PUBLIC ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL

VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY
UNDER THE ROYAL PATRONAGE PATHUM THANI

2015

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม
ชื่อนักศึกษา รัศมี อ่อนปรีดา
รหัสประจำตัว 51B73330308
ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

..... ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ นิยมามกุล)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์)

(อาจารย์ พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(อาจารย์ พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์)

(อาจารย์ ดร.พรนภา เตียสุติกุล)

..... กรรมการและเลขานุการ

(ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิ

(อาจารย์ ดร.บุญเลิศ ไพรินทร์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิวงศ์ ศรีทองรุ่ง)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรณิกษ์ ศรีโวหาร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 18 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม
ชื่อนักศึกษา	รัศมี อ่อนปรีดา
รหัสประจำตัว	51B73330308
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรณเจตฤทธิ อาจารย์ พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงครามให้เหมาะสมยิ่งขึ้นการวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธีทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 42 คนจากผู้ที่มีความสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ ภายในท้องถิ่นและผู้ประกอบการการท่องเที่ยวโดยเลือกแบบเจาะจงและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการอุปมาวิเคราะห์และการตีความ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการโดยศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 324 คน ประกอบด้วยผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพ่อค้าแม่ค้า พนักงานขับรถ จำนวน 144 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 180 คน ที่เลือกมาแบบบังเอิญ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการกำหนดแบบไม่ทราบขนาดของกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของคอกครอนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ค่าความเชื่อมั่น 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า

1) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม ซึ่งสรุปจากการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจและสรุปรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้ (1) การพัฒนาแบบดั้งเดิม เป็นแบบวิถีชีวิตที่พึ่งพาตนเองในทางเศรษฐกิจ (2) การพัฒนาที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ และ (3) การพัฒนาบนฐานวัฒนธรรม เป็นแนวโน้มในปัจจุบัน และการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ ($\bar{X} = 3.72$) อยู่ในระดับสูงสุด โดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นหลัก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.66$) โดยมุ่งเน้นสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.60$) ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะอาดและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและบริการ การท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.59$) ตามลำดับ

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าประกอบด้วย (1) ปัจจัยนโยบายการท่องเที่ยวระดับชาติที่เหมาะสม มีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการสร้างความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น (2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบด้วย 5 ตัวแปรเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยบางส่วนจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว ($\beta=0.29$) (2) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล ($\beta=0.24$) (3) การมีส่วนร่วมในตัดสินใจ ($\beta=0.17$) (4) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม ($\beta=0.16$) และ(5) นโยบายการท่องเที่ยว ($\beta=0.09$) ซึ่งปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัยสามารถอธิบายความผันแปรของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามได้ร้อยละ 70.00 (Adjusted R Square = 0.700)

3) ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม ซึ่งได้ข้อสรุปจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย (1) ส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในลักษณะเครือข่ายเพื่อกำหนดนโยบายรวมถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่มีลักษณะรวมศูนย์(2) บูรณาการด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว (3) ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้อง และเอื้อต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว(4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนร่วมกันเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว(5) พัฒนาคุณภาพสินค้าศักยภาพบุคลากร และการบริการด้านการท่องเที่ยว (6) สร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานวัฒนธรรม โดยมุ่งพัฒนาเอกลักษณ์วัฒนธรรมชุมชนให้เป็นจุดเด่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมรับผิดชอบ (7) ปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ระยะยาวทางเศรษฐกิจ (8) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติให้คงอยู่ โดยปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ไม่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดการขยะมูลฝอยในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

Thesis Title Sustainable Tourism Development of Ratchaburi and Samut Songkhram Provinces
Student Rassamee Onpreeda
Student ID 51B73330308
Degree Doctor of Public Administration
Field of Study Public Administration
Thesis Advisor Professor Dr. Boonton Dockthaisong
Thesis Co-Advisors Assistant Professor Dr. Sa-ard Banchirdrit
General Dr. Kasemchart Naressenie

ABSTRACT

The objectives of this study were to 1) study sustainable tourism development of Ratchaburi and Samut Songkhram provinces 2) study the factors affecting it and 3) propose the guidelines for it. This research was conducted by using mixed methods which combined qualitative and quantitative research. The qualitative research was conducted by participatory observation and in-depth interviewing of 42 key informants who were key role participants to determine the direction of tourism management in the public sector, the private sector, including other groups of locals and tourism entrepreneurs. They were selected by purposeful sampling. The data were analyzed by analytic induction and interpretation. The quantitative research was conducted by studying a sample of 324 respondents comprised of entrepreneurs in four sites. Of those, 144 were sellers and boat drivers, and 180 were Thai tourists who were selected by accidental sampling. The sample size was obtained by the method of unidentified size of population using Cochran's formula. The tool for data collection was rating scale questionnaire with a reliability of 0.98 and the data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and stepwise regression analysis.

The research findings were as follows:

1) The qualitative research showed that the overall sustainable tourism development of Ratchaburi and Samut Songkhram provinces was at a satisfactory level and showed the following patterns of tourism development to be the current trends (1) traditional development; as a way of life for self-reliant economy (2) economic-focus development and (3) cultural-based development. The quantitative research showed that the overall results were at a high level ($\bar{X} = 3.65$). When each aspect was

considered individually, the highest mean was for image creation and propagation ($\bar{X} = 3.72$) which emphasized domestic cultural tourism, followed by development of management mechanisms ($\bar{X} = 3.66$) which emphasized the creation of participation and management networks, development of infrastructure ($\bar{X} = 3.60$) which includes facilities, and the development of tourism sites and development of product quality, personnel potential and tourism services ($\bar{X} = 3.59$).

2) The factors affecting the sustainable tourism development in Ratchaburi and SamutSongkhram provinces by studying the qualitative research were found to be (1) factors of suitable national tourism policy, the sustainability in the economy, society, culture and environment and the creation of engagement in local tour sites (2) factors affecting people's participation. The quantitative research revealed, a level of significance of 0.05 that 5 variables affecting tourism development. From high to low using partial regression coefficient there were (1) the engagement to tourism sites ($\beta=0.29$) (2) the participation in follows up and evaluations ($\beta=0.24$) (3) the participation in decision making ($\beta=0.17$) (4) the cultural sustainability ($\beta=0.16$) and (5) the tourism policies ($\beta=0.09$). These 5 variables explain 70.00 percent of the variation of the sustainable tourist development of Ratchaburi and SamutSongkhram provinces (Adjusted R Square = 0.700).

3) The proposed guidelines for the sustainable tourism development of Ratchaburi and SamutSongkhram provinces which were synthesized using the data from the qualitative research by participant observation and in-depth interviews and quantitative research consist of (1) promoting the cooperation of the public sector, the private sector and the community to define policies including operational planning (2) integrating the security for the health and property of travelers (3) improving the laws related to traveling and facilitating the effective management of tourism (4) promoting community participation in the planning to prevent mistakes in tourism management (5) developing the quality of the products, potential and travel services (6) strengthening the capacity of tourist sites sustainable base on culture, by the responsible of Local Administrative Organizations (7) improving the participation of beneficiaries of the people especially for long-term economic benefits (8) conserving the natural environment, improving the conditions of the areas, suitable for tourism, making sure the landscape in the areas were not destroyed by tourists, as well as improving waste management in the attraction areas to prevent their deterioration

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากคำแนะนำปรึกษาอย่างดียิ่งจาก ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ และอาจารย์ พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือ และขอขอบพระคุณคณาจารย์ผู้สอนทุกท่านของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ได้ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยสามารถนำความรู้มาใช้ในการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบพระคุณอย่างสูง อาจารย์ประชุม รัตนเพียร ดร.ประวิช รัตนเพียร และครอบครัว รัตนเพียรทุกท่าน ผู้บริหารและคณาจารย์มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตที่ให้ความอนุเคราะห์เรื่องเวลาและภาระการสอน

ขอบพระคุณพระคุณคณาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์วิทยาการอันมีคุณค่าถ่ายทอดความรู้ที่มีประโยชน์เป็นอย่างมากและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต

ขอบพระคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ใน RBAC ที่ให้ความร่วมมือให้กำลังใจ ชี้แนะ ประคับประคอง ตลอดจนการประสานงานต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงท่านที่ให้ความอนุเคราะห์กระบวนการจัดเก็บข้อมูลอย่างดียิ่ง

กราบขอบพระคุณ ครอบครัวเลื่อนศักดิ์ ครอบครัวอ่อนปรีดาที่คอยเป็นกำลังใจ และอำนวยความสะดวกจนเสร็จสิ้นการศึกษาตลอดจนการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

รัศมี อ่อนปรีดา

GRAD VRU

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามในการวิจัย.....	7
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 แนวคิดรูปแบบการท่องเที่ยว.....	11
2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	18
2.3 แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาการท่องเที่ยว และ แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	32
2.4 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	61
2.5 แนวคิดและทฤษฎีการสร้างตัวแบบ.....	97
2.6 วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ศึกษา.....	110
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	122
2.8 กรอบแนวคิดทางการวิจัย.....	137
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	139
3.1 พื้นที่แหล่งข้อมูลในการศึกษา.....	139
3.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	139
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	141
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	143
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	147

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	149
4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	151
4.2 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1.....	152
4.3 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2.....	170
4.4 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3.....	199
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	201
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	201
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	207
5.3 ตัวแบบสังเคราะห์จากงานวิจัย.....	210
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	211
5.5 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	212
บรรณานุกรม.....	213
ภาคผนวก.....	221
ภาคผนวก ก หนังสือขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	222
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย.....	228
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	230
ภาคผนวก ง แบบประเมินความสอดคล้องของรายการข้อคำถามการวิจัย.....	247
ภาคผนวก จ แบบตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์การวิจัย.....	261
ประวัติผู้วิจัย.....	265

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย (รูปแบบเชิงคุณภาพ).....	140
3.2	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (รูปแบบเชิงปริมาณ).....	141
3.3	ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	146
4.1	จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	151
4.2	ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	153
4.3	ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านนโยบายการท่องเที่ยว..	153
4.4	ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ.....	154
4.5	ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างความยั่งยืนทางสังคม.	155
4.6	ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม.....	156
4.7	ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม.....	156
4.8	ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว.....	157
4.9	ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวม.....	158
4.10	ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน.....	159
4.11	ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน.....	160
4.12	ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน.....	161
4.13	ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ.....	161
4.14	ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน.....	162
4.15	ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์.....	163
4.16	ระดับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวม.....	164
4.17	ระดับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน.....	164

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.18 ระดับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว.....	166
4.19 ระดับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาглоไกการบริหารจัดการ.....	167
4.20 ระดับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์.....	168
4.21 สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตัวแปรการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม.....	171
4.22 การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอย (เบต้า) ที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามโดยรวม.....	172
4.23 การวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน ของปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับตัวแปรการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ใช้ในการพยากรณ์ รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวม.....	172
4.24 การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอย (เบต้า) ที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน.....	173
4.25 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ของปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับตัวแปรการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ใช้ในการพยากรณ์ รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงครามด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน.....	174
4.26 การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอย (เบต้า) ที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว.....	175
4.27 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ของปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับตัวแปรการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ใช้ในการพยากรณ์ รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว.....	176

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.28 การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอย (เบต้า) ที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการ.....	177
4.29 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ของปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับตัวแปรการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ใช้ในการพยากรณ์รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการ.....	177
4.30 การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอย (เบต้า) ที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์.....	178
4.31 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ของปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับตัวแปรการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ใช้ในการพยากรณ์รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์.....	179
4.32 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของตัวแบบ.....	180
4.33 ผลการวิเคราะห์บทความ.....	181
4.34 ผลการวิเคราะห์บทสนทนากลุ่ม.....	187
4.35 ผลการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์.....	190

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1	แผนที่ตัวเมืองราชบุรี..... 94
2.2	แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี..... 94
2.3	แผนภูมิแสดงอาณาเขต..... 95
2.4	แผนที่จังหวัดสมุทรสงคราม..... 96
2.5	ผังโครงสร้างสำหรับโปรแกรมของคอมพิวเตอร์อย่างหนึ่ง (A Structure Chart for a Computer Program) ซึ่งประเภทของกราฟิกนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์ถูกจัดสายการทำงานตามลำดับ ผังโครงสร้างได้แสดงให้เห็นกระบวนการของงานที่ต้องดำเนินการตราโปรแกรมของค่าจ้าง เงินเดือน..... 99
2.6	องค์การและสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์การ (The Organization and its External Environments) สภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงาน..... 101
2.7	ตัวแบบกราฟิกของกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ในองค์การ (A Graphical Model of Strategic-Planning Processes in Organizations) โดยกระบวนการเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก (ข้อความเกี่ยวกับภารกิจ และการสิ้นสุดด้วยการดำเนินการตามแผน ผลลัพธ์ของการดำเนินการเป็นข้อมูลป้อนกลับเพื่อชี้แนวทางของกิจกรรมการวางแผนกลยุทธ์ในอนาคต..... 102
2.8	ตัวแบบของการควบคุมด้านการจัดการ (A Management Control Model) ซึ่งเกี่ยวข้องกับวงจรของการควบคุมการวางแผน เริ่มจากการกำหนดความจำเป็นของกระบวนการไปจนถึงการวัด และการประเมินผลกระบวนการ..... 105
2.9	ตัวแบบด้านการจัดการ..... 106
2.10	ตัวแบบกระบวนการของระบบราชการ..... 107
2.11	กระบวนการเคลื่อนไหวของชาวบ้านในลักษณะกระบวนการนโยบายสาธารณะ..... 109
2.12	ตัวแบบกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะที่ดี (ลุ่มน้ำปะเหลียน)..... 110
2.13	วิถีชีวิตไทยในอดีต (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเอื้อเฟื้อภาพ)..... 112
2.14	ตลาดเหล่าตักลัก จังหวัดราชบุรี..... 113
2.15	แผนที่คลองขุดในสมัยรัชกาลที่ 5..... 115
2.16	ตลาดปากคลองลัดราชบุรี..... 115
2.17	แผนที่คลองขุดในสมัยรัชกาลที่ 5..... 116
2.18	ตลาดน้ำคลองลัดพลีในอดีต..... 117

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.19 ตลาดน้ำคลองลัดพลีในปัจจุบัน.....	118
2.20 ตลาดน้ำดำเนินสะดวก.....	119
2.21 ตลาดน้ำท่าคา.....	120
2.22 ตลาดน้ำอัมพวาในอดีต.....	120
2.23 ตลาดน้ำอัมพวาในปัจจุบัน.....	121
2.24 กรอบแนวคิดในการวิจัย การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและ สมุทรสงคราม.....	137
4.1 รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัด สมุทรสงครามภายใต้การวิเคราะห์บทความ บทสนทนากลุ่ม และบทสัมภาษณ์.....	198
5.1 ตัวแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม.....	210

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเดินทางทางท่องเที่ยวแม้ว่าจะไม่ใช่สิ่งจำเป็นพื้นฐานหรือปัจจัยสี่ของการดำเนินชีวิตแต่ก็เป็นเรื่องของการพักผ่อนหย่อนใจเป็นนันทนาการเป็นสิ่งพึงปรารถนาในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ อาทิ เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในท้องถิ่น ต่อแหล่งท่องเที่ยวและต่อนักท่องเที่ยวเอง ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตจนกลายเป็นสินค้าหลักในระบบการค้าระหว่างประเทศอย่างรวดเร็ว และในหลายประเทศ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญในระดับต้นๆ ของระบบอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศนั้นๆ อุตสาหกรรมถือว่าเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่แสดงบทบาทเด่นชัดในแต่ละปี ที่ผ่านมามีความสำเร็จโดยรวมมาจากพลังขับเคลื่อนทั้งส่วนเล็กและส่วนน้อยที่ช่วยกันผลักดันให้อุตสาหกรรมเคลื่อนไปข้างหน้า และแสดงบทบาทนำในการกระตุ้นการขยายตัวของเศรษฐกิจซึ่งนำไปสู่การจ้างงาน สร้างอาชีพ กระจายรายได้และการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหลายสาขาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นการสร้างความมั่งคั่งให้กับประชาชนและประเทศและนำไปสู่ความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

การศึกษา นโยบายของรัฐ ในการสนับสนุน การท่องเที่ยว ผู้วิจัยมีเป้าหมายที่จะศึกษาการบริหารจัดการและการพัฒนาเพื่อรักษาให้ยั่งยืน ในการคงไว้ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญซึ่งมีผลกระทบคือ ความเป็นอยู่ รายได้ ของประชาชนให้มีชีวิตที่ดีขึ้น และยั่งยืนนั้น จะมีวิธีการเป็น หุ่นส่วนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชนในการพัฒนารักษา แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประชาชน ในระดับชุมชนให้มีการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้อย่างไร ดังนั้นการศึกษานี้จะเน้นศึกษารูปแบบ การรักษาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตาม นโยบาย การบริหารจัดการ และประสิทธิผล เพื่อเสนอหลักการ วิธีการ การท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งชุมชนโบราณให้มีความยั่งยืนอย่างมีคุณภาพ 3 มิติ คือ ความยั่งยืนของสถานที่ท่องเที่ยว ความยั่งยืนของรายได้ จากการท่องเที่ยว ความยั่งยืนของจำนวนนักท่องเที่ยว ดังนั้นเห็นได้ว่านโยบายการท่องเที่ยวในปัจจุบันเป็นอีกนโยบายหนึ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญเนื่องจากรายได้จากการเดินทางท่องเที่ยวของทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติเป็นจำนวนมหาศาลในแต่ละปีซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะดึงเม็ดเงินจำนวนมหาศาลเข้าประเทศ แต่ปัญหาหรือผลกระทบที่ได้รับจากการท่องเที่ยวก็มีมากมาย อาทิ ปัญหาขยะล้นเมือง ปัญหาดินเสื่อม น้ำเสีย ความหลากหลายทางชีวภาพหายไป สูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ปัญหาการค้าประเวณี ผลกระทบในแง่ลบเหล่านี้ ต้นเหตุก็เกิดจากการท่องเที่ยวที่ขาดจิตสำนึก แต่ปัญหาดังกล่าวข้างต้นมิใช่เกิดจากนักท่องเที่ยวแต่ฝ่ายเดียว หากแต่ภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น ประชาชน ในฐานะเจ้าบ้านก็มีส่วนไม่น้อย เนื่องจากการขาดความรู้ในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ขาดการทำงานเชิงเครือข่าย ขาดข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่มีคุณภาพ ด้านการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยว ที่มีประสิทธิภาพ

การท่องเที่ยวปี 2553 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยทั้งสิ้น 15.8 ล้านคน ขยายตัวร้อยละ 12.0 โดย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง คาดว่าจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 6.72 แสนล้านบาท สูงกว่าเป้าหมายที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตั้งไว้ในปี 2553 ที่ 14.5 ล้านคน และสูงกว่าเป้า รายได้ 5.30 แสนล้านบาท สะท้อนถึงความแข็งแกร่งของภาคการท่องเที่ยวไทย ถึงแม้ว่าจะมีเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศเกิดขึ้นตลอดทั้งปี ทั้งการชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร และบางพื้นที่ในต่างจังหวัด ช่วงเดือนเมษายน พฤษภาคม 2553 การแข็งขันของค่าเงินบาทในช่วงเดือนกันยายน 2553 ต่อเนื่องด้วยการเกิดอุทกภัยอย่างรุนแรงในหลายพื้นที่ทั่วประเทศทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ ช่วงเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน 2553 ต่อเนื่องด้วยกระแสข่าว สึนามิ จากการศึกษาโครงสร้างสัดส่วนของนักท่องเที่ยวในปี 2553 พบว่า นักท่องเที่ยวจากกลุ่มอาเซียนมีสัดส่วนเป็นอันดับ 1 ขณะที่นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคยุโรปลงมาเป็นอันดับ 2 ส่วนหนึ่งเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของยุโรป ขณะที่กลุ่มอาเซียนตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอันดับ 3 กลุ่มเอเชียใต้อยู่ในอันดับ 4 จากปีก่อนหน้าที่อยู่ลำดับ 5 และอเมริกาลงมาเป็นอันดับ 5 ส่วนหนึ่งจากปัญหาทางเศรษฐกิจสหรัฐที่ฟื้นตัวไม่เต็มที่ สำหรับแนวโน้มการท่องเที่ยวในปี 2554 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ตั้งเป้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ 16.4 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.8 โดยมีเป้าหมายรายได้จำนวน 6.20 แสนล้านบาท ซึ่ง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง วิเคราะห์ว่าหากสถานการณ์เป็นปกติโดยไม่เกิดเหตุการณ์ที่รุนแรง การท่องเที่ยวต่างชาติคาดว่าจะขยายตัวได้ที่ระดับร้อยละ 6.3 ต่อปี จำนวน 16.8 ล้านคนสร้างรายได้ให้กับประเทศ 6.55 แสนล้านบาทสูงกว่าการคาดการณ์ขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ที่ได้คาดการณ์สถานการณ์และทิศทางการท่องเที่ยวทั่วโลกในปี 2554 ว่าจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 4-5 จากปี 2553 โดยทวีปเอเชียจะยังมีการขยายตัวมากที่สุด ซึ่งใกล้เคียง กับตะวันออกเฉียง ส่วนทวีปแอฟริกา น่าจะขยายตัวต่อเนื่องจากการจัดฟุตบอลโลก 2010 ที่แอฟริกาใต้ ขณะที่ทวีปอเมริกาน่าจะปรับตัวดีขึ้นส่วนหนึ่งเนื่องจากแนวโน้มเศรษฐกิจที่เริ่มดีขึ้นจากนโยบายการเงินผ่อนคลายของรัฐบาลที่มีอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ยุโรปจะปรับตัวดีขึ้นในระดับที่ต่ำกว่าปี 2553 เนื่องจากปัญหาวิกฤตหนี้สาธารณะที่ยังคงเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ (กระทรวงการคลัง, 2554)

นายสุรพล เสวตเศรณี ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เปิดเผยถึงภาพรวมการท่องเที่ยวในปี 2555 ว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งสิ้นประมาณ 22 ล้านคน เพื่อขึ้นจากปีที่ผ่านมาถึง 15 เปอร์เซ็นต์ ส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2555 มีรายได้รวมทั้งสิ้น 9 แสน 6 หมื่น 5 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาถึง 24 เปอร์เซ็นต์ โดยนักท่องเที่ยวจากประเทศจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่นถือเป็นนักท่องเที่ยวหลักที่เข้ามาท่องเที่ยวในไทยมากกว่า 1 ล้านคน รวมถึงนักท่องเที่ยวจากยุโรปที่เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน สำหรับคาดการณ์การท่องเที่ยวในปี 2556 นั้น ททท. คาดว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้น 3 เปอร์เซ็นต์และรายได้เพิ่มขึ้น 6 เปอร์เซ็นต์ จากปี 2555 ส่วนนักท่องเที่ยวต่างประเทศคาดว่าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น 8 เปอร์เซ็นต์ และมีรายได้เพิ่มขึ้น 13

เปอร์เซ็นต์ แต่ทั้งนี้สิ่งที่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวยังคงกังวลในปี 2556 ได้แก่ ความขัดแย้งทางการเมืองที่อาจเกิดขึ้น รวมไปถึงค่าเงินบาทที่อาจจะแข็งค่าขึ้นจากการแก้ไขปัญหาของสหรัฐ และที่สำคัญคือปัญหาด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่อาจจะทำให้ภาพพจน์ของประเทศเสียหาย (Matichon Online, www.matichon.co.th)

เห็นได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมากเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศก่อให้เกิดการสร้างงาน เพิ่มรายได้ประชาชาติ และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง รวมถึงการค้าและการลงทุน เมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศสามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาอันรวดเร็วกว่าภาคการผลิตและบริการอื่นๆ (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559)

ประเด็นที่สำคัญของการท่องเที่ยวไทยที่จะเผชิญกับการท่องเที่ยวของไทยมีปัญหาใหญ่ที่สำคัญดังต่อไปนี้ อาทิ การบริหารจัดการ การตลาด การบริการ การอนุรักษ์ การเรียนรู้ การเชื่อมโยงความคิดของกลุ่มคน หรือหน่วยงาน มุมมองมิติทางสังคม วัฒนธรรม ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน และงบประมาณ สนับสนุน ส่วนสถานการณ์และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายการท่องเที่ยวของประเทศไทยก็มีหลายประเด็น คือ

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การถดถอยของเศรษฐกิจโลก การปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบหลายศูนย์กลาง การขยายตัวของชีวอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ อาทิ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน ส่งผลต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ และการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินของโลกที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินลงทุน สินค้า และบริการ การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ส่งผลให้ประเทศไทยต้องพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุกและเตรียมความพร้อมต่อการผันผวนของค่าเงิน รวมทั้งจะต้องพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559)

ส่วนผลกระทบด้านสังคม การให้ความสนใจชุมชนมรดกทางวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุ ส่งผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวโดยนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องปลอดภัย สะอาด มีการรักษาสภาพแวดล้อม และใช้สื่อสารสนเทศในการท่องเที่ยวมากขึ้น รูปแบบของการท่องเที่ยวจึงมีแนวโน้มท่องเที่ยวแบบอิสระสนใจการท่องเที่ยวเฉพาะทาง นอกจากนี้ผลกระทบด้านสังคม กระแสโลกาภิวัตน์และวัฒนธรรมโลกที่เข้ามาในประเทศไทย การเปิดการค้าเสรี ก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่น การเคลื่อนย้ายแรงงาน ส่งผลต่อวิถีชีวิตคนไทยทั้งระดับครอบครัว ชุมชนและประเทศ เกิดการสูญหายของวัฒนธรรมท้องถิ่น และพร้อมกันนั้น (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559) (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559)

ประเด็นผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภูมิอากาศ ส่งผลให้สถานการณ์และแนวโน้มความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะปัญหาหมอกพิษ อุณหภูมิโลกที่ร้อนขึ้น การกัดเซาะของชายฝั่งภาวะภัยแล้งและน้ำท่วม ส่งผล

ต่อความงดงามและบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง ประเทศไทยได้เข้าร่วมลงนาม และเป็นภาคีในกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งได้ร่วมลงนามรับรองพิธีสารโตเกียวร่วมรับผิดชอบการดำเนินการด้านการเปลี่ยนสภาพอากาศ ดังนั้นประเทศไทยจะต้องเตรียมพร้อมรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยการคำนึงถึงการท่องเที่ยวที่สะอาด การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในทุกระดับ ให้มีศักยภาพรองรับการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างสมดุล และยั่งยืน

ประเด็นการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวต้องปรับเตรียมความพร้อมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบรวมทั้งประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การทวิสมรรถนะเทคโนโลยีด้านการบินและการขยายตัวของกิจกรรมสายการบินต้นทุนต่ำ ส่งเสริมให้เกิดการเดินทางบ่อยขึ้นและระยะเวลาในการพำนักของนักท่องเที่ยวแต่ละครั้งสั้นลง

ประเด็นในด้านภาพลักษณ์ และความเชื่อมั่น ซึ่งในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมาประเทศประสบปัญหาภาวะวิกฤติต่างๆ ทั้งโดยเฉพาะปัญหาการเมืองภายในประเทศ การแพร่ระบาดของโรคใช้หวัดใหญ่ สายพันธุ์ใหม่ ปัญหาจากอุทกภัยและวาตภัย ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยและปัญหาการก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวต่อประเทศไทย เป็นเหตุุการณ์ที่นักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดหลักเปลี่ยนจุดหมายไปยังแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคอื่นๆ ซึ่งได้ผลกระทบต่อจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศสถานการณ์ต่างๆ ดังที่กล่าวมานอกจากจะส่งผลกระทบต่ออัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการใช้งานในภาคธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจเชื่อมโยงอีกด้วย (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559)

เพื่อให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยสามารถปรับตัวเข้าสถานการณ์ต่างๆ เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 11 จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้ขยายตัวและเกิดความยั่งยืน เพื่อเร่งรัดและสร้างศักยภาพในการหารายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความพร้อมทั้งด้านคุณภาพการแข่งขันและให้เกิดการสร้างรายได้ กระจายรายได้ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยน้อมนำแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงและคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาใช้ในการจัดทำแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบองค์รวมที่สร้างทั้งรายได้และกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน (ประกาศคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559)

การพัฒนาการท่องเที่ยวมุ่งเน้นความยั่งยืนของท้องถิ่นเป็นสำคัญ ดังนั้นจะพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไรเพื่อให้การท่องเที่ยวไม่เกิดผลกระทบด้านลบต่อชุมชนและท้องถิ่น (นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว, ปรีดี โชติช่วง) สำหรับประเทศไทย การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเริ่มปรากฏชัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ได้รับความสนใจจากคนไทยและชาวต่างชาติ ช่วงปี พ.ศ. 2539 - 2540 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกำหนดให้การ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นนโยบายระดับชาติ เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2540) ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาครัฐบาล เอกชน และประชาชน ในการส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย กำหนดนโยบายสร้างจิตสำนึกและให้ความรู้แก่ประชาชนถึงความสำคัญและคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากร การท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันท่ามกลางกระแสท้องถิ่นนิยมที่มุ่งเน้นให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และให้ความสำคัญกับสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 46 และมาตรา 56 ที่บัญญัติให้สิทธิชุมชนมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่น ตามมาตรา 78 รวมทั้งกระแสการเรียกร้องของชุมชนท้องถิ่นท่ามกลางแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จากกระแสดังกล่าวส่งผลให้การท่องเที่ยวของไทยพยายามปรับทิศทางไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ส่วนใหญ่เป็นความพยายามในระดับนโยบายหรือในโครงสร้างระดับบนเท่านั้น ยังไม่มีการแปรผลไปสู่เชิงปฏิบัติการในระดับรากหญ้าอย่างจริงจัง ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจอย่างแท้จริง หากแต่ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ยังคงอยู่กับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเพียงกลุ่มเดียว และเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรซึ่งเป็นทรัพย์สินส่วนรวม มาตอบสนองความต้องการของกระแสวัฒนธรรมบริโภคนิยม โดยไม่คำนึงถึงความยั่งยืนของธรรมชาติและความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ (วิลาวัลย์ ภมรสวรรณ, 2549)

เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แนวความคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงได้รับความนิยม และแพร่หลายมาก โดยเฉพาะในระยะ 5-6 ปีมานี้ ในการประชุม Globe'90 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า หมายถึง “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลัง” การท่องเที่ยวที่มีความหมายถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) มีหลักการที่สอดคล้องกับการ พัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นกระแสความคิดหลักของโลกในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา และได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Commission on Sustainable Development) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้น คือ ต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนานจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง และลดปริมาณของเสียที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการจัดการ และการ

ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่ แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ออกไปในหมู่ประชาชน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง

จากแนวความคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม ปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไป ดังนั้นขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบทุกส่วนของการท่องเที่ยว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมด ต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน กล่าวโดยสรุป กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย กิจกรรม การบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม จะต้องไม่มี หรือมีน้อยที่สุด มีแต่การจัดการอย่างยั่งยืนเท่านั้น จึงจะสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นผู้วิจัยสนใจการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม ศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวริมน้ำเนื่องจากเป็นวิถีชีวิตของคนไทยภาคกลางมาแต่โบราณที่ทำการค้าขายและสัญจรทางน้ำ โดยเฉพาะแม่น้ำสายหลัก อาทิ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำนครไชยศรี เป็นต้น ปัจจุบันการค้าขายและการสัญจรทางน้ำหายไป เพราะความเจริญเข้ามาแทนที่ มีถนนหนทางตัดผ่าน ทำให้วิถีชีวิตริมน้ำหายไป หลายๆ จังหวัด เล็งเห็นความสำคัญจึงจัดสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เห็นวิถีชีวิตริมน้ำของคนภาคกลางโบราณ มีทั้งที่นักท่องเที่ยวมาสร้างเป็นตลาดน้ำจำลอง และชาวบ้านริมน้ำร่วมกันพัฒนา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดรายได้ภายในชุมชนและรักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้คงอยู่ ชั่วลูกหลาน ผู้วิจัยเลือกศึกษาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำตามวิถีชีวิตของชุมชน ในจังหวัด ราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม เนื่องจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร นักท่องเที่ยวสามารถไป-กลับ ภายในวันเดียว และสามารถท่องเที่ยวติดต่อกันได้ในวันเดียวทั้งสองจังหวัด วิถีชีวิตชุมชนริมน้ำแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำหลายแห่งในประเทศไทย ที่โด่งดังไปทั่วโลก นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้สมญานามว่า เวนิสตะวันออก ชุมชนริมน้ำ ตลาดน้ำอัมพวา ซึ่งได้รับรางวัลชมเชย (Honorable Mention) ด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม จากองค์การยูเนสโก ภาคพื้นทวีปเอเชียแปซิฟิก ประจำปี 2008 (UNESCO Asia-Pacific Heritage Award) เป็นผลจากความร่วมมือระหว่างภาคราชการ ภาคเอกชนและชุมชน ในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมของชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากสำนักงานให้ความช่วยเหลือทางวิชาการเดนมาร์ก (DANIDA) เทศบาลตำบลอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มูลนิธิชัยพัฒนา โดยสมทบทุนกับเจ้าของอาคารในการอนุรักษ์เรือนไทย เรือนแพและเรือนพื้นถิ่น ที่มีคุณค่าทางมรดกทางวัฒนธรรม ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีผลต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จนเป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่นๆ ในกระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟู ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการท่องเที่ยว ที่เปิดให้คนที่เข้ามา

ท่องเที่ยว เข้ามาศึกษาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของท้องถิ่น มากกว่าจะมาเที่ยวเพื่อความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว ฉะนั้นผลการศึกษาก็จะเป็นการเก็บรวบรวมและจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษา พัฒนาการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนริมน้ำ จังหวัด ราชบุรี และสมุทรสงคราม เพื่อความยั่งยืนต่อไป ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำไปปรับใช้เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ให้ยั่งยืน อีกทั้งได้อนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวิถีชีวิตชาวบ้านที่กำลังจะหายไปจากประเทศไทยให้คงอยู่สืบไป

1.2 คำถามในการวิจัย

- 1.2.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงครามมีลักษณะอย่างไร
- 1.2.2 ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม
- 1.2.3 แนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงครามเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.3.1 เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม
- 1.3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม
- 1.3.3 เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าวิจัยศึกษา การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัด ราชบุรี และสมุทรสงคราม โดยตั้งประเด็นในการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม การรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ความเสมอภาคของชุมชนในการรับประโยชน์จากการท่องเที่ยว รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และรักษาระบบนิเวศ โดยศึกษาจากปัจจัยต่อไปนี้ ได้แก่ การสร้างความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคม ทางด้านวัฒนธรรม รวมถึงการสร้างคามยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามเป็นอย่างไร

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ประกอบด้วย ผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้บริหารการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น จังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม ผู้ประกอบการ และ

ประชาชนที่ให้บริการด้านต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึง นักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยว ทั้ง 2 จังหวัด โดยการใช้แบบสอบถาม ร่วมกับการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

พื้นที่สำหรับการศึกษาวิจัย ได้แก่ชุมชนริมน้ำที่เป็นตลาดน้ำ ของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

1.4.4 ด้านช่วงเวลา ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงเวลาที่ทำการศึกษาประมาณ 1 ปี

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทาง เศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะเดียวกันก็สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศเอาไว้ได้ด้วย

ชุมชนริมน้ำ หมายถึง แหล่งพักอาศัยของคนในท้องที่ที่อาศัยอยู่ริมน้ำซึ่งผู้วิจัยได้ไปทำการศึกษาวีถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมท้องถิ่น

แหล่งท่องเที่ยวริมน้ำ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่ติดกับลำคลองหรือแม่น้ำในจังหวัดจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม

ตลาดน้ำ หมายถึง ตลาดน้ำใน จังหวัดราชบุรีและ จังหวัดสมุทรสงคราม

กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง กระบวนการจัดการในเรื่อง ความสอดคล้องของพื้นที่ท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยว การจัดภูมิสถาปัตยกรรมแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม มีสถานที่พักผ่อน มีร้านอาหารของฝากของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง ไว้บริการนักท่องเที่ยวอย่าง รวมถึงการจัดการบริการแก่นักท่องเที่ยวโดยสมาชิกภายในชุมชนเอง

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวยุคใหม่ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมอันเนื่องมาจากนักท่องเที่ยว

ความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การท่องเที่ยวต้องทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องสามารถจัดความยากจนและเน้นการกระจายโอกาสในการใช้ทรัพยากร เพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถรวมเอาค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อมเข้าไปในต้นทุนการผลิตด้วย เช่น การจัดการด้านการโรงแรมจะต้องรวมค่าใช้จ่ายในการบำบัดน้ำเสีย และการลดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในบริเวณข้างเคียงด้วย

ความยั่งยืนทางด้านทางสังคม หมายถึง การท่องเที่ยวต้องสนับสนุนค่านิยมให้ประชาชนมีมาตรฐานการบริโภคทรัพยากรที่ไม่ฟุ่มเฟือยและอยู่ในขีดความสามารถของระบบนิเวศนั้นๆ ที่จะรองรับได้ รวมทั้งมีการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบในการที่จะนำของเสียกลับมาใช้ใหม่ให้เหมาะสมกับความต้องการทางสังคมและศักยภาพที่จะอำนวยประโยชน์ได้ และต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีในสังคม โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องมั่นคงยาวนาน และต้องนำไปสู่การกระจายผลประโยชน์ในสังคมอย่างเป็นธรรม

ความยั่งยืนทางด้านวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวต้องสนับสนุนการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจอย่างยั่งยืนยาวนาน และไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ต่อวัฒนธรรมอันดีของชุมชน รวมทั้งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีกับคนรุ่นหลังต่อไป

ความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การท่องเที่ยวต้องใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาด (Wise Use) มีการบำรุงรักษา และมีอัตราการใช้ทรัพยากรที่อยู่ในขอบเขตของการฟื้นฟูกลับมาใหม่ได้ หากใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจนหมดสิ้นไป หรือใช้จนเสื่อมโทรมอาจทำให้คนรุ่นหลังขาดโอกาสในการใช้ประโยชน์ต่อไป นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังต้องมีการพิทักษ์และสงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) เพราะสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ รวมทั้งมนุษย์มีวิวัฒนาการร่วมกัน การสูญหายไปของสิ่งมีชีวิตชนิดใดชนิดหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตที่เหลือรอด จนอาจเป็นเหตุให้มีการสูญหายของสิ่งมีชีวิตหลายชนิดตามมา

ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาาร่วมกัน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการสำรวจเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาสาเหตุของปัญหาชุมชน วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการประสานงานในการดำเนินการค้นหาปัญหาของชุมชนประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการต่างๆ ของชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรมในชุมชน การช่วยอำนวยความสะดวกในการวางแผนกิจกรรมต่างๆ การช่วยสนับสนุนด้านอุปกรณ์ต่างๆในการวางแผนของชุมชน การแสดงความคิดเห็นในการวางแผน การช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผน การเขียนและจัดทำแผนกิจกรรมต่างๆ

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน หมายถึง มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนหรือกิจกรรมของชุมชน การช่วยชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม การช่วยสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ กับชุมชน การช่วยจัดหางบประมาณในการปฏิบัติงานชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การร่วมกันกำหนดแผนงาน หรือ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน การร่วมเลือกกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การร่วมกำหนด คัดเลือก บุคลากรในการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน การร่วมตัดสินใจวางกฎระเบียบของกิจกรรมต่างๆ การตัดสินใจในการสรุปผลการดำเนินงานของชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน หมายถึง มีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมของชุมชน การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา การอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนการประเมินผล การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของชุมชน การควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว

ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน การได้เรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ การกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกของท้องถิ่นและของชาติ การได้รับผลประโยชน์ระยะยาวทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การกำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้สำเร็จลุล่วงด้วยความสมบูรณ์

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของชุมชนได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว และนักลงทุนเข้ามาประกอบธุรกิจมากขึ้น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำได้อย่างปลอดภัย มีความสะดวกและเพียงพอของสถานที่จอดรถ มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว เช่น สภาพถนน ทางเดิน การเข้าถึง เป็นไปอย่างสะดวก สภาพทัศนียภาพ และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นที่ต้องตาต้องใจมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร หมายถึง มีเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ โดยการจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จัดทำข้อมูล สื่อแผ่นพับและรวบรวมข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว พัฒนาระบบสารสนเทศต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสืบค้นข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านทางเว็บไซต์กลางและสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในแหล่งท่องเที่ยวของตลาดน้ำ รวมถึงมีความเหมาะสมของการบังคับใช้กฎระเบียบในการตั้งราคาสินค้า

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาглоการจัดการบริหารจัดการ หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมของพื้นที่ มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ มีการร่วมมือพัฒนาพื้นที่ตลาดน้ำให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สร้างโครงการการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์ตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำสามารถเสริมสร้างการมีความผูกพันต่อท้องถิ่นที่อยู่อาศัย

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ หมายถึง มีความชัดเจนในเอกลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย มีความสวยงามตามแบบวัฒนธรรมเหมาะแก่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและควรอนุรักษ์ไว้ตลอดไปความสะอาดปราศจากขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆที่สร้างมลภาวะของสิ่งแวดล้อม มีสิ่งอำนวยความสะดวกในทุกด้านๆ รวมถึงพ่อค้า แม่ค้าที่อยู่ในตลาดน้ำมีมนุษยสัมพันธ์หรืออัธยาศัยที่ดีและเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว ข้อมูลการท่องเที่ยวตลาดน้ำสามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่ายและสะดวก รวดเร็ว สินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ขายในตลาดน้ำมีเอกลักษณ์เฉพาะ และเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดี

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

1.6.1 ทราบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

1.6.2 ทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.6.3 การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

1.6.4 เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ จังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในแหล่งอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม ผู้วิจัยศึกษารูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำอย่างยั่งยืนในเขตจังหวัด จังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้ทบทวน แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดรูปแบบการท่องเที่ยว
2. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
4. การบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วม
5. แนวคิดและทฤษฎีการสร้างตัวแบบ
6. วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ศึกษา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดรูปแบบการท่องเที่ยว

แม็คอินทอช และโกลเนอร์ (McIntosh & Gouldner, 2002) รูปแบบการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 (Tourism Product & Activities) เป็นการท่องเที่ยวในสมัยโลกไร้พรมแดน นอกจากคำนึงถึงความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจและสังคม แล้วยังคำนึงถึงการรักษาสีงแวดล้อม โดยใช้หลักการของแผนแม่บทของโลก (Agenda) เป็นกรอบในการจัดการ จึงเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) โดยคำนึงถึงหลัก 4 ประการ คือ

1. การดำเนินการการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถรองรับของธรรมชาติ ชุมชนชนบทธรรมนิยมประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว
2. การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ชนบทธรรมนิยมวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชนชนบทธรรมนิยมประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว
4. การประสานความต้องการและกำหนดแผนงาน ทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2.1.1 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้

ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายในการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

3. การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่างๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ ได้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อการรักษา สภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

4. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อการรักษา สภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

5. การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจันทรคติที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อรักษา สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

2.1.2 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ประกอบด้วย

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณ และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นที่ของความรับผิดชอบต่อรักษา มรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้นได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือการเคารพพิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษา สภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism /Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2.1.3 รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ประกอบด้วย

1. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจ ได้รับความเพลิดเพลิน และสุนทรีย์ภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (Health Beauty and Spa)

2. การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-Meditation Tourism) หมายถึงการเดินทางเพื่อทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิ เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยเช่นกัน การทำอาหารไทย การนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรม ของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่างๆ เช่น หมู่บ้านไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวญ้อ หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนห่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

4. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ กระดานโต้คลื่น สกีนํ้า เป็นต้น ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนาน ตื่นเต้น ได้รับความประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

5. การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

6. การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และฟาร์มสเตย์ (Home Stay & Farm Stay) หมายถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือน เพื่อการเรียนรู้ภูมิ

2.1.4 รูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย

การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มีพัฒนาการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2467 สมัยพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ครั้งทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ ซึ่งในครั้งนั้นการท่องเที่ยวในประเทศไทย ยังเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติและสถานที่ราชการ หรือสถานที่สำคัญที่ทางชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทยสร้างขึ้น แต่เมื่อประมาณ 10 ปี ที่ผ่านมาทางองค์การท่องเที่ยวโลก (www.unwto.org) ได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็น หินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่างๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

1.5 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจันทรคติที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐาน การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ประกอบด้วย

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2.2 การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้นได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.3 การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้คุณผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ประกอบด้วย

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลิน และสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (Health Beauty and Spa)

3.2 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-Meditation Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาคำความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทยการนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่างๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่า

และคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สกีนํ้า กระดานโต้คลื่น สกีนํ้า เป็นต้น ให้ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้น ได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.5 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

3.6 การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และฟาร์มสเตย์ (Home Stay & Farm Stay) หมายถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3.7 การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long Stay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือ การท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3 – 4 ครั้งต่อปี คราวละนานๆ อย่างน้อย 1 เดือน

3.8 การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) หมายถึงการจัดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้าต่างๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้า ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง จากภูมิภาคหรือจังหวัดต่างๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและจัดนำเที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าพักรวมและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทาง เป็นการจูงใจการพักรวมตั้งแต่ 2 – 7 วัน เป็นรายการนำเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน หรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

3.9 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=Meeting/ I=Incentive/ C=Conference / E=Exhibition) เป็นการจูงใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่จัดประชุม มีรายการจัดนำเที่ยวก่อนการประชุม (Pre-Tour) และการจัดรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (Post-Tour) โดยการจัดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรง หรือสำหรับผู้ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียวหรือรายการเที่ยวพักรวม 2 – 4 วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

3.10 การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจัดรายการนำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2 – 7 วันหรือมากกว่านั้นเช่น การ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (Eco-Agro Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (Agro-Historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco-Adventure Travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (Geo-Historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (Agro-Cultural Tourism) เป็นต้น

นอกจากนี้ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวได้พิจารณาจากความต้องการหรือพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพิ่มเติมทำให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดใหม่ ขึ้นมาเช่น Green Tourism ที่คนมาท่องเที่ยวจะต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือช่วยลดภาวะโลกร้อน เช่น การท่องเที่ยวในเกาะสมุย หรือ War Tourism ที่นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสกับอดีตในสมัยสงคราม เช่น การท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรีหรือ Volunteer Tourism ที่นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครมาช่วยทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ในสถานที่และเดินทางท่องเที่ยวต่อ เช่น การที่มีอาสาสมัครมาช่วยงานสึนามิในประเทศไทย เป็นต้น

โดยสรุป การท่องเที่ยวในประเทศไทย มีหลากหลายขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเอง และขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ผลของการท่องเที่ยวจะเกิดมิติในแง่บวกหรือลบ ขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวว่ามีพฤติกรรมอย่างไร (วาริชต์ มัธยมบุรุษ, ม.ป.ป.)

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ประการ

- เป็นการจัดการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึก มีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศนั้นๆ
- เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่สร้างความรู้และให้ความรู้
- เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่ประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาท มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมจัดทำและร่วมได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาค

2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.2.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับโลก

การประชุม Earth Summit ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2535 มีส่วนผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนต่อกระบวนการเพื่อการประสานการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ จนกระทั่งกระบวนการติดตามและประเมินผลร่วมกัน ซึ่งการประชุมครั้งนั้นได้ก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ด้าน คือ กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และกระแสความต้องการของตลาดท่องเที่ยวในด้านการศึกษาเรียนรู้ และกระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน จากพลังทั้ง 3 กระแสนี้ จึงทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเพื่อรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ นับเป็นทางเลือกใหม่ในการท่องเที่ยว (New Tourism or Alternative Tourism) ซึ่ง

รูปแบบการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการจัดการเฉพาะและมีการกล่าวถึงมากที่สุด คือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

Pamela Sy Ho, School of Hotel and Tourism Management, The Hong Kong Polytechnic University กล่าวถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องให้ความสำคัญในเรื่องการเข้าใจถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความพิเศษและควมมีเอกลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว การบริการลูกค้า ความสะดวกสบาย การมีส่วนร่วมของชุมชนและความสามารถในการจัดการ ปัญหาที่เกิดจากการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวกับหน่วยงานด้านวัฒนธรรมที่ขาดการวางแผนร่วมกัน

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย

แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ถูกกล่าวถึงครั้งแรกในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นแผนแรกของประเทศไทย แต่เป็นเพียงการกล่าวถึงอย่างกว้างๆ ในส่วน of นักท่องเที่ยวจะเป็นการท่องเที่ยวที่สะท้อนภาพผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่มผู้สนใจพิเศษ (Special Interest) ซึ่งยังเป็นกลุ่มขนาดเล็กที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ควบคู่กับความสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่สิ่งที่ยังไม่มีบทบาทในขณะนั้น คือ การมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

ช่วงปีที่ 2530 ซึ่งประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย นับได้ว่าเป็นการเปิดประเทศสู่สังคมโลก จนกระทั่งปี 2535 สถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยสูงขึ้น ทำให้รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับ 1 เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าออกประเภทอื่นๆ นอกจากการเกิดผลดีในเชิงเศรษฐกิจแล้ว ในทางตรงข้ามการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งกระจายลงไปในพื้นที่ท่องเที่ยวหลักทั่วประเทศ จากผลกระทบดังกล่าว ทำให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เริ่มผลักดันให้มีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นแนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดขึ้นในประเทศไทย

ในปี 2538 - 2539 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ผลักดันให้เกิดนโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งกล่าวถึงทิศทางในการดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง อาทิ การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร การจัดบริการนำเที่ยว เป็นต้น และเมื่อปี 2539 - 2540 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ (National Policy) ขึ้น ซึ่งนโยบายนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสามารถจัดทำให้เสร็จสิ้นในปี 2540 นอกจากนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำนวนมาก เพื่อผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเต็มรูปแบบในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ

นิยามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก แต่ในช่วงแรกยังไม่มีคำจำกัดความที่สามารถอธิบายขอบเขตและรูปแบบการจัดการที่

เป็นสากลและเป็นที่ยอมรับได้ ความหมายของ Ecotourism จึงมีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่ ภูมิภาค และทิศทางการปฏิบัติของผู้ให้ความหมาย

Department of Tourism ของประเทศออสเตรเลีย ได้กล่าวถึงแนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในกลยุทธ์การท่องเที่ยวของรัฐ Queensland ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ซึ่งมุ่งเน้นสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ตามธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง อันจะช่วยเพิ่มความรู้แก่นักท่องเที่ยวและให้ผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นและให้ได้หลักพื้นฐานสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5 ประการ คือ 1) ความยั่งยืน (Sustainability) 2) องค์ประกอบทางธรรมชาติที่สำคัญ (Significant Nature Components) และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง 3) การศึกษาและการสื่อความหมาย (Education and Interpretation) 4) การมีส่วนร่วมและผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น (Local Communities) 5) ความพึงพอใจของผู้ใช้หรือผู้มาเยือน

Ecotourism Society ให้คำจำกัดความไว้ว่า Ecotourism ว่า คือการท่องเที่ยวด้วยความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ ซึ่งอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและดำรงไว้ซึ่งมีความกินดีอยู่ดีของผู้นักท่องเที่ยว และคือการท่องเที่ยวและเยี่ยมชมอย่างรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม เพื่อที่ชื่นชมและเพลิดเพลินกับธรรมชาติ (วัฒนธรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้อง) ที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และได้รับผลกระทบจากผู้มาเยือนในระดับต่ำ เอื้อต่อการมีส่วนร่วมได้ และสร้างประโยชน์ทางสังคม เศรษฐกิจของผู้คนในท้องถิ่น ซึ่งกลายเป็นคำจำกัดความของ World Conservation Union

การหาคำศัพท์บัญญัติ (Terminology) ของภาษาไทย แทนคำว่า อีโคทัวร์ริซึม (Ecotourism) ตามที่ราชบัณฑิตยสถานได้พิจารณาบัญญัติอีโคทัวร์ริซึม (Ecotourism) โดยมีหนังสือที่ 0004/5991 ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2541 มีความเห็นว่าอีโคทัวร์ริซึม (Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากถูกต้องตามหลักภาษาไทย และสื่อความหมายถึงกระบวนการหรือทำที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรียนรู้ทางนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ ซึ่งแตกต่างจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่นิยมใช้กันมาแต่เดิม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของคำแล้ว อาจหมายความว่า การท่องเที่ยวที่มีกระบวนการหรือทำที่ในการอนุรักษ์สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างขององค์ประกอบสำคัญของคำทั้ง 2 ที่แตกต่างกันได้ดังนี้

อนุรักษ์ (Conserve) มีความหมาย ในการรวมกันป้องกันรักษาไว้ให้คงเดิม โดยจะเป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท คือ ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ที่มีทุกรูปแบบอนุรักษ์โดยองค์การที่รับผิดชอบหรือโดยนักท่องเที่ยวด้วยวิธีการที่หลากหลาย

นิเวศวิทยา (Ecology) คือ ระบบที่ซับซ้อนของชุมชนพืช สัตว์ สิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก และสภาพแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต อันมีบทบาทปฏิสัมพันธ์กัน

จากความหมายของคำทั้งสอง จะพบว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความหมายกว้างเกินความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แท้จริง เพราะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความหมายครอบคลุมการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ ด้วย เมื่อได้ศัพท์บัญญัติของอีโคทัวร์ริซึม (Ecotourism) ว่าคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แล้วการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ให้คำจำกัดความของอีโคทัวร์ริซึม (Ecotourism) ซึ่งสามารถสรุป คือ การ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จากความหมายหรือคำจำกัดความของคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีผู้สนใจทำวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ได้ให้คำจำกัดความหรือนิยามของคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้หลากหลาย อาทิ

วรรณพร วณิชชานุกร (ม.ป.ป., สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าเป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของธุรกิจท่องเที่ยวในระยะยาว จึงจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้มีผลกระทบในทางลบน้อยที่สุด และท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม

ศรีพร สมบุญธรรม (2536) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความหมายเช่นเดียวกับกรีน ทัวริซึม (Green Tourism) นั่นคือ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติ วัฒนธรรม รวมทั้งพยายามลดผลกระทบจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมให้น้อยที่สุด

สุวิทย์ ยอดมณี (2536) ใช้คำว่า นิเวศทัศน์ แทนคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และได้กล่าวว่า นิเวศทัศน์ หมายถึง การพานักท่องเที่ยวไปที่ใดที่หนึ่งที่มีสภาพธรรมชาติสมบูรณ์ และที่พานักท่องเที่ยวเข้าไปต้องมีความสามารถที่จะอธิบายทางวิชาการให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจสิ่งต่างๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

เสรี วังสีไพจิตร (2537) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบของ การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตไปในทิศทางที่เหมาะสม โดยรักษาสภาพแวดล้อมที่ดั้งเดิมให้คงอยู่ควบคู่ไปกับการพัฒนามุ่งอนุรักษ์คุณค่าของธรรมชาติ เป็นการพัฒนาโดยถือว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศ สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมของระบบนิเวศโดยไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลาย

ภราเดช พยัฒวิเชียร (2537) กล่าวว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการอนุรักษ์พยายามให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมน้อยที่สุด และในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดผลของความรู้ ความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและธรรมชาติกับชุมชนท้องถิ่นหรือสังคมที่ตนเองเข้าไปอยู่

วัลลีพันธ์ สถิติยुทธการ และคนอื่นๆ (2538) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเหล่านั้นให้ดีที่สุด เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือกระทบน้อยที่สุด รวมถึงการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิต เอกลักษณ์ของท้องถิ่น ต้องให้การศึกษาที่หยั่งรากลึกกลงในจิตสำนึกของแต่ละคนให้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งยวดในอันที่จะ

ถนนสภาพแวดล้อมรอบตัวเราไว้ ประชาชนในพื้นที่ต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ และสามารถได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ต้องคำนึงถึงความพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2539) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงเนื้อหาสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ คำว่าธรรมชาติสิ่งแวดล้อมครอบคลุมถึงชนบทธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นด้วย ส่วนคำว่ารักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน หมายถึง การปันผลประโยชน์ต่างๆ กับชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ให้ความหมาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยว มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้ การจัดการสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จิตศักดิ์ พุฒจรัส (2540) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้คำอธิบายลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยาไว้ว่า 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพและวัฒนธรรม ประเพณี โดยยึดหลักว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมให้ดีที่สุดเพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทางด้านสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่าผลกระทบด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวต้องไม่มีหรือมีแต่น้อยที่สุด 3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่า วิถีชีวิตดังกล่าวจะเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเที่ยวชม 4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องมุ่งเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 5) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทั้งในการบริหารจัดการและการได้รับผลประโยชน์ 6) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับความสามารถที่รองรับของพื้นที่ ทั้งด้านจำนวนนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ชุมชน และสภาพแวดล้อมโดยรอบ 7) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการด้านการตลาดของการบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง 8) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เกิดความต้องการอยากเดินทางมาเที่ยวซ้ำอีก

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของ Ecotourism (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545) ว่าหมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงธรรมชาติ มีการให้ความรู้และสื่อความหมาย เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ลดผลกระทบที่เกิดกับธรรมชาติ ก่อประโยชน์แก่ท้องถิ่น และกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์

วรัญญา เวียงอำพล (2546) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และเกิดการสร้างงานในชุมชนท้องถิ่น

ปรัชญาณี นักพ่อน (2547) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อที่สร้างความพึงพอใจ ให้ความรู้และประสบการณ์ใหม่กับนักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการสร้างจิตสำนึกในการรักษาระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้กระบวนการจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพเพื่อเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ฉันทช วรรณถนอม (2547) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความดั้งเดิม มีเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่นเพื่อชื่นชมและได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ความเข้าใจต่อสภาพธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของการมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์คุณค่าของสภาพแวดล้อม และชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

วิมล จิโรจพันธ์ และคนอื่นๆ (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และได้กำหนดลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและสัตว์ป่า หรือเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มุ่งให้คนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด และเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจหลักอยู่ที่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่ยังคงความดั้งเดิมและบริสุทธิ์ ห่างไกลความเจริญแบบสังคมเมือง รวมทั้งเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีความสมดุลกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่

กรมป่าไม้ (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบต่อ ไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลิน ไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏ ในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย

อุดม เขยกีวงศ์ และคนอื่นๆ (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวใด แหล่งท่องเที่ยวหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้ และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

ประชิด สุกณะพัฒน์ และคนอื่นๆ (2554) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คำนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำมาใช้เป็นทางการประมาณ พ.ศ. 2541 ความว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คือการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน โดยเน้นสภาพแวดล้อมซึ่งเกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่างๆ มนุษย์ พืช สัตว์ ในรูปแบบดั้งเดิมที่มีธรรมชาติเป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายและมีขอบเขตที่กว้าง หากจะจำกัดความของคำๆ นี้ ให้ครอบคลุมต้องพิจารณา ประเด็นหลัก 4 ประเด็น คือภาครัฐที่ดูแลการท่องเที่ยว หมายถึงองค์การของรัฐที่ตั้งขึ้นเพื่อควบคุมดูแลการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามนโยบาย ธุรกิจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง ธุรกิจที่ผลิตสินค้าและบริการตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยว และได้ผลกำไรจากการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน หมายถึง ผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์โดยการสัมผัสทางกายและใจ และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวหมายถึง ประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยว

ธนาธิป สวัสดิ์ (2554) กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมโดยมีการควบคุมผลกระทบและการสร้างบรรยากาศการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติแวดล้อม พร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต

ราชบัณฑิตยสถานได้พิจารณากำหนดคำศัพท์ Ecotourism ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่มีลักษณะพิเศษเป็นของตนเองและแตกต่างไปจากรูปแบบอื่นๆ คือ 1) เป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยธรรมชาติเป็นฐาน 2) เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศต่ำหรือไม่มีผลกระทบต่อวิถีทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ 3) เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้สัมผัส เรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติและองค์ประกอบธรรมชาติ 4) เป็นการท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการคิด การทำ และการติดตามตรวจสอบประเมินผลร่วมกับผู้เกี่ยวข้องส่วนอื่นๆ

นอกจากการให้คำนิยามของนักวิชาการไทยแล้วยังมี นักวิชาการต่างชาติได้ให้นิยามหรือความหมายของคำว่ากรท่องเที่ยวหรือ Ecotourism ไว้หลายท่านดังนี้

กิตติวัฒน์ รัตนติลก ณ ภูเก็ต (2541) อ้างถึงใน Ceballos-Lascurain, 1990 แห่งสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ เป็นบุคคลแรกที่ได้นิยามคำว่า Ecotourism ไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชมศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนจลลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น

อลิซาเบธ บู (Eilzabeth Boo, 1991) ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าหมายถึง การท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อันเนื่องมาจากการมีรายได้สำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานให้ชุมชนท้องถิ่นพร้อมทั้งให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

The Ecotourism Society (1991) ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ธรรมชาติด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศและในขณะที่เดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

The Ecotourism Society (1997) (จุลสารการท่องเที่ยวปีที่ 20 ฉบับที่ 4, 2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและคำนึงถึงประชาชนในท้องถิ่นให้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี

เวสเทิร์น (D. Western, 1993) ได้ปรับปรุงคำจำกัดความจากนิยามขององค์กรภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือการเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น

แคลร์ เอ กันน์ (Clare A Gunn, 1994) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสามารถทำให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ โดยให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ และวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจด้วย

The Commonwealth Department of Tourism (1994) ให้คำจำกัดความ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือการท่องเที่ยวธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน คำว่า ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมยังครอบคลุมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นด้วย ส่วนคำว่า การรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืนนั้น หมายถึง การปันผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

เฮคเตอร์ ซี ลาซูลเลน (Hector Ceballos Lascurain, 1998) แห่งสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ (Internation Union for the Conservation of Nature and Natural Resources: IUCN) เป็นบุคคลแรกที่กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินกับทัศนียภาพ พืชพันธุ์ สัตว์ป่า ตลอดจน ลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น

คอสตาส คริสต์ (Costas Christ, 2002) ให้ความหมายว่า เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติพร้อมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปด้วยและช่วยสร้างสวัสดิการให้ชุมชนท้องถิ่นและยังได้กล่าวอีกว่า นักท่องเที่ยวสับสน คำว่าท่องเที่ยวธรรมชาติ กับ คำว่า ท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งไม่เหมือนกัน เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องใช้ธรรมชาติ และปฏิบัติต่อสัตว์ป่าอย่างยั่งยืน และต้องบริจาคเงินช่วยเหลือเพื่อเป็นทุนในการอนุรักษ์ รวมทั้งเพื่อให้คนในชุมชนมีฐานะดีขึ้น

ราล์ฟ บักลีย์ (Ralph Buckley, 1995) ศาสตราจารย์ผู้อำนวยการศูนย์วิจัย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยกริฟฟิท ประเทศออสเตรเลีย ให้คำนิยามสั้นๆ ว่า “การท่องเที่ยวที่อาศัยผลิตผลทางธรรมชาติ การจัดการที่ยั่งยืน และองค์ประกอบทาง การศึกษา ซึ่งมีส่วนก่อให้เกิดการอนุรักษ์”

อลิซาเบธ สตาค (Elizabeth Stark, 1993) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนของสถานที่ท่องเที่ยว โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมปราศจากสิ่งฟุ่มเฟือยต่างๆ มีเพียงสิ่งจำเป็นในการท่องเที่ยวเท่านั้น หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การท่องเที่ยวธรรมชาติ” (Natural Travel)

แคลร์ เอ กันน์ (Clare A Gunn, 1994) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสามารถทำให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ โดยให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจด้วย

ไวลเดอเนส (Wilderness) อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะวนศาสตร์, ศูนย์วิจัยป่าไม้, 2538) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมายถึงการท่องเที่ยวที่มีนิเวศวิทยาเป็นรากฐานหรือการท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติเป็นรากฐานที่มั่นคง และนอกจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเป็นการท่องเที่ยวชมโดยปกติ แล้วยังจะช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณลักษณะทางวิทยาศาสตร์ และนิเวศวิทยาของจุดสนใจทางธรรมชาติอีกด้วย หมายความว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เน้นในเรื่อง 1) คำนึงถึงคุณค่าทางธรรมชาติ และยอมรับว่าจุดประสงค์ของอุทยานแห่งชาติเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ และสภาพภูมิทัศน์ 2) ส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวและการเดินทางให้ยั่งยืนตลอดไปทั้งทางด้านนิเวศและวัฒนธรรม 3) ส่งเสริมและมีการกระตุ้นให้มีการอนุรักษ์ และการลงทุน โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว 4) พัฒนาจิตสำนึก ความรับผิดชอบของประชาชนและรากฐานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 5) ให้การศึกษา และจูงใจนักท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วม และรู้สึกซาบซึ้งถึงคุณค่าของทรัพยากรทางธรรมชาติและธรรมชาติ

การบัญญัติศัพท์ Ecotourism เป็นภาษาไทย ได้มีการเสนอและประยุกต์ใช้หลายคำ โดยเฉพาะคำว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นิเวศสัญจร และนิเวศการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มอบหมายให้สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ และขอให้ราชบัณฑิตยสถานกำหนดความหมาย โดยให้ความหมายของคำว่า Ecotourism (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544) คือ การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จิราพร ทัตว (2542) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นสามารถเปรียบได้กับเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นต้นทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นการเริ่มให้การศึกษา ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจถึงความแตกต่างความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม จากนั้นก็หาวิธีที่จะดำรงสิ่งรอบข้างไว้ เพื่อรักษาระบบนิเวศให้คงอยู่อย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการพัฒนาในทุกแง่มุมของความเป็นมนุษย์ ซึ่งอาจอิงไปถึงปรัชญาหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งสู่เป้าหมายแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไปศึกษาไปยังสถานที่ท่องเที่ยวนั้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ เรื่องธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิตโดยไม่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดผลกระทบทางลบ และคงความยั่งยืนสืบไป

การจำแนกระบบนิเวศ

1. ระบบนิเวศทางบก (Land Ecosystem) หมายถึง ระบบนิเวศที่ปรากฏอยู่บนพื้นแผ่นดิน ซึ่งเป็นภูเขา ที่ราบสูง ที่ราบ หุบเขา ในบริเวณดังกล่าวถ้าหากปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ โดยมนุษย์ไม่เข้าไปตัดแปลงหรือทำลาย ก็จะมีพืชพรรณธรรมชาติและสัตว์ป่าอาศัยอยู่ ในประเทศไทย ระบบนิเวศทางบกที่ยังคงสภาพตามธรรมชาติ ดั้งเดิม ส่วนใหญ่พบอยู่ตามบริเวณป่าเขา ซึ่งได้รับการอนุรักษ์ไว้ตามกฎหมาย เช่น อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า

2. ระบบนิเวศทางทะเล (Marine Ecosystem) หมายถึง ระบบนิเวศที่ปรากฏอยู่ตามบริเวณชายฝั่งทะเล และในท้องทะเล ได้แก่ เกาะ สันดอนและสันทรายชายฝั่ง หาดปะการัง ปะการังใต้น้ำ ในประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเลอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งทางด้านอ่าวไทยและทางด้านทะเลอันดามัน เป็นตัวอย่างของระบบนิเวศทางทะเลในเขตภูมิอากาศร้อน ซึ่งยังคงมีความอุดมสมบูรณ์และ ความงดงามตามธรรมชาติอยู่มาก เป็นที่รู้จักและชื่นชอบของนักท่องเที่ยวทั่วโลก

3. ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetland Ecosystem) ระบบนี้ได้รับการกำหนดขึ้นใหม่ต่างหากจากระบบนิเวศทางบกและระบบนิเวศ ทางทะเล คือ ที่ลุ่ม ที่ราบลุ่ม ที่ลุ่มชื้นแฉะ พรุ แหล่งน้ำทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวร และชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงที่ชายฝั่งทะเล และที่ในทะเล ในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุด มีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตรในประเทศไทย พื้นที่ชุ่มน้ำประกอบด้วยป่าชายเลน ป่าพรุ หนอง บึง ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ ฯลฯ

รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นำเสนอให้นักท่องเที่ยว

1. การเดินเส้นทางธรรมชาติ เส้นทางธรรมชาติ (Nature Trail) หมายถึง เส้นทางที่กำหนดไว้ หรือแนะนำให้นักท่องเที่ยวเดินชมสภาพธรรมชาติของพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใด เช่น บริเวณป่าไม้ในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าชายเลน ป่าพรุ ทั้งนี้เพื่อมิให้นักท่องเที่ยวหลงทางหรือเดินไปเหยียบย่ำทำลายพืชพรรณไม้ หรือได้รับอันตราย

2. การส่องสัตว์/ดูนก เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่าและนกชนิดต่างๆ ในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ของมัน โดยการมองจากกล้องส่องทางไกล การส่องไปฉายในช่วงเวลากลางคืน และการ ถ่ายภาพ

3. การสำรวจถ้ำ/น้ำตก เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นิยมกันมาก เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นจำนวนมากในประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาให้เดินทางเข้าถึงได้ไม่ยากนัก ถ้าเป็นลักษณะภูมิประเทศที่พบมากในบริเวณภูเขาหินปูน หากเกิดตามบริเวณชายฝั่งทะเลเรียกว่า ถ้ำทะเล ภายในถ้ำมักมีหินงอกหินย้อยสวยงาม หากเป็นถ้ำขนาดใหญ่อาจมีความยาวหลายร้อยเมตร

4. การปีนเขา/ไต่เขา เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เคยชิน และเพิ่งจะเริ่มนำเข้ามาเผยแพร่โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเมื่อไม่นานมานี้ การปีนเขา/ไต่เขาต้องอาศัยประสบการณ์เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ

5. การล่องแก่ง ลำน้ำบางสายที่มีแก่งหินพาดผ่านกลางลำน้ำ ทำให้น้ำไหลเชี่ยวมากเป็นพิเศษ หรืออาจมีโขดหินโผล่พ้นพื้นน้ำ กั้นขวางทางเป็นตอนๆ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่เรียกว่า การล่องแก่ง (Rapids Shooting)

6. การนั่งเรือ/แพชม ภูมิประเทศ เป็นการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนสบายๆ ซึ่งเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยที่มีแม่น้ำลำคลองเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวได้ชมภูมิประเทศตามสองฝั่งลำน้ำ และสังเกตดูชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมของสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในท้องถิ่นนั้นๆ

7. การพายเรือแคนู/เรือคายัก เรือแคนู (Canoe) และเรือคายัก (Kayak) เป็นรูปแบบของเรือพายที่นำมาจากต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการท่องเที่ยวตามลำน้ำ เป็นเรือพายขนาดเล็ก นั่งได้ 1 – 3 คน ตัวเรือใช้วัสดุที่คงทนแต่น้ำหนักเบา ไม่ลมนั่งง่าย และพายได้คล่องตัว

8. การขี่ม้า/นั่งช้าง การขี่ม้าหรือนั่งช้างเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่สร้างความสนุกสนานตื่นเต้นให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าไป ชมสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ โดยเฉพาะ การนั่งช้าง ซึ่งเหมาะสำหรับการเข้าไปในบริเวณป่า อันเป็นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของ สัตว์ชนิดนี้

9. การขี่รถจักรยานชม ภูมิประเทศ การขี่รถจักรยานชม ภูมิประเทศให้ทั้งความเพลิดเพลินในการชม ภูมิประเทศสองข้างทาง และการออกกำลังกาย จึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมค่อนข้างมาก ปัจจุบันมีรถจักรยานที่ออกแบบให้ขับขี่ได้คล่องแคล่วและเบาแรง เหมาะสำหรับการเดินทางในระยะไกล และการเดินทางขึ้นลงตามลาดเขา เรียกชื่อรถจักรยานดังกล่าวว่า รถจักรยานเสือภูเขา

10. การกางเต็นท์นอนพักแรม การกางเต็นท์นอนพักแรมเป็นกิจกรรมที่นิยมทำกันในบริเวณอุทยานแห่งชาติ หรือในสถานที่ซึ่งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้โดยเฉพาะ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด

11. การดำน้ำในทะเล การดำน้ำในทะเลเพื่อดูปะการัง พืชน้ำ และปลาสวยงามใต้น้ำ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนี้ แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ “การดำน้ำในน้ำตื้น” ใช้เครื่องมือช่วยการหายใจที่เรียกว่า ท่อหายใจ (Snorkel) เพื่อให้ผู้ดำน้ำสามารถดำน้ำได้ในระดับผิวน้ำ ที่ลึกลงไปเล็กน้อยของท่อหายใจ และ “การดำน้ำในน้ำลึก” อาศัยเครื่องมือช่วยการหายใจเป็นถังออกซิเจนขนาดเล็กผูกติดไว้กับผู้ดำน้ำ เป็นวิธีการดำน้ำที่เรียกชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Scuba Diving

กลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้เสนอกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควบคู่ไปกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เป็นแนวทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นำไปพิจารณาดำเนินการด้วยเช่นกัน โดยแบ่ง กลยุทธ์ออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

- การสงวนรักษา ฟื้นฟู ควบคุมดูแลทรัพยากรในระบบนิเวศให้คงสภาพไว้ เพื่อสามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้นานที่สุด หรือตลอดไป

- ทรัพยากรการท่องเที่ยวจำเป็นต้องได้รับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย โดยป้องกันและลดสาเหตุที่อาจทำให้เกิดปัญหามลพิษ
 - เจ้าของพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว สถาบันต่างๆ ในสังคม องค์กรประชาชน และประชาชนในท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันในการอนุรักษ์รักษาสภาพ ไม่ทำลายหรือสร้าง ความเสียหายแก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
2. กลยุทธ์ด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว มีวิธีการที่สำคัญ คือ
 - มีความเข้มงวดในการรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการท่องเที่ยวนั้น จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พัก การบริการอาหารและเครื่องดื่ม
 3. กลยุทธ์ด้านการศึกษาและสื่อความหมายธรรมชาติ ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ
 - เป็นสื่อกลางทางการศึกษาและการเรียนรู้ด้านระบบนิเวศของนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 - มีการให้ข้อมูลก่อนการท่องเที่ยว การศึกษาระหว่างการท่องเที่ยว รวมทั้งการให้การศึกษาเพิ่มเติมในภายหลังด้วย
 - ให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง และได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การสื่อความหมายธรรมชาติ การฝึกอบรม การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง ทัศนศึกษา การเล่นเกม บทบาทสมมติ การอภิปราย
 4. กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ
 - ให้ความสำคัญแก่ประชาชนในท้องถิ่น ในด้านที่จะมีบทบาทในการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี
 - ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาตนเองเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของ รัฐบาลกับชุมชน และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ร่วมพัฒนาจุดขายต่างๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย ภัตตาคาร การนำเสนอลูกค้านานวัฒนธรรม ศิลปะและประเพณีต่างๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว
 5. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาดและบริการนำเที่ยว ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ
 - จัดให้เกิดความสมดุลระหว่างความสามารถในการรองรับของพื้นที่ กับปริมาณนักท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทรัพยากรที่มีความอ่อนไหว อาจได้รับผลกระทบได้ง่าย หากมีนักท่องเที่ยวมากเกินไป
 - มุ่งส่งเสริมให้พัฒนาเป็นตลาดที่มีคุณภาพ ไม่ใช่พยายามเพิ่มปริมาณของนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว
 - ให้มีการจัดบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ โดยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในกรอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 6. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการลงทุน มีวิธีการที่สำคัญ คือ

- รัฐบาลกลางและหน่วยงานของรัฐจะต้องมีส่วนร่วมสนับสนุนอย่างแข็งขัน ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นมากขึ้น

2.2.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) (n.d.) หรือ องค์การ UNESCO ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ไว้ ในการประชุมสามัญ ที่จัดขึ้น ณ กรุงปารีส ในปี ค.ศ. 1972 หรือ ตรงกับ พ.ศ. 2515 ว่าเป็น

ก. อนุสรณ์สถาน (Monuments) อันรวมไปถึง ผลงานทางสถาปัตยกรรม ผลงานประติมากรรมหรือจิตรกรรม ส่วนประกอบหรือโครงสร้างของโบราณคดีธรรมชาติ จารึก ถ้ำที่อยู่อาศัย และร่องรอย ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางประวัติศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์

ข. กลุ่มอาคาร (Groups of Buildings) อันรวมไปถึง กลุ่มของอาคารไม่ว่าจะแยกจากกันหรือเชื่อมต่อกันโดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม หรือโดยความสอดคล้องกลมกลืน หรือโดยสภาพทางภูมิทัศน์ ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้าน ประวัติศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

ค. แหล่งอันรวมไปถึงผลงานที่เกิดจากมนุษย์ (Sites) หรือ ผลที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติ และบริเวณอันรวมถึงแหล่งโบราณคดีซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้าน ประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยา หรือมานุษยวิทยา

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2542) อ้างถึงใน McIntosh & Gouldner กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่า เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของการท่องเที่ยวที่มนุษย์สามารถศึกษาถึงวิถีชีวิต และความนึกคิดซึ่งกันและกัน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือการท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการให้ความรู้และความภาคภูมิใจ

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2542) อ้างถึงใน Pigram กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่เน้น วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ที่สะท้อนความเป็นไทยที่แท้จริงเพื่อให้ผู้มาเยือนได้สัมผัส สิ่งจูงใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็คือ ความลึกซึ้งในความแตกต่างของวิถีชีวิต และการได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดซึ่งกันและกัน

วาสิกา แสนดี (2542) อ้างถึงใน World Tourism Organization กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการเคลื่อนไหวของผู้คนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยกระตุ้นทางวัฒนธรรม เช่น การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล การเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์สถาน การเดินทางเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา

วาเลีย แสนคำ (2545) อ้างถึงใน The European Center for Traditional and Regional Culture หรือ ECTARC กล่าวว่า องค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อันได้แก่ 1) โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่างๆ 2) สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากฝังเมืองในอดีต 3) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่าง 4) ความน่าสนใจทางดนตรี 5) การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ 6) ภาษาและวรรณกรรม 7) ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา 8) วัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมย่อย

อนูรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2542) อ้างถึงใน Coltman กล่าวว่าแนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ 9 ประการ สรุปได้ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม 2) การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องอยู่กับจะประสงค์และความต้องการของชุมชนว่าจะต้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนอย่างน้อยเพียงใด 3) วิธีการและความถี่ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่น เพราะจะเป็นเครื่องวัดว่าท้องถิ่นนั้นๆ ต้องการนักท่องเที่ยวประเภทใด และจำนวนเท่าไร 4) ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการพยายามที่จะทำให้อำเภอเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ 5) ในการวางแผนการท่องเที่ยว ไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวัง และต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้เอาไว้ด้วย เพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่ 6) เงินลงทุน แรงงาน รวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยว ควรมาจากชุมชนเจ้าของถิ่นเพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว ให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้ 7) ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อนักท่องเที่ยว 8) เรื่องราว และงานเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น 9) ก่อนที่จะลงมือพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพยายามขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย

กาญจนา แสงลิมสุวรรณ (2555) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความพิเศษตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งนอกเหนือจากสถานที่แล้ว เทศกาลและงานฉลอง รวมไปถึงสินค้าพื้นเมืองในพื้นที่ต่างๆ เช่น ประเพณีวันสารทเดือนสิบของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประเพณีและประเพณีปล่อยเต่าของจังหวัดพังงา ประเพณีบุญบั้งไฟลำนางรองและประเพณีบุญห่มันใหญ่ของจังหวัดบุรีรัมย์ จัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าเชิงวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์และการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปนั้นเป็นเรื่องสำคัญ เพราะนอกจากจะเป็นความภาคภูมิใจในประเทศแล้ว ยังมีคุณค่าที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยา และมานุษยวิทยา อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน และประเทศผ่านทางการ

ท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่ากังวลว่าผลจากการท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นจะนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของสถานที่ท่องเที่ยว และการสูญเสียมูลค่าทางวัฒนธรรม จึงอาจจะกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเปรียบเสมือนดาบสองคมถ้าไม่มีการวางแผนอย่างเหมาะสม การจัดการเพื่อรักษาสมดุลของการพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญเพื่อนำไปสู่การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากคำจำกัดความและแนวคิดของแต่ละท่าน สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือการท่องเที่ยวที่นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินจากความเก่าแก่ในเรื่องต่างๆ ยังให้ความรู้ในเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่เก่าแก่ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้คงไว้เพื่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้ศึกษาให้คงอยู่สืบไป

2.3 แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาการท่องเที่ยว และ แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวมีจุดมุ่งหมายการดำเนินงานที่จะให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งรักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจและพัฒนาให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาเชิงอนุรักษ์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.3.1 การพัฒนาการท่องเที่ยว

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในต่างประเทศ

สหภาพยุโรปปรับยุทธศาสตร์ภาคการท่องเที่ยวเพื่อรักษาตำแหน่งแชมป์สถานที่ท่องเที่ยวอันดับหนึ่งของโลก โดยเน้นความสามารถในการแข่งขัน ควบคู่กับการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยการมุ่งเน้นที่ประเทศเศรษฐกิจใหม่ที่ประชาชนมีกำลังซื้อและมีความต้องการในการท่องเที่ยวสูง แม้สหภาพยุโรปจะยังคงเป็นกลุ่มประเทศที่มีนักท่องเที่ยวมาเยือนมากที่สุด แต่สหภาพยุโรปก็ได้เผชิญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเฉพาะเมื่อยุโรปต้องเผชิญกับความท้าทายและพบโอกาสใหม่ๆ อาทิ 1) วิกฤตการเงินและเศรษฐกิจ 2) ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเศรษฐกิจใหม่ได้รับความนิยมมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว 3) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ในปี 2020 สหภาพยุโรปจะจำนวนประชากรที่มีอายุเกิน 65 เป็นจำนวนมากซึ่งประชากรเหล่านี้จะมีกำลังซื้อและมีเวลาท่องเที่ยวมาก 4) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สร้างข้อจำกัดให้ภาคการท่องเที่ยว 5) การพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารสารสนเทศ 6) ฤดูกาลและรูปแบบการบริโภคที่มีความต้องการท่องเที่ยวเฉพาะเดือนกรกฎาคม และสิงหาคมทำให้ภาคการท่องเที่ยวไม่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน และบุคลากรอย่างคุ้มค่าสูงสุดได้ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว กรรมาธิการยุโรปได้ออกแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวฉบับใหม่ เรียกว่า Europe, the world's No 1 Tourist Destination-a New Political Framework for Tourism in Europe ซึ่งสาระสำคัญดังนี้ 1) เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน อาทิ เพิ่มมูลค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่โดยสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานกันของสิ่งที่แต่ละประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปมี เช่นการสร้างเส้นทางแสวงบุญที่ครอบคลุมประเทศต่างๆ เพิ่มขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศของภาคการท่องเที่ยว เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในอุตสาหกรรม ขยายระยะเวลา

เทศกาลท่องเที่ยว และรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูล เช่นการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ 2) ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยสำนึกรับผิดชอบต่อและยึดถือคุณภาพเป็นหลัก อาทิ จัดให้มีระบบชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รมรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวยุโรปเลือกใช้บริการของธุรกิจท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับชุมชนและไม่ละเมิดสิทธิเด็กและสตรี ประเมินความเสี่ยงและชะลอความเสียหายที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อหลีกเลี่ยงการลงทุน เสนอกฎระเบียบให้ธุรกิจท่องเที่ยวต้องมีความยั่งยืนและรับผิดชอบต่อธรรมชาติ เสนอให้มีกลยุทธ์สำหรับการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งที่ยั่งยืน กระชับความร่วมมือระหว่างประเทศในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เพื่อแลกเปลี่ยน Best Practices ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 3) สร้างแบรนด์ “ยุโรป” ที่เป็นหนึ่งเดียว ในฐานะกลุ่มประเทศที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและมีคุณภาพ เพื่อให้ยุโรปแตกต่างจากสถานที่อื่นๆ ในโลก 4) ใช้เครื่องมือและกรอบการลงทุนของสหภาพยุโรป ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และ 5) พิจารณาการปรับนโยบายการให้วีซ่าและการข้ามเขตแดน ให้มีบรรยากาศส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้น (นิตยสาร TAT Tourism Journal, Published, 11 July 2011 แปลโดย วชิรชัย สิริสัมพันธ์)

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในจีนประเด็นสำคัญอยู่ที่ชีวิตความเป็นอยู่ ประวัติศาสตร์และอารยธรรม อาทิ บ้านเรือน การกินอยู่ เสื้อผ้าอาหาร การแต่งกาย และพิธีกรรม การเฉลิมฉลอง วัตถุประสงค์ในการกำหนดการท่องเที่ยวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนจีนให้เป็นประเด็นสำคัญเพื่อให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศรับรู้สังคมและสภาพความจริงของจีน ไปสัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ของคนจีนที่มีเอกลักษณ์ สัมผัสและศึกษาวัฒนธรรมอันดีงาม ฉะนั้นในหลายปีที่ผ่านมาจนปัจจุบันจีนจึงตั้งประเด็นส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละปีดังนี้ ปี 1992 ปีท่องเที่ยวเพื่อมิตรภาพ ปี 1994 ปีท่องเที่ยวโบราณสถานจีน ปี 1996 ปีท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ปี 1999 ปีท่องเที่ยวภาวะนิเวศจีน 99 ปี 2001 ปีการท่องเที่ยวกีฬาประจำปี 2001 ปี 2002 ปีท่องเที่ยวเกี่ยวศิลปะพื้นเมืองจีน ปี 2003 ปีท่องเที่ยวราชอาณาจักรอาหารกับชาวจีน และปี 2004 ปีท่องเที่ยวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่คนจีน (บทความ China Radio International)

แผนกลยุทธ์เพื่อการท่องเที่ยวบรูไน นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในนโยบายการสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจ และเป็นเป้าหมายหลักของการกระจายรายได้หลักของบรูไนที่นอกเหนือจากการส่งออกน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ บรูไนประสบปัญหาการเติบโตที่ล่าช้าของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มายังบรูไน ทำให้บรูไนต้องเผชิญกับการถดถอยของภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ รวมทั้งไม่สามารถเชื่อมโยงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับเศรษฐกิจด้านอื่นๆ ของประเทศและต้องสูญเสียรายได้แทนที่จะดึงดูดผลประโยชน์จากภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ บรูไนจึงได้กำหนดทิศทางในการวางกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหาในภาคอุตสาหกรรมที่ท่องเที่ยวที่ประสบอยู่ดังนี้ 1) การส่งเสริมให้นักธุรกิจและชาวบรูไนมีส่วนร่วมในการพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น 2) การเพิ่มรายได้ในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มากขึ้นในขณะเดียวกันมีแนวทางการวางกลยุทธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของสิ่งดีและจุดเด่นในบรูไน

โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวในเชิงนิเวศหรือแนวอนุรักษ์ธรรมชาติ (United Nations World Tourism Organization (UNWTO) Asia-Pacific Executive Training Programme, 2011)

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเวียดนามยังมีแนวโน้มเติบโตดีและโอกาสการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้องยิ่งเปิดกว้างอยู่มาก สะท้อนให้เห็นได้จากความสำเร็จของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเวียดนามในปีที่ผ่านมา (ปี 2010) ปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเวียดนามมีความโดดเด่นไม่แพ้ประเทศอื่นๆ ในอาเซียนมาจากนโยบายภาครัฐที่มุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างจริงจัง รวมทั้งการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ปี 2554 การท่องเที่ยวแห่งชาติเวียดนาม (Vietnam National Administration of Tourism: VNAT) ได้ประกาศใช้คำขวัญและสัญลักษณ์การท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของเวียดนามในช่วงปี 2555-2556 ด้วยคำขวัญ Vietnam-Timeless Charm มีสัญลักษณ์การท่องเที่ยวเป็นรูปดอกบัว 5 กลีบ แต่ละกลีบมีสีที่แตกต่างกัน ซึ่งสื่อให้เห็นถึงรูปแบบการท่องเที่ยวที่สำคัญของเวียดนามใน 5 ด้าน คือ การท่องเที่ยวหมู่เกาะและทะเล การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (AEC in Focus: ฝ่าวิจัยธุรกิจ กันยายน 2555)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มีการบรรยายเรื่อง “ค.ศ. 2012 ปีท่องเที่ยวลาว: โอกาสสำหรับความร่วมมือ” โดยท่านสุกกะเสิม โปทิสาน รองประธานองค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติลาว สรุปได้ว่า รัฐบาลลาวมีนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งจะช่วยสนับสนุนพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเนื่องจากการสร้างงาน นำรายได้มาสู่ชุมชนท้องถิ่น และลดความยากจน โดยการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และยังช่วยฟื้นฟูวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ ขณะเดียวกันเป็นการช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและเพิ่มอาชีพในชนบท รัฐบาลลาวได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวลาว โดยมีวิสัยทัศน์หลัก ดังนี้ 1) พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนพัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศ 2) การสร้างการตระหนักรู้และประชาสัมพันธ์ถึง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในฐานะสถานที่ท่องเที่ยวคุณภาพและหลากหลาย 3) การส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ แผนดังกล่าวมีโครงการดังนี้ คือ การพัฒนาองค์กรและบุคลากร การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การตลาดและการประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรบุคคลและประสานงานภาครัฐและเอกชน การร่วมมือระหว่างประเทศ

ฮาบิล รูล ยาแมน (Habil Ruhi Yaman) กล่าวในการสัมมนา Boosting the Sustainable Tourist Flows Within the Regions: Thoughts on Changing Paradigms of Tourism in Asia สรุปได้ว่า โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและความคิดแบบเดิมๆ ว่าโลกาภิวัตน์ คือ การทำตามชาติตะวันตก รวมทั้งการศึกษาด้านการท่องเที่ยวที่เชื่อว่า เป็นแบบ West-to-East และ North-to-South ไม่ควรมีอีกต่อไป แหล่งท่องเที่ยวในเอเชียได้ถูกออกแบบให้เหมาะสมกับความชอบของนักท่องเที่ยวในเอเชีย และตะวันออกกลางมากขึ้นกลุ่มธุรกิจโรงแรมก็ปรับกลยุทธ์มุ่งหาลูกค้าตะวันออกกลางมากขึ้น แรงจูงใจ 3 ประการที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตะวันออกกลางเลือกท่องเที่ยวในเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ศาสนาและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อใช้บริการทางการแพทย์ซึ่งสิงคโปร์และไทยเป็นผู้นำ

ทางด้านนี้ สุดท้ายคือการค้า สรุปได้ว่า โลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปกระบวนทัศน์เก่าเริ่มล้าสมัยการ
ท่องเที่ยวมิใช่เป็นการเดินทางของคนจากซีกโลกตะวันตกมายังซีกโลกตะวันออกเท่านั้น
(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย: e TAT Tourism Journal, 2555)

อิหร่านเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีการปรับกลยุทธ์ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดย
นำเอาหลักการเสนอขายทัวร์ท่องเที่ยว ด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ทัวร์ท่องเที่ยวธรรมชาติ ซึ่ง
เน้นจุดขายการเป็นเส้นทางผ่านสู่เส้นทางสายไหมและการเดินทางแสวงบุญ UNWTO เสนอข้อแนะนำ
ในการจัดการท่องเที่ยวเที่ยวอิหร่านดังนี้คือ การให้ข้อมูลพื้นฐาน เว็บไซต์แนะนำรายการนำเที่ยวที่
น่าสนใจของอิหร่านและประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ช่วยเหลือในการออกแบบโบรชัวร์และส่งนักเขียน
และนักโฆษณามืออาชีพด้านการท่องเที่ยวเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของอิหร่าน
ฝึกอบรมผู้สอน และอาจารย์ในสาขาการท่องเที่ยวให้มีความรู้เท่าทันเทคนิคและทักษะด้าน
อุตสาหกรรมบริการที่พัฒนาอยู่เสมอ แนะนำบุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิดและมีอาชีพทางการ
ท่องเที่ยวให้มาร่วมทัศนศึกษาในประเทศอิหร่าน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย: e TAT Tourism
Journal, 2555)

แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย

แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ได้มีการนำเสนอนโยบาย เป้าหมาย
และกลยุทธ์ต่างๆ ทั้งนี้โดยเป็นนโยบายระดับประเทศเพื่อให้แผนพัฒนาฯ บรรลุไปสู่เป้าหมาย
จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ โดยมีลำดับความสำคัญดังนี้ คือ การพัฒนา
ระบบขนส่งมวลชนในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร การควบคุมคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมและลมนสภาพ การขยายกำลังรองรับของสาธารณูปโภค ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ
ดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ใช้ กฎหมาย สังคมเข้าควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ
ยกเลิกการผูกขาดในบริการและสนับสนุนให้มีการแข่งขันและรักษาคุณภาพการบริการ

เป้าหมายระยะเวลาดำเนินการ ปี พ.ศ. 2555 เพื่อให้ การท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ไทย ใน
มาตรฐานสากลทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว การบริการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
โดยเป้าหมายระยะสั้น ระหว่างปี พ.ศ. 2541-2546 “เที่ยวไทย...รักไทย” โดยพัฒนาการท่องเที่ยว
ไทยไปในทิศทางที่จะช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีกลยุทธ์การจัดการ
ท่องเที่ยวเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่สำคัญ 9 กลยุทธ์คือ 1) การบริหารแผนแม่บท 2) ไทยเที่ยวไทย
3) พื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไทย 4) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 5) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา
6) ส่งเสริมให้ไทยมีบทบาทนำด้านการท่องเที่ยวในอินโดจีน และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
7) พัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้มีเอกลักษณ์ไทยในระดับมาตรฐานสากล 8) ส่งเสริมการท่องเที่ยวซ้ำ
และขยายจำนวนวันท่องเที่ยว 9) ส่งเสริมไทยเป็นศูนย์กลางจัดนิทรรศการ ศูนย์ประชุม และจับจ่าย
ใช้สอยระดับนานาชาติ

มณีวรรณ ผิวนิ่ม (2550) กล่าวไว้ใน โครงการพัฒนาการและผลกระทบของการ
ท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำตลาดดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และตลาดน้ำตลิ่งชัน
กรุงเทพมหานคร ว่า แนวทางการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวที่ที่เหมาะสมเพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไป
อย่างยั่งยืนจะศึกษารูปแบบและพัฒนาการของตลาดน้ำและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องในตลาดน้ำ

ทั้งสองแห่งและผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมของท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในชุมชนตลาดน้ำแต่ละแห่ง เพื่อให้ทราบความต้องการของชาวบ้านในท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและหารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรูปแบบตลาดน้ำที่เหมาะสม

รวีวงศ์ ศรีทองรุ่ง (2553) อ้างถึงใน ยุทธศาสตร์การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาต่างประเทศ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทางมาตรการและแผนปฏิบัติการที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไร้ทิศทางและประสบความสำเร็จ

การพิจารณาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (System Approach) และบรรลุดูวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาระบบย่อย (Subsystem) หรือองค์ประกอบหลักการจัดการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วย

องค์ประกอบหลักที่สำคัญในระบบการท่องเที่ยวจำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ (The United Nation World Tourism Organization, 2006)

องค์ประกอบที่ 1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจแบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็น 2 ประเภท

ประเภทที่ 1 ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Tourism Resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามตามธรรมชาติสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนหรือไม่ท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ชายทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด เป็นต้น บางแห่งได้รับการจัดให้เป็นสวนรุกชาติ ส่วนพฤกษศาสตร์ วนอุทยาน อุทยานแห่งชาติ เขตสงวนพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์เปิด อุทยานนกน้ำ เป็นต้น ประเภทที่ 2 ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-Made Tourism Resource) นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) เป็นผลงานที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ที่อนุชนรุ่นหลังบังเกิดความหวงแหนและปฏิบัติสืบสานต่อไป ทั้งนี้ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นแบ่งออกได้ 3 ชนิด ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Tourism Resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประสงค์หรือประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งที่เป็นมรดกในอดีตและสร้างเสริมในปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น พระราชวัง ศาสนสถานแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน เป็นต้น 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต (Culture and Rural Way of Life) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งปฏิบัติยึดถือสืบทอดต่อกันมา เช่น ประเพณีในรอบปี ทั้งประเพณีราชสำนัก

(พระราชพิธีต่างๆ) ประเพณีไทย ประเพณีท้องถิ่น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนา เช่นประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีกินเจ หรือประเพณีถือศีลอด เป็นต้น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น พิธีโกนจุก พิธีแต่งงาน พิธีบวช พิธีศพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ได้แก่ การสร้างบ้านเรือน ชุดแต่งกาย อาหารประจำถิ่น การประดิษฐ์ของใช้เพื่อการดำรงชีวิต ภาษาพูดในท้องถิ่น และวรรณคดีพื้นบ้าน เป็นต้น หมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิ หมู่บ้านทอผ้า หมู่บ้านทำร่ม หมู่บ้านช้าง รวมถึงตลาดนัดตลาดน้ำ 3) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการและบันเทิง (Recreation Attraction) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนที่ให้ความบันเทิง เช่น สวนสัตว์ สวนสนุก สวนน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์การแสดงศิลปะสมัยใหม่ แหล่งบันเทิง ศูนย์การค้า ศูนย์การประชุม เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 2 การบริการท่องเที่ยว (Tourism Service) ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของพื้นที่สำคัญ ได้แก่ บริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการที่พักแรม บริการอาหารและบันเทิง บริการนำเที่ยว และมีคัคเทศก์ รวมถึงบริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

องค์ประกอบที่ 3 การตลาดท่องเที่ยว (Tourism Market or Tourist) การที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนั้นจะต้องมีการตลาดการท่องเที่ยวในการชักนำให้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งการตลาดการท่องเที่ยว หมายถึงความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตนและใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยการตลาดการท่องเที่ยวทำได้ 2 วิธี วิธีที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยว เป็นต้น วิธีที่ 2 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว หมายถึง การสื่อสารข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย โดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุโทรทัศน์ นิตยสาร จดหมาย หนังสือพิมพ์ เพื่อเชิญชวนกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวของตนกล่าวได้ว่าการพิจารณาองค์ประกอบภายในระบบการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบอีกมากมายที่มีบทบาท และหน้าที่ที่แตกต่างกันและมีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ซึ่งความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับความแตกต่างในองค์ประกอบย่อย และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมนอกระบบที่เกี่ยวข้องเกี่ยวพันเป็นอุปสรรค หรือได้รับผลกระทบการท่องเที่ยวอีกหลายประการ เช่น สภาพกายภาพระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุน สังคม วัฒนธรรม องค์กร และกฎหมาย เป็นต้น

ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่จะก่อให้เกิดความพอใจของนักท่องเที่ยว รักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจและพัฒนาให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยทั่วไปของประเทศไทยได้กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยแก้ไขการขาดดุลการชำระเงินเป็นฐานทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคที่จะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่อง เป็นแหล่งสร้างงาน การกระจายรายได้ และความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค นอกจากนี้วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ เพื่อ

อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี โบราณสถานทางประวัติศาสตร์ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านสังคม (อภิรมย์ พรหมจรรยา และคนอื่นๆ (2546)

การพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวมีจุดมุ่งหมายการดำเนินงานที่จะให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งรักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจและพัฒนาให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบริการการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้กำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อมุ่งเน้นให้การท่องเที่ยวเป็นฐานทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคที่จะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมที่ต่อเนื่องเป็นแหล่งสร้างงาน กระจายรายได้ และความเจริญไปสู่ภูมิภาค ในขณะเดียวกัน ก็ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เน้นการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการชั่งจูง แนะนำ และควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวให้ประสานกลมกลืนกัน ทั้งนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวอาจดำเนินการโดยอิสระแบบแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แบบมีแผนเฉพาะตัวและแบบมีแผนผสมผสานเชื่อมโยงกันในระดับที่กว้างขึ้นได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับขนาดและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ปริมาณและรูปแบบการท่องเที่ยว ลักษณะขององค์กรที่รับผิดชอบและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อระบบสังคมสิ่งสำคัญที่จะประกันความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การประสานสอดคล้องกันในองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ และการกระจายตัวของผลประโยชน์จากการพัฒนาที่เกิดขึ้น

วรรณพร วณิชชานุกร (2542) กล่าวใน แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐสอดคล้องกับแนวคิด หลักการและกรอบการดำเนินงานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ในทางตรงกันข้ามเจ้าหน้าที่รัฐบางคนกล่าวว่ายังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในปัจจุบันนี้ ส่วนความคิดเห็นของผู้ประกอบการนั้นแตกต่างไปจากเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ก็ได้มีบางคนได้พยายามแก้ปัญหาสภาพแวดล้อม และมีความต้องการเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหามากขึ้น ผู้นำชุมชนและประชาชนจำนวนไม่น้อยที่มีความเห็นว่าการท่องเที่ยวได้ทำให้ชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ แล้ว ผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของท้องถิ่นโดยผู้นำชุมชนที่มีความต้องการเข้าร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวในเรื่องต่างๆ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่มีมากกว่ากลุ่มประชาชน แต่ต้องการให้บริการเรื่องที่พัก และอาหารแก่นักท่องเที่ยวน้อยกว่ากลุ่มประชาชน ในส่วนของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติได้มีการเตรียมตัวเพื่อมาเที่ยวและใช้บริการมัคคุเทศก์ อีกทั้งต้องการพบปะ-พักกับชาวบ้านในการมาเที่ยวครั้งต่อไปมากกว่านักท่องเที่ยวไทย ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่ของทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม แต่นักท่องเที่ยวไทยเห็นการทำลายสภาพแวดล้อมมากกว่า และยินดีจะบริจาคเพื่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมมากกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติ ในการเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ทั้ง 2 กลุ่มมีความ

ต้องการหนังสือคู่มือการเดินทางและแผนที่ ตลอดจนสิ่งที่ควรและไม่ควรปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก รองลงไปนักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการมัคคุเทศก์มืออาชีพค่อนข้างมากกว่าชาวไทย

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) กล่าวถึงบทบาท องค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติของแต่ละประเทศในการทำหน้าที่พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สรุปได้ว่า บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) 1) รัฐบาลของแต่ละประเทศควรมีหน้าที่ชักจูงหรือกระตุ้น กิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับท่องเที่ยวของประเทศ 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวควรมีการประสานงานภายใต้ องค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติ องค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติควรสนับสนุนพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับชาติและนานาชาติ 3) องค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติควรสนับสนุนพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับชาติ และนานาชาติ นอกจากนี้องค์การการท่องเที่ยวโลกยังได้สรุปหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์การ การท่องเที่ยวแห่งชาติที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไว้ 9 ประการ ดังนี้ 1) การวิจัย เพื่อเป็น ข้อมูลช่วยในการตัดสินใจ พัฒนา ประชาสัมพันธ์ และพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2) การส่งเสริมด้านการให้ข้อมูลข่าวสารและการส่งเสริมตลาดทางการท่องเที่ยว เรื่องแหล่งท่องเที่ยว การคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว 3) การออกกฎระเบียบข้อบังคับเรื่องที่พิก อาหาร การคมนาคมขนส่งเพื่อสร้างความพึงพอใจและความเจริญเติบโตในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 4) การควบคุมธุรกิจนำเที่ยว เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างยุติธรรมทั้งในด้านคุณภาพและ มาตรฐาน 5) การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว โดยต้องเข้ามาควบคุม เพื่อประสานงานระหว่างรัฐและเอกชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 6) ออกกฎหมายและปรับปรุง กฎหมายให้ทันสมัย พร้อมประสานงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดผลดีต่อนักท่องเที่ยวและ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว 7) รัฐบาลควรให้ความร่วมมือประสานงานในการช่วยกันแก้ปัญหาการ ท่องเที่ยวระหว่างประเทศรวมทั้งสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวต่างชาติและประชาชน ท้องถิ่น 8) สำรอง ศึกษา และวิจัยพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อการท่องเที่ยว โดยให้การสนับสนุนและการ พัฒนาอย่างเต็มที่ 9) นโยบายด้านการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นเรื่องการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่าง เหมาะสม และให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม

การพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้หลายประการ เช่น ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดดุลการชำระเงิน ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นฐานทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ซึ่ง จะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในทุกกระบวน และเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และโบราณสถาน โบราณวัตถุทางประวัติศาสตร์ เพื่อ ประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านสังคมต่อไป

องค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติในประเทศไทยนั้นประกอบด้วย 2 หน่วยงานหลัก คือ 1) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นหน่วยงานราชการที่มีความรับผิดชอบในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวและ 2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เป็นรัฐวิสาหกิจ มี หน้าที่ในการพัฒนาตลาดท่องเที่ยว โดยทั้งสองหน่วยงานมีหน้าที่จะต้องประสานงานกันเพื่อพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งครอบคลุมทั้ง ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งการเข้าถึง และการสร้างสิ่ง

อำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว 2) การควบคุมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อควบคุม ดูแล และจัดระเบียบในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยว โดยสามารถออกกฎหมายที่จะช่วยให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวดำเนินการไปตามแนวทางที่กำหนด 3) การพัฒนาตลาดท่องเที่ยว มีวิธีดำเนินงานแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) แบบพาสซีฟ (Passive) เป็นการส่งเสริมให้เกิดความต้องการ (Need) ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหรืออุปสงค์ (Demand) การท่องเที่ยวก่อน แล้งจึงพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวหรือ อุปทาน (Supply) ทางการท่องเที่ยวตามมา การดำเนินงานในลักษณะนี้ความเสี่ยงน้อย 2) แบบแอ็กเกรสซีฟ (Aggressive) เป็นการพัฒนาหรือสร้างทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวหรืออุปทาน (Supply) ทางการท่องเที่ยวก่อน แล้งจึงส่งเสริมการตลาดกับนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวหรืออุปสงค์ (Demand) ทางการท่องเที่ยวตามมา ซึ่งการดำเนินงานลักษณะนี้มีความเสี่ยงมากกว่าแบบพาสซีฟ 4) การจัดการการเงินของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น หน่วยงานของภาครัฐทั้งสององค์กรจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านการเงินอย่างเหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการลงทุนและพัฒนาในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาบริการท่องเที่ยว และตลาดเพื่อการท่องเที่ยว

นอกจากนั้น องค์กรภาคเอกชนก็มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเช่นกัน ดังนั้นบทบาทขององค์กรเอกชนต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้ 1) การพัฒนาบริหารของธุรกิจการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทางการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวอย่างมาก 2) การพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การฝึกอบรมพนักงานหรือการส่งพนักงานไปท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงการจัดหลักสูตรวิชาการจัดการด้านการท่องเที่ยวของสถาบันการศึกษาต่างๆ ก็เป็นอีกหนึ่งที่จะช่วยรองรับการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีมากขึ้นในทุกๆ ปีด้วยเช่นกัน 3) การคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ความปลอดภัยนับเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญมากอย่างหนึ่งต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ถ้าหากแหล่งท่องเที่ยวใดไม่มีความปลอดภัยก็จะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการคุ้มครองและรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว เพื่อทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกมั่นใจและอุ่นใจในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว 4) การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นบทบาทที่สำคัญมากที่สุดอีกอย่างหนึ่ง เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ดังนั้นการอนุรักษ์รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงอยู่ไว้นานเท่านาน จึงเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งองค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาชนทุกคน

การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนด้านการท่องเที่ยวของไทย

จุดแข็ง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวสวยงามหลายประเภท และจุดเด่นของประเทศไทยที่ทำให้เราเหนือกว่าประเทศอื่นๆ ใน

ภูมิภาคเดียวกัน ได้แก่ ประชาชนมีอศยาศัยดี มีการลงทุนของภาคเอกชน ในระดับสูง และมีการให้บริการที่คุ้มค่า มีรัฐบาลในระบบประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชน

จุดอ่อน การให้บริการที่ไม่สม่ำเสมอ การรองรับที่สนามบิน และการจราจรที่แออัดในเมืองใหญ่ เช่นที่กรุงเทพมหานคร และมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในเมืองท่องเที่ยวอย่าง เชียงใหม่ สภามลพิษ และสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม สาธารณูปโภค ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะการกำจัดขยะในเมืองต่างๆ เพราะความต้องการท่องเที่ยวหนาแน่น ไปก่อนความสามารถในการจัดการสาธารณูปโภคเพื่อรองรับปัญหาความหย่อนยานในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การลงโทษผู้ที่ลลกลวง นักท่องเที่ยว ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่เสนอในสื่อต่างประเทศ รวมทั้งการขาดความร่วมมือ และขาดการประสานของภายในรัฐอย่างแท้จริง

จุดอ่อนในระดับจังหวัด การรับนักท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับกำลังรองรับทางธรรมชาติ เช่น ภูเก็ต และหัวหิน มีปัญหาด้านอุปทานน้ำ ซึ่งมีผลกระทบต่อขยายตัวของการท่องเที่ยวอย่างแน่นอน ส่วนในหลายจังหวัดภาคใต้ก็มีแหล่งท่องเที่ยว ที่สำคัญก็มีสถิติอาชญากรรมอยู่ในระดับสูง ในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

โอกาส แม้การแข่งขันในตลาดท่องเที่ยวนานาชาติจะเข้มข้นขึ้น แต่ประเทศไทยยังมีโอกาสที่จะพัฒนาตัวเองให้พ้นจากตลาดล่าง การท่องเที่ยวประเภทการประชุม นิทรรศการและการท่องเที่ยวที่เป็นรางวัล รวมทั้งการพัฒนาตลาดนักท่องเที่ยวอิสระ โดยอาศัยแพ็คเกจของกิจกรรมที่หลากหลายในประเทศไทย และการพัฒนาสาระน่ารู้เกี่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อวันและขยายจำนวนวันพัก ปัจจุบันสิงคโปร์ได้รับความนิยมนมากกว่าไทยในฐานะศูนย์กลางการบินในภูมิภาค และจีนซึ่งได้เปรียบเนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยว ระดับมหัศจรรย์ของโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุดใเอเชีย ประเทศไทยยังมีโอกาสสร้างพันธมิตรกับสิงคโปร์และจีนรวมถึงประเทศในกลุ่มภูมิภาคอินโดจีน โดยรวมจุดแข็งของพันธมิตรแต่ละฝ่าย ทั้งการตลาดและการบริการเพื่อขยายตลาด ให้กว้างขึ้น โดยเฉพาะจีนไทยมีโอกาสดีในฐานะที่เป็นประตูสู่จีนตะวันตกและจีนตอนใต้ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) www.dasta.or.th)

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องเกิดความสุขของ 3 ฝ่ายดังนี้ คือ ฝ่ายที่ 1 กลุ่มผู้ประกอบการ บทบาทของผู้ประกอบการมีความสำคัญอย่างมากในเรื่องการรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนตลอดไปและมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะกลุ่มนักท่องเที่ยวยุโรปยินดีจองรายการท่องเที่ยวเกี่ยวกับบริษัทที่อนุรักษ์ธรรมชาติ วัฒนธรรม และแบ่งปันผลประโยชน์แก่ชุมชน ซึ่งการทำธุรกิจแบบยั่งยืนนี้ เป็นการทำธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับความอยู่รอดทางเศรษฐกิจควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยผลดีที่เกิดกับธุรกิจโดยตรงคือ โอกาสทางธุรกิจและผลประโยชน์ระยะยาว ฝ่ายที่ 2 ชุมชนท้องถิ่น เกิดการกระจายรายได้และผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนไปสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริง ฝ่ายที่ 3 นักท่องเที่ยว เกิดความรู้สึภาคภูมิใจของการเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาแหล่งท่องเที่ยว และสนับสนุนรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น และเกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวที่

คงความสวยงามตลอดไป (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) www.dasta.or.th)

ยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวไทย

ในช่วงปี พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบันรัฐบาลให้ความสนใจและพยายามปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมและการบริหารการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจถือได้ว่า ปี พ.ศ. 2545 เป็นปีแห่งการปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูประบบราชการที่ได้มีการจัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมทั้งแบ่งแยกประเภทภารกิจระหว่างกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไม่ให้มีอำนาจและหน้าที่ทับซ้อนกัน แต่ต้องทำงานควบคู่กันและประสานกันอย่างเป็นเอกภาพ

การปฏิรูปหรือการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริหารการท่องเที่ยวแสดงให้เห็นในเบื้องต้นเมื่อนายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ในเรื่องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ซึ่งกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

ด้านการบริหารและการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว คือ หนทางสำคัญของการนำรายได้กระแสเงินสดเข้าสู่ประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพ และมาตรฐานของการบริการ เพิ่มความหลากหลายของรูปแบบการให้บริการและการท่องเที่ยว และการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและการท่องเที่ยว คือ

ด้านการพัฒนาภาคบริการ

ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานอันจำเป็นต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ และส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการไทย ทั้งด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรภาค บริการการพัฒนา รูปแบบการให้บริการ และการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและการท่องเที่ยว จัดให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อให้มีการใช้ศักยภาพภาคบริการอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นแหล่งสร้างรายได้เงินตราต่างประเทศ และรายได้ท้องถิ่น อาทิ การท่องเที่ยว การศึกษา การรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การกีฬา และนันทนาการ เร่งรัดพัฒนาผู้ประกอบการด้านบริการให้มีความรู้และทักษะทั้งด้านภาษามาตรฐานการบริการ และการจัดการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของความตกลงระหว่างประเทศด้านการค้าบริการ

ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

เร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประตูทางผ่านหลักของการท่องเที่ยว ทั้งด้านการตลาด การขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการรวมถึงการจัดอุปสรรคในการท่องเที่ยว บริการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดเล็ก และธุรกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพการบริการท่องเที่ยว และยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลาง การประชุม การสัมมนา และการแสดงสินค้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เร่งพัฒนา บุรณะ พื้นฟู มรดกและสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ทั้งในเขตเมืองและนอกเมือง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ สร้าง

แหล่งจ่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวโดยจะส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการจัดสรรทรัพยากรท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาเชิงอนุรักษ์

กรอบแนวคิดในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์สามารถทำได้ดังนี้ 1) ทำการศึกษาแล้วกำหนดกรอบการพัฒนาสูงสุดในเขตอนุรักษ์ พร้อมทั้งชี้นำการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจไปยังบริเวณที่เหมาะสม 2) พัฒนาสาธารณูปโภค เช่น ถนน ทางเดินไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ฯลฯ เท่าที่จำเป็นโดยไม่ให้เกินกว่าที่กำหนดไว้ในกรอบการพัฒนา 3) ควบคุมการพัฒนาในบริเวณต่างๆ ตามกรอบพัฒนาที่กำหนดไว้ ตลอดจนบริเวณที่เชื่อมต่อการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจ ต้องควบคุมให้เกิดความกลมกลืนและการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาต้องเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป 4) ส่งเสริมให้เขตอนุรักษ์มีความสง่างามและมีบรรยากาศที่เหมาะสมสอดคล้องกลมกลืนกับพื้นที่

การพัฒนาบริการการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้กำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อบ่มเน้นให้การท่องเที่ยวเป็นฐานทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคที่จะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมที่ต่อเนื่องเป็นแหล่งสร้างงาน กระจายรายได้ และความเจริญไปสู่ภูมิภาค ในขณะที่เดียวกัน ก็ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เน้นการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการชกแจง แนะนำ และควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวให้ประสานกลมกลืนกัน ทั้งนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวอาจดำเนินการโดยอิสระแบบแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แบบมีแผนเฉพาะตัวและแบบมีแผนผสมผสานเชื่อมโยงกันในระดับที่กว้างขึ้นได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับขนาดและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ปริมาณและรูปแบบการท่องเที่ยว ลักษณะขององค์กรที่รับผิดชอบและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อระบบสังคมสิ่งสำคัญที่จะประกันความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การประสานสอดคล้องกันในองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ และการกระจายตัวของผลประโยชน์จากการพัฒนาที่เกิดขึ้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541, อ้างถึงใน สุพัตรา วิชยประเสริฐกุล, 2545) กล่าวถึงการรักษาแหล่งท่องเที่ยวไว้ว่า คำจำกัดความของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสะท้อนให้เห็นถึงมิติต่างๆ ถึง 7 มิติ คือ มิติการจัดการทรัพยากร (Resource Management) มิติความต้องการทางเศรษฐกิจ มิติ การตอบสนองความต้องการ หรือพันธะทางสังคม มิติ สุขทริยภาพ มิติการคำนึงถึงกระบวนการและขอบเขตทางนิเวศวิทยา มิติการรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological Diversity) ของพืชพรรณและสัตว์ต่างๆ มิติการดำรงไว้ซึ่งระบบสนับสนุนชีวิต (Life Supporting Systems)

2.3.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทโลก

คณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ (World Commission on Environment and Development) ได้เผยแพร่เอกสารชื่อ Our Common Future เพื่อเรียกร้องให้ชาวโลกเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตที่ฟุ่มเฟือย และเปลี่ยนแปลงวิถีการพัฒนาใหม่ที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเอกสารฉบับนี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference on Environment and Development: UNCED) หรือการประชุม The Earth Summit ที่จัดขึ้น ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2535 ซึ่งทำให้เกิดผลสรุปร่วมกันในการกำหนด “แผนปฏิบัติการ 21” เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือ Agenda 21 ซึ่งถือเป็นแผนปฏิบัติการของโลก ในศตวรรษที่ 21 ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

กระทรวงการต่างประเทศ (2537) คณะกรรมการฯ ดังกล่าวได้ให้ความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ว่า คือการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบันนี้ได้ โดยไม่ขัดขวางหรือส่งผลกระทบต่อความต้องการของประชาชนในอนาคต นอกจากนี้ แผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21 ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ 4 มิติ ดังนี้ 1) มิติด้านสังคม และเศรษฐกิจ (Social and Economic Dimension) การพัฒนาเศรษฐกิจที่ต้องผสมผสานและควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านสังคม ซึ่งจะต้องกระทำไปพร้อมๆ กับการดูแลและใส่ใจสิ่งแวดล้อม 2) มิติด้านการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากร (Conservation and Management of Resources Dimension) การทำนโยบายและแผนงานเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการบริโภคของประชาชนและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด รวมถึงแนวทางแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรต่างๆ 3) มิติด้านการส่งเสริมบทบาทของกลุ่มที่สำคัญต่างๆ (Strengthening the Role of Major Groups Dimension) เพื่อให้มีโอกาสรับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจพัฒนานโยบาย ตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่ 4) มิติด้านวิธีการในการดำเนินงาน (Means of Implementation Dimension) ต้องมีการแสดงให้เห็นถึงลำดับขั้นตอนการดำเนินงานและความต้องการ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ชัดเจน

มิเชล โคลิน (Michael V. Colin), Australian International Hotel School Australia กล่าวว่า การที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน สิ่งที่สำคัญคือการปรับเปลี่ยนทัศนคติของชาวบ้านให้เห็นคุณค่าของสภาพแวดล้อมผ่านบทบาทของการศึกษาที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชน

มิเกล มีนา เค ชอน (Miguela Mena Kaye Chon) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนากระบวนการจัดการตั้งแต่ต้น โดยจะต้องพยายามชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการท่องเที่ยว เพราะเมื่อชุมชนเห็นประโยชน์ที่จะได้รับก็จะจูงใจให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทไทย

วาระแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ประกอบด้วยนโยบายต่อไปนี้ 1) ให้การท่องเที่ยวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่คนไทยทุกคนมีโอกาสได้รับ 2) ให้มีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมี

เอกภาพและบูรณาการ เพื่อให้มีการอนุรักษ์มรดกการท่องเที่ยวของชาติเพื่อถ่ายทอดไปยัง ลูกหลานตลอดไป 3) ให้การท่องเที่ยวเป็นวิธีการกระจายโอกาสการจ้างงาน การสร้างรายได้ และกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 5) ให้มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ ยกกระดับมาตรฐานคุณภาพและการจัดการในภาครัฐและเอกชน

เพื่อให้แผนนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติสัมฤทธิ์ผลจึงต้องมีแผนปฏิบัติการภายใต้วาระแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งมีกลยุทธ์ดังต่อไปนี้ 1) กลยุทธ์การบริหารแผนปฏิบัติงานและปรับโครงสร้าง 2) กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการบริหารการท่องเที่ยวส่วนท้องถิ่น 3) กลยุทธ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 4) กลยุทธ์พัฒนาระบบสารสนเทศ และการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 5) กลยุทธ์สนับสนุนการประชุมและนิทรรศการนานาชาติ 6) กลยุทธ์พัฒนาชุมชนท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ SMEs ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 7) กลยุทธ์ยกระดับคุณภาพและจัดทำมาตรฐานแห่งชาติ 8) กลยุทธ์การท่องเที่ยวเพื่อสังคมปัญญา 9) กลยุทธ์ส่งเสริมและขยายบริการด้านการท่องเที่ยว 10) กลยุทธ์พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) www.dasta.or.th)

ประเทศไทยได้มีผู้ให้ความหมายและอธิบายแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้อย่างหลากหลายตัวอย่างแนวคิดที่น่าสนใจ ได้แก่ แนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2547) ได้กล่าวถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่า คือ การให้ความเจริญทางเศรษฐกิจอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม จึงมีการพัฒนา (Development) ควบคู่กับสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ ให้เศรษฐกิจคู่กับธรรมชาติหรือระบบนิเวศได้ หรือเศรษฐกิจ (Economy) กับนิเวศวิทยา (Ecology) การพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้มีลักษณะเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดองค์รวม (Holistic) ซึ่งหมายความว่า องค์ประกอบทั้งที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์ และมีลักษณะที่เป็นดุลยภาพ (Balance) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การทำให้กิจกรรมของมนุษย์สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติ

จากการประชุมสุดยอดของโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 คณะอนุกรรมการกำกับการอนุวัติตามแผนปฏิบัติการ 21 และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยให้คำนิยามของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทไทยไว้ว่า เป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุกๆ ด้านอย่างสมดุล บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มด้วยความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว โดยปกป้องและรักษาโอกาสให้กับคนในรุ่นต่อไป ไปในอนาคต ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งหมดที่จะสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในขณะที่จะสามารถธำรงรักษาเนื้อหาทางวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเกื้อหนุนและระบบต่างๆ ที่เกื้อหนุนชีวิต พืช สัตว์ และ

มนุษย์ทั้งหลาย ซึ่งจากกรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถเป็นหลักการได้ 5 ข้อ คือ (World Tourism Organization (1998) คือ 1) ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและทรัพยากรอื่นๆ ในการท่องเที่ยว จะต้องได้รับการอนุรักษ์ไว้เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต โดยจะยังสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่สังคมปัจจุบันได้ 2) จะต้องมีการวางแผนและจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและสังคม วัฒนธรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว 3) คุณภาพของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวมจะยังคงได้รับการรักษาไว้ได้และปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ เมื่อจำเป็นที่จะต้องจัดทำ 4) จะต้องรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเอาไว้เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะยังคงสามารถรักษาความเป็นที่นิยมอยู่ได้ และสามารถทำการตลาดต่อไปได้ 5) ผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวจะต้องแผ่หรือกระจายไปในทุกภาคส่วนของสังคม

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีแนวความคิดที่มุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม ปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไป (Paradigm Shift) ที่เปลี่ยนจากสังคมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัยสังคมเป็นใหญ่ (สมัย อาภาภิรม, 2538) ขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบทุกส่วนของการท่องเที่ยวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542) ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนมีลักษณะที่เป็นบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) นั่นคือ องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่ง คือ มีดุลยภาพ (Balance) หรือพูดอีกนัยหนึ่ง คือ การทำให้กิจกรรมของมนุษย์สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2550) โดยการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกคนในประเทศสามัญสำนึกเป็นจุดเริ่มต้นของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ความสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมจะทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวคงอยู่บนโลกได้อย่างยาวนาน เมื่อทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่เกิดความเสื่อมโทรม และสามารถอำนวยความสะดวกต่อบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีแล้ว การท่องเที่ยวก็จะเกิดความยั่งยืนในที่สุด (ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์, 2547) นั่นคือ กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้ โดยมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยียนอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงสามารถรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนขนบธรรมเนียม ประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้ ทั้งนี้ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม จะต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด ซึ่งมีเพียงการจัดการอย่างยั่งยืนเท่านั้นจึงจะสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้

การประชุม Globe' 90 ณ ประเทศแคนาดา (รายงานการประชุมของคณะกรรมการการท่องเที่ยวและกีฬา, 2547) ได้ให้คำจำกัดความของ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ว่า

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลัง การท่องเที่ยวนี้ หมายถึงการจัดทำทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย

บรอน และคอมมิสชั่น (Brundthl & Commission, 2532) ได้เกิดแนวคิดใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่เรียกว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development) ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ อันประกอบด้วยตัวแปรมากมายที่ทำให้บุคคลและชุมชนสร้างเอกลักษณ์แห่งตน มีลักษณะเฉพาะและสร้างความสามารถที่จะเผชิญกับโลกได้อย่างมีจุดหมายและภาคภูมิใจ กระบวนการนี้ได้เน้นการเติบโตอย่างกลมกลืนของบุคคลและชุมชนกับสภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง จิตวิญญาณของสังคมโดยส่วนรวม

ซูสิทธิ์ ซูชาติ (2538) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น ธรรมชาติ โบราณสถาน วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในปัจจุบันและอนาคต พยายามลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากร หรือทำให้กระทบต่อทรัพยากรน้อยที่สุดสนองตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ต้องสงวนรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนี้มีแนวคิดที่เป็นองค์ประกอบ 6 ประการ คือ 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค 2) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น 3) ขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยว 4) การใช้วัสดุและผลผลิตของท้องถิ่น 5) การกระจายรายได้ 6) การจ้างงาน และยังกล่าวว่า แนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งมีอยู่ 5 ประการ 1) ควบคุมคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว 2) ให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว 3) ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความสามารถในการรองรับพื้นที่ 4) ดูแลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว 5) ให้บริการนักท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีแนวความคิดที่มุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม ปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไป (Paradigm Shift) ที่เปลี่ยนจากสังคมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัยสังคมเป็นใหญ่ (สมัย อาภาภิรมย์, 2538) ขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบทุกส่วนของการท่องเที่ยวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจและธุรกิจท่องเที่ยวควรมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ มีผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด โดยมีลักษณะสำคัญว่าเป็นการท่องเที่ยวทุกประเภททั้งแหล่งประเภทธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปกรรมประเพณี ต้องเน้นถึงคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวการ

มุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว นั้น และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ และได้รับประสบการณ์เพื่อสัมผัสธรรมชาติและ วัฒนธรรมอย่างแท้จริง และเป็นการท่องเที่ยวที่ได้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่าง ยืนยาว พร้อมทั้งให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และเพื่อการคืนกำไรสู่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นด้วย

เชอลี อีเบอร์ (อ้างถึงใน สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542) กล่าวถึงการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ดังนี้ คือ 1) การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน 2) การลดการ บริโภคที่มากเกินไปจนความจำเป็น และการลดของเสีย 3) การรักษาและส่งเสริมความหลากหลาย 4) การบูรณาการการท่องเที่ยวเข้าสู่แผนงานในระดับต่างๆ 5) การสนับสนุนทางเศรษฐกิจในระดับ ท้องถิ่น 6) การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น 7) การปรึกษาหารือกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน กระบวนการท่องเที่ยวและสาธารณชนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 8) การฝึกอบรมบุคลากร 9) การตลาดด้านการ ท่องเที่ยว 10) การวิจัยและติดตามตรวจสอบ และได้เสนอความเห็นว่ แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) จะสนับสนุนการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างฉลาด เพื่อให้ดำรงอยู่ยาวนาน ดังนั้น การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) คือ การท่องเที่ยว ผวนกับโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจุบันและในอนาคต โดยดำเนินไปภายใต้ขีดความสามารถ ตามปกติสำหรับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความสมบูรณ์ในอนาคตให้การสนับสนุนเพื่อเอื้อ ประโยชน์ต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแก่คนทั่วไปและชุมชน รวมทั้งขนบธรรมเนียมและรูปแบบ การดำเนินชีวิต ชุมชนต้องได้รับส่วนแบ่งที่ยุติธรรมจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยว และเป็นไปตามความประสงค์ของผู้คนและชุมชนท้องถิ่นในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

ดอลลิง (Dowling, 1995) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทั้งหมดทุกประเภทควรจะเป็นการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (All Tourism Should be Sustainable Tourism) อันหมายถึง แนวความคิด การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรมีขอบเขตของการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบทุกส่วนของการ ท่องเที่ยว

ราไฟพรธณ แก้วสุริยะ (2547) กล่าวว่า หลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 10 ประการคือ 1) อนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) 2) ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (Reducing Over-Consumption and Waste) 3) รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม (Maintain Diversity) 4) ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism Into Planning) 5) นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy) 6) การมีส่วนร่วม โดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving Local Communities) 7) มีการประชุมกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting Stakeholders and the Public) 8) การพัฒนาบุคลากร (Training Staff) 9) การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือในการบริการข่าวสาร การท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) 10) ประเมินผล ตรวจสอบและวิจัย (Undertaking Research)

ฉันทัช วรรณถนอม (2547) กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ว่า ต้องมีพื้นฐาน ดังนี้ 1) ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม

ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว 2) ต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว 3) ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน 4) ต้องชี้ นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

วศิน อิงคพัฒนากุล (2548) กล่าวถึงการรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนไว้ว่า การดำเนินการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต้องอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 7 ส่วน คือ แหล่งท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ภาครัฐบาลที่ดูแลการท่องเที่ยวและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ดังนั้น การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเป็นกระบวนการที่ตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจเป็นสำคัญและยังได้ขยายขอบเขตการท่องเที่ยวให้ครอบคลุมถึง เรื่องการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ต้องให้ความสำคัญกับทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในกิจกรรมดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งประเภทแหล่งวัฒนธรรมและแหล่งธรรมชาติ

อุดม เขยกิจวงศ์ และคนอื่นๆ (2548) กล่าวว่า แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วย

มณีวรรณ ผิวนิม (2550) ได้เสนอนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำว่า ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน บริหารและจัดการการท่องเที่ยวทุกขั้นตอนและทุกกลุ่ม เนื่องจากชุมชนย่อมเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมของตนได้ดีกว่าคนนอก จะทำให้มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวได้มากกว่าเจ้าหน้าที่รับหรือ ผู้ประกอบการธุรกิจจากภายนอกและช่วยลดปัญหาการเอาเปรียบในชุมชน ลดการผูกขาดกิจกรรมด้านการค้าและการท่องเที่ยว หรือกรณีชุมชนที่ยังไม่เข้มแข็งเพียงพอควรขอความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านโครงสร้างพื้นฐานหรืองบประมาณ ส่วนเอกชนและนักวิชาการอาจขอความช่วยเหลือในด้านการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับชุมชน

World Tourism Organization (1998) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว โดยปกป้องและรักษาโอกาสให้กับคนในรุ่นต่อไป ในอนาคต ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งหมดที่จะสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในขณะที่จะสามารถธำรงรักษาเนื้อหาทางวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเกี่ยวพันและระบบต่างๆ ที่เกี่ยวพันชีวิต พืช สัตว์ และมนุษย์ทั้งหลาย

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) กล่าวว่าหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีหลักเกณฑ์ดังนี้ (1) การมีส่วนร่วมของชุมชน (2) ความร่วมมือของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (3) การสร้างโอกาสการจ้างงานที่มีคุณภาพ (4) การกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว (5) การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าเกิดประโยชน์สูงสุด (6) การวางแผนระยะยาว (7) ความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (8) ความสอดคล้องกันระหว่างแผนการท่องเที่ยวและ

แผนพัฒนาต่างๆ (9) ความร่วมมือระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับผู้ปฏิบัติ (10) การประสานความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ (11) การประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว (12) การสร้างหลักเกณฑ์การประเมินผลกระทบ (13) การเน้นผลประโยชน์ชุมชน คุณค่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (14) การพัฒนาคน การศึกษาและหลักสูตรต่างๆ (15) การเสริมสร้างลักษณะเด่น อัตลักษณ์ของชุมชนและพื้นที่ (16) การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากร (17) การดำรงรักษาทรัพยากรมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมและ (18) การทำการตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ศรีพร สมบุญธรรม (2536) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) เป็นทางออกที่ดีทางหนึ่งของการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ โบราณวัตถุสถาน วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นแต่อุปสรรคที่สำคัญในการนำเอาแนวคิดมาลงมือปฏิบัติอยู่ที่ความสามารถในการสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างกระแสการพัฒนาและกระแสอนุรักษ์ ซึ่งจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ คนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนนักท่องเที่ยวในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งสำหรับปัจจุบันและอนาคต โดยลักษณะสำคัญ 6 ประการ ที่ประกอบขึ้นเป็นแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค 2) ควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตคนในท้องถิ่น 3) ความมีการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนา 4) ควรสนับสนุนให้มีการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นเพื่อการก่อสร้าง 5) การพัฒนาการท่องเที่ยวควรเป็นรูปแบบที่สามารถนารายได้เข้าสู่ท้องถิ่น 6) ควรมุ่งส่งเสริมรูปแบบของงานที่มีความน่าสนใจและได้ผลตอบแทนสูง

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2537) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยว จะสำเร็จได้จะต้องพัฒนาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 3 ประการ คือ 1) สิ่งดึงดูดใจจากการท่องเที่ยว (Attractions) ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ อาจจะเป็นสิ่งดึงดูดใจเกี่ยวกับสถานที่ (Site) หรือสิ่งดึงดูดใจจากเหตุการณ์ (Events) 2) ความสำราญจากแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ 2.1) ปัจจัยพื้นฐาน อันได้แก่ การคมนาคม ยานพาหนะ ลานจอดรถ น้ำ ไฟฟ้า ระบบกำจัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะ ระบบการสื่อสาร (โทรศัพท์ วิทยุ ฯลฯ) 2.2) สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร ภัตตาคาร ร้านขายของที่ระลึก สถานบริการรถเช่า บริการนำเที่ยว เป็นต้น 3) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) คือ วิธีการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว มีความหมายครอบคลุมเรื่องของ ยานพาหนะ ระยะทาง ระยะเวลาดำเนินการในการเดินทาง ซึ่งความสามารถในการเข้าถึงนี้ มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง 2 ประการคือ 3.1) องค์ประกอบเชิงปริมาณ หมายถึง ความเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ความจุ และความถี่ ของยานพาหนะ 3.2) องค์ประกอบเชิงคุณภาพ หมายถึง ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความประหยัด และความปลอดภัย

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2539) กล่าวว่า การจัดสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในแง่ของการอนุรักษ์ไว้ 10 ประการ คือ 1) การออกกฎหมายเวนคืนที่ดินในสถานที่ท่องเที่ยว เพราะถ้าสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในความครอบครองของเอกชน ซึ่งดูแล ปรับปรุง โดยเจ้าของที่ดินเอง อาจจะทำให้สถานที่ท่องเที่ยวเกิดความเสียหาย หรือหมดคุณค่า หรืออาจมีการเกิดค่าบริการที่ไม่เป็นธรรมกับนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปสถานที่ที่เที่ยวนั้นน้อย 2) สร้างสถานที่ท่องเที่ยวไว้ในย่านชุมชน หรือไม่ไกลจากย่านชุมชน 3) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้เพียงพอ 4) จัดให้ระบบการรักษาความสะอาด เพราะความสะอาดคือหัวใจสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 5) จัดให้มีร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ให้มีปริมาณเพียงพอ ราคาเหมาะสม การจัดร้านเป็นส่วน มีระเบียบ 6) สร้างร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง เพื่อเป็นการรวบรวมสินค้าที่เป็นสัญลักษณ์ หรือผลิตผลของท้องถิ่นที่กระจัดกระจาย มารวมกันไว้ในที่เดียวกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีเวลาค่อนข้างจำกัด 7) สร้างสถานที่พักผ่อน ซึ่งควรจะอยู่ในรูปของบ้านพักประเภทเกสต์เฮาส์ (Guest House) แทนการสร้างอาคารสูงหลายชั้น เพราะจะบดบังทัศนียภาพที่สวยงาม 8) การทำป้ายโฆษณาตามสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อชี้แจงข้อปฏิบัติเมื่อเข้าไปในสถานที่ท่องเที่ยว 9) การเก็บรักษาค่าบริการ ซึ่งไม่ควรจะแพงมากนัก 10) การรักษาความปลอดภัย สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบางแห่งจะอยู่ห่างไกลชุมชน หรือมีบริเวณที่กว้างขวาง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องคำนึง

สุดาพร วรพล (2540) กล่าวว่าในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม 1) ผู้มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่น ควรรวมตัวกันสร้างข่ายงานในการพัฒนาร่วมกัน สังคมทุกระดับควรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว 2) ต้องทำความเข้าใจว่าชุมชนเป็นใคร และต้องทำให้ชุมชนเข้าใจถึงผลที่จะได้รับทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อที่จะได้หันมาให้ความร่วมมือในการจัดการร่วมกัน 3) นักท่องเที่ยวควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่ตนจะไปเยือนก่อนเพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่จะได้รับเมื่อเดินทางไปถึงสถานที่นั้น 4) การพัฒนาชุมชนด้านจิตสำนึก ให้ความรู้ เตรียมทักษะในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว 5) สิ่งที่จะนำไปปฏิบัติต่อการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกวัฒนธรรมจะต้องผ่านการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่นก่อน

บุญจง ขาวสิทธิวงษ์ (2541) กล่าวว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่เพิ่มคุณภาพชีวิตแก่มนุษย์โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในยุคลูกหลานต่อไป

สุภาณี โถทองคำ (2543) กล่าวว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ มีแนวทางลงทุนทางการเงิน การพัฒนาเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงด้านสถาบัน ซึ่งต้องสอดคล้องกับปัจจุบันและความต้องการในอนาคต จะต้องขึ้นอยู่กับความคิดเห็นทางการเมืองว่าจะออกมาในแนวทางไหน และมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

กมล รัตนวิระกุล (2549) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศ มีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก เป็นโอกาสในการกระจายรายได้สู่ชุมชนในชนบท และการจ้างงานในท้องถิ่น ภาครัฐ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของชุมชน โดยกระทรวงท่องเที่ยวและ

กีฬา ได้ให้การสนับสนุนให้องค์กรท้องถิ่นสามารถกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนงานและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นอิสระ โดยภาครัฐจะสนับสนุนด้านความรู้ ประสบการณ์ และงบประมาณอุดหนุนผ่านกลไกของรัฐในรูปแบบต่างๆ ปัจจุบัน สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ได้ตั้ง “คณะกรรมการประสานงานเชิงบูรณาการระหว่างกระทรวงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์การพัฒนา” ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และคาดหวังว่าจะเป็นการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เพราะเป็นการท่องเที่ยว แบบสร้างส่วนร่วมให้แก่ชุมชน สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างรายได้แก่เศรษฐกิจชุมชนของประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วยในด้านการตลาด การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ยังเป็นกลุ่มเฉพาะ (Niche Market) การท่องเที่ยวโดยชุมชน Community – Based Tourism หมายถึง ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว บนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและมีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นต่างๆ ที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต และ วิธีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุน หรือปัจจัยในการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ และบทบาทที่สำคัญ ในการดำเนินงาน ตั้งแต่ การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่รุ่นลูกหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

มนัส สุวรรณ (2538) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้ประสบความสำเร็จ มีสิ่งที่จะต้องนำมาประเมินประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาได้แก่ ความปรารถนาของผู้ท่องเที่ยว ความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง และความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ ประกอบด้วยความสามารถที่จะรับได้เชิงกายภาพ ความสามารถที่จะรับได้เชิงสังคม และความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา

นิคม จารุมณี (2536) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวว่า การที่จะสร้างหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นั้น จะต้องคำนึงถึงจุดสำคัญในด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งในแง่กายภาพหรือภูมิภาค ตำแหน่งที่ตั้ง หรือชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

สรุปได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบความสำเร็จต้องประกอบด้วย ความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง และความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ ชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักทางวิชาการนั้น ไม่ใช่เพียงการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีสภาพดีอยู่ให้ให้ดีขึ้นกว่าเดิมด้วย จึงต้องมีขั้นตอนการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ดังนี้ 1) ขั้นตอนการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว 2) ขั้นตอนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว 3) ขั้นตอนจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเสริมในทรัพยากรท่องเที่ยว 4) ขั้นตอนประเมินขีดความสามารถรองรับ

นักท่องเที่ยวแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว 5) ขั้นการให้การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่ทรัพยากรท่องเที่ยว และผู้ประกอบการท่องเที่ยว 6) ขั้นการจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้ 7) ขั้นการจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอ

ประวิตร ชูศิลป์ (2544) กล่าวว่าเพื่อให้ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่ถือได้ว่าเป็นทุนทรัพย์ของชาติ และเป็นมรดกล้ำค่าที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษของเรา ได้รับการเอาใจใส่ ดูแลบำรุงรักษาไว้ให้เป็นสมบัติของแผ่นดินนี้ที่ยั่งยืนตลอดไปสมกับคุณค่าที่มีอยู่ คนไทยทุกคนทุกหน่วยงาน และทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องน่าจะได้ให้ความเอาใจใส่ ทำหน้าที่ของตนให้เข้มแข็งจริงจังมากขึ้น และประสานสัมพันธ์ต่อกันไปอย่างน้อยที่สุดใน 3 เรื่องสำคัญ ต่อไปนี้ คือ 1) ต้อนรับแขกด้วยไมตรีจิตอันดีงามต้องรณรงค์ให้คนไทยช่วยกันต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เป็นแขกของเราด้วยอัธยาศัยไมตรีจิตอันดี ด้วยความจริงใจ และซื่อสัตย์ งดการปฏิบัติต่อมิตรสหายด้วยวัฒนธรรมที่ดีของคนไทย สมกับเป็นดินแดนแห่งรอยยิ้ม ให้ละเว้นการประพฤติปฏิบัติที่เป็นการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว เช่น ไม่คิดราคา (สินค้า หรือค่าบริการ) ที่แพงเกินเหตุ ไม่คดโกง ขायสินค้าหลอกหลวงเขา เป็นต้น เพราะนักท่องเที่ยวเขาคงไม่ได้โง่กว่าเรา ถ้าหากเขามาเที่ยวประเทศไทยแล้วมาพบเหตุการณ์ที่ทำให้เข็ดขยาด เขาก็คงจะไม่อยากมา หรือแนะนำ ชักชวนให้ใครมาอีกเป็นแน่ ดังนั้นการโลกแค่นี้แต่ประโยชน์ส่วนตนที่จะได้ครั้งเดียว แต่เสียหายขาดทุนระยะยาว จึงนับเป็นความโง่เขลา ทำร้ายคนไทยทั้งชาติและทำลายประโยชน์ส่วนรวมไปอย่างไม่น่าให้อภัยแก่ผู้ที่ได้กระทำการดังกล่าว เหมือนคนโง่ที่เห็นไก่หรือเปิดของตนเองที่เลี้ยงไว้ ออกไปมา เป็นไขทอง แล้วเจ้าของก็คิดโลก จับไก่หรือเปิด ฝาห้อง จะเอาทองเร็วๆ ฉะนั้น คุณดูแลเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน หรือนักท่องเที่ยวก็ตาม รัฐต้องถือเป็นเรื่องสำคัญ และต้องพยายามทำให้ได้มาตรฐานของประเทศที่เจริญแล้วให้ได้ เมื่อเขาเข้าพักในโรงแรมที่ไหน ทรัพย์สินของมีค่า (เช่น กล้องถ่ายรูป นาฬิกา บัตรเครดิต เงินตรา) ของแขกที่มาพัก ก็ควรได้รับการคุ้มครอง ดูแลให้ปลอดภัยจริงๆ และเมื่อเขาจะออกไปเดินเล่น เดินป่า ปีนเขา ตั้งแคมป์ ลงเรือ เล่นน้ำอย่างไร ก็ต้องให้เขาได้รับความปลอดภัย เราจะต้องดูแลนักท่องเที่ยวให้ปลอดภัยอย่างจริงจัง ต้องป้องกัน ระวัง ไม่ให้เขาถูก ปล้น จี้ข่มขืน หรือถูกทำร้ายได้ (บ่อยๆ) เมื่อนักท่องเที่ยวจะนั่งยานพาหนะสาธารณะหรือจ้างเหมาไปไหน ก็จะต้องเป็นยานพาหนะที่ได้ผ่านการดูแล บำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี มีอุปกรณ์ความปลอดภัยครบ รวมทั้งพนักงานขับขี ก็ต้องมีวินัย มีจิตสำนึกในเรื่องความปลอดภัยของผู้โดยสารให้สูงขึ้นด้วย ไม่มั่งง่ายประมาทคะนอง ถนนหนทางก็ควรจะได้มีการดูแลให้ปลอดภัย มีเครื่องหมายจราจร และป้ายบอกชัดเจน ร้านอาหารของกิน ก็ต้องควบคุมดูแลให้ได้มาตรฐานตามสมควร โดยเฉพาะเรื่องความสะอาด เมื่อรับประทานแล้ว จะต้องปลอดภัยจากโรคท้องร่วง ท้องเสีย ป้ายบอกรายการและราคาอาหาร ก็ต้องกำหนดให้ร้านต้องมีไว้เปิดเผย หากทำเป็นภาษาอื่นๆ คู่กับภาษาไทยด้วยก็ยิ่งจะดี เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคด้วย ในข้อ 2 นี้ จะเห็นได้ว่า แคเฉพาะหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ก็จะมีตั้งหลายหน่วยงาน ไม่ใช่เฉพาะตำรวจเท่านั้น คมนาคม สาธารณสุข เกษตร (ป่าไม้) มหาดไทย องค์กรปกครองท้องถิ่น ก็ล้วนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแล ทำงานประสานกัน ทำในส่วนของตัวเองให้ดี และช่วยกันทำทั้งประเทศ 2) บำรุงรักษา ทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้บริสุทธิ์ คงสภาพธรรมชาติเดิมไว้

ต้องช่วยกันดูแล บำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิม หรือเป็นธรรมชาติไว้ให้ได้มากที่สุด ในส่วนนี้ต้องกระทำทั้งที่เป็น การรณรงค์ สร้างจิตสำนึก ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) การดูแล บำรุงรักษาเฝ้าระวัง และการบังคับด้วย เช่น ในแหล่งน้ำตก หาดทราย ก็ต้องคอยดูแลความสะอาด อย่าให้มีเศษขยะมูลฝอย การตั้งบ้านเรือน ร้านค้ารถม้า หรือเอาจักรเย็บผ้าไปปล่อยเลี้ยง (เช่น เอาเปิดไปเลี้ยงในน้ำตก เป็นต้น) หากเป็นถ้ำหินงอกหินย้อย ที่ธรรมชาติต้องใช้เวลานานนับพันปี หมื่นปี จึงจะมีสภาพงดงามเช่นนั้นได้ ก็ต้องดูแล เฝ้าระวัง อย่าให้มีคนมังกาย โยก บี หัก ชิด เขียน ระเบิด ทำลายส่วนใดของธรรมชาติไปได้บริเวณชายทะเล แม่น้ำ หากจะมีร้านอาหาร โรงแรม ก็ต้องควบคุมเรื่องการบำบัดน้ำเสีย การจัดการเศษขยะมูลฝอย อย่างจริงจัง เข้มงวด รวมทั้งเฝ้าระวังมิให้มีสิ่งปลูกสร้างรुकูล้ำที่สาธารณะ หรือทำให้ภูมิทัศน์เสียหายเกิดขึ้น ที่จริงนั้น ทั้งสามประการดังกล่าวนี้เราก็ได้ทำกันอยู่ส่วนหนึ่งแล้ว แต่ยังไม่จริงจังและทั่วถึงให้สมกับที่เรามีของดี มีชุมทรัพย์ ที่จะใช้เป็นทุนในการกู้เศรษฐกิจของชาติได้ แม้ว่าอาจจะไม่ถึงกับทำให้เราร่ำรวยได้ทันใจ แต่ก็จะช่วยทำให้เราได้เงินตราต่างประเทศไปใช้หนี้เขาให้หมดสิ้น หรือเบาบางลงไปได้ในเวลาเร็วขึ้น และอาจจะดีกว่าการทำอุตสาหกรรมบางประเภท ที่ถึงแม้ว่าจะได้เงินตราต่างประเทศเข้ามาเมื่อส่งสินค้าออก แต่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือสร้างมลภาวะไว้ในบ้านเรามากจนอาจไม่คุ้มกัน การท่องเที่ยวยังช่วยให้เกิดวงจรเศรษฐกิจที่ดีในกลุ่มคนหลายอาชีพ เช่น ร้านอาหาร ภัตตาคาร ขายของที่ระลึก ธุรกิจบันเทิง บริการขนส่ง ที่พักโรงแรม บริการจัดนำเที่ยว เป็นต้น ดังนั้น ถ้าองค์กรท้องถิ่น อ.บ.ต. เทศบาล และ หน่วยงานที่เป็นกลไกของรัฐได้เห็นมาสนใจ ช่วยกันทำเรื่องข้างต้นดังกล่าวนี้ ให้ดี เข้มแข็งจริงจังขึ้น ก็จะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจให้ดีขึ้นได้ทางหนึ่งและเป็นการรักษาสมบัติ หรือชุมทรัพย์ที่เป็นมรดกของชาติไว้ให้คนไทยรุ่นต่อๆ ไปได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

บทบาทของรัฐและองค์กรเอกชนในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

บทบาทของรัฐในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และสมศักดิ์ กาญจนกิจ (2545) กล่าวว่า บทบาทของรัฐในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวมีหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

บทบาทโดยทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในหลายๆ แนวทางที่รัฐบาลสามารถลดต้นทุนและผลักดันความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ เช่น การสนับสนุนภาคเอกชนในการลงทุน การใช้กลไกของรัฐบาลในการผลักดันให้เอกชนมีการผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวรวมถึงการผลิตโดยรัฐเอง เพราะเนื่องจากการท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ บางส่วนจึงเป็นหน้าที่ของรัฐ โดยตรงที่จะทำการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรของชาติ หรือการสร้างปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นแก่สังคม บทบาทและหน้าที่ของรัฐบาลโดยทั่วไปในด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การศึกษาและการวิจัยเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของประเทศรวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติในเรื่องที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อประโยชน์ทั้งการวิจัยและการกำหนดนโยบายทางการท่องเที่ยวของประเทศ รวมถึงการจัดทำหรือสนับสนุนการจัดทำการศึกษาหรือวิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดศักยภาพในพื้นที่ตลาดที่จะดำเนินการส่งเสริมและเผยแพร่ ทำการสำรวจทัศนคติและความ

ประทับใจของนักท่องเที่ยวจากประเทศต่างๆ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินการส่งเสริมและเผยแพร่ให้สอดคล้องกับความสนใจและความชอบของนักท่องเที่ยวในแต่ละประเทศ หรือแต่ละตลาด จัดทำแผนและวางกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแนวที่ 2 และ 3 รวมถึงการวางแผนการใช้ที่ดิน และแผนกายภาพเพื่อกำหนดศักยภาพในการพัฒนาและการจัดสรรทรัพยากรลงไปในพื้นที่ต่างๆ เพื่อการท่องเที่ยว รวมถึงการเสนอแนะให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พิจารณาและให้การสนับสนุนการท่องเที่ยว ให้มีการประเมินอุปทานทางการท่องเที่ยวด้านต่างๆ เช่น โรงแรมและที่พักอาศัย ภัตตาคาร และร้านอาหาร ความสะดวกสบายด้านต่างๆ โครงสร้างปัจจัยพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาให้มีความสมดุลกับอุปทานทางการท่องเที่ยวในระยะสั้นและในระยะยาว ดำเนินการทางด้านการตลาด การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมและเผยแพร่การท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศ และดำเนินการหรือสนับสนุนให้มีการดำเนินการผลิตหรือฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้บริการท่องเที่ยวด้านต่างๆ รวมถึงการออกกฎหมายควบคุมและบังคับใช้กฎหมายในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นองค์ประกอบในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อผลประโยชน์ในตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเองและเพื่อผลประโยชน์โดยรวมของประเทศ และเป็นหน้าที่รัฐบาลโดยตรงที่จะต้องดำเนินการจัดสรรโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานในพื้นที่ต่างๆ เพื่อความเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว

บทบาททางด้านการบริหารหรือการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งกล่าวไว้แล้วว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถอำนวยประโยชน์อย่างมหาศาลให้กับประเทศ ในขณะที่เดียวกันถ้าจัดการไม่เป็นระบอบอย่างเหมาะสมก็อาจจะมีผลเสียมากกว่าผลดี

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ได้กล่าวถึงนี้ความหมายครอบคลุมถึงแหล่งท่องเที่ยวชนิดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศาสนา โบราณคดี กิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือวิถีชีวิตของประชาชน และยังมีความหมายรวมถึงบรรดาปัจจัยพื้นฐานทุกสาขา รวมทั้งปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม สถานบันเทิง สถานรักษาพยาบาล สถานบริการน้ำมัน สถานีตำรวจ ภัตตาคาร ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น

การจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรทั้งสี่ดังกล่าวแล้วนั้นจำเป็นต้องกำหนดนโยบายโดยส่วนรวมให้ชัดเจนว่าจะต้องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าวมากหรือน้อยขนาดไหนต้องจัดลำดับชั้นความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากร และต้องหาความสมดุลระหว่างอุปสงค์ คือความต้องการที่จะมาท่องเที่ยว หรือใช้บริการทางการท่องเที่ยว และอุปทาน คือ แหล่งท่องเที่ยวและความสามารถรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ตลอดจนกิจกรรมที่จะกำหนดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ถูกนำมาใช้โดยเกิดประโยชน์สูงสุด (Optimum Utilization of Tourism Resource)

รัฐจะต้องมีหรือจะต้องกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวในระดับชาติ (National Policy) ให้เป็นที่แน่ชัดและจะต้องมีองค์กรที่จะเข้ามารับผิดชอบและสนองนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งย่อมมีรูปแบบและลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมได้ดังกล่าวไว้แล้ว

องค์กรที่มาจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวจะทำหน้าที่วางแผนโดยส่วนรวมตามนโยบายที่กำหนดซึ่งมีหลักเกณฑ์ใหญ่ๆ ในทางปฏิบัติที่อธิบายได้พอเป็นสังเขปดังนี้ คือ การจัดทำ

บัญชีแหล่งท่องเที่ยว ประเมินคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านการพัฒนาและการตลาด จัดลำดับความสำคัญและความมีศักยภาพทางด้านการตลาด กำหนดความต้องการทางด้านปัจจัยพื้นฐานทั้งในปัจจุบันและในอนาคตของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดความต้องการทางด้านปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางด้านการท่องเที่ยว ให้มีความสำคัญด้านการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้สมดุลกับการพัฒนา กำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยว ประสานนโยบายในทุกระดับ เช่น นโยบายการบินพาณิชย์ นโยบายการขนส่งระบบภายในธุรกิจท่องเที่ยว การเข้าเมือง กรมศุลกากร การให้ความสำคัญปลอดภัย และการสร้างกำลังคนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การยกระดับมาตรฐานการบริการในสาขาต่างๆ การสำรวจทัศนคติและการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว การสร้างทัศนคติและความเข้าใจในความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เกิดขึ้น และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป กำหนดให้องค์กรที่รับผิดชอบดำเนินการพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้อง การติดตาม (Monitoring) และการประเมินผล (Evaluation)

แนวทางทั้งหมดนี้หากมีการดำเนินการและประสานงานกันอย่างครบวงจร กล่าวคือ หากสามารถประสานแผนทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกันในลักษณะเป็นแผนเบ็ดเสร็จ (Integrated Plan) แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนานั้นๆ จะเป็นแหล่งที่มีความสมบูรณ์ ลักษณะค่อนข้าง Ideal แต่ก็มีหลายประเทศที่ดำเนินการได้เป็นผล อย่างเช่นพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในประเทศอิสราเอล เป็นต้น

บทบาทด้านการดำเนินการด้านการตลาด การดำเนินการด้านการตลาดจะสามารถทำได้หรือไม่ หากแหล่งท่องเที่ยวที่จะทำการขยายขนาดความพร้อมกล่าว คือ ยังเป็นแหล่งที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาหรือว่าจะใช้การตลาดเป็นตัวนำเพื่อที่จะให้เกิดการพัฒนาติดตามเข้าไปประเด็นนี้คล้ายๆ กับข้อถกเถียงกันว่าไก่ควรเกิดก่อนไข่ หรือไข่ควรเกิดก่อนไก่ เพราะแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในประเทศได้เกิดขึ้นโดยอิทธิพลของการตลาดเป็นตัวนำ ก่อนที่จะเข้าไปดำเนินการพัฒนาหรือสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและการตลาดคงแยกไม่ออก เพราะทั้ง 2 อย่างนี้จะต้องดำเนินการควบคู่กันเพื่อที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ ข้อเท็จจริงประการสำคัญที่คงจะปฏิเสธไม่ได้ก็คือ หากสินค้า (Products) คือแหล่งท่องเที่ยวไม่ดีก็คงไม่สามารถดำเนินการด้านการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่หากจะดำเนินการทางด้านการตลาดไปอย่างเดียวโดยไม่สนใจด้านการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวหรือการบริการด้านการท่องเที่ยวความสำเร็จก็คงไม่เกิดขึ้น

ลักษณะการดำเนินการด้านการตลาดของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรูปแบบขององค์กรที่เข้ามาบริหารหรือจัดการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลายๆ ประเทศดำเนินการในรูปแบบสมาคมการท่องเที่ยว (Tourism Association) หรือ Visitor's Bureau ซึ่งจะมีการระดมทุนจากภาคธุรกิจท่องเที่ยวเอกชนหรือสาขาธุรกิจที่เกี่ยวข้องตามสัดส่วนที่ตกลงกันเพื่อนำมาใช้ทางด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์หลายประเทศใช้งบประมาณทั้งหมดจากรัฐบาลและมีหลายประเทศที่ใช้งบประมาณของรัฐบาลสมทบเงินช่วยเหลือของภาคธุรกิจท่องเที่ยวเอกชนและไม่ว่าจะเป็นรูปแบบขององค์กรหรือการดำเนินการด้านการตลาดจะเป็นอย่างไรก็ตามสิ่งที่ขาด

ไม่ได้ก็คือจะต้องมีนโยบายทางด้านการตลาดที่ชัดเจนและมีความเป็นไปได้ ส่วนวิธีการหรือกลยุทธ์ทางด้านการตลาดก็จะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดของแต่ละประเทศซึ่งไม่เหมือนกัน

การกำหนดนโยบายทางด้านการตลาดจำเป็นจะต้องศึกษาถึงองค์ประกอบที่จะเกื้อหนุนต่อความเป็นไปได้ที่จะสะท้อนกลับไปสู่นโยบายที่จะกำหนดองค์ประกอบดังกล่าวนั้น ได้แก่ ความพร้อมและความมีมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว การได้มีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของนักท่องเที่ยว หรือการศึกษาวิจัยด้านการตลาด การมีองค์ประกอบสาขาอื่นที่เกื้อหนุน เช่น นโยบายการบินพาณิชย์ที่เอื้อต่อการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยว ระเบียบพิธีการในการเข้าเมืองที่ไม่ยุ่งยาก รวมทั้งความพร้อมของปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ เป็นต้น และความสามารถของบุคลากร ตลอดจนกำลังความสามารถทางการเงิน

บทบาททางด้าน การควบคุมและจัดระเบียบในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ปัญญาสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในหลายประเทศส่วนใหญ่เป็นเรื่องความไม่พร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและการขาดอำนาจในการควบคุมและจัดระเบียบในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ปัญหานี้มองเห็นได้ชัดเจนในประเทศของเรา ยกตัวอย่างเช่น การขยายตัวทางด้าน การลงทุนสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในพื้นที่นำไปสู่การใช้ประโยชน์ที่ดินซึ่งไม่เหมาะสมและทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมคุณค่า มีปัญหาการสร้างโรงแรมมากเกินไปจนความจำเป็น ซึ่งไม่เหมาะสมและทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมคุณค่า มีปัญหาการสร้างโรงแรมมากเกินไปจนความจำเป็น ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการตัดราคาและแก่งแย่งลูกค้า ในขณะที่เดียวกันก็ไม่มีกำหนดมาตรฐานหรือลำดับขั้นของโรงแรม บริษัทนำเที่ยวโกลด์คัมมัคค์เทศก์ ไม่ได้มาตรฐานหรือประพฤติน่าเชื่อถือ ร้านค้าของที่ระลึกขายสินค้าโกลด์ราคาหรือขายสินค้าปลอดการทำลายธรรมชาติ พฤติกรรมทางเพศที่ขัดต่อประเพณีวัฒนธรรมอันดี เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมาเพราะขาดองค์กรที่มีอำนาจที่เข้ามาเข้าไปควบคุมดูแลและจัดระเบียบหรือนัยหนึ่งคือ การขาดกฎหมายที่จะเข้ามาจัดการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยตรงนั่นเอง

องค์กรที่เข้ามาจัดการด้านการท่องเที่ยวเป็นระดับทบวง หรือกระทรวงก็มีอำนาจค่อนข้างสมบูรณ์ที่จะเข้ามาควบคุมดูแล โดยสามารถออกกฎหมายที่จะนำมาจัดระเบียบในธุรกิจการท่องเที่ยวได้ บางประเภทมีกฎหมายแม่บททางด้าน การท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ที่จะแตกลูกออกไปเป็นกฎหมายที่จะเข้าไปควบคุมและจัดระเบียบเกี่ยวกับโรงแรมและที่พักประเภทต่างๆ บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ร้านค้าของที่ระลึก สถานบริการ และอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการช่วยทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวได้ดำเนินไปอย่างมีระบบ

บทบาททางด้าน การจัดการด้านการเงินการคลัง ด้านนี้อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจของการบริหารเพราะรัฐจะแสดงบทบาททั้ง 3 ประการดังกล่าวมาแล้วข้างต้นได้อย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณตามความเหมาะสม เม็ดเงินที่นำมาใช้ย่อมต้องส่งผลตอบแทนที่แน่นอน และการจ่ายทั้งสิ้นต้องเป็นไปอย่างคุ้มค่า

งบประมาณที่นำมาใช้นอกจากเพื่อการบริหารองค์กรแล้ว ส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้ในเรื่องสำคัญๆ ดังนี้ 1) เพื่อการลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการศึกษาความเหมาะสมในด้านการลงทุน ซึ่งจะมีผลประโยชน์ตอบแทนทางเศรษฐกิจและการเงินอย่างคุ้มค่าการลงทุน ดังกล่าว อาจเป็นเรื่องปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งจะช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ มีความพร้อมและเป็นการกระตุ้นให้เกิดการ

ลงทุนเพื่อพัฒนาปัจจัย สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวที่จะติดตามมาซึ่งใน ส่วนหลังนี้มักจะเป็นการลงทุนของภาคเอกชนแทบทั้งสิ้น 2) เพื่อการตลาด โดยมีการศึกษาและวิจัย ลู่ทางทางการด้านการตลาดเพื่อที่จะให้การใช้จ่ายทางการส่งเสริมการขายเป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีผลต่อการชักชวนให้ผู้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น 3) เพื่อ พัฒนาด้านการบริการ ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมถึงการสร้างกำลังคนในธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมาตรฐานในเพียงพอ และการปรับปรุงทางการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของ ผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดบริการนำเที่ยวมัคคุเทศก์ ร้านค้าของที่ระลึก ภัตตาคาร ร้านอาหาร หรือสถานบริการการขนส่ง เป็นต้น

บทบาทด้านการพัฒนาภาคบริการ ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานอัน จำเป็นต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการของไทย เช่น การพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว กำหนดมาตรฐาน โรงแรม (Hotel Ratio System) ให้บริการข้อมูลท่องเที่ยวเดินทางระหว่างประเทศไม่เกิน 12 ชั่วโมง ก่อสร้างถนนเพื่อการท่องเที่ยว จัดให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อให้มี การใช้ศักยภาพบริการอย่างเต็มที่ โดยได้กำหนดให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็น 1 ใน 4 กลยุทธ์เพื่อ แก้ไขปัญหาเร่งด่วนของชาติ กำหนดมาตรฐานเร่งด่วนในการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวโดย วัตถุประสงค์เร่งทำรายได้เข้าสู่ประเทศ เพื่อกระตุ้นและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาติ โดยเพิ่มค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวัน กระตุ้นการกระจายรายได้สู่ชนบทและสังคมเมือง กระตุ้นให้คนไทยเที่ยวในประเทศ ชะลอการเดินทางออกนอกประเทศ หรือร่วมกับภาคเอกชนเพื่อกำหนดแนวทางและกิจกรรมกระตุ้น รายได้ให้บรรลุเป้าหมายการเพิ่มรายได้การท่องเที่ยวจากปีก่อน 50,000 ล้านบาท โดยมี กลุ่มเป้าหมายที่ตลาดระยะใกล้และระยะกลาง กระตุ้นการเดินทางของกลุ่ม First Visit และกลุ่ม ศักยภาพพักอยู่นานและค่าใช้จ่ายสูง โดยมีการจัดตั้งกรรมการอำนวยการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว แห่งชาติ (ก.พสท) นอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความรู้และทักษะ ทั้งด้านภาษา มาตรฐานการบริการและการจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งต่อการเปลี่ยนแปลงของความตกลง ระหว่างประเทศด้านการบริการ พันพुरुระดับความสัมพันธ์และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้ไทย เป็นประตูทางผ่านหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาค เช่น การทำความตกลง ความร่วมมือด้านการ ท่องเที่ยวไทย กัมพูชา ไทย-มาเลเซีย เปิดสนามบินนานาชาติ จังหวัดเชียงใหม่ให้เป็น Hub สำหรับ การบินไปเมืองพุกาม และ มณฑลเยลของเมียนมาร์ บริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิง รุกในหลายรูปแบบหลายโครงการ อนึ่งรัฐบาลเห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา บุรณะพื้นฟูมรดกและ สินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ทั้งในเขตเมืองและนอกเมือง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ด้วย จึงได้ ดำเนินการจัดโครงการลดราคาสินค้าประจำปี (Amazing Thailand Grand Sale) ในพื้นที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งเมืองหลักทางการท่องเที่ยวรวม 7 แห่ง กิจกรรมสนับสนุน พื้นที่เมืองชายแดน และแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 7 กลุ่มพื้นที่ การจัดงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ลุ่มแม่โขง สนับสนุนการจัดกิจกรรมงานประเพณีของจังหวัดต่างๆ เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยว รูปแบบต่างๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม รวมทั้งยังให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรฐานการอำนวยความสะดวกป้องกัน และคุ้มครอง

โรคติดต่อในแหล่งท่องเที่ยว จัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการเดินทางท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล และยังสามารถตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาการล่อลวงและเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ตลอดจนความร่วมมือกับองค์กรการท่องเที่ยวปกป้องเด็ก และเยาวชนจากการใช้ประโยชน์ทางเพศจากเด็กในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้วย

บทบาทของรัฐหรือองค์กรที่รับผิดชอบเรื่องการท่องเที่ยวดังที่ได้กล่าวไว้โดยสังเขปมาแล้วนั้น เป็นหลักการที่สำคัญที่รัฐบาลจะต้องให้ความช่วยเหลือสนับสนุนอย่างเพียงพอ เพื่อที่จะให้องค์กรที่รับผิดชอบสามารถดำเนินการด้านการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลและเป็นบทบาทที่รัฐจำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซงเพื่อให้การดำเนินการทั้งสิ้นเป็นไปอย่างมีระบบและสอดคล้องกับสาขาการพัฒนาด้านอื่นๆ อันจะนำประโยชน์มาสู่ประเทศชาติโดยรวม

บทบาทขององค์กรภาคเอกชน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และสมบัติ กาญจนกิจ (2544) กล่าวว่า องค์กรภาคเอกชนมีบทบาทต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมีบทบาทและหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวมีหลายหน่วยงานด้วยกัน ดังนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมโรงแรมไทย ท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย ตำรวจท่องเที่ยว (กองก๊อบกักับการ 8 กองปราบปราม) กองตรวจคนเข้าเมือง (ต.ม.) กรมศุลกากร สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งองค์กรภาคเอกชนเหล่านี้มีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ดังนี้ คือ 1) เผยแพร่ประเทศไทยในด้านความงามของธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา และวิวัฒนาการของเทคโนโลยี ตลอดจนกิจการอย่างอื่นอีกอันจะเป็นการชักจูงให้มีการเดินทางท่องเที่ยว 2) ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 3) อำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว 4) ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและระหว่างประเทศโดยอาศัยการท่องเที่ยว 5) ริเริ่มให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว 6) ส่งเสริมชักจูงให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาสู่ประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าเพิ่มพูนเศรษฐกิจส่วนรวมโดยริบถ้วน 7) ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ถึงประชาชนในทุกภูมิภาค 8) อนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด 9) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่ดีเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น 10) เพิ่มความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้สามารถมั่นใจในความปลอดภัยของร่างและทรัพย์สินของตนและหมู่คณะ 11) ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยภายในประเทศโดยเฉพาะกลุ่มผู้รายได้น้อยและเยาวชนเพื่อเป็นการเพิ่มสวัสดิการด้านการท่องเที่ยวให้แก่คนไทย 12) สร้างกำลังคนที่เป็นคนไทยเข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มากที่สุด 13) ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีองค์กรภาคเอกชนที่สำคัญอีกองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทต่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวในชุมชนโดยตรง คือ องค์กรการบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. ซึ่งองค์กรนี้เป็นองค์กรที่มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และองค์กรนี้มีเครือข่ายและสามารถสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวที่กว้างขวางทั่วทั้งประเทศได้ และสามารถดำเนินการได้ในลักษณะต่างๆ ตามแนวคิดของสมบัติ กาญจนกิจ (2544) ได้ดังนี้ 1) การใช้สื่อต่างๆ ในการเสนอข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน การนำเสนอข้อมูลข่าวสารดังกล่าวควรเป็นไปในลักษณะที่ตั้ง องค์กรการบริหารส่วนตำบล ชุมชน ประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสนใจได้มีโอกาสในการเสนอข้อมูล ข่าวสารและความคิดเห็นของแต่ละฝ่ายโดยไม่ควรเป็นเพียงการนำเสนอจาก องค์กรการบริหารส่วนตำบล ฝ่ายเดียว ประชาชนและชุมชนจะได้รับความรู้สึกว่าเป็นเสียงของเขาได้รับการรับฟังจาก องค์กรการบริหารส่วนตำบล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ชุมชนและประชาชนเกิดความมั่นใจ และรู้สึกว่าคุณภาพเพียงพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน 2) นำกระบวนการกิจกรรมกลุ่มเข้ามาใช้ กิจกรรมกลุ่มจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันในขณะที่ได้เข้ามาทำงานร่วมกัน อาทิ การจัดทำมีการรณรงค์รักษาความสะอาดและความสวยงามของชุมชนโดยร่วมกัน การศึกษาดูงานในท้องถิ่นอื่น การบูรณะและการก่อสร้างอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว 3) การจัดทำอาสาสมัคร องค์กรการบริหารส่วนตำบล ควรจัดให้มีกลุ่มอาสาสมัครการท่องเที่ยวขึ้นเพื่อให้ผู้ที่มีความตื่นตัวและกระตือรือร้นเหล่านี้ได้มีช่องทางเข้ามาเป็นอาสาสมัคร โดยอาจมีกิจกรรมต่างๆ ให้อาสาสมัครดำเนินการ อาทิ การเป็นมัคคุเทศก์ให้กับนักท่องเที่ยว และการดูแลความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น 4) การปลูกฝังเยาวชนชนด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ องค์กรการบริหารส่วนตำบล เป็นไปอย่างยั่งยืน องค์กรการบริหารส่วนตำบล ควรจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนจิตวิญญาณวัฒนธรรมของท้องถิ่นจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นต่อไป โดยอาจจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรการบริหารส่วนตำบล การจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของ องค์กรการบริหารส่วนตำบล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประสานความร่วมมือระหว่าง องค์กรการบริหารส่วนตำบล ที่มีพื้นที่ที่มีความคาบเกี่ยวกัน ระหว่าง องค์กรการบริหารส่วนตำบล หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันหรือเป็นพื้นที่ที่มีประเพณีวัฒนธรรมร่วมกัน ดังนั้น การจัดการการท่องเที่ยวของ องค์กรการบริหารส่วนตำบล จึงต้องมีการประสานงานและมีความร่วมมือระหว่าง องค์กรการบริหารส่วนตำบล ใกล้เคียง 6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง องค์กรการบริหารส่วนตำบล กับองค์กรภายนอก นอกเหนือจากการประสานความร่วมมือระหว่าง องค์กรการบริหารส่วนตำบล ด้วยกันเองแล้ว ควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ อาทิ ความร่วมมือระหว่าง องค์กรการบริหารส่วนตำบล กับสื่อมวลชนทั้งในท้องถิ่นและส่วนกลาง บริษัท หรือธุรกิจที่จัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการท่องเที่ยวชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และมูลนิธิที่ดำเนินกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้ องค์กรการบริหารส่วนตำบล ควรทำเป็นบัญชีรายชื่อองค์กร บุคคล สถานที่ติดต่อพร้อมเบอร์โทรศัพท์ และความเชี่ยวชาญหรือบทบาทขององค์กร

หรือบุคคลอื่นๆ เมื่อต้องการความช่วยเหลือ หรือการสนับสนุนใดๆ ก็สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลสนับสนุนเพื่อประสานความร่วมมือและการสนับสนุนการท่องเที่ยวให้กับ องค์การบริหารส่วนตำบล ได้

สรุปบทบาทที่มีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวได้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการกำหนดแนวทางสำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายประการ เช่น 1) จัดกระบวนการหรือกลไกการบริหารจัดการของรัฐที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการจัดทำแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหาชุมชน 2) จัดให้มีกระบวนการและช่องทางของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการพัฒนาเป็นระบบควบคุมกันไป คือ ระบบการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การพัฒนาร่วมกันภาครัฐซึ่งเป็นระบบที่มีการปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันและระบบการจัดการกิจกรรมการพัฒนาใหม่ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ซึ่งภาครัฐเป็นฝ่ายส่งเสริมและสนับสนุนในด้านนโยบายมาตรการและงบประมาณสนับสนุน 3) เสริมสร้างวิสัยทัศน์ และสร้างขีดความสามารถในการจัดการ หรือการมีส่วนร่วมให้แก่องค์กรของประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน สาธารณสุข ภาคธุรกิจเอกชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินแผนงานโครงการของรัฐหรือของชุมชน เช่น การใช้มาตรฐานจูงใจทางภาษี การสนับสนุนการฝึกอบรมทางด้านการจัดการและการส่งเสริมความร่วมมือกับฝ่ายอื่นๆ ในสังคม

การมีส่วนร่วมของประชาชนได้รับการยอมรับทั้งในแง่ของหลักการและกลไกที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของโครงการพัฒนาต่างๆ หรือกิจกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตไม่ว่าโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ จะเป็นภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือภาคเอกชน ไม่ว่าจะขนาดเล็ก หรือใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นโดยทั่วไปจึงมีการดำเนินการเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ดังนี้ 1) เพื่อได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น 2) เพื่อช่วยในการชี้ประเด็นปัญหาและคุณค่าต่างๆ ของสิ่งแวดล้อม 3) เพื่อแสดงความคิดเห็นอันอาจจะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหา 4) เพื่อช่วยในการช้อมูลย้อนกลับ และช่วยในการวิเคราะห์ผลกระทบต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนดำเนินงานและการตรวจเฝ้าระวัง 5) เพื่อจัดปัญหาความขัดแย้งและเพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกัน ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมที่แตกต่างกันไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน หรือมีครบทั้ง 5 วัตถุประสงค์ ดังกล่าวข้างต้น ขึ้นอยู่กับโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ และขึ้นอยู่กับประเด็นปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้น

2.4 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

ความหมายของการบริหารจัดการ

สมพงษ์ เกษมสิน (2541) กล่าวว่าไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร (Administrative Resource) เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) เช่น POSDCORB Model ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

เทลเลอร์ (Taylor อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2523) ให้ความหมายการบริหารไว้ว่างานบริหารทุกอย่างจำเป็นต้องกระทำโดยมีหลักเกณฑ์ ซึ่งกำหนดจากการวิเคราะห์ที่ศึกษาโดยรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อให้มีวิธีที่ดีที่สุดในอนาคตอันที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์สำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

คุนตซ์ (Koontz) อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2523) ให้ความหมายของการจัดการหมายถึง การดำเนินงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ เป็นอุปกรณ์การจัดการนั้น

ติน พรชญาพฤทธิ (2535) มองการบริหารในลักษณะที่เป็นกระบวนการโดยหมายถึง กระบวนการนำเอาการตัดสินใจ และนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนการบริหารรัฐกิจหมายถึงเกี่ยวข้องกับ การนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

ธงชัย สันติวงษ์ (2535) กล่าวไว้ว่า การบริหาร (Administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Administatrae” หมายถึง ช่วยเหลือ (Assist) หรืออำนวยความสะดวก (Direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือรัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่างๆ ส่วน การจัดการ (Management) นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร (Profits) หรือกำไรสูงสุด (Maximum Profits) สำหรับผลประโยชน์ที่จะตกแก่สาธารณะถือเป็น วัตถุประสงค์รองหรือเป็นผลพลอยได้ (By Product)

การบริหาร บางครั้งเรียกว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใดๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึง ของหน่วยงาน และ/หรือ บุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่างๆ เช่น (1) การบริหารนโยบาย (Policy) (2) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority) (3) การบริหารคุณธรรม (Morality) (4) การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) (5) การวางแผน (Planning) (6) การจัดองค์การ (Organizing) (7) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) (8) การอำนวยความสะดวก (Directing) (9) การประสานงาน (Coordination) (10) การรายงาน (Reporting) (11) การงบประมาณ (Budgeting) เช่นนี้ เป็นการ “กระบวนการบริหาร” หรือ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า แพมส์-โพสคอร์บ (PAMS-POSDCORB) แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย

อาจให้ความหมายได้อีกว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใดๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่างๆ เช่น (1) การบริหารคน (Man) (2) การบริหารเงิน (Money) (3) การบริหารวัสดุ อุปกรณ์ (Material) (4) การบริหารงานทั่วไป (Management) (5) การบริหารการให้บริการประชาชน (Market) และ (6) การบริหารการวัดผล (Measurement) เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร ที่เรียกว่า 9m นอกจากนี้แล้ว ยังอาจนำปัจจัยอื่นมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความหมายได้อีก เป็นต้นว่า 4m ซึ่งประกอบด้วย การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) และการบริหารงานทั่วไป (Management) และ 5ป ซึ่งประกอบด้วยประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด ประสานงาน และประชาสัมพันธ์

สมพงษ์ เกษมสิน (2523) กล่าวไว้ว่า คำว่า การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือ การจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติ ว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) และ คำว่า การจัดการ (Management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ สมพงษ์ เกษมสิน ยังให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

1. การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
2. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ
3. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
4. การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
5. การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล
6. การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจบุคคล กล่าวคือ ความร่วมมือ (Collective Mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (Group Cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (Group Effort) ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

7. การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล
8. การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์
9. การบริหารไม่มีตัวตน (Intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548) กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการ (Management Administration) การบริหารการพัฒนา (Development Administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (Service Administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย 3 ส่วนคือ

1. ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติ ราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ
2. มีกระบวนการบริหารที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ความคิด (Thinking) หรือ การวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Acting) และการประเมินผล (Evaluating)
3. มีจุดมุ่งหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผน แผนงาน โครงการ (Policy, Plan, Program, Project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการบริหารอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน

ธงชัย สันติวงษ์ (2543) กล่าวถึงลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้าน คือ

1. ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ ภาระหน้าที่ของบุคคลใด บุคคลหนึ่งปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ

2. ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องการทำงานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่างๆ ในองค์กร และการประสานงานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน

3. ในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่างๆ สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่างๆ เข้าด้วยกัน

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2536) ได้ให้ความเห็นระหว่างการบริหาร และการจัดการ ไว้ว่า การบริหาร และการจัดการ ไม่ได้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ

Administration มักนิยมแปลเป็นไทยว่าการบริหารส่วน Management มักนิยมแปลว่าการจัดการ บางครั้งก็แปลว่า การบริหารเหมือนกัน ดังนั้น คำสองคำนี้ มีความหมายเหมือนกัน แต่ Administration มักนิยมใช้ในการบริหารราชการ หรืองานภาครัฐ ส่วน Management นั้นนิยมใช้เกี่ยวกับงานด้านธุรกิจ แต่ความแตกต่างมักจะมองที่ระดับของการบริหาร

อย่างไรก็ตามในทางวิชาการ คำว่าการบริหาร และการจัดการ มิได้มีความหมายแตกต่างกันตามที่กล่าวไว้ข้างต้น คำว่า การจัดการก็สามารถใช้กับหน่วยงานราชการ หรือองค์กรภาครัฐ และใช้ดำเนินการในระดับนโยบายเช่นกัน ทั้งนี้เพราะแนวความคิดการจัดการสมัยใหม่เน้นการผสมผสานองค์ความรู้ทั้งศาสตร์การบริหาร และศาสตร์การจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมศาสตร์เข้าด้วยกันอย่างแยกไม่ออก ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้คำว่า “การจัดการ” ซึ่งมีความหมายเดียวกัน คำการบริหาร และการจัดการ มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ให้ความหมาย การจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรโดยใช้การวางแผน การจัดองค์กรและการมอบหมายงาน การใช้ทักษะความเป็นผู้นำและสร้างแรงจูงใจตลอดจนการติดตามและการควบคุมงาน

กระบวนการบริหาร

ในหลักการบริหารองค์การ กระบวนการบริหารเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะทำให้องค์กรมุ่งสู่ความสำเร็จ มีผู้ที่ทำการศึกษาได้ให้ความเห็น ไว้หลากหลายแนวคิด พอสรุปได้ ดังนี้

গুলิก และ เออร์วิก (Gulick & Urwick, 1996 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2545) กล่าวถึงแนวคิดกระบวนการบริหารโพสคอร์ด (POSDCoRB) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร 7 ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

ฟาโยล (Fayol, 1996 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2545) เห็นว่าแนวคิดกระบวนการบริหารประกอบด้วย 5 ประการ หรือรวมเรียกว่า พอคค์ (POCCC) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)

1. การวางแผน (Planning) เป็นหน้าที่แรกในการบริหารงาน เพื่อกำหนดแนวทางการบริหาร ดำเนินงานสำหรับอนาคต ซึ่งแผนงานและวัตถุประสงค์จะบอกให้ทราบถึงจุดมุ่งหมายและทิศทางขององค์การ หน่วยงานและผู้ปฏิบัติ

2. การตัดสินใจ (Decision Making) ผู้บริหารต้องตัดสินใจเลือกกลยุทธ์หรือวิธีการดำเนินงานจากทางเลือกหลายๆ วิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุคโลกาภิวัตน์ด้วยแล้ว การตัดสินใจอย่างชาญฉลาดและมีจริยธรรมเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้บริหารทุกคน

3. การจัดระเบียบองค์การ (Organization) ผู้บริหารต้องพิจารณาโครงสร้างต่างๆ ขององค์การ เช่น สายการบังคับบัญชา การแบ่งงาน และการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ในการบริหารองค์การ ดังนั้น การจัดระเบียบองค์การอย่างระมัดระวัง และเหมาะสมจะช่วยประกันให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การบริหารงานบุคคล (Staffing) การบริหารงานบุคคลประกอบด้วยกิจกรรมเกี่ยวกับการสรรหา การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นหน้าที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบ

5. การสื่อสาร (Communication) ผู้บริหารในปัจจุบันต้องรับผิดชอบในการสื่อสารกับผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับความรู้ คำชี้แนะ กฎระเบียบ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของงานโดยยึดหลักการบวนการสื่อสารสองทางเป็นหลักปฏิบัติ นอกจากนี้ การสื่อสารระหว่างองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหน่วยงานทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับผู้บริหารในสภาวะการณ์ปัจจุบันและอนาคต

6. การจูงใจ (Motivating) สิ่งสำคัญสำหรับการบริหารงานในปัจจุบันก็คือ การจูงใจบุคคลให้มุ่งมั่นทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้ด้วยการสนองความต้องการของบุคคล มอบงานที่มีความหมาย ท้าทายความสามารถและให้รางวัลที่มีผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า คู่ควรกับผลงาน

7. การเป็นผู้นำ (Leading) การกระทำเพื่อการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดจากการเปรียบเทียบผลงานจริง กับผลงานที่ต้องการหรือคาดหวัง เป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ในการควบคุมการบริหาร

8. การควบคุมการทำงาน (Controlling) การกระทำเพื่อการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดจากการเปรียบเทียบผลงานจริง กับผลงานที่ต้องการหรือคาดหวัง เป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ในการควบคุมของผู้บริหาร

วิจิตร ศรีสอาน (2536) กล่าวว่า ตามทฤษฎีองค์การ ในการบริหารจัดการนั้น ถือว่าองค์ประกอบสำคัญมีสองส่วนคือ งาน และคน ในขณะที่ทรัพยากรการบริหารที่สำคัญมี 4 อย่าง หรือที่เรียก ย่อๆ ว่า 4Ms ซึ่งได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ หากมีการบริหารจัดการปัจจัยทั้ง 4 ด้านอย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะถ้าหากมีการบริหารจัดการ งานและ คนอย่างมีประสิทธิภาพ

1. ความสำคัญของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเอเชียแปซิฟิก (Pacific Asia Travel Association: PATA) ได้จัดการประชุมสัมมนาและงานส่งเสริมการขาย PATA Adventure Travel and Responsible Tourism Conference and Mart 2012 (AT & RTCM) ขึ้นระหว่างวันที่ 4-7 กุมภาพันธ์ 2555 ที่เมืองพาโร ประเทศภูฏาน ในงานดังกล่าวได้มีการประชุมว่าด้วยเรื่องการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าสูง และสร้างผลกระทบทางลบต่ำ (High Value Tourism, Low Impact Footprints) หรือการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2555 โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนา 232 คน จาก 8 ประเทศ ประกอบด้วย ภูฏาน อินเดีย อินโดนีเซีย เนปาล ปากีสถาน สิงคโปร์ ศรีลังกา และประเทศไทย

การประชุมสัมมนามีการนำเสนอแนวคิดหลัก เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสกับวิถีชีวิตที่แท้จริง และเอกลักษณ์ที่มีความแตกต่างกันไปของแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งการนำเสนอตัวอย่างการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าสูง และสร้างผลกระทบทางลบต่ำ Ms. Anna Pollock ประธานบริษัท Desti Corp ประเทศอังกฤษ ได้นำเสนอปรากฏการณ์พิเศษ แนวคิดของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งก่อให้เกิดคุณค่า และสร้างมลภาวะต่ำ โดยได้นำเสนอการคาดการณ์เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวเป็นเป้าหมายการดำเนินงาน กำลังจะก้าวไปสู่ช่วงภาวะถดถอย ตามกฎวงจรชีวิตของสินค้า (Product Life Cycle) ซึ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบอุตสาหกรรมขณะนี้เติบโตจนถึงจุดสูงสุด และกำลังเผชิญกับกฎการลดลงของผลผลิต จึงควรต้องมีการพัฒนาสินค้าการท่องเที่ยว เพื่อช่วยรักษาอัตราการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไว้ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย จะอยู่รอดและประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังได้นำเสนอ Model ของการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนี้

การท่องเที่ยวรูปแบบเดิม ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมักจะทำการตลาดเพื่อขายสินค้าเฉพาะอย่าง ซึ่งเป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวเป็นหลัก เช่น โรงแรม และกิจกรรมนำเที่ยว โดยไม่ได้คำนึงถึงการนำเสนอคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของสินค้าเหล่านั้นรวมเข้าไปด้วย ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควรตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว โดยพ่วงการนำเสนอความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ภูเขา วนอุทยาน และซามัว เป็นต้น ซึ่งแต่ละแห่งต่างมีลักษณะความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ มีความเก่าแก่ทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งเรื่องราวประวัติการตั้งรกรากของชุมชนแต่ละแห่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จะเป็นเรื่องราวที่ดึงดูดสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมได้มากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และรู้สึกเกิดความภาคภูมิใจในประสบการณ์จากการได้เดินทางมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพิเศษเหล่านั้น

ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง สามารถเปรียบได้กับผู้ผลิตที่สามารถผูกขาดการผลิตได้ แต่เพียงรายเดียว ตามหลักการกฎของราคา เมื่อสินค้ามีปริมาณน้อย หายาก สินค้านั้นย่อมมีราคาสูง ดังนั้นในเมื่อสินค้าการท่องเที่ยวมีปริมาณน้อย จึงไม่สมเหตุผลในการลดราคา หรือขายการท่องเที่ยวในราคาถูกแต่อย่างใด

ในการดำเนินงานด้านการตลาดประเทศต่างๆ มักมีการนำเสนอตราสัญลักษณ์ (Brand) เป็นเครื่องมือสื่อสารความเป็นเอกลักษณ์ และตัวตนด้านการท่องเที่ยวที่แตกต่างจากผู้อื่น ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ จดจำได้ โดยให้ความสำคัญในลำดับต้นๆ ว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาเยี่ยมชม แต่ในความเป็นจริงแล้วนักท่องเที่ยวหลายๆ คนแทบจะไม่สังเกตเห็นตราสัญลักษณ์ที่ประเทศต่างๆ จัดทำขึ้นเลย

ขณะเดียวกันการทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสกับวิถีชีวิตที่แท้จริง และรู้ได้ถึงเอกลักษณ์ความแตกต่างกันของแต่ละประเทศ แม้ว่าประเทศเหล่านั้นจะมีลักษณะทรัพยากรการ

ท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกัน ตัวอย่างเช่น ทิเบต เนปาล ลิกซิม เป็นต้น ทำอย่างไรให้เมื่อตื่นขึ้นมา นักท่องเที่ยวสามารถตระหนักได้ถึงความเป็นภูฏาน อันเป็นจิตวิญญาณที่แตกต่างไปจากสถานที่ที่นักท่องเที่ยวจากมาและแตกต่างจากประเทศอื่นๆ ซึ่งสร้างความประทับใจ และให้คุณค่าในการท่องเที่ยวเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวได้อย่างมาก วิธีการนำเสนอที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส และเกิดความประทับใจถึงคุณค่าเอกลักษณ์ดังกล่าว น่าจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ พร้อมทั้งเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาท่องเที่ยวซ้ำได้เป็นอย่างดี

เป้าประสงค์ของการท่องเที่ยวไม่ควรมุ่งหวังผลตอบแทนในรูปแบบของกำไร หรือเม็ดเงินที่จะเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เป้าหมายที่แท้จริงของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควรตระหนักถึงความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เกี่ยวข้องโดยรวม ตัวชี้วัดประการหนึ่งที่ควรนำมาพิจารณาความสำเร็จขององค์กร ซึ่งวัดได้ด้วยดัชนีความสุขมวลรวม (Gross Happiness Index) ทั้งนี้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว อาทิ ผู้ประกอบการด้านโรงแรม ผู้ประกอบการนำเที่ยว ผู้ประกอบการให้เช่ารถยนต์ ควรเป็นผู้นำในการดำเนินงาน โดยนำเสนอว่าธุรกิจของพวกเขาจะนำสิ่งที่ดีกลับคืนมาสู่สิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างไร

นอกจากการนำเสนอความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวแล้ว การเพิ่มเติมคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวโดยผ่านเรื่องราว ความเป็นมาของเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ จะยิ่งเพิ่มคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวขึ้นได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะถ้าการนำเสนอเรื่องราวนั้นให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วม ทั้งนี้การเรียนรู้ความเป็นมาของชุมชนอาจทำได้ผ่านบทกวี หนังสือนิทาน เพลง การแสดงพื้นเมือง อาหาร และศิลปหัตถกรรม เป็นต้น แล้วให้เจ้าของท้องถิ่นเป็นผู้ถ่ายทอดแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง การมีประสบการณ์ร่วมกับสิ่งดังกล่าวจะยิ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่นั้นๆ มากขึ้น

ควรมีการให้คำนิยามความสำเร็จของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเสียใหม่ จากการมุ่งเน้นอัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยว ไปสู่การพิจารณาผลประโยชน์องค์รวมที่สังคมได้รับจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยในเบื้องต้นอาจพิจารณาจากการนับอัตราการเติบโตของรายได้เฉลี่ยต่อคนของนักท่องเที่ยว การควบคุมการออกใบอนุญาตประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยว เช่น สถานประกอบการโรงแรม และบริษัทนำเที่ยว เป็นต้น เพื่อจำกัดปริมาณทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่ให้มีปริมาณมากเกินไปจนเกิดความตึงเครียด จนกระทบต่อระดับราคาการท่องเที่ยวโดยรวม

2.4.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในแบบ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาจาก ภูฏาน นิวซีแลนด์ จีวีไอโกว (สาธารณรัฐประชาชนจีน) ไทย และการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ภูฏาน เป็นประเทศต้นแบบในการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมทั้งแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นไม่ให้เกิดผลกระทบต่อวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น มีการใช้ความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness: GNH) เป็นเครื่องมือใช้ประเมินความสำเร็จในการบริหารประเทศของรัฐบาลภูฏาน โดยประเมินระหว่างความกินดีอยู่ดีทางด้านวัตถุ จิตวิญญาณ อารมณ์ และประเพณีนิยมของสังคม GNH ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าความสุขคือความปรารถนาขั้นสูงของประชาชนทุกคน จึงนำมาเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ เมื่อพิจารณา

ในด้านการวัดผล GNH คือ ค่าทางสถิติที่ใช้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานของภูฏาน มีตัวชี้วัดหลัก 9 เรื่อง และตัวชี้วัดย่อย 33 เรื่อง ใช้วัดการพัฒนาประเทศของภูฏานในด้านต่างๆ ทั้งการจัดสรรทรัพยากร และใช้คัดสรรโครงการในการพัฒนา เช่น อัตราการเพิ่มการสวดมนต์ของประชากร เป็นต้น การท่องเที่ยวของภูฏานมิได้แต่เกี่ยวข้องกับเฉพาะผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเท่านั้นแต่ประชาชนทุกคนต่างมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศด้วยการดำเนินงานที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. การรักษาระดับราคา รัฐบาลควรรักษาระดับราคาสินค้าขั้นต่ำ ในการเดินทางท่องเที่ยว อย่างน้อย 250 เหรียญสหรัฐเพื่อเป็นแหล่งรายได้ในการรักษาสภาพแวดล้อมด้านการท่องเที่ยว ทั้งวิถีชีวิต วัฒนธรรม และสังคมของภูฏาน ใช้ดัชนีความสุขมวลรวม (Gross Happiness Index) เป็นดัชนีชี้นำทิศทางในการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมเรื่องการจัดการผู้มาเยี่ยมเยือนและการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

2. การรักษาระดับมาตรฐานของสินค้าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในหลายๆ ให้มีเหมือนกันในทุกพื้นที่ ของประเทศ เช่น จัดให้มีกิจกรรมบันจี้จัมพ์ Tree – Top Walk กอล์ฟ สปา เป็นต้น รวมทั้งให้การรับรองด้าน Eco กับผู้ประกอบการโรงแรมและบริษัทนำเที่ยว และควรมีการนำเสนอสินค้าการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่ยังไม่มีในประเทศอื่นๆ เช่น Luxury Home Stay Village, Medicine Therapies, Buddhist Meditation Retreats เป็นต้น

3. การเพิ่มความสามารถของมัคคุเทศก์ในการให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศภูฏาน การเพิ่มความรู้ความสามารถของมัคคุเทศก์ในระดับมาตรฐาน จัดให้มีการอบรมให้ความรู้เฉพาะทางแก่มัคคุเทศก์ ให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของดัชนีความสุขมวลรวม และวิสัยทัศน์ของภูฏาน (Karma Tsheetim, Gross National Happiness), (Isabel Sebastian, Challenges and Opportunities in attracting and Retaining High Value, Low Impact Tourism)

จิ่วจี้โกว เป็นอุทยานแห่งชาติในมณฑลเสฉวน ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ได้รับการรับรองจากยูเนสโก (UNESCO) ให้เป็นมรดกโลก ในปี 1992 ปัจจุบันมีการบริหารจัดการความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้วยการจำกัดนักท่องเที่ยวไม่เกิน 18,000 คนต่อวัน การจัด Zoning พื้นที่ ควบคุมการเข้าถึงของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการติดตามประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (Zhang Wei, Jiu Zhai Gou, Sichuan - Managing Carrying Capacity)

New Zealand 100% Pure You การท่องเที่ยวประเทศนิวซีแลนด์ได้เริ่มใช้แคมเปญ New Zealand 100% Pure You เป็นครั้งแรกในปี 1999 เป็นแคมเปญที่ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจากการที่นักท่องเที่ยวมักจะขับรถผ่านแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ไป แต่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจในการที่จะหยุดแวะท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสกับวิถีชีวิตคนพื้นเมืองในแต่ละชุมชนอีกด้วย (David Wilks, New Zealand 100% Pure You)

ประเทศไทย ได้มีการจัดตั้งสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (The Thailand Community Based Tourism Institute) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม และให้มีการกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดย

ชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

การท่องเที่ยวในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Tourism) ได้มีการจัดตั้งโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Sub Region: GMS) เป็นหน่วยงานส่งเสริมการตลาดให้กับพื้นที่ลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ประกอบด้วยสมาชิก 6 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา จีน ลาว เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม บทบาทของ GMS มีทั้งในด้านการตลาด และด้านการพัฒนา สำหรับด้านการตลาด GMS มีเป้าหมาย เพื่อเพิ่มวันพักเฉลี่ย และค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น สำหรับด้านการพัฒนาให้พื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขง มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน อาทิ การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของทั้ง 6 ประเทศ ในขณะเดียวกันก็มีการส่งเสริมด้านการจัดการการอนุรักษ์โบราณสถาน และลดผลกระทบทางสังคม รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในสังคม (Mason Florence, Team up for Good)

จากการประชุมสัมมนาดังกล่าว ได้บ่งชี้ทิศทางการท่องเที่ยวโลกในปัจจุบันว่ามีแนวโน้มที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับประเทศไทยนั้น มีทรัพยากรการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ และทะเล ที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก รวมทั้งวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นของชุมชนย่อยภายในประเทศ ซึ่งมีเอกลักษณ์โดดเด่น ที่ควรค่าแก่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ได้มีการสำรวจสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยของประเทศไทยพบว่า ผู้ประกอบการของไทยมีความสามารถในการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ดี แต่ยังคงต้องการการสนับสนุนในเชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยของไทยมีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การท่องเที่ยวของไทยเติบโตอย่างมีศักยภาพและมีความยั่งยืนต่อไป (พิจาริณี โล่ห์ชัยยะกุล: กองวิจัยการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)

การบริหารจัดการท่องเที่ยวสำหรับสร้างคุณภาพชีวิตคนในชุมชน

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับผู้นำท้องถิ่นและชุมชนเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะผู้นำท้องถิ่นโดยเฉพาะนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้คนในชุมชน

การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชน และเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของประชาชนโดยรวม ประชาชนในชุมชนจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวซึ่งมาจากการใช้จ่ายเงินของคนด้านการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการสร้างงานและรายได้ในภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เช่น พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ที่พักแรม อาหารเครื่องดื่ม ของที่ระลึก อุปกรณ์เครื่องใช้ในการเดินทาง การสื่อสารและเทคโนโลยีต่างๆ ที่ใช้ในการบริหารจัดการด้านการให้บริการท่องเที่ยว สิ่งสำคัญที่ต้องทำคือพัฒนาคนซึ่งเป็นหัวใจของธุรกิจบริการท่องเที่ยวในชุมชนได้แก่

1. ผู้นำท้องถิ่น โดยเฉพาะนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในชุมชน
3. ภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง ประชาชนทั่วไป ในชุมชน

ซึ่งบุคคลเหล่านี้ จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถบริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่

1. สถานที่ท่องเที่ยว ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเกิดจากการจัดการของมนุษย์
2. การคมนาคม ได้แก่การขนย้ายนักท่องเที่ยวเข้าไปและออกจากสถานที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วยพาหนะ ได้แก่ รถ เรือ เครื่องบิน เส้นทางเดินทาง ถนน แม่น้ำ ทะเล อากาศ
3. ที่พักแรม อาหารเครื่องดื่ม และบริการอื่นๆ ที่ให้กับนักท่องเที่ยว
4. ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และอารยธรรม ความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละชุมชน

5. มนุษย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการและการให้บริการ

นอกจากนี้ ภาครัฐโดยเฉพะนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ต้องรู้จักบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนโดย

1. การบริหารจัดการทำแผนและนโยบายการท่องเที่ยวโดยรวมของชุมชน
2. การบริหารจัดการในการนำแผนไปปฏิบัติให้ได้ตามนโยบายในทุกภาคส่วน
3. การบริหารจัดการติดตามและวิเคราะห์การปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน
4. การบริหารจัดการควบคุมการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผนและนโยบาย
5. การบริหารจัดการเครือข่ายทั้งส่วนของภาครัฐ และส่วนของภาคเอกชนให้ทำงาน

ร่วมกันแบบบูรณาการ

ในการบริหารจัดการทำแผนและนโยบายการท่องเที่ยวโดยรวมของชุมชนต้องคำนึงถึงด้าน เศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม และความมั่นคงได้แก่การคำนึงถึงการเติบโตของการท่องเที่ยว ทั้ง รายได้ และ จำนวนนักท่องเที่ยว แผนและนโยบายต้องชัดเจน จะเอารายได้หรือจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นตัวกำหนด นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มใช้จ่ายไม่เท่ากัน นักท่องเที่ยวทุกคนมีต้นทุนทั้งที่วัดเป็นตัวเงินได้และที่วัดเป็นตัวเงินไม่ได้ สินค้าท่องเที่ยวเป็นทรัพย์สินของคนทั้งชุมชน ต้องคำนึงว่ารายได้ตกอยู่กับใคร งบประมาณที่นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเหมาะสมและคุ้มค่ากับการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวหรือไม่ มีผลกระทบกับเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนอย่างไร เมื่อมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากจะทำให้คนท้องถิ่นในสถานที่ท่องเที่ยวได้รับผลกระทบ ทั้งด้านดี และไม่ดี การจัดทำแผนและนโยบายในส่วนนี้ จะต้องพิจารณาถึงการบริหารจัดการสถานที่ให้ได้รับผลกระทบด้านลบน้อยที่สุดทั้งด้าน ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน สภาพแวดล้อม การรักษาวัฒนธรรมและอารยธรรมที่ดั้งเดิมของชุมชน

นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดภารกิจในการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาดอย่างแท้จริง เพื่อเปลี่ยนแนวทางการค้าขายให้มาเน้นถึงการค้าแบบยั่งยืน มีกำไรในทางตรง มีการบริหารและการจัดการแบบมืออาชีพ สร้างเครือข่ายและมีการร่วมทุน ได้รับการสนับสนุนในสิ่งที่ต้องการจากภาครัฐ รับผิดชอบ ต่อสังคมลงทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ เห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้ประกอบการด้วยกัน โดยผลักดันให้สมาคมเป็นสมาคมของสมาชิก สร้างให้สมาคมเห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้ภาครัฐเข้าใจในธุรกิจของสมาชิก ทำให้สมาชิกโดยรวมได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

นอกจากนี้ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานการพัฒนามนุษย์ผลิตนักศึกษาให้ได้คุณสมบัติตามที่สถานประกอบการต้องการ สร้าง

หลักสูตรสำหรับพนักงานที่มีความชำนาญและความรู้ในแต่ละงานเพื่อมีความรู้ในการสอน เพื่อจะได้มาเป็นครูสอนนักศึกษาใหม่ มีการสอบเทียบเพื่อรับปริญญาสำหรับผู้ที่มีความรู้และความสามารถจากประสบการณ์ในการทำงานแต่ขาดปริญญา สร้างมนุษย์ให้มีคุณค่าและทำประโยชน์ให้แก่สังคม

จะเห็นได้ว่า นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะมากมายในการบริหารจัดการท้องถิ่นในชุมชนเพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน (ชาญโชติ ชมพูนุท, 2555)

การบริหารจัดการปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว

หลักการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม พร้อมไปกับการรักษาสุนทรียภาพเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการทางนิเวศวิทยา โดยเป้าหมายสูงสุดของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ ความยั่งยืน

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มีเป้าหมายซึ่งมุ่งเน้นไปที่การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมที่สุดยาวนานที่สุด และสามารถรักษาหรืออนุรักษ์สภาพดึงดูดใจของทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ได้มากที่สุด ขณะเดียวกันก็สามารถตอบรับกับกระแสในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวทั้ง 2 ด้าน คือ

1. ความต้องการพัฒนาคน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน อันจะเป็นหลักประกันที่จะให้การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม และมีการกระจายได้ที่เป็นธรรม

2. ความต้องการให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวาง โดยเฉพาะการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อให้คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

แนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

เพื่อให้การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเหมาะสมในแต่ละบริบทของแหล่งท่องเที่ยว และด้วยกระบวนการจัดการความรู้ของผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับแหล่งท่องเที่ยว ได้กำหนดให้มีแนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ออกเป็น 5 ระดับ ตามประสบการณ์ในการปฏิบัติจริงที่ประสบการณ์ในการปฏิบัติจริงที่ประสบความสำเร็จ

1. การให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว โดยการจัดประชุมคณะทำงานในชุมชนจัดอบรมให้ความรู้ จัดให้มีวิทยากรและนำสถานที่ท่องเที่ยวพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว จัดทำหลักสูตรให้ความรู้สู่นักเรียน นักศึกษา

2. กำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชน จัดศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน จัดรูปแบบโฮมสเตย์ให้มีมาตรฐานที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน

3. จัดระบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว ปลูกป่าเพื่อการท่องเที่ยว ปลูกป่าฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว จัดเส้นทางการศึกษาทรัพยากรตาม

ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว จัดแบ่งเขตภูมิทัศน์ให้เหมาะสมและปลูกจิตสำนึกเยาวชนในการอนุรักษ์ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว

4. จัดกิจกรรมด้านการรักษาความสะอาด จัดให้มีเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนจัดให้มีการคัดแยกขยะอย่างมีระบบ มีการนำทรัพยากรธรรมชาติที่เหลือใช้มาใช้ประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ยน้ำชีวภาพเพื่อการบำบัดน้ำ

5. การประชาสัมพันธ์ จัดให้มีป้ายประชาสัมพันธ์ จัดทำแผ่นพับ วารสาร เชิญสื่อมวลชนร่วมทำข่าว ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น จัดทำ Website แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Facility) หมายถึง บริเวณพื้นที่และโครงสร้างหรือสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับกิจกรรมของผู้มาเยือนและกิจกรรมในการบริหารจัดการพื้นที่

สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวแบบท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรจะสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นและควรมีบทบาทในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงเจตนารมณ์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกควรเป็นเสมือนการสร้างแบบอย่างสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น สถาปัตยกรรมของที่พักรีสอร์ท ควรให้อารมณ์และความรู้สึกที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักว่าได้เข้ามาอยู่ใกล้ชิดธรรมชาติและมีพฤติกรรมคล้อยตามในการรักษาธรรมชาติช่วยในการป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น และช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การประหยัดพลังงานลดการสร้างขยะและการนำของเก่ากลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น

แนวทาง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

กำหนดให้มีแนวทางการดำเนินงานการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. มีป้ายบอกสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งถนนหลัก ถนนสายรองเป็นระยะ รวมทั้งทำป้ายบอกชื่อสถานที่ ชื่อพื้นที่ไม้ และจัดให้มีที่พักริมทาง

2. จัดที่พักให้มีความสะอาดเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก สามารถที่ใช้งานได้อย่างเหมาะสม

3. มีสถานที่ประกอบอาหารเป็นสัดส่วน สะอาด ถูกสุขลักษณะจัดให้มีการแยกขยะ มีบ่อน้ำทิ้ง มีการควบคุมแมลงรบกวนและแมลงนำโรคที่ถูกต้อง

4. วางแผนจัดการท่องเที่ยวในชุมชน และจัดทำทะเบียนสมาชิกที่มีความพร้อมในการให้บริการ โดยมีการอบรม ศึกษาดูงานเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชน

5. จัดให้มีศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อบริการนักท่องเที่ยว ด้านการแนะนำสถานที่ทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวและข้อปฏิบัติในการท่องเที่ยวชุมชน

การสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมเพื่อการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

หัวใจสำคัญของการทำงานชุมชน คือ การที่สมาชิกในชุมชนมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นเจ้าของโครงการ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อกระบวนการทำงานได้ให้ชาวบ้านได้ร่วมคิด ร่วมทำตั้งแต่เริ่มต้น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดทิศทางและการเปลี่ยนแปลงๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ในระยะแรกอาจมีผู้เข้าร่วมน้อย เนื่องจากความไม่เข้าใจหรือไม่มีความพร้อม กลุ่มผู้ดำเนินการต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในภายหลัง และไม่สร้าง กฎ กติกา ที่จำกัดการเข้ามามีส่วนร่วม บางครั้งเป็นไปได้ยากที่จะทำให้ชาวบ้านทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางตรง แต่ควรให้สมาชิกในชุมชนได้รับประโยชน์ไม่ทางตรงก็ทางอ้อมในการจัดการการท่องเที่ยว

ในกรณีของการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ให้เข้ามามีบทบาทในการทำงาน อันจะเป็นตัวแทนของความคิดและดูแลผลประโยชน์ของตน และชุมชน โดยการเป็นที่ปรึกษาหรือร่วมทุน สมาชิกในชุมชนทั่วไปสามารถเป็นสมาชิกได้ในลักษณะการร่วมลงทุนโดยการลงทุนเพื่อให้การดำเนินงานของชุมชนมีเงินทุนหมุนเวียน และเมื่อมีผลกำไรสามารถตอบแทนสมาชิกได้ในรูปของเงินปันผล

แม้ว่าการมีส่วนร่วมอาจทำให้กิจกรรมเป็นไปได้ช้า แต่สมาชิกในชุมชนจะเกิดประสบการณ์และบทเรียนร่วมกัน

การที่การท่องเที่ยวมีกิจกรรมหลากหลาย การแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานให้กระจายไปยังสมาชิก จะทำให้การบริหารงานคล่องตัว นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิง ผู้อาวุโส เยาวชนได้แสดงบทบาทและศักยภาพของตนในการทำงานด้วย

แนวทางการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

เพื่อให้มีแนวทางดำเนินงานด้านการสร้างจิตสำนึกมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงกำหนดระดับของการดำเนินงานออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมอบรมปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ จัดอบรมมัคคุเทศก์เยาวชนในชุมชนเพื่อให้เรียนรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน

2. จัดให้มีกลุ่มชุมชนตัวอย่างตามแนวคิดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการจัดให้มีหลักสูตรชุมชนเช่น การสานกระจุยในโรงเรียนจัดกิจกรรมหรือหลักสูตรให้สมาชิกในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น จัดระบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างเหมาะสม

3. สร้างเครือข่ายในชุมชน ชักชวนสมาชิกในชุมชนให้ร่วมกันเป็นสมาชิกการจัดการท่องเที่ยว มีการศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวที่มีรูปแบบคล้ายกันเพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชนของตนเอง

4. สร้างแนวร่วมต่างชุมชนโดยการสร้างภาคีเครือข่ายให้ชัดเจน แลกเปลี่ยนแนวคิดและแนวทางปฏิบัติของแต่ละชุมชน

5. นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน สิ่งที่ได้รับมาเชื่อถือในชุมชนเป็นแบบอย่าง และสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

การพัฒนาบุคลากรเพื่อจัดการแหล่งท่องเที่ยว

บุคลากรที่ดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ แท้จริงแล้วคือสมาชิกในชุมชนทุกคนซึ่งมีส่วนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทมาตอบสนอง

กิจกรรมการท่องเที่ยว อาจแบ่งประเภทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้ 3 ประเภท ด้วยกันดังนี้

1. สมาชิกในชุมชน เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งด้านบวกและด้านลบเมื่อสามารถรักษาสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติให้อยู่ในสภาพที่สมดุล สวยงาม น่าอยู่ จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวในชุมชนนั้น สมาชิกในชุมชนย่อมได้รับผลดีในเชิงเศรษฐกิจไปด้วย

2. ผู้มีหน้าที่นำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยว จึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวมากที่สุดมัคคุเทศก์จึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติได้เป็นอย่างดี การให้คำแนะนำที่ถูกต้องในระหว่างการนำนักท่องเที่ยวออกท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ ควรจะแจ้งข้อมูล ทำความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน มีกิจกรรมรายการที่เรียบร้อยสุขภาพ มีการปฏิบัติตัวที่เหมาะสมและเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้และดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ

3. ผู้ดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน เป็นบุคลากรสำคัญที่จะช่วยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว โดยการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว มีการจัดทำแผนการเดินทางและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ ข้อมูลทั่วไปประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง แนะนำการปฏิบัติของนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับชุมชน ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศของพื้นที่ ตลอดจนแนะนำข้อควรระวังต่างๆ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และตัวนักท่องเที่ยวเอง

แนวทางการพัฒนาบุคลากรเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาบุคลากรเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้กำหนดให้มีแนวทางการดำเนินงานออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพตนเอง โดยการเรียนรู้จากนักท่องเที่ยวและการฝึกปฏิบัติจริง มีการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเองเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้อง

2. การพัฒนาทีมงาน มีการจัดตั้งกลุ่ม ชมรมหรือคณะทำงานเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว มีการอบรมให้ความรู้แก่ทีมงาน เช่น ไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ มีการเชิญหน่วยงานภายนอกเข้ามาถ่ายทอดและให้ความรู้กับบุคลากรในพื้นที่

3. การถ่ายทอดความรู้จากผู้มีประสบการณ์ในชุมชนปราชญ์ชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปสู่เยาวชนรุ่นหลังมีการถ่ายทอดจากผู้มีประสบการณ์และความรู้เฉพาะด้านไปสู่บุคลากรในชุมชน มีการสนับสนุนบุคลากรทดแทน มีการจัดประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มชุมชนที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

4. การจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ในชุมชน โดยการถ่ายทอด การศึกษาค้นคว้า การศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่างพื้นที่ นำมาจัดทำเป็นมาตรฐานข้อมูลแห่งการเรียนรู้ชุมชน และจัดทำศูนย์ข้อมูลเรียนรู้ระดับท้องถิ่น

5. การวิจัยและประเมินผล โดยการจัดทำแบบสอบถามเพื่อประเมินผลการให้บริการอันนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรเพื่อการให้บริการที่ดีขึ้น มีการศึกษาวิจัยเฉพาะด้านเพื่อการจัดการท่องเที่ยวที่ดีขึ้น

การจัดระเบียบ กฎข้อบังคับ เพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การป้องกันไม่ให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งวิถีชีวิตชุมชน เป็นเรื่องที่ต้องทำอย่างเป็นระบบ และเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง โดยอาจใช้มาตรการต่อไปนี้ประกอบการพิจารณาในการจัดระเบียบ กฎ ข้อบังคับ เพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

1. การใช้มาตรการทางด้านธรรมชาติ โดยทั่วไปธรรมชาติจะมีความสมดุลของตัวเอง ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่ถูกใช้ไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถฟื้นตัวเองได้ในระยะเวลาอันสมควร หากไม่มีการรบกวนในบางช่วงเวลาและการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์ เกิดความสมดุลทางธรรมชาติจะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกันและกันเอง

2. การใช้มาตรฐานทางด้านเศรษฐกิจ เป็นมาตรการที่จะทำให้มีรายได้เพื่อนำมาเป็นเงินทุนในการดำเนินการเพื่อการป้องกันต่างๆ ได้แก่ การจัดเก็บภาษี ค่าธรรมเนียม ค่าบริการต่างๆ ซึ่งจะนำไปใช้เพื่อการดูแลรักษาและพัฒนาทรัพยากรและสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว ทั้งในแง่การอนุรักษ์ การป้องกัน และการพัฒนาให้เกิดความเหมาะสม

3. การใช้มาตรการทางด้านสังคม การนำพิธีกรรมทางศาสนาและประเพณีวัฒนธรรมเข้ามาช่วยในกิจกรรมต่างๆ เช่น พิธีการบวชต้นไม้ มีส่วนช่วยให้สมาชิกในชุมชนไม่เข้าไปตัดไม้ทำลายป่า การมีสิ่งที่ได้รับจากการนับถือยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนจะทำให้สถานที่ท่องเที่ยวได้รับความเคารพและระมัดระวังในการปฏิบัติของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

4. การใช้มาตรการด้านการจัดการ เป็นการจัดระบบบริหารการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถควบคุมอยู่ในสภาพที่เหมาะสม ไม่สูญเสียความสมดุล เช่น การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดทำคู่มือแนะนำการเดินทาง การจัดทำป้ายบอกทาง เป็นต้น

5. การใช้มาตรการด้านการเมือง โดยการใช้นโยบายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญการป้องกันผลกระทบอันเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาออกกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการปกป้องรักษาและการป้องกัน มีการวางแผนเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาให้เหมาะสม

แนวทาง การจัดระเบียบ กฎ ข้อบังคับ เพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

เพื่อในการจัดระเบียบ กฎ ข้อบังคับต่างๆ ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างเหมาะสม จึงกำหนดแนวทางการดำเนินงานออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการวางแผน ออกกฎระเบียบในชุมชน และสร้างมาตรฐานการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน มีการกำหนดปริมาณนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน โดยการทำประชาคมของสมาชิกในชุมชน

2. แนะนำ ชี้แจง ประกาศ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จัดทำป้ายประกาศประชาสัมพันธ์ เอกสารคู่มือ คำแนะนำต่างๆ ตลอดจนให้คำชี้แจงโดยสมาชิกในชุมชน

3. จัดระบบการดูแล รักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม เช่น การห้ามล่าสัตว์ ห้ามตัดต้นไม้ ห้ามจับสัตว์ในฤดูวางไข่ ห้ามใช้สารเคมีในพื้นที่ การจัดประเภทสินค้าจำหน่ายในพื้นที่จัดเก็บขยะมูลฝอยไม่ให้มีการตกค้างในพื้นที่

4. กำหนดมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ห้ามดื่มสุราและของมีนเมา หรือจัดให้มีบริเวณเฉพาะสำหรับดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้ามพกพาอาวุธ จัดให้มีจุดตรวจค้น โดย อปพร. อส. ตชด. เป็นต้น

5. จัดให้มีการประเมินมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ การสังเกต

2.4.2 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชน

การท่องเที่ยวชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมในประเทศไทย จุดขายหลักของการท่องเที่ยวประเภทนี้ คือการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนที่ชาวบ้านตกลงร่วมกันเปิดบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เข้ามาพักในบ้านของตนแล้วมีกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า การชมหิ่งห้อย การทำนา การดูดาว กิจกรรมการแสดงของท้องถิ่น มอบให้แก่ผู้มาเยือน โดยปกติแล้วการท่องเที่ยวของชุมชนตั้งอยู่บนเอกลักษณ์ของชุมชนนั่นเอง เพราะไม่ใช่สิ่งที่ทุกชุมชนจะสามารถเสนอการท่องเที่ยวได้ แต่การท่องเที่ยวจะพัฒนาไปไม่ได้หากชุมชนอยู่อย่างลำพัง ส่วนประกอบอื่นๆ จำเป็นต้องพัฒนาไปพร้อมกันเพื่อเกื้อหนุนให้เกิดองค์ประกอบที่ดีของการท่องเที่ยว หรือแม้แต่ในชุมชนเองก็ต้องมีการจัดการภายในให้ดีพร้อมสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวย่อมคาดหวังที่จะได้รับความสะดวกสบายพอสมควรจากการมาท่องเที่ยวชุมชน ดังนั้น การบูรณาการความร่วมมือของทุกฝ่ายและการจัดการการท่องเที่ยวจึงมีความจำเป็นสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ดังนั้น การศึกษากรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของต่างประเทศจึงเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างบูรณาการของประเทศไทยได้ เพื่อนำมาปรับและประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมให้สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพชุมชน

แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นแนวคิดที่ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของประชาชนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนรู้จักวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ที่ตนเองเป็นอยู่และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงเมื่อจำเป็น กระบวนการพัฒนาจะเกิดด้วยความสมัครใจปราศจากการบังคับ ประชาชนจะมีบทบาทหลักในการพัฒนา สามารถพัฒนาและพึ่งตนเองได้ และผลแห่งการพัฒนาก็จะตกอยู่กับประชาชนในชุมชนนั้นๆ เอง และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการปูพื้นฐานให้มีการสร้างประชาธิปไตยขึ้นในชุมชนอย่างมั่นคง

ประธาน สุวรรณมงคล (2535) กล่าวว่า การแบ่งลักษณะหรือการแบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 4 ลักษณะ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

มนัส สุวรรณ และคนอื่นๆ (2541) กล่าวว่า ทิศทางและแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชน จะต้องมีการมุ่งมั่น ไปสู่การร่วมมือในการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการรองรับการ

ท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ได้แก่ 1) ระดับนโยบาย จะต้องมีการหาทางให้สมาชิกในชุมชนทุกคนทุกระดับรับทราบนโยบายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 2) ระดับแผนงานหรือโครงการ จะต้องหาทางให้ชุมชนเข้าใจแบบแผนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ชัดเจนทุกระดับแผน 3) ระดับปฏิบัติ ให้สมาชิกของชุมชนกลุ่มต่างๆ ทุกชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวศึกษาแผนปฏิบัติ แนวทาง และวิธีปฏิบัติให้เข้าใจจนสามารถให้ความร่วมมือและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีการแนะนำอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนและการปฏิบัติจนกว่าจะมั่นใจได้ว่าสมาชิกชุมชน ทุกคน ทุกระดับดำเนินการไปได้ถูกต้องทิศทางแล้ว 4) ระดับประเมินผล จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจการติดตามผลปฏิบัติงาน ตามแบบแผนหรือโครงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จนสามารถประเมินผลได้อย่างถูกต้องและมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนต้องมาจากความสมัครใจของชุมชน โดยเฉพาะการสมัครใจที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนจะมีส่วนสร้างผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ และได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า การสนับสนุนให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ และมีรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน การสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน อาจตีกรอบได้แตกต่างกัน แต่เดิมรัฐมักมองในแง่ของการเน้นการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมทำงาน และร่วมบำรุงรักษามากกว่าร่วมสมทบด้านวัตถุและเงิน ซึ่งอาจมีความจำเป็นอยู่ก็ตาม โดยภาพรวมแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นจะต้องเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ คือ ร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการของชุมชน ร่วมคิดสร้างรูปแบบการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน ร่วมกำหนดทิศทาง แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมมา ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ได้ประโยชน์สูงสุดเพื่อส่วนรวม ร่วมบริหารงาน พัฒนาทั้งสติปัญญา แรงงาน และทุนตามขีดความสามารถ รวมทั้งการควบคุม ติดตาม ประเมินผลและซ่อมบำรุงรักษาผล

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2553) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มี 4 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ ด้านการเรียนรู้ โดยมีหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้คือ (1) ชุมชนเป็นเจ้าของ (2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ (3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง (4) ยกระดับคุณภาพชีวิต (5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น (7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม (8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และ (10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

ชนาธิป สวัสดิ์ (2553) กล่าวว่าการพัฒนาการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เชียงนิเวศ อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ว่าเกิดจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่มีเพิ่มมากขึ้นและมีนักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติส่งผลให้เกิดปัญหาในการทำลายทัศนียภาพ ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความรู้และความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรวมทั้งประชาชนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม เพราะหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเท่าที่ควร จึงส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา และค่อยๆ ทำลายความก้าวหน้าของการท่องเที่ยวในชุมชนในส่วนของความต้องการของชุมชนที่ได้จากการดำเนินการสนทนากลุ่มนั้น พบว่า แกนนำชุมชนมีความต้องการที่จะสร้างองค์กรที่เข้มแข็ง มีความร่วมมือกันและหน่วยงานของภาครัฐ ควรมีการจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการและหลักการมีส่วนร่วม รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักทั่วถึง เพื่อจะได้พัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืนต่อไป

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย

พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบันรัฐบาลให้ความสนใจและพยายามปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมและการบริหารการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ซึ่งถือได้ว่า พ.ศ. 2545 เป็นปีแห่งการปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูประบบราชการที่ได้มีการจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมทั้งแบ่งแยกประเภทภารกิจระหว่างกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไม่ให้มีอำนาจและหน้าที่ทับซ้อนกัน แต่ต้องทำงานควบคู่กันและประสานกันอย่างเป็นเอกภาพ

การปฏิรูปหรือการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริหารการท่องเที่ยวแสดงออกให้เห็นในเบื้องต้นเมื่อนายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ในเรื่องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ซึ่งกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

ด้านการบริการและการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว คือ หนทางสำคัญของการนำรายได้กระแสเงินสดเข้าสู่ประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานของการบริการ เพิ่มความหลากหลายของรูปแบบการให้บริการและการท่องเที่ยว และการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและการท่องเที่ยว ดังนี้

ด้านการพัฒนาภาคบริการ

1. ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานอันจำเป็นต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการไทย ทั้งด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรภาคบริการ การพัฒนารูปแบบการให้บริการ และการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและการท่องเที่ยว

2. จัดให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อให้มีการใช้ศักยภาพภาคบริการอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นแหล่งสร้างรายได้เงินตราต่างประเทศ และรายได้ท้องถิ่น อาทิ การท่องเที่ยว การศึกษา การรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การกีฬา และนันทนาการ

3. เร่งรัดพัฒนาผู้ประกอบการด้านบริการให้มีความรู้และทักษะทั้งด้านภาษา มาตรฐานการบริการ และการจัดการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของความตกลงระหว่างประเทศด้านการค้าบริการ

ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

1. เร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประตูทางผ่านหลักของการท่องเที่ยว ทั้งด้านการตลาด การขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการ รวมถึงการจัดอุปสรรคในการท่องเที่ยว

2. บริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดเล็กและธุรกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพการบริการท่องเที่ยว และยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการประชุม การสัมมนา และการแสดงสินค้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3. เร่งพัฒนา บุรณะ พื้นฟูมรดกและสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ทั้งในเขตเมืองและนอกเมือง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ สร้างแหล่งจำหน่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวโดยจะส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง

4. เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการขัดสนทรรณการท่องเที่ยวและการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว

5. เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา)

จากนโยบายดังกล่าวทำให้เรามองภาพรวมได้ว่ารัฐบาลต้องการยกระดับการบริหารการท่องเที่ยว และเพิ่มประสิทธิภาพในภาคบริการ และเพิ่มความหลากหลายของรูปแบบการท่องเที่ยว โดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก เพื่อเพิ่มรายได้ของภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้อยู่ในอัตราขยายตัวที่ดี และนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแผนพัฒนาการท่องเที่ยว กลยุทธ์การท่องเที่ยว และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งด้านแผนงานโครงการ แผนเงินและแผนคนในโอกาสต่อไป

1. การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย

ในช่วงปีที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกรพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ใช้เป็นกรอบแนวทางในการ

จัดทำแผนงานโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2549)

1.1 ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น

1.2 รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยเน้นการพัฒนากิจกรรมที่สร้างมูลค่า และคุณค่า

1.3 สร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืน คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจัดทำโครงการด้านการท่องเที่ยวตามกรอบยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อบูรณาการเป็นแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา และอนุมัติอีกครั้งหนึ่งเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

การท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) และเป็นภารกิจที่ครอบคลุมหลายหน่วยงาน (Inter-Ministry Agenda) มีความจำเป็นต้องบริหารจัดการเชิงบูรณาการกับหน่วยงานและองค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ทั้งยังต้องขยายพื้นที่ท่องเที่ยวด้วยการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านขยายตลาดในระดับภูมิภาค (Intra Regional) และนอกภูมิภาค (Inter Regional) ผลักดันให้ประเทศไทยเป็น “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย” (Tourism Capital of Asia) ในปี พ.ศ. 2549 และช่วงชิงการเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในหลายๆ ด้าน

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าประสงค์ ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 -2559 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสินค้า บริการ และปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ในประเด็นแรก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดในด้านการท่องเที่ยวที่อาจส่งผลกระทบต่อศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศไทยลดลง โครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ ได้แก่ ระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ และรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่อาจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย

ประเด็นที่สอง การขยายตัวของนักท่องเที่ยวโดยเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวหรือการแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยวในขณะที่การรองรับขยายไปไม่ทัน ทำให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยมีความเสื่อมโทรมยุทธศาสตร์จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีทิศทาง ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติ โดยคำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์มากเกินไปการกำหนดมาตรการในการแก้ไขกฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยสามารถมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

ในประเด็นที่สาม ยุทธศาสตร์มุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่องครบวงจร ความพร้อมของภาคบริการและการท่องเที่ยว แม้ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกและความไม่สงบภายในประเทศ แต่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ประเทศไทยยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ และมีโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม และสปาที่มีมาตรฐานสูง บริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพขยายตัวอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้มีบทบาทมากขึ้นในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ในประเด็นที่สี่ ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจในภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย โดยการดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อประมุขสิทธิ์ในการจัดงานระดับโลก/ภูมิภาคเพื่อเพิ่มจำนวนเข้าประเทศจัดงานแสดงต่างๆ (Event) เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวไทยผ่านสื่อต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นมีการใช้จ่ายมากขึ้น

การกำหนดยุทธศาสตร์ดังกล่าวเพื่อที่จะนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวและโครงการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อบรรลุเป้าหมายสำคัญเพื่อวางรากฐานให้ประเทศไทยเป็น “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชีย” (Tourism Capital of Asia)

1. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การบริหารและการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาครัฐซึ่งต้องดำเนินการตั้งแต่กำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนพัฒนาฯ แผนปฏิบัติการ และการประเมินผล เพื่อบรรลุและตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นผลสำเร็จของงานตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ระดับชาติ ส่วนใหญ่จะพบกับปัญหาและอุปสรรคในเชิงโครงสร้างที่ทับซ้อนกันทั้งด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในทุกระดับอย่างบูรณาการและเกิดความร่วมมือเพื่อยกระดับให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality Destination) ที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ พร้อมกับมีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development)

เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รัฐบาลได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นองค์การมหาชน เมื่อ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 (ราชกิจจานุเบกษา, 2546) มีหน้าที่คือ จัดทำและเสนอแนะนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อคณะรัฐมนตรี กำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อให้ทันนโยบายและแผนยุทธศาสตร์บรรลุผล ให้คำแนะนำเสนอแนะ และร่วมแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่ง ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่ง เสนอต่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่พิเศษ เสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริหารและ

การพัฒนาการท่องเที่ยว ประกาศกำหนดพื้นที่พิเศษด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และเสนอรัฐมนตรีตั้งคณะที่ปรึกษาในพื้นที่พิเศษดังกล่าว

ในการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนต้องคำนึงถึงหลักการผังเมืองและสิ่งแวดล้อมโดยต้องจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การอนุรักษ์ฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในลักษณะสมดุล และสามารถสนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือนโดยใช้วัสดุท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน การพัฒนาโครงข่ายของโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว อันเป็นการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอย่างครบวงจร

กฎหมายฉบับนี้ต้องการแก้ไขปัญหาพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะปัญหาการประสานงานระหว่างภาครัฐด้วยกันเองและระหว่างภาครัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคชุมชนและภาคเอกชน จึงได้กำหนดมาตรการไว้สองด้าน คือ

1. เมื่อมีการประกาศกำหนดพื้นที่พิเศษเมื่อใดก็ให้จัดตั้งสำนักงานพื้นที่พิเศษขึ้นเป็นหน่วยงานบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยว ให้บรรลุวัตถุประสงค์ พร้อมกับกำหนดว่าในแต่ละพื้นที่พิเศษ ต้องมีคณะที่ปรึกษาที่ประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่น โดยคณะกรรมการองค์การเสนอให้รัฐมนตรีแต่งตั้ง

2. สร้างระบบวิธีการประสานงานระหว่างภาคฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่พิเศษอย่างเป็นระบบและมีการบูรณาการ โดยให้คณะกรรมการองค์การฯ มีอำนาจหน้าที่ประสานการปฏิบัติการกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวใช้ทรัพยากรบุคคลงบประมาณ และอำนาจหน้าที่ของตน ไม่ว่าในด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การผังเมือง การควบคุมอาคาร การรักษาสถาปัตยกรรมสมบัติของแผ่นดิน การสาธารณสุข การรักษาความสะอาด การรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อให้บรรลุผลตามแผนยุทธศาสตร์ การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว หรือตามแผนปฏิบัติการในการบริหารจัดการหรือพัฒนาพื้นที่พิเศษและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่

กฎหมายฉบับนี้ได้หาทางออกเกี่ยวกับปัญหาระบบวิธีการประสานงานไว้โดยให้อำนาจคณะกรรมการองค์การฯ มีอำนาจจัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่างองค์การกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เพื่อกำหนด วิธีการ เงื่อนไข การใช้ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้นๆ รวมทั้งการมอบอำนาจของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐให้องค์กรใดๆ แทนภายใต้กฎหมายว่าด้วยการนั้น

ในกรณีที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร โดยไม่ยอมทำบันทึกข้อตกลงหรือมอบอำนาจโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการองค์การ รายงานต่อรัฐมนตรี

หรือผู้มีอำนาจบังคับบัญชา หรือกำกับดูแลหน่วยงานนั้นๆ เพื่อพิจารณาสั่งการ หรือเสนอต่อ คณะรัฐมนตรีเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด

แม้จะมีกฎหมายฉบับนี้กำหนดหลักเกณฑ์การแก้ปัญหากระบวนการปฏิรูปประสานงาน ระหว่างภาครัฐไว้อย่างชัดเจนแต่ในทางปฏิบัติก็ต้องเข้าสู่กระบวนการและการปฏิบัติให้เป็นไปตาม กฎหมายการบริหารราชการแผ่นดินอยู่เช่นเดิม ซึ่งสามารถแก้ปัญหาได้ระดับหนึ่งในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว แต่ปัญหาสำคัญที่สุดของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว แม้แต่ในพื้นที่พิเศษที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข คือ การประสานงานระหว่างภาครัฐกับเอกชนอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้กรอบ แนวคิดที่ว่า “ภาคการท่องเที่ยวนั้นรัฐควรเป็นภาคสนับสนุนและให้ภาคเอกชนเป็นภาคนำในการ กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการประเมินผล” ถึงแม้กฎหมาย จะเปิดช่องให้คณะกรรมการตั้งที่ปรึกษาจากผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนชุมชนท้องถิ่น เครือข่ายชุมชน ท้องถิ่น หรือผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่พิเศษก็ตาม ในระดับองค์กรและระดับพื้นที่ พิเศษ การบริหารจัดการองค์กรทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่พิเศษก็อยู่ภายใต้อำนาจของภาครัฐ ทั้งหมดอยู่เช่นเดิม บทบาทของภาคเอกชนก็มีฐานะเป็นเพียงตัวประกอบเท่านั้น ซึ่งเป็นจุดอ่อนของ การบริหารจัดการภาคเศรษฐกิจที่มีภาคเอกชนเป็นเส้นเลือดใหญ่และเป็นกลไกสำคัญในการบรรลุ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่พิเศษ กระบวนการจัดทำแผน ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระดับชาติและระดับกลุ่มจังหวัด แยกส่วนแต่ต้องเป็นเอกภาพและบูรณาการ

การกำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติทำให้การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ ทั้งระดับชาติและระดับภูมิภาคมีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่กระบวนการในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่ ผ่านมาทั้งระดับชาติและระดับกลุ่มจังหวัดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวนั้นยังต้องการการปรับกระบวนการ ในการจัดทำอีกหลายประการ เฉพาะภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยนั้นภาคเอกชนมีบทบาท สำคัญและถือได้ว่าเป็นเส้นเลือดใหญ่ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยมีรัฐเป็นเจ้าของสินค้าการ ท่องเที่ยว ดังนั้น ในกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ซึ่งต้องอาศัยภาคีต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมจึง จำเป็นต้องใช้ระบบวิธีการประสานงานระหว่างภาครัฐกับเอกชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งใน กระบวนการการประสานงานมีสองรูปแบบคือ

1. การเข้าร่วมของประชาชนและภาคเอกชนในแนวดิ่ง (Vertical) ซึ่งผู้เข้าร่วม จะต้องเกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจนั้นโดยตรง เหมาะสำหรับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติหรือกลุ่มจังหวัดใน กรอบภาคเศรษฐกิจหรือธุรกิจประเภทเดียวกัน เช่น กลุ่มโรงแรม กลุ่มสถานบริการด้านอาหาร

2. การเข้าร่วมของประชาชนและภาคเอกชน ซึ่งผู้แทนที่เข้าร่วมต้องเป็นผู้ที่ เกี่ยวข้องกับปัญหาต่างๆ เป็นการร่วมกันในแนวนอน (Horizontal) ซึ่งเหมาะสำหรับการจัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติหรือกลุ่มจังหวัดในกรอบปัญหาภาคเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจทุกภาค เช่น ปัญหาแหล่งเงินทุน ปัญหาการจ้างงาน

ในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเราต้องยอมรับว่าเราเคยชินกับ ภาครัฐมีอำนาจ หน้าที่ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์ แต่ ณ วันนีบทบาทที่แท้จริงของ ภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอยู่ที่ภาคเอกชน จึงควรจะเปลี่ยนแนวคิดให้เอกชนเป็นผู้กำหนดแผน

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทุกระดับ เพื่อให้การจัดทำแผนงานโครงการของภาคเอกชนดำเนินไปด้วยความสมัครใจ โดยมีภาครัฐเป็นผู้ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกเท่านั้น

ปัญหาในเชิงโครงสร้างและกระบวนการจัดทำนโยบายแผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา แผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ต้องยอมรับความจริงที่ว่าปัญหาพื้นฐานในการจัดทำอยู่ที่แนวความคิดของภาครัฐว่ามีแต่ภาครัฐเท่านั้น ที่จะรักษาประโยชน์ให้กับรัฐหรือประเทศชาติโดยรัฐยังไม่ไว้วางใจภาคเอกชน ผลที่ตามมาคือ ทำให้การกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวถูกกำหนดโดยภาครัฐซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมาย ไม่ในส่วนที่เกี่ยวกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จังหวัด กลุ่มจังหวัด องค์กรบริการการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ย่อยลงไปแม้กระทั่งองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

ดังนั้นการสร้างระบบวิธีการประสานงานระหว่างภาครัฐกับภาคฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา แผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับจังหวัด ระดับพื้นที่เฉพาะเท่านั้น จึงจะนำไปสู่การบริหารจัดการการท่องเที่ยวและการปฏิบัติที่เป็นจริงและก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์

การบริหารจัดการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ปี 2555-2559

แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติซึ่งปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแผนที่กำหนดกรอบแนวทางและทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งปรากฏแนวทางการพัฒนาดังนี้

- ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อขยายโอกาสด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน นำไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในภูมิภาคโดย 1) ส่งเสริมให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวกับประเทศในกลุ่มอาเซียนและอินโดจีน โดยเฉพาะการสนับสนุนการดำเนินการด้านการตลาดร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาค และการพัฒนาโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานระหว่างแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเสริมศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวระหว่างกัน 2) พัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างกันให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจ ที่สามารถสนับสนุนการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่เขตเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเสริมขีดความสามารถด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน 3) ร่วมมือกับประเทศที่สามและ/หรือองค์กรระหว่างประเทศในการฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน โดยการกระตุ้นธุรกิจด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวในพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพ

- ส่งเสริมการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงาน กระจายรายได้และหารายได้ จากเงินตราต่างประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อเพิ่มการจ้างงานและกระจายรายได้สู่ชุมชน โดย 1) พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวไทยและ

ต่างประเทศ โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกลุ่มพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับศักยภาพเชิงวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกวิธี การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา ส่วนสุขภาพและสวนสนุก 2) ปรับปรุงคุณภาพด้านด้านการบริการและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ได้มาตรฐานและเพียงพอ โดยให้ความสำคัญต่อการเพิ่มและยกระดับมาตรฐานด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาการล่อลวงเอาไรด์เอาเปรียบนักท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านการเดินทางเข้าออกประเทศ การเดินทางในประเทศ การให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย รวมทั้งพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและปริมาณสอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภท 3) ส่งเสริมบทบาทชุมชนและองค์กรชุมชนท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างครบวงจร ทั้งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบำรุงรักษา และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว โดยรณรงค์สร้างจิตสำนึกและเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน และบริการในท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับธุรกิจการท่องเที่ยว 4) ให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวที่มีระยะพักนานและนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพจากต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกลุ่มการประชุม การจัดนิทรรศการนานาชาติ เพื่อเพิ่มสัดส่วนของรายได้ต่อนักท่องเที่ยวและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยให้มีระบบบริหารจัดการเฉพาะชั้นมารับผิดชอบ รวมทั้งให้มีศูนย์ประชุมและศูนย์แสดงสินค้านานาชาติในเมืองหลักที่มีศักยภาพขึ้นมารับรอง 5) ประชาสัมพันธ์และสร้างจิตสำนึกการท่องเที่ยวมีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมให้คนไทยเที่ยวเมืองไทยมากขึ้น และเร่งรัดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่ได้รับการพัฒนาให้เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลักในพื้นที่

เพื่อการสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่น
พัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ เพื่อเป็นแหล่งสร้างและกระจายรายได้ใหม่ที่สำคัญ โดย

1. สนับสนุนบริการรักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพสำหรับชาวต่างประเทศ พัฒนาคุณภาพบริการด้านการรักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพของไทยให้ทันสมัยโดยเฉพาะแพทย์แผนไทยและยาสมุนไพร โดยปรับปรุงกฎ ระเบียบ ให้สามารถรับรองมาตรฐานการขึ้นทะเบียนยาได้
2. สนับสนุนธุรกิจด้านภัตตาคารและร้านอาหาร โดยให้มีมาตรการจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการภัตตาคารและร้านอาหารทั้งในประเทศและต่างประเทศหันมาควบคุมดูแลมาตรฐานและสุขอนามัยของตนเองให้มากขึ้นเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้บริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การจัดงานเทศกาลอาหารไทยให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
3. ส่งเสริมบริการด้านการศึกษาของประเทศให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับรวมทั้งสนับสนุนการศึกษานานาชาติ และฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะด้านสำหรับชาวต่างประเทศโดยปรับปรุง

กฎระเบียบให้อำนาจต่อการเดินทางเข้ามาศึกษาและฝึกอบรมในประเทศ โดยเฉพาะหลักสูตรระยะสั้น และจัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมให้เป็นมาตรฐานสากลที่สามารถเชื่อมโยงและประสานกับสถาบันการศึกษาระหว่างประเทศ สำหรับเป็นทางเลือกสำหรับผู้ต้องการศึกษาต่อต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ปี 2555-2559

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2555-2559 ได้กำหนด วัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ไว้ดังนี้

เป้าประสงค์

1. ชีตความสามารถการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น
2. รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยเน้นการพัฒนากิจกรรมที่

สร้างมูลค่า และคุณค่า

3. สร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืน

วิสัยทัศน์

ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมสมดุลและยั่งยืน

เป้าหมาย

1. อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 อันดับ หรือเป็นลำดับ 1-7 ของทวีปเอเชีย 1) อันดับขีดความสามารถด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 อันดับ หรือเป็นอันดับ 1-7 ของทวีปเอเชีย 2) อันดับขีดความสามารถด้านสภาวะแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 อันดับ หรือเป็นลำดับที่ 1-7 ของทวีปเอเชีย 3) อันดับขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ธรรมชาติและวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 อันดับ หรือเป็นอันดับที่ 1-7 ของทวีปเอเชีย

2. รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5

3. กลุ่มท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา 8 กลุ่มท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าประสงค์ ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน

และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี ปี 2556 – 2559

วิสัยทัศน์ “ราชบุรีเมืองแห่งศิลปวัฒนธรรม วิถีธรรมชาติและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลอง”

พันธกิจ

1. พัฒนาและยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว มาตรฐานสินค้าและการบริการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวสู่มาตรฐานระดับสากล

2. ส่งเสริมการตลาดแนวใหม่ สร้างภาพลักษณ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์

เป้าประสงค์/กลยุทธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งท่องเที่ยวได้มาตรฐานระดับสากล

เป้าประสงค์

1.1 โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวได้รับการปรับปรุงพัฒนาสู่มาตรฐานระดับสากล

1.2 แหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงโทรม และแหล่งท่องเที่ยวใหม่ได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาโดยอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรมให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา

1.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

1.2 บูรณะฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงโทรมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม เพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจในแหล่งท่องเที่ยว

1.3 สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีเอกลักษณ์ ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างสมดุล และยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร มาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว และความปลอดภัย

เป้าประสงค์

2.1 ผลิตภัณฑ์ OTOP และสินค้าด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาคุณภาพ สร้างและมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

2.2 บุคลากรผู้ผลิตผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ และบุคลากรภาคบริการด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาศักยภาพ สร้างภาพลักษณ์ และแรงดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น

กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา

2.1 พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OTOP สินค้าจากความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว

2.2 พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาคการผลิตและภาคบริการด้านการท่องเที่ยว

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน

เป้าประสงค์

3.1 เครือข่ายการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีประสิทธิภาพสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม

3.2 กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรม ท้องถิ่นได้รับ การส่งเสริมและดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสมดุล

กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา

3.1 ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

3.2 ส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรม ท้องถิ่นให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ พัฒนารูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมการตลาด และการประชาสัมพันธ์

เป้าประสงค์

4.1 ภาพลักษณ์และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดได้รับการ พัฒนา ให้มีแรงดึงดูดความสนใจ และความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

4.2 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาด ได้รับการพัฒนาเผยแพร่สู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา

4.1 สร้างภาพลักษณ์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ ท้องถิ่น เพิ่ม แรงดึงดูดความสนใจ และความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว

4.2 เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อที่มีคุณภาพ ส่งเสริมการตลาดแนว ใหม่ การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี ไปสู่การปฏิบัติ

การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีไปสู่การปฏิบัติ มีความ จำเป็นในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอยู่ในความ รับผิดชอบของส่วน ราชการ หน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน จึงต้องมีการสร้างและ พัฒนากลไกการจัดการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการอย่างเป็น รูปธรรมตามกรอบและแนวทาง ดังนี้

1. เสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนา

1.1 ส่วนราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

1.2 ส่วนราชการระดับท้องถิ่น

1.3 องค์กรเอกชน / ผู้ประกอบการ

1.4 ภาควิชาการ / หน่วยงานวิจัยและพัฒนา

1.5 ภาคประชาชน

2. ใช้กลไกคณะกรรมการระดับต่างๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างบูรณาการ

2.1 กลไกการจัดทำแผน 4 ปี / การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

2.2 กระบวนการนำแผนชุมชนมาเป็นข้อมูลจัดทำแผนพัฒนาและ
แผนปฏิบัติการ

2.3 สนับสนุนให้ตัวแทนภาคประชาชนมีส่วนร่วมในทุกระดับ

3. ผลักดันการดำเนินการตามแผนและนโยบายระดับชาติ กระทรวง กลุ่มจังหวัด
และจังหวัด

3.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3.2 นโยบายของรัฐบาล

3.3 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

3.4 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

3.5 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ภาคกลางตอนล่าง 1

3.6 แผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี

4. พัฒนาระบบการติดตามประเมินผล ตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนา

4.1 แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

4.2 สนับสนุนกลไกการติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและ

ต่อเนื่อง

4.3 มีการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและ

สถานการณ์

สรุปจากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด
ราชบุรีพบว่า มีแผนการพัฒนาดังนี้ประเด็นยุทธศาสตร์ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งท่องเที่ยว ได้มาตรฐานระดับสากล ประเด็นยุทธศาสตร์
ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร มาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวและความ
ปลอดภัย ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ให้การท่องเที่ยว
เติบโตอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ พัฒนา
รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาดและการประชาสัมพันธ์

ยุทธศาสตร์การพัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม

วิสัยทัศน์ของจังหวัดสมุทรสงคราม

“เป็นเมืองแห่งอาหารทะเลและผลไม้ปลอดภัยจากสารพิษ ศูนย์กลางการ
พักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางลำคลองระดับชาติ ดินแดนแห่งประชาชนรักถิ่นกำเนิด
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอันดีงาม”

ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

ยุทธศาสตร์ที่ 1 “การพัฒนาและส่งเสริมจังหวัดให้เป็นเมืองอาหารทะเลและ
ผลไม้ปลอดภัยจากสารพิษ”

เป้าประสงค์

1. รายได้ภาคประมงและเกษตรเพิ่มขึ้น 1.5 %

ตัวอย่าง

2. อาหารทะเลและผลไม้ปลอดภัยจากสารพิษ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 จากจำนวน
3. อาหารสดปราศจากสารปนเปื้อน 6 ชนิด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95
4. สถานที่ผลิตอาหารแปรรูป 54 ประเภท ผ่านเกณฑ์ GMP ร้อยละ 100
5. ร้านอาหารและแผงลอยผ่านเกณฑ์มาตรฐานอาหารสดรสชาติอร่อย ไม่น้อย

กว่าร้อยละ 40

กลยุทธ์หลัก

1. พัฒนาและยกระดับการผลิตภาคประมงปลอดภัยจากสารพิษและแปรรูปผลผลิตให้ได้มาตรฐาน

2. พัฒนาและยกระดับการผลิตผลไม้ปลอดภัยจากสารพิษและแปรรูปผลผลิตให้ได้มาตรฐาน เสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตร

3. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์

4. พัฒนาและส่งเสริมการประกอบการอาหารปลอดภัย

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของโรงงานแปรรูปสินค้าประมงที่ได้รับใบอนุญาตผลิตอาหารที่ได้รับมาตรฐาน GMP

2. ร้อยละของเกษตรกรเป้าหมายที่ผ่านการประเมินความพร้อมของจังหวัดที่เข้าสู่กระบวนการ GAP

3. ร้อยละที่เพิ่มของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการจัดการฟาร์ม (GAP) (จังหวัด)

4. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของรายได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร (สัมโ)

5. ร้อยละของอาหารทะเลที่ไม่มีสารพิษตกค้าง

6. ร้อยละผลไม้ที่ไม่มีสารพิษตกค้างเกินค่ามาตรฐาน

7. ร้อยละของตัวอย่างอาหารสด ที่ปราศจากสารปนเปื้อน 6 ชนิด และตรวจพบยาฆ่าแมลงผ่านเกณฑ์ความปลอดภัย

8. ร้อยละร้านอาหาร และแผงลอย ที่ผ่านเกณฑ์อาหารสด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste)

9. ร้อยละของสถานที่ผลิตอาหารแปรรูปที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามหลักเกณฑ์วิธีการผลิตที่ดี GMP

10. ร้อยละของกะปิกุ้งแห้งใช้สีผสมอาหารอย่างถูกต้อง

11. น้ำตาลมะพร้าวมีสารฟอสเฟตได้มาตรฐาน

12. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของรายได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคประมง (ปลาสด)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 “การพัฒนาให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางการพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางลำคลอง”

เป้าประสงค์ รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นปีละ 1.5 %

กลยุทธ์หลัก

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและท้องถิ่น ห้ามประกอบธุรกิจบางประเภทที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอันดีงาม

2. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์

3. การพัฒนาขีดความสามารถของภาคบริการและองค์กรชุมชน/เครือข่าย เพื่อเสริมสร้างการจ้างงานและเพิ่มรายได้

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว

2. จำนวนพื้นที่ป่าชายเลนที่ได้รับการฟื้นฟู (ไร่) (จังหวัด)

3. ระดับความสำเร็จในการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 “การปลูกจิตสำนึกให้ชาวจังหวัดสมุทรสงครามรักถิ่นกำเนิดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมอันดีงาม”

เป้าประสงค์

1. ชาวสมุทรสงครามพึงพอใจต่อการซื้อของกินของใช้ที่ผลิตในจังหวัดไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

2. คริวเรือนยาจนได้รับการยกระดับหรือดูแลอย่างทั่วถึงต่อเนื่อง

3. ประชาชนมีสุขภาพดีมีการศึกษา มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. ประชาชนได้รับการบริการที่ดี และมีคุณภาพจากภาครัฐ

กลยุทธ์หลัก

1. การปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรักและสนับสนุนความเจริญของถิ่นกำเนิด

2. ส่งเสริมการมีงานทำ เพิ่มรายได้และแก้ไขปัญหาความยากจน

3. การส่งเสริมความเป็นเมืองน่าอยู่ ประชาชนมีสุขภาพดี มีการศึกษา มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. กำหนดผังเมือง ควบคุมประเภทและพื้นที่ของโรงงานอุตสาหกรรม อนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม

5. อนุรักษ์สืบทอดประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม ส่งเสริมกิจกรรมของเยาวชนในท้องถิ่น สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างมวลชน

6. พัฒนาระบบการบริหารงาน การบริการ องค์กรและบุคลากรภาครัฐ

7. พัฒนาระบบการบริหารข้อมูลทุกสาขาอาชีพให้เชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของประชากรที่มีหลักประกันสุขภาพ

2. ร้อยละที่ลดลงของจำนวนคริวเรือนยาจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ.

3. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของคดีที่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้
4. ระดับความสำเร็จของการลดอุบัติเหตุจากรถทางบก
5. ร้อยละของระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ
6. ระดับความสำเร็จของการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
7. ระดับความสำเร็จของร้อยละเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักในการลดรอบระยะเวลาและขั้นตอนการปฏิบัติราชการของจังหวัด
8. ร้อยละความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการในการพัฒนาระบบบริหารความรู้ภายในองค์กร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2548
9. ระดับความสำเร็จของการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศของจังหวัด
10. ระดับความสำเร็จและคุณภาพของการจัดทำข้อเสนอการเปลี่ยนแปลงของจังหวัด
11. ร้อยละของระดับความพึงพอใจในการซื้อของกินของใช้ที่ผลิตในจังหวัด
12. ร้อยละของประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไปได้รับการคัดกรองโรคความดันโลหิตและเบาหวาน
13. ร้อยละของสตรีอายุ 35 ปีขึ้นไปมีความรู้ในการตรวจเต้านมด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง
14. ร้อยละของอัตราการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกไม่เกิน 50: แสนประชากร ยุทธศาสตร์ที่ 4 “การดำรงรักษาความเป็นเมืองที่มีระบบนิเวศ 3 น้ำ” เป้าประสงค์ การดำรงรักษาความเป็นเมืองที่มีระบบนิเวศ 3 น้ำ กลยุทธ์
 1. การแก้ไขและฟื้นฟูระบบนิเวศ 3 น้ำ
 2. การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบตัวชี้วัด
 1. ระดับความสำเร็จในการจัดการระบบนิเวศสามน้ำ

สรุป ยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดสมุทรสงครามมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางการพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางลำคลองระดับชาติ ดินแดนแห่งประชาชนรักถิ่นกำเนิด อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอันดีงาม โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 “การพัฒนาและส่งเสริมจังหวัดให้เป็นเมืองอาหารทะเลและผลไม้ปลอดภัยจากสารพิษ”

ยุทธศาสตร์ที่ 2 “การพัฒนาให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางการพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางลำคลอง”

ยุทธศาสตร์ที่ 3 “การปลูกจิตสำนึกให้ชาวจังหวัดสมุทรสงครามรักถิ่นกำเนิดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมอันดีงาม”

ยุทธศาสตร์ที่ 4 “การดำรงรักษาความเป็นเมืองที่มีระบบนิเวศ 3 น้ำ”

ดังนั้นจากการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนากองทัพเรือของทั้ง 2 จังหวัด พบว่ามีเป้าหมายที่อยู่ในทิศทางเดียวกับ คือพัฒนาให้เป็นเมืองที่เป็นศูนย์กลางการพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์รวมถึงการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร มาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวและความปลอดภัยให้มีความยั่งยืนเป็นถาวร ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองทัพเรือของทั้ง 2 จังหวัดนี้มาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ข้อมูลจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม

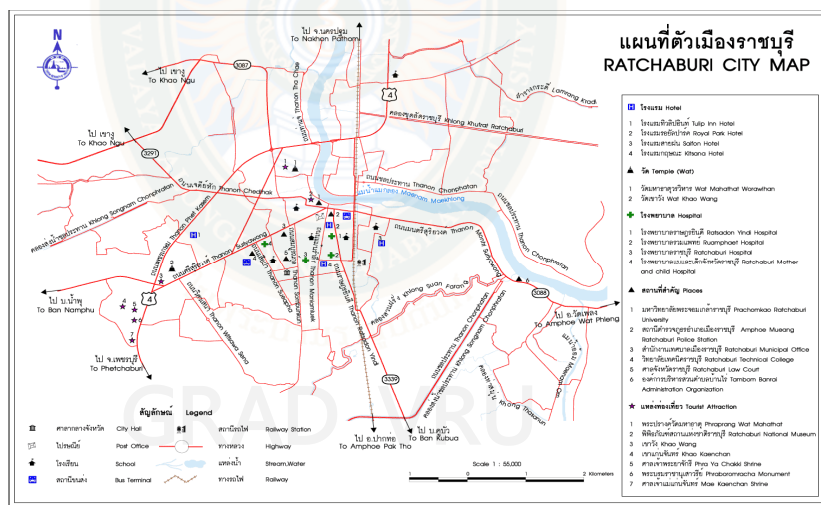
จังหวัดราชบุรี

จังหวัดราชบุรี มีชื่ออันเป็นมงคลยิ่ง หมายถึง “เมืองพระราช” ราชบุรีเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งของประเทศไทย จากการศึกษาและชุดค้นของนักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี พบว่าดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำแม่กลองแห่งนี้เป็นที่ตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของคนหลายยุคหลายสมัย และมีความรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีต จากหลักฐานทางโบราณสถานและโบราณวัตถุมากทำให้เชื่อได้ว่ามีผู้คนตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนี้ตั้งแต่ยุคหินกลางตลอดจนได้ค้นพบเมืองโบราณสมัยทวารวดีที่ตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ได้เคยดำรงตำแหน่งหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรีในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ซึ่งในช่วงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาและตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า เมืองราชบุรีเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญ เป็นสมรภูมิการรบหลายสมัย โดยเฉพาะในสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ยกทัพมาตั้งรับศึกพม่าในเขตราชบุรีหลายครั้ง ครั้งสำคัญที่สุดคือสงครามเก้าทัพต่อมา พ.ศ. 2360 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างกำแพงเมืองใหม่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลองตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวใน พ.ศ. 2437 ได้ทรงเปลี่ยนการปกครองส่วนภูมิภาคโดยรวมหัวเมืองต่างๆ ที่อยู่ใกล้ชิดกัน ตั้งขึ้นเป็นมณฑล และได้รวมเมืองราชบุรี เมืองกาญจนบุรี เมืองสมุทรสงคราม เมืองเพชรบุรี เมืองปราณบุรี เมืองประจวบคีรีขันธ์ รวม 6 เมือง ตั้งขึ้นเป็นมณฑลราชบุรี ตั้งที่บัญชาการมณฑล ณ ที่เมืองราชบุรี ทางฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง (ปัจจุบันคือศาลากลางจังหวัดราชบุรีหลังเก่า) ต่อมาใน พ.ศ. 2440 ได้ย้ายที่บัญชาการเมืองราชบุรี จากฝั่งซ้าย กลับมาตั้งรวมอยู่แห่งเดียวกับศาลาว่าการมณฑลราชบุรี ทางฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง จนถึง พ.ศ. 2476 เมื่อได้มีการยกเลิกการปกครองแบบมณฑลทั้งหมด มณฑลราชบุรีจึงถูกยกเลิกและคงฐานะเป็นจังหวัดราชบุรีจนถึงปัจจุบัน คำขวัญประจำจังหวัดราชบุรี คนสวยโพธาราม คนงามบ้านโป่ง เมืองโอ่งมังกร วัดขนอนหนังใหญ่ ตื่นใจถ้างาม ตลาดน้ำดำเนิน เพลินค้างคาวร้อยล้าน ย่านยี่สกปลาดี ตราประจำจังหวัดราชบุรีรูปเครื่องราชกกุธภัณฑ์ของพระมหากษัตริย์ 2 สิ่ง คือ

1. พระแสงขรรค์ชัยศรี ประดิษฐานอยู่บนบันไดแก้ว
2. ฉลองพระบาทคู่ประดิษฐานอยู่บนพานทอง หมายถึง เครื่องแสดงถึงความ เป็นพระเจ้าแผ่นดิน

ภาพที่ 2.1 แผนที่ตัวเมืองราชบุรี

ภาพที่ 2.2 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี

จังหวัดสมุทรสงคราม
ที่ตั้งและอาณาเขต

สมุทรสงคราม เป็นจังหวัดในภาคกลาง (หน่วยงานบางแห่งถือเป็นส่วนหนึ่งของภาคตะวันตก) มีขนาดพื้นที่เล็กที่สุดของประเทศ คือประมาณ 416.7 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตจังหวัดสมุทรสงครามมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีลำคลองดอนมะโนรา และรางหัวตำลึงในเขตท้องที่อำเภอบางคนที และอำเภอเมืองสมุทรสาคร เป็นแนวแบ่งเขตทิศใต้ ติดทะเลอ่าวไทย ตรงปากแม่น้ำแม่กลอง และจังหวัดเพชรบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาคร ที่คลองพรมแดนท้องที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดราชบุรี โดยมีลำคลองวัดประดู่เป็นแนวแบ่งเขตในท้องที่อำเภออัมพวา

ภาพที่ 2.3 แผนภูมิแสดงอาณาเขต

ประวัติความเป็นมา

จังหวัดสมุทรสงครามหรือเมืองแม่กลองในอดีตคือแขวงบางช้างของเมืองราชบุรี แขวงบางช้างมีศูนย์กลางอยู่ที่ตำบลบางช้าง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม (ตามการแบ่งเขตการปกครองในปัจจุบัน) แขวงบางช้างมีอีกชื่อว่าสวนนอก ต่อมาปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาต่อเนื่องกับสมัยกรุงธนบุรี แขวงบางช้างแยกออกจากจังหวัดราชบุรีเรียกว่า “เมืองแม่กลอง” สมุทรสงครามมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในช่วงที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงสถาปนารัฐธนบุรีเป็นราชธานีพม่าส่งกองทัพผ่านเข้ามาถึงบริเวณตำบลบางกุ้ง พระเจ้าตากสินมหาราชทรงรวบรวมผู้คนสร้างค่ายป้องกันทัพพม่าจนเข้าศึกพ่ายแพ้ไป ณ บริเวณค่ายบางกุ้ง นับเป็นการป้องกันการรุกรานของพม่าเข้ามายังไทยครั้งสำคัญในช่วงเวลานั้น

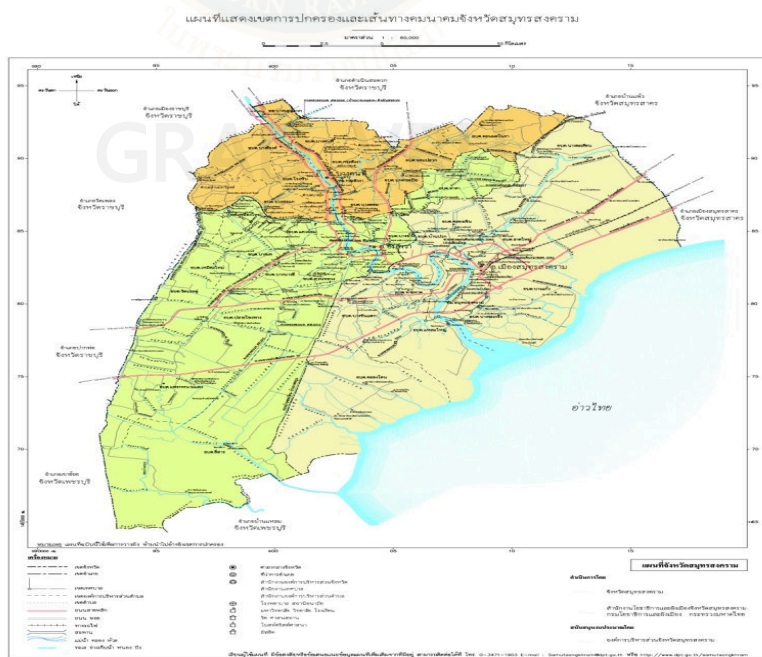
ชื่อเมืองแม่กลองเปลี่ยนเป็นสมุทรสงครามในปีใดนั้นไม่ปรากฏแน่ชัด แต่สันนิษฐานได้ว่าเปลี่ยนราวปี พ.ศ. 2295 ถึงปี พ.ศ. 2299 เพราะจากหลักฐานในหนังสือกฎหมายตราสามดวงว่าด้วยพระราชกำหนดเรื่องการเรียกสินไหมพินัยความ ได้ปรากฏชื่อเมืองแม่กลอง เมืองสาครบุรี และเมืองสมุทรปราการอยู่ และต่อมาพบข้อความในพระราชกำหนดซึ่งตราขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศเมื่อปี พ.ศ. 2299 ความระบุว่าโปรดเกล้าฯ ให้พระยารัตนาธิเบศร์ สมุหมณฑลพายัพ เอาตัวขุนวิเศษวานิช (เงินอะบันเต็ก) ขุนทิพ และหมื่นรุกอักษร ที่บังอาจกราบบังคมทูลขอตั้งบ่อนเบี้ยในแขวงเมืองสมุทรสงคราม เมืองราชบุรี และเมืองสมุทรปราการต่างๆ ที่มีกฎหมายสั่งห้ามไว้ก่อนแล้ว มาลงโทษ

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นแผ่นดินที่เกิดขึ้นใหม่จากการทับถมของโคลนตะกอนบริเวณปากแม่น้ำ เกิดเป็นที่ดอนจนกลายมาเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ ปรากฏชื่อครั้งแรกในนาม

“แม่กลอง” นอกจากนั้นตามประวัติของราชินิกุลบางช้างสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีซึ่งทรงเป็นพระราชินีในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและพระบรมราชชนนีในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และพระญาติวงศ์ มีพระนิวาสสถานดั้งเดิมอยู่ที่แขวงบางช้าง สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีทรงสืบเชื้อสายจากกษัตริย์ราชวงศ์สุโขทัยแห่งอาณาจักรอยุธยาและราชวงศ์พระร่วง (ราชวงศ์สุโขทัย) แห่งอาณาจักรสุโขทัย โดยพระราชโอรสสองพระองค์แห่งราชวงศ์สุโขทัยแห่งอาณาจักรอยุธยาทรงหนีราชภัยมาตั้งถิ่นฐานที่แขวงบางช้าง จังหวัดสมุทรสงคราม จึงเป็นเมืองราชินิกุลบางช้างและราชสกุลแห่งราชวงศ์สุโขทัยมีการสืบทอดนาฏศิลป์ วรรณศิลป์ และการทำอาหาร (โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารชาววัง) ของสมัยสุโขทัยเป็นต้นมา สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินีซึ่งเคยประทับกับสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีที่แขวงบางช้างทรงรับถ่ายทอดการทำอาหารจากที่นี่และทรงเป็นผู้ทำอาหารในกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวานและว่าด้วยงานนักขัตฤกษ์

สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มริมทะเลโดยตลอด สภาพของดินเป็นดินเหนียวปนทราย ไม่มีภูเขาหรือเกาะ เดิมเคยมีป่าโกงกาง ไม้แสม ตามชายฝั่งทะเลและมีป่าจากตามปากแม่น้ำ แต่ปัจจุบันได้มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าวในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเกือบทั้งหมด ต่อมาการเลี้ยงกุ้งได้เกิดการขาดทุน ทำให้ปล่อยบ่อกุ้งร้างจำนวนมากแม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่าน คือ แม่น้ำแม่กลองผ่านบริเวณท้องที่อำเภอบางคนที และอำเภออัมพวา ไปออกทะเลอ่าวไทย ที่บริเวณปากแม่น้ำแม่กลองในเขตอำเภอเมืองสมุทรสงคราม นอกจากนี้มีลำคลองใหญ่น้อยมากมาย แยกจากแม่น้ำแม่กลอง 338 คลอง ลำประโดง 1,947 ลำประโดง กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ จากสภาพภูมิประเทศเช่นนี้ ทำให้เกิดความสะดวกในด้านการคมนาคมทางน้ำ และการประกอบอาชีพด้านกสิกรรม

ภาพที่ 2.4 แผนที่จังหวัดสมุทรสงคราม

กรอบแนวคิดแผนการตลาดการท่องเที่ยว

แผนการตลาดการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในปี 2552 ดำเนินการภายใต้ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. กรอบนโยบายรัฐบาล ซึ่งต้องเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ มุ่งเน้นพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ส่งเสริมการท่องเที่ยวคุณภาพและยั่งยืน ทั้งในมิติ “มูลค่า” และ “คุณค่า” ด้วย “สะดวก สะอาด ปลอดภัย” รวมถึงเน้นการนำเสนอเอกลักษณ์ที่ชัดเจนง่ายต่อการรับรู้ จดจำในลักษณะกลุ่มพื้นที่

2. กรอบนโยบายของคณะกรรมการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทของการท่องเที่ยว เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนทั่วทุกภูมิภาค โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่เชื่อมโยงกลุ่มพื้นที่

3. กรอบยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวในระยะ 5 ปี ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คือ ดำเนินการตลาดภายใต้แนวคิดเชิงกลยุทธ์ โดยสร้างความแตกต่างในจุดขาย ประยุกต์ใช้นวัตกรรมด้านการตลาดใหม่ และพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์เป้าหมายตำแหน่งทางการตลาด

ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็น “แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่หลากหลาย ให้ประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าและประทับใจเป้าหมายทางการตลาด

- ตลาดต่างประเทศ สร้างรายได้จำนวน 630,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 5

- ตลาดในประเทศ สร้างเงินตราหมุนเวียนภายในประเทศ 407,600 ล้านบาท

เพิ่มขึ้นร้อยละ 5

กลุ่มเป้าหมาย

ตลาดต่างประเทศ เน้นนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคยุโรป และเอเชียตะวันออก ซึ่งเป็นตลาดหลัก (Key Markets) ในการสร้างรายได้ให้ประเทศไทย และมีส่วนแบ่งตลาดสูงสุด รวมทั้งรุกตลาดใหม่ (Emerging Markets) คือ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย รัสเซีย กลุ่มประเทศยุโรป ตะวันออก และตะวันออกกลาง ซึ่งแม้ว่าตลาดเหล่านี้จะมีฐานตลาดขนาดเล็ก แต่มีแนวโน้มการเติบโตสูงมาก

2.5 แนวคิดและทฤษฎีการสร้างตัวแบบ

วิธีพีเคีย สารานุกรมเสรี (วิกิมีเดีย, 2552) ได้อธิบายความหมายของแบบจำลอง หรือตัวแบบไว้ดังนี้

การสร้างตัวแบบหรือโมเดลลิง (Modeling) คือ การสร้างของสิ่งหนึ่งเพื่อแทนวัตถุประสงค์ การคำนวณ ความสัมพันธ์ หรือสถานการณ์ เช่น การสร้างแบบจำลองของโครงสร้างหลังคาเพื่อให้วิศวกรสามารถคำนวณต่างๆ ได้ ก่อนที่จะสร้างจริง ไม่ว่าจะแบบจำลองคณิตศาสตร์แบบจำลองแบบไม่เป็นคณิตศาสตร์ เช่น แบบจำลองการทดสอบเชิงจิตวิทยา แบบจำลองที่เป็นรูปธรรม หรือจับต้องได้ แบบจำลองที่ใช้แผนภาพ เช่น แบบจำลองการเพิ่มของจำนวนกระต่ายหรือแบบจำลองสามมิติ

ความหมายของตัวแบบตามประเภท

1. แบบจำลองเชิงนามธรรม เชิงแนวคิด หรือแบบจำลองที่เป็นซอฟต์แวร์ เช่น แบบจำลองคณิตศาสตร์ แบบจำลองวิทยาศาสตร์ แบบจำลองคอมพิวเตอร์ ทัศนศาสตร์สร้างแบบจำลองแบบจำลองความคิด เป็นต้น แบบจำลองเชิงนามธรรม หรือแบบจำลองเชิงแนวคิด เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเชิงทฤษฎี เพื่อแทนกระบวนการเชิงสังคม เชิงชีววิทยา หรือเชิงฟิสิกส์ ด้วยเซตของตัวแปรและเซตของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านั้นทั้งเชิงตรรก และเชิงปริมาณ แบบจำลองจะถูกสร้างขึ้นเพื่อแสดงเหตุผลภายในกรอบงานเชิงตรรกในอุดมคติของกระบวนการต่างๆ ซึ่งสำคัญต่อทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์โดยแบบจำลองเป็นสิ่งที่ทำให้สมมติฐานต่างๆ ชัดแจ้งขึ้น ว่าถูกหรือผิดในรายละเอียด

2. แบบจำลองที่เป็นรูปธรรม ใช้แทนวัตถุได้ เช่น ตัวแบบ แบบจำลองสามมิติ บ้านจำลอง รถจำลอง แบบจำลองในเกม เป็นต้น

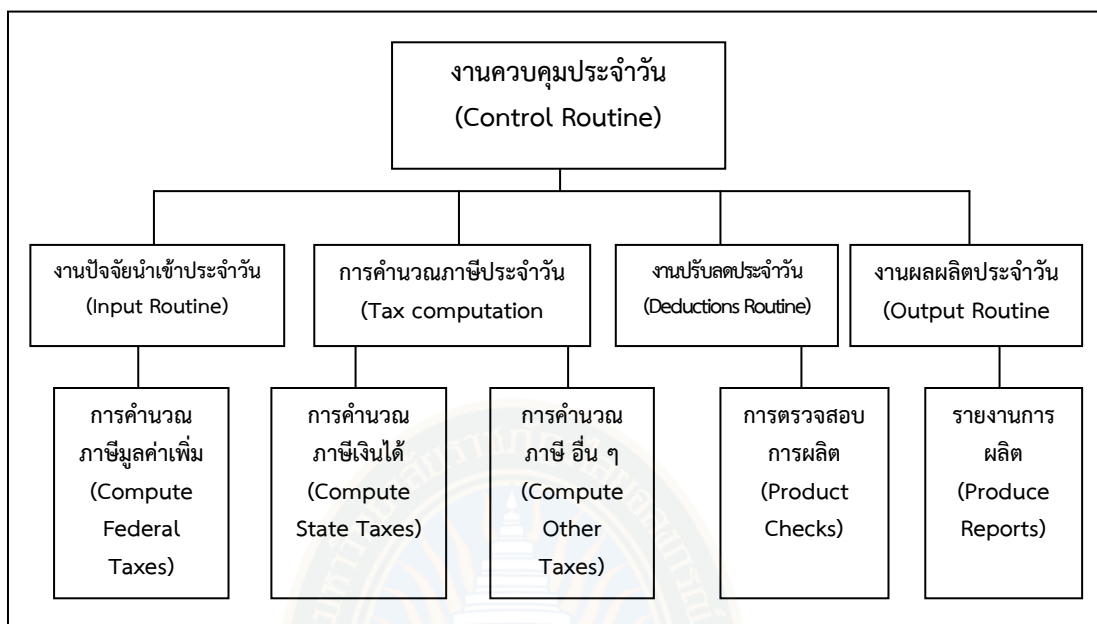
3. บุคคล หรือมักเรียกทับศัพท์ว่าโมเดล เช่น นายแบบ นางแบบ บุคคลต้นแบบ ต้นแบบต้นฉบับ

การอธิบายถึงตัวแบบ (Modeling) ต่างๆ ที่แสดงตัวอย่างการทำงานอย่างเป็นระบบ บทบาทของตัวแบบมีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาเรื่องราวที่ซับซ้อน เพราะตัวแบบสามารถให้เข้าใจวิธีการทำงานของระบบ และวิธการพัฒนาระบบ เช่น การศึกษาตัวแบบที่สำคัญขององค์กร และกระบวนการขององค์กร ได้แก่ ตัวแบบการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning Model) ตัวแบบปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ (Critical Success Factor Model) และตัวแบบการควบคุมด้านการจัดการ (Management Control Model) ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถกำหนดแนวคิดได้อย่างเป็นระบบ

ประเภทตัวแบบ (Types of Models)

ตัวแบบทั้งหลายอาจถูกจำแนกตามแนวทางอื่นๆ ได้หลายแนวทาง แนวทางหนึ่งที่น่าสนใจใช้อย่างกว้างขวาง คือ วิธีการพิจารณาตัวแบบแบบเบื้องต้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) ตัวแบบกราฟิก (Graphical Models) 2) ตัวแบบคณิตศาสตร์ (Mathematical Models) 3) ตัวแบบ Narrative (Narrative Models) 4) ตัวแบบกายภาพ (Physical Models) ในลักษณะของ MIS นั้นประเภทของตัวแบบส่วนใหญ่จะถูกใช้เป็นตัวแทนของระบบและส่วนประกอบของระบบ

1. ตัวแบบกราฟิก (Graphical Models) ตัวแบบกราฟิกโดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์เป็นรูป (Icon) กล่อง (Boxes) และเส้น (Line) แทนส่วนประกอบของข้อเท็จจริง และความสัมพันธ์ระหว่างกันของส่วนประกอบตัวอย่างหนึ่งของตัวแบบกราฟิก แสดงในภาพที่ (-) ผังโครงสร้างได้แสดงวิธีการจัดองค์การของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ รูปสี่เหลี่ยมแต่ละรูปที่แสดงในผังจะแทนงานที่ได้กำหนดแนวทางดำเนินงานไว้อย่างดีแล้ว หรือแทนโมดูลของโปรแกรม ตัวแบบส่วนใหญ่ถูกจัดตามลำดับเพื่อแสดงความสัมพันธ์กับส่วนอื่นๆ ในรายละเอียดของผังโครงสร้าง จะใช้ตัวแบบเพื่อจัดโปรแกรมของค่าจ้างเงินเดือน

ภาพที่ 2.5 ผังโครงสร้างสำหรับโปรแกรมของคอมพิวเตอร์อย่างหนึ่ง (A Structure Chart for a Computer Program) ซึ่งประเภทของกราฟิกนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์ถูกจัดสายการทำงานตามลำดับ ผังโครงสร้างได้แสดงให้เห็นกระบวนการของงานที่ต้องดำเนินการตราโปรแกรมของค่าจ้าง เงินเดือน

ที่มา: Skyrme D.j. (2002)

2. ตัวแบบคณิตศาสตร์ (Mathematical Models) ตัวแบบคณิตศาสตร์เกี่ยวข้องกับสูตรที่เป็นอิสระ มีลักษณะโดดเดี่ยว ซึ่งโปรแกรมคอมพิวเตอร์จำนวนมากสามารถถูกดำเนินการอยู่ในรูปตัวแบบคณิตศาสตร์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโปรแกรมเหล่านั้นประกอบด้วยสูตรที่จำเป็นในการคำนวณทางคณิตศาสตร์ ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่ผลลัพธ์ของการคำนวณในโปรแกรมอย่างหนึ่งอาจถูกใช้เป็นป้อนข้อมูลเข้า (Input) ของข้อความที่จะให้เกิดขึ้นภายหลัง (Subsequent Statement) ขณะเดียวกันในโปรแกรมคอมพิวเตอร์บางอย่างอาจใช้ตัวแบบคณิตศาสตร์ในรูปแบบที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ตัวอย่างตัวแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสูตรต่างๆ ที่ต้องสัมพันธ์กันซึ่งในตัวแบบของสูตรที่ต้องสัมพันธ์กับมูลค่าของตัวแปรต่างๆ ต้องได้รับการแก้ไขปัญหาร่วมกันบางตัวแบบ เช่น ตัวแบบเศรษฐศาสตร์เชิงสถิติ (Econometric Model) ถูกนำมาใช้ในการพยากรณ์แนวโน้มทางเศรษฐกิจของประเทศอาจใช้สมการที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน เป็นจำนวนมากมาย ดังนั้นการใช้คอมพิวเตอร์ในการแก้ปัญหาเชิงระบบของสมการจึงมีโอกาสเป็นไปได้มากกว่าวิธีอื่น

ตัวแบบคณิตศาสตร์บางอย่าง ที่ไม่มีตัวตนในระบบการรายงานด้านการจัดการรายงานด้านการจัดการ (Management Reporting Systems (MRS) และระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support Systems (DSS) ซึ่งเทคนิคต่างๆ เหล่านี้เป็นวิทยาการด้านการจัดการ (Management Science) หรือตัวแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Operation Research Models) แนวทางอื่นๆ จำนวนมากมาย

ประกอบด้วยตัวแบบทางการเงินและเทคนิคของสถิติมักพบในระบบสนับสนุนการตัดสินใจและระบบการรายงานด้านการจัดการ ตัวแบบคณิตศาสตร์เช่นนี้ของระบบธุรกิจ ใช้เป็นแหล่งข้อมูลของการตัดสินใจสำหรับทั้งระบบ การรายงานการจัดการ (MRS) และระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (DSS) ในระบบของรายงานด้านการจัดการ (MRS) เครื่องมือด้านตัวแบบช่วยให้สามารถกำหนดสิ่งที่เหมาะสมกับผลผลิต (Output) ถ้าผู้ใช้คอมพิวเตอร์ต้องการข้อมูลข่าวสารใหม่ โปรแกรมเมอร์หรือนักวิเคราะห์ต้องเปลี่ยนแปลงตัวแบบต่างๆ ในการค้นหาข้อมูลด้วยผลกระทบของระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (DSS) ผู้ใช้คอมพิวเตอร์สามารถสร้างตัวแบบเพื่อเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์โดยตรงและให้ได้ผลลัพธ์ในทันที ผู้ใช้คอมพิวเตอร์สามารถเลือกเครื่องมือที่ไดนามิก จากเครื่องของตัวแบบที่หลากหลายได้

3. ตัวแบบ Narrative (Narrative Models) คือระบบการบรรยายระบบโดยปราศจากสูตรหรือ กราฟตัวอย่างของโมเดล Narrative เป็นการอธิบายเหตุการณ์ หรือเรื่องราวด้วยภาษาพูด การเขียนบรรยายกรรมวิธี รูปภาพ วิดีโอเทป ของเหตุการณ์ หรือเรื่องราว เช่น การเขียนบรรยายหน้าที่งานของพนักงานเป็นตัวแบบ แบบ Narrative

4. ตัวแบบกายภาพ (Physical Models) เป็นการนำเสนอในรูปแบบ 3 มิติ ที่สามารถจับตัวหรือสัมผัสได้ เช่น งานสถาปัตยกรรม ตัวแบบกายภาพของตึก อาคารต่างๆ ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางเพื่อแสดงแก่ลูกค้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ลูกค้าพึงพอใจก่อนที่จะทำการสร้างจริงในการออกแบบรถยนต์ตัวแบบกายภาพของรถยนต์ช่วยในการทำความเข้าใจถ้าการออกแบบได้รับการลงปฏิบัติ ดังนั้นตัวแบบกายภาพของมนุษย์ (หุ่นจำลอง) จึงถูกนำมาใช้เพื่อการทดสอบความปลอดภัยในการขับรถยนต์ ในด้านระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (MIS) รูปแบบของตัวแบบกายภาพส่วนใหญ่ คือ ต้นแบบของระบบ (System Prototype) ต้นแบบแบบจำลองขนาดเล็กของฮาร์ดแวร์ ที่นำมาใช้เป็นแนวทางวิเคราะห์ระบบเพื่อการสร้างให้เป็นระบบที่ใหญ่ขึ้น

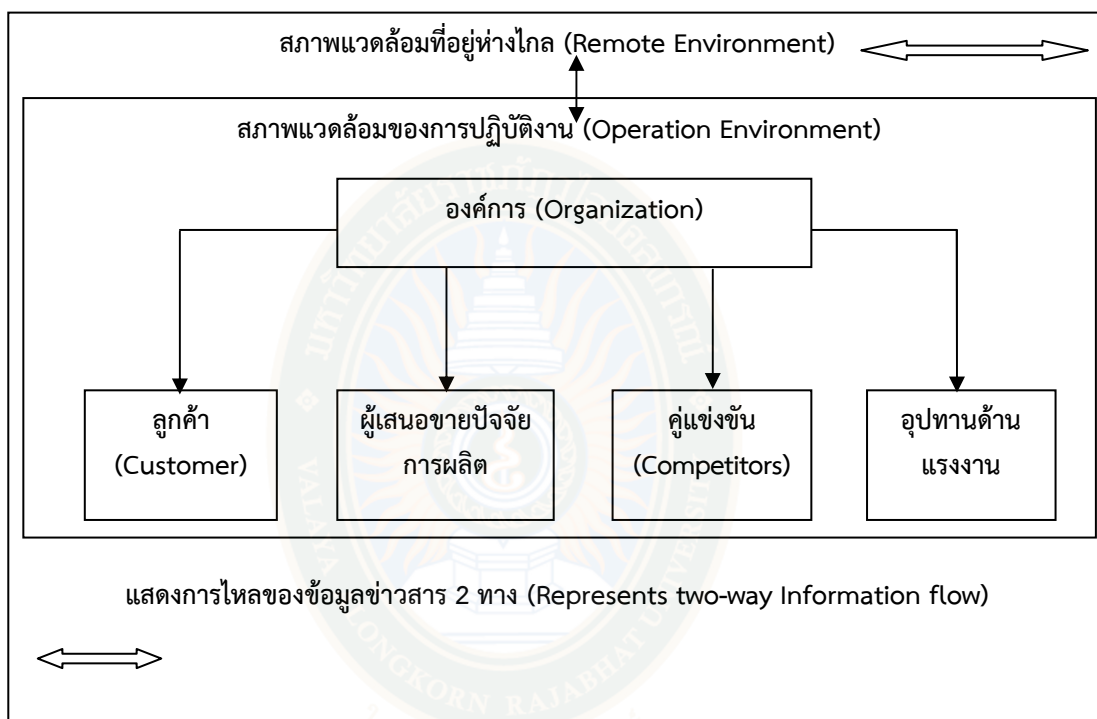
ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาตัวแบบ การพัฒนาตัวแบบขนาดใหญ่และระบบที่เป็นทางการโดยปกติอยู่ในความรับผิดชอบของผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการฝึกการใช้ตัวแบบมาก่อน ตัวแบบกราฟิกหรือตัวแบบ Narrative หรือ CBIS ถูกสร้างโดยนักวิเคราะห์ระบบ ส่วนตัวแบบคณิตศาสตร์ถูกสร้างโดยที่ปรึกษาด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และวิทยาการด้านการจัดการผู้ซึ่งได้รับการฝึกฝนในการสร้างตัวแบบคณิตศาสตร์โดยเฉพาะ นอกจากนั้นผู้เชี่ยวชาญที่รับผิดชอบในการคิดค้นตัวแบบ จะทำงานใกล้ชิดกับผู้ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าตัวแบบต่างๆ สามารถนำมาใช้งานได้ สำหรับระบบขนาด การออกแบบตัวแบบอาจนำมาใช้กับบุคคลระดับต่างๆ ไปส่วนใหญ่

ตัวแบบต่างๆ ของระบบองค์การ

ตัวแบบต่างๆ ของระบบองค์การ (Models of Organizational Systems) ปัจจุบันแนวทางด้านระบบต่างๆ ของตัวแบบและคำศัพท์บางอย่างมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีระบบ จึงมีการใช้ตัวอย่างเพื่อกำหนดทั้งตัวแบบและคำศัพท์ เฉพาะให้เป็นรูปธรรมออกมา ณ จุดนี้จะมีการพิจารณาตัวแบบบางอย่างที่นำมาใช้ประโยชน์เมื่อบรรยายลักษณะ ต่างๆ ขององค์การ ระบบข้อมูลข่าวสารและสภาพแวดล้อมขององค์การ (อรรถกร เก่งผล, 2548)

5. ตัวแบบทั่วไปขององค์การและสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์การ (A General Model of the Organization and its External Environment) ภาพที่ 2.7 แสดงตัวแบบของระบบเปิด

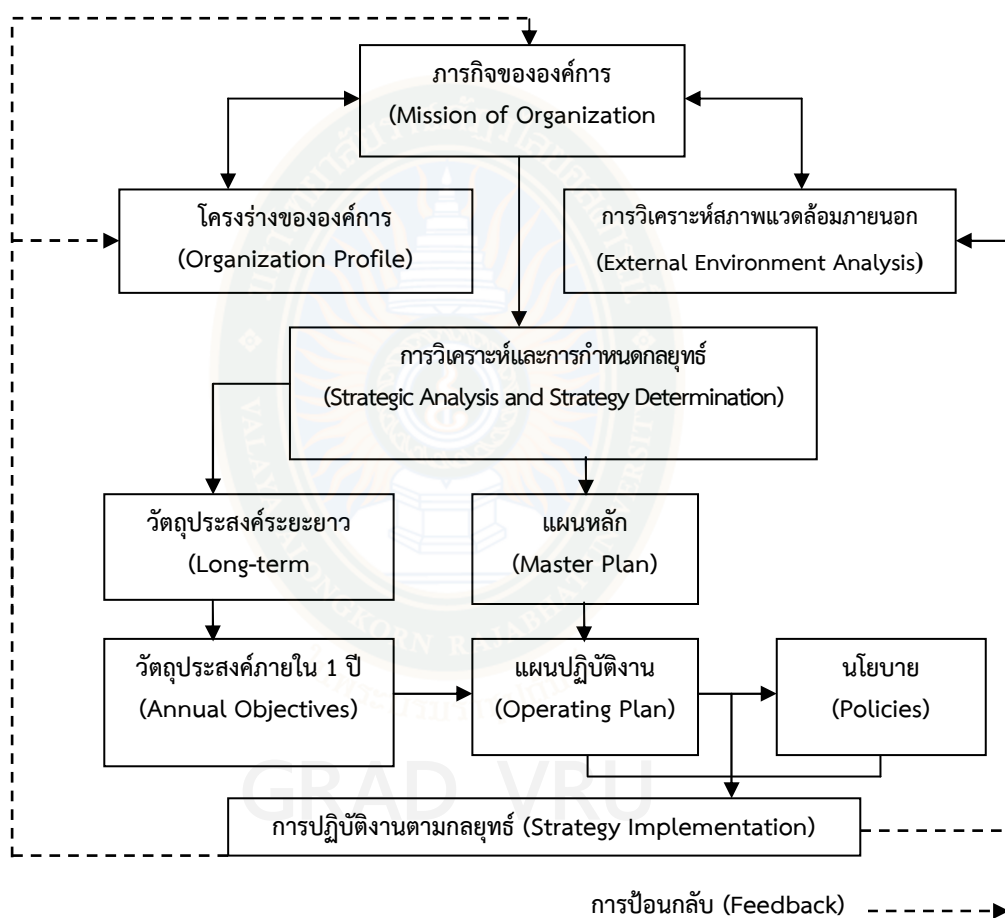
อย่างหนึ่งที่ใช้บอกลักษณะต่างๆ ขององค์กรทั้งหลาย ซึ่งเป็นตัวแบบหนึ่งที่ต้องพบบ่อยๆ ในองค์กร ส่วนใหญ่ ประเด็นหลักที่ต้องสนใจการจัดการคือ ลูกค้า ผู้เสนอขายปัจจัยการผลิต คู่แข่งขันอุปทาน ด้านแรงงานและสภาพแวดล้อมทางสังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งองค์กรดำเนินการอยู่จึงควรต้อง ระมัดระวังเกี่ยวกับส่วนประกอบต่างๆ เหล่านี้เพื่อพิจารณาให้เกิดศักยภาพและประโยชน์สูงสุดต่อ ระบบ MIS ขององค์กร

ภาพที่ 2.6 องค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร (The Organization and its External Environments) สภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงาน

ที่มา: Skyrme D.J. (2002)

6. ตัวแบบการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic-Planning Models) งานที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดองค์การ คือ การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) ซึ่งจะมีการกำหนดทิศทางต่างๆ ของกิจการในระยะยาว โดยแผนกลยุทธ์จะมีการกำหนดเนื้อหา (Content) หรือ เบื้องหลังเพื่อการตัดสินใจด้านการจัดการ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจด้านการจัดการ ดังนั้นเมื่อแผนกลยุทธ์ถูกกำหนดจากผู้บริหารระดับสูง รายละเอียดของแผนกลยุทธ์ และกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์จึงสามารถนำมาใช้กับผู้บริหารและพนักงานระดับต่างๆ ได้

ภาพที่ 2.7 ตัวแบบกราฟิกของกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ในองค์การ (A Graphical Model of Strategic-Planning Processes in Organizations) โดยกระบวนการเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก (ข้อความเกี่ยวกับภารกิจ และการสิ้นสุดด้วยการดำเนินการตามแผน ผลลัพธ์ของการดำเนินการเป็นข้อมูลป้อนกลับเพื่อชี้แนวทางของกิจกรรมการวางแผนกลยุทธ์ในอนาคต
ที่มา: Skyrme D.J. (2002)

ส่วนประกอบต่างๆ ในตัวแบบของการวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย

1.1 ภารกิจ (Mission) หมายถึง ความมุ่งหมายขององค์การ หรือ เหตุผลที่อยู่บนพื้นฐานของการอยู่รอด หรือการคาดการณ์ในระยะยาว ถึงสิ่งที่องค์การพยายามให้เกิดขึ้น ดังนั้นภารกิจจึง

เป็นลักษณะเด่นที่ช่วยแยกองค์การหนึ่งให้แตกต่างจากองค์การทั่วไปได้ชัดเจน ซึ่งคำถามที่ต้องตอบเพื่อแสวงหาภารกิจขององค์กรก็คือ “อะไรคือธุรกิจของคุณ” “อะไรคือสิ่งที่ธุรกิจของคุณอยากจะเป็น” ซึ่งเป็นพื้นฐานของการกำหนดการจัดลำดับของกลยุทธ์ แผนและการออกแบบงาน

1.2 โครงร่างของบริษัท (Company Profile) โครงร่างของกิจการใดกิจการหนึ่งประกอบด้วย การนำเสนอ การฝึกอบรมด้วยคอมพิวเตอร์ การแนะนำที่ใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยโปรแกรม การแก้ปัญหา ข้อมูล Multimedia วิดีโอซึ่งเป็นพื้นฐานของการพิจารณากิจการตนเองเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะอย่างเป็นรูปธรรมว่า อะไรเป็นจุดแข็ง (Strength) อะไรเป็นจุดอ่อน (Weakness) คำตอบของคำถามเหล่านี้จะประกอบด้วยการวิเคราะห์ของตนเอง (Self-Analysis) ตามหน้าที่ที่สำคัญทั้งหมดของการทำธุรกิจ เช่น ด้านการเงิน การตลาด วิศวกรรม การวิจัยและพัฒนา การผลิต บุคลากร และระบบข้อมูลข่าวสาร การทบทวน หรือการตรวจสอบด้านการจัดการอย่างเป็นทางการ อาจใช้ประโยชน์ในการกำหนด หรือการปรับปรุงโครงสร้างของบริษัท ให้ทันสมัย

1.3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment Analysis) เป็นการพิจารณาปัจจัยต่างๆ ทั้งสภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงาน (Operating Environment) และสภาพแวดล้อมที่อยู่ห่างไกล (Remote Environment) ดังนั้น นักวางแผนต้องพิจารณาข้อเท็จจริงของกิจการและลูกค้าที่มีศักยภาพ คู่แข่ง ผู้เสนอขายวัตถุดิบ และแรงงานแนวโน้มในด้านสนธิสัญญาของลูกค้า และในอุตสาหกรรมที่กิจการเข้าไปดำเนินการอยู่ ปัจจัยด้านรัฐบาลที่อาจมีอิทธิพลต่อกิจการอย่างมาก รวมทั้งแรงกดดันจากภายนอกต่างๆ ที่สามารถมีผลกระทบอย่างแท้จริงต่อการปฏิบัติงานในอนาคตของกิจการ

1.4 การวิเคราะห์กลยุทธ์และทางเลือกของกลยุทธ์ (Strategic Analysis and Choice of Strategy) วิเคราะห์ภารกิจ โครงร่างของกิจการและสภาพแวดล้อมภายนอก จะช่วยบอกให้นักวางแผนทราบว่า ปัจจุบันกิจการควรอยู่ที่จุดใด และควรจะทำอะไรต่อไปในอนาคต ดังนั้นการวางแผนจึงต้องพิจารณาเป็นกลยุทธ์ในระยะยาว ซึ่งกลยุทธ์แต่ละอย่างหรือส่วนประกอบของกลยุทธ์ ควรจะนำมาจากหลายทางเลือก

กลยุทธ์ (Strategy) หมายถึง ข้อความทั่วไปของสิ่งที่กิจการควรจะทำ หรือเป็นแผนรวมสำหรับกำหนดอนาคตขององค์การซึ่งมีรูปแบบความต่อเนื่อง

1.5 วัตถุประสงค์ (Objectives) หมายถึง เป้าหมายเฉพาะหรือจุดที่ต้องการไปให้ถึงด้วยการดำเนินการ โดยกลยุทธ์ เช่น ต้องการผลตอบแทนจากการลงทุน 20 เปอร์เซ็นต์ วัตถุประสงค์จึงควรมีความชัดเจน สามารถวัดได้ (จำนวนเท่าไร ? เมื่อ ? ส่วนใด ?) วัตถุประสงค์ที่กิจการกำหนดเป็นระยะเวลาหลายปีเรียกว่า วัตถุประสงค์ระยะยาว (Long-term Objective) และวัตถุประสงค์ที่องค์การมุ่งหวังให้ประสบผลสำเร็จในช่วงปี ปัจจุบันเรียกว่า วัตถุประสงค์ภายใน 1 ปี (Annual Objective)

1.6 แผน (Plans) หมายถึง ข้อความที่ครอบคลุมเนื้อหาที่กว้าง มีการเคลื่อนไหวไม่อยู่กับที่ แสดงถึงวิธีการดำเนินงานตามกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ แผนหลัก (Master Plan) เป็นแผนระยะยาว ในขณะที่แผนปฏิบัติการ (Operating Plan) อยู่ในรูปของแผนระยะสั้นกว่า โดยมีพื้นฐานเป็นระยะเวลา 1 ปี

1.7 นโยบาย (Policies) หมายถึง แนวทางกว้างๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือนำทางให้แก่พนักงาน หลังจากกลยุทธ์อย่างหนึ่ง ได้รับการปฏิบัติแล้ว โดยทั่วไปนโยบายจะจำกัดอำนาจหน้าที่ของการตัดสินใจและการไตร่ตรองของพนักงานในด้านเนื้อหา และกำหนดแนวทางการปฏิบัติในสิ่งที่กิจการจะได้รับประโยชน์ที่สุด

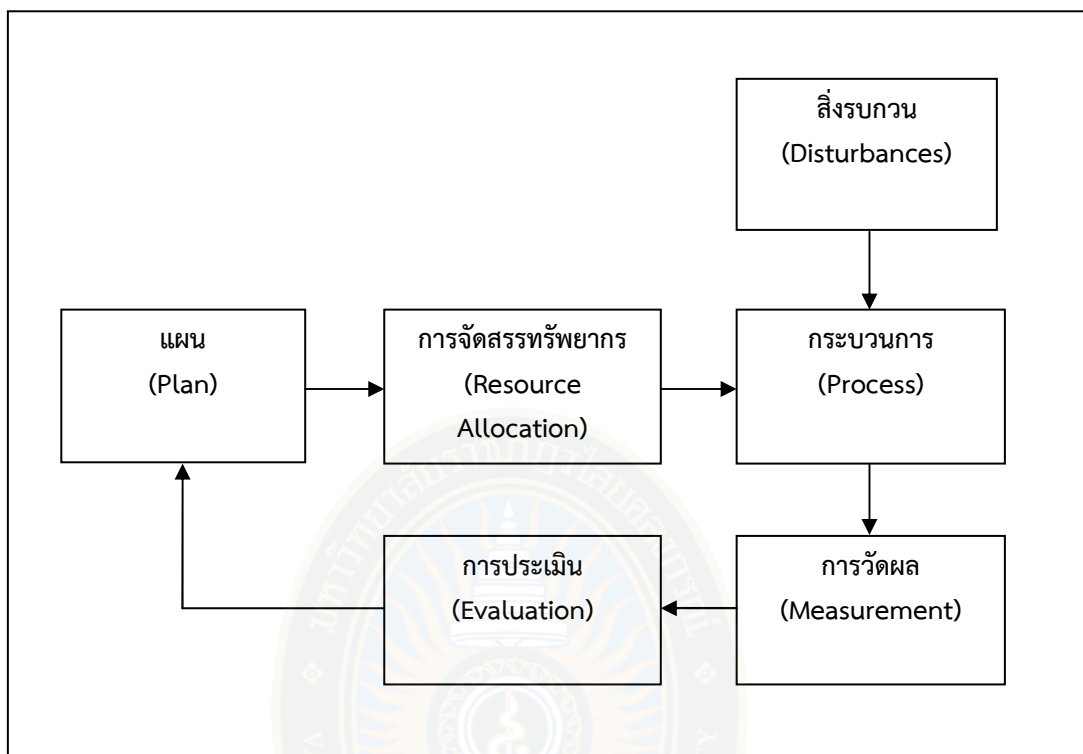
1.8 การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (Strategy Implementation) หมายถึง การนำแผนกลยุทธ์มาใช้ในทางปฏิบัติ ซึ่งความล้มเหลวของกลยุทธ์อาจไม่ได้เกิดจากขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์เพียงอย่างเดียว แต่อาจเกิดจากการนำไปใช้อย่างไม่ถูกต้องด้วย แผนกลยุทธ์จึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับผู้ใช้งาน ถ้าการจัดเตรียมหรือการนำไปปฏิบัติเกิดความผิดพลาด กระบวนการของการวางแผนก็ล้มเหลวด้วย

7. เทคโนโลยีสารสนเทศและการวางแผนกลยุทธ์ระดับบริษัท (Information Technology and Corporate Strategic Planning) ระบบข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการช่วยนำวางแผนกลยุทธ์ โดยการจัดระบบข้อมูลทั้งภายในและภายนอกให้สามารถค้นหาได้ง่ายขึ้น ระบบการประมวลผลแบบเชื่อมโยงเข้าหากันสามารถสร้างฐานข้อมูลภายในอย่างกว้างขวาง ซึ่งใช้ประโยชน์เมื่อพัฒนาโครงสร้างของบริษัท การสร้างเครือข่ายและเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารข้อมูล

8. การวางแผน MIS เชิงกลยุทธ์ (Strategic MIS Planning) แผนกลยุทธ์ขององค์การมีผลกระทบ ที่สำคัญต่อแผน MIS เนื่องจากแผนกลยุทธ์มีจุดเริ่มต้นจากหน้าที่ที่หลากหลายขององค์การ ซึ่งแผนกลยุทธ์และเป้าหมายในระยะยาว พัฒนามาจากขอบเขตของหน้าที่ต่างๆ ขององค์การเพื่อใช้ เป็นสิ่งสำคัญของปัจจัยนำเข้าไปสู่กระบวนการวางแผนภายในขอบเขตของ MIS ซึ่งแผนของ MIS จะถูกพัฒนามาหลังจากการพัฒนาข้อความภารกิจของ MIS วัตถุประสงค์ด้าน MIS และกลยุทธ์ด้าน MIS แล้ว

9. ปัจจัยของความสำเร็จที่สำคัญ (Critical Success Factors) วิธีการอีกอย่างหนึ่งที่ใช้ สำหรับการเชื่อมแผน MIS กับแผนของบริษัทจะเกี่ยวข้องกับกำหนดกิจกรรมที่สำคัญยิ่งของ องค์การและความต้องการในการใช้ข้อมูลข่าวสาร แนวทางนี้ทำให้องค์การและผู้บริหารทราบถึงสิ่ง ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความอยู่รอดและความเจริญรุ่งเรืองในระยะยาวให้แก่องค์การ ดังนั้น ผู้บริหารจะสามารถใช้ประโยชน์จากการวิเคราะห์ความจำเป็นของ MIS และการดำเนินการ เพื่อการประเมินผล MIS หากผู้บริหารเข้าใจแผนในระดับบริษัท

10. การควบคุมด้านการจัดการ (Management Control) การตรวจสอบตัวแบบ 2 แบบ อีกครั้งได้แก่ ตัวแบบการวางแผนกลยุทธ์ และตัวแบบปัจจัยของความสำเร็จที่สำคัญ โดยการเชื่อม งานของการวางแผน และการวิเคราะห์ให้เข้ากับสถานการณ์ นอกจากนั้นกิจกรรมด้านการจัดการที่ สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การควบคุม (Control) การควบคุม หมายถึง กระบวนการซึ่งมีขั้นตอนใน การประเมิน การยอมรับ และการแก้ไขจุดบกพร่องที่คลาดเคลื่อนไปจากแผน

ภาพที่ 2.8 ตัวแบบของการควบคุมด้านการจัดการ (A Management Control Model) ซึ่งเกี่ยวข้องกับวงจรของการควบคุมการวางแผน เริ่มจากการกำหนดความจำเป็นของกระบวนการไปจนถึงการวัด และการประเมินผลกระบวนการ

ที่มา: อรรถกร เก่งผล (2548)

สรุป ศาสตร์ด้านการสร้างตัวแบบจำลอง (Modeling) เป็นศาสตร์ที่กำลังนิยมในต่างประเทศเป็นการหาตัวแทนของข้อมูลหลายๆ ที่ดี ตัวแบบ (สันทน โรจนสุนทร, 2550) ประเทศไทยต้นเรื่องของแบบจำลอง คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการปัจจุบัน พระองค์ทรงเริ่มทำแบบจำลอง โดยใช้โครงการหลวงมาตั้งแต่ปี 2512 เช่น แบบจำลองทฤษฎีใหม่ แบบจำลองการแก้ไขน้ำเสียแบบประหยัดของบึงมักกะสัน และแบบจำลองการแก้ไขน้ำเสียของเมืองเพชรบุรีโดยทำที่แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี

แนวคิดตัวแบบในการวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัติ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการเลือกตัวแบบในการวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัติจำนวน 2 แบบ คือ ตัวแบบด้านการจัดการ และตัวแบบด้านกระบวนการของระบบราชการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ปาณิตล นิยมคำ, 2544)

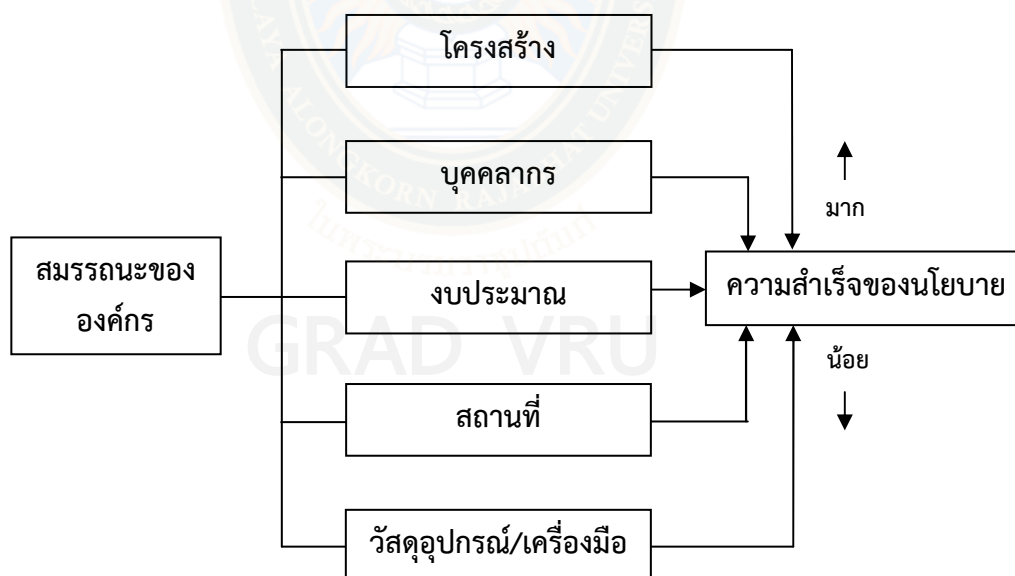
ตัวแบบด้านการจัดการ (Management Model)

ตัวแบบนี้มิได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเป้าหมายของนโยบายและการวางแผนควบคุมของหน่วยงาน แต่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะขององค์กร โดยถือว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไป

ปฏิบัติจะขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องกับความคาดหวังของหน่วยงานเพียงใด

องค์การจำเป็นต้องมีโครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสม มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งทางด้านการบริหารและทางเทคนิคอย่างเพียงพอ ต้องมีการวางแผนเตรียมการหรือมีความพร้อม เป็นอย่างดีทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ และ งบประมาณ ตัวแบบนี้มักจะพยายาม ศึกษาหาทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติตามแผนและนโยบายในอดีต เช่น การแก้ไขปัญหา การขาดแคลนงบประมาณ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ความล่าช้าในการจัดตั้ง ระบบงาน การแก้ปัญหาการประสานงาน เป็นต้น

นอกจากนี้ พิทยา บวรวัฒนา (2545) ยังกล่าวว่า ทศนคติของคน หมายถึง ในส่วนของ ความรู้สึกของคนที่มีต่อสิ่งของ คนหรือ เหตุการณ์เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกว่าจะชอบหรือไม่ชอบ เช่น ทศนคติเกี่ยวกับงาน ได้แก่ ความพึงพอใจงาน ความผูกพันต่อองค์กรและความทุ่มเทในการทำงาน ทศนคติที่มีต่ออิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน คนมีความพอใจในงานจะไม่ลาออกหรือขาดงาน นักวิชาการได้ค้นพบว่า มนุษย์มีแนวโน้มจะพยายามทำให้ที่ศนคติทั้งหลายของตนมีลักษณะกลมกลืน และไม่ขัดแย้งกัน ซึ่งนักศึกษาได้วิเคราะห์แล้วเห็นว่าความขัดแย้งเป็นยาดำที่แทรกอยู่ในทุกกิจกรรมที่มีคนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะงานแห่งเทียนพระราชจังหวัดอุบลราชธานี มีคนเข้าไปร่วมเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 2.9 ตัวแบบด้านการจัดการ

ที่มา: พิทยา บวรวัฒนา (2545)

ตัวแบบด้านกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process Model)

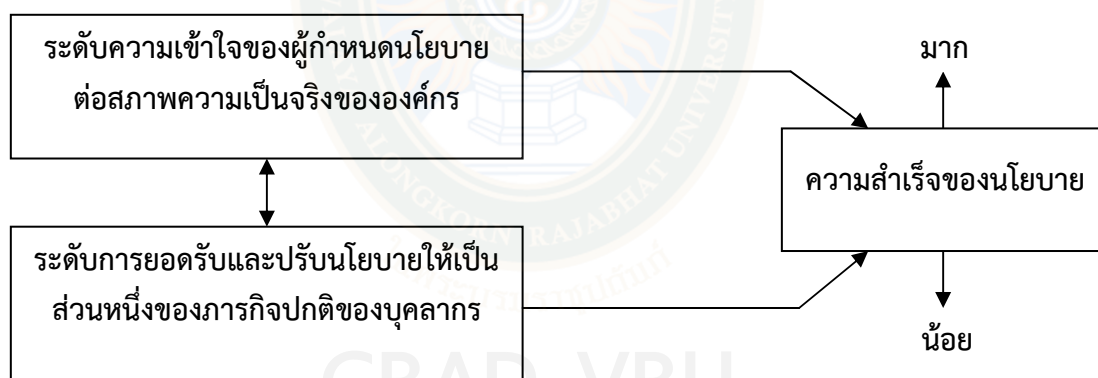
ตัวแบบการวิเคราะห์นี้ เป็นแนวความคิดทางสังคมวิทยาที่อธิบายถึง องค์กรขนาดใหญ่ว่าเป็นสภาพความเป็นจริงของสังคม องค์กรขนาดใหญ่มีกฎระเบียบ ขั้นตอนค่อนข้างมาก มีแบบแผนความสัมพันธ์ที่เป็นทางการและมีการกำหนดระบบคุณธรรม (Merit System) เอาไว้อย่างแน่นอนตายตัว อย่างไรก็ตาม ภายในองค์กรขนาดใหญ่ก็มีแบบแผนความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ

(Informal Relationships) ปรากฏอยู่ค่อนข้างสูง อำนาจขององค์กรจริงๆ แล้วไม่ได้อยู่ที่ตำแหน่งที่เป็นทางการ หรือแบบแผนความสัมพันธ์ที่เป็นทางการเท่านั้น แต่เป็นข้าราชการระดับล่างทั้งสิ้นนี้เรียกว่า Street Level Bureaucrats ข้าราชการระดับล่างเหล่านี้เป็นผู้ติดต่อกับประชาชนเดินถนนอย่างใกล้ชิด โดยใช้วิจารณญาณของตนในการตัดสินใจให้บริการประชาชน ผู้บังคับบัญชาไม่มีโอกาสจะไปควบคุมบัญชาข้าราชการอยู่ตลอดเวลาได้

ดังนั้น สิ่งที่กำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายจึงขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติโดยตรงว่ายินดี และทุ่มเทให้การปฏิบัติราชการ หรือมีอุปสรรคข้อจำกัดมากน้อยประการใด ความพร้อมในการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดจากปัจจัย 2 ประการ คือ (ชาวยุติธรรม สันตะพันธ์, 2546)

1. ระดับความเข้าใจของผู้กำหนดนโยบายต่อสภาพความเป็นจริงของหน่วยงานและองค์กร สภาพปัญหาต่างๆ เช่น ปริมาณงานเกิดกำลัง (Work Overload) การขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะเรื่อง ขาดแรงจูงใจ ขวัญ และกำลังใจที่เหมาะสมเพียงพอ เป็นต้น

2. ระดับการยอมรับ เห็นพ้องในนโยบายและการปรับนโยบายใหม่ให้สอดคล้องกับภารกิจปกติหรือเป็นส่วนหนึ่งในหน้าที่ราชการของบุคลากรแต่ละคน

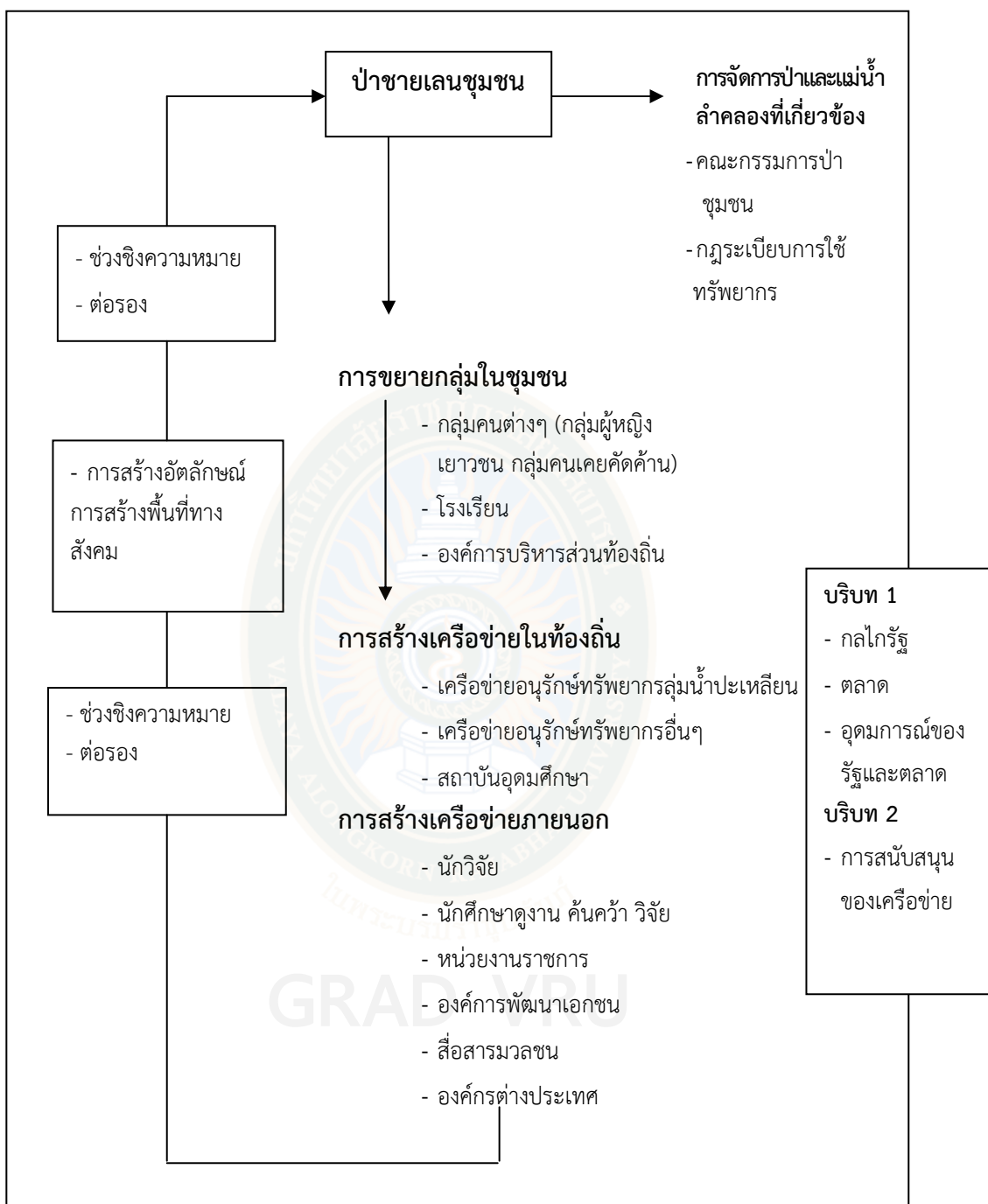

ภาพที่ 2.10 ตัวแบบกระบวนการของระบบราชการ

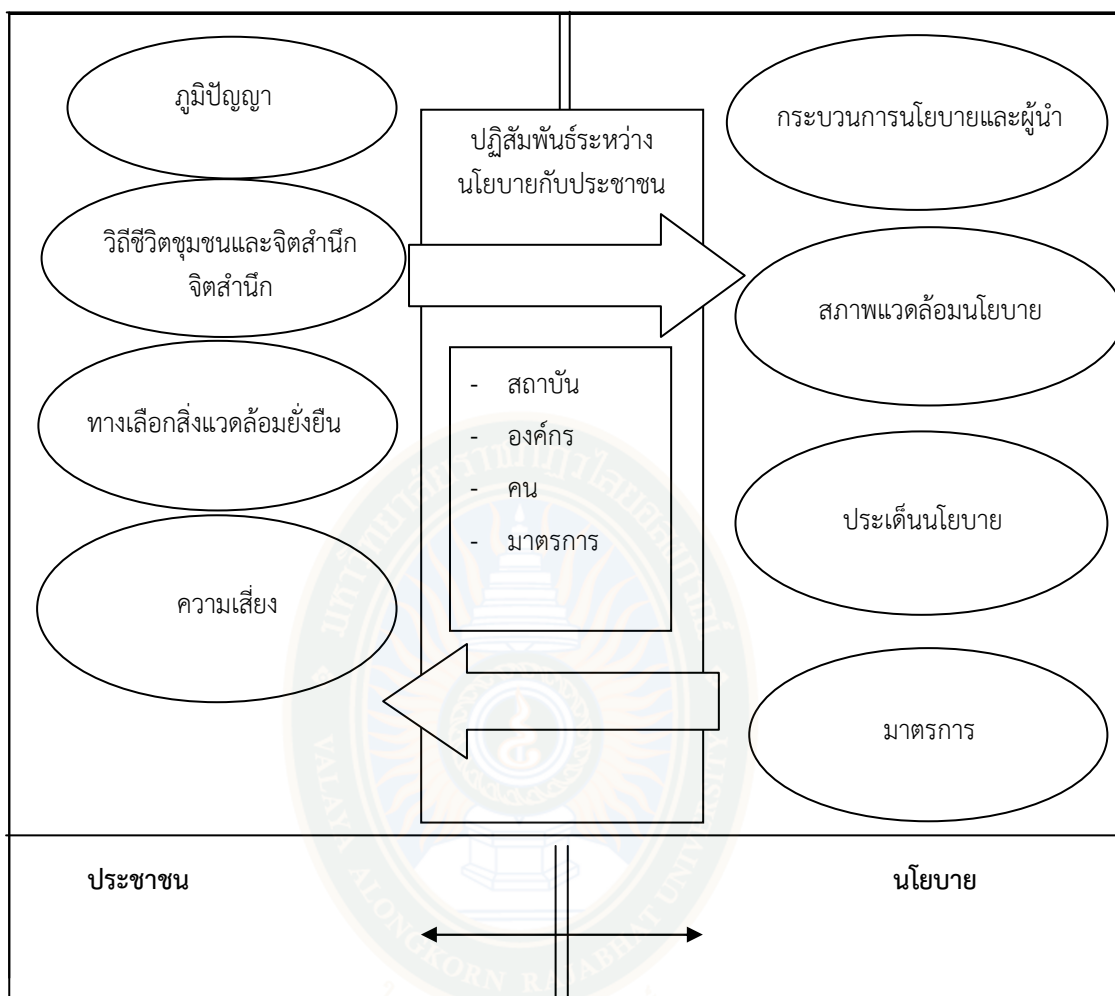
ที่มา: พิทยา บวรวัฒนา (2545)

ตัวแบบนี้เป็นข้ออุทธรณ์อย่างดี สำหรับผู้บริหารที่สักแต่ยึดเหยียดนโยบายใหม่ๆ สวดยหรู ได้มีได้คำนึงถึงปัญหา ข้อจำกัดและสภาพที่แท้จริงขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพร้อมและความเป็นไปได้ที่บุคลากรจะนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างกว้างขวาง หรือเอาจริงเอาจัง ตลอดจนนโยบายจะไปกระทบต่อแบบแผนการปฏิบัติราชการ โดยปกติก่อนหน้าการกำหนดนโยบายใหม่ยิ่งไปกว่านั้น หากนโยบายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชน หรือมีผลกระทบโดยตรงกับประชาชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในบทบาทที่เหมาะสม ประชาชนอาจร่วมเป็นกรรมการเป็นอาสาสมัคร หรือบทบาทอื่นๆ โดยคำนึงถึงความพร้อมของประชาชน ดังนั้น การกำหนดนโยบายและกระบวนการทางนโยบายก็มีลักษณะเป็นกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้กำหนดนโยบายผู้ปฏิบัติตามนโยบายและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบาย

ตัวอย่างตัวแบบกระบวนการนโยบายสาธารณะของชุมชน ตัวแบบ คือ การจำลองของจริงในบางลักษณะแบบง่าย ๆ หรือการจำลองความคิดบางประการ ตัวแบบที่ว่านี้อาจจัดเป็นแผนการดำเนินงานหรือแผนภูมิแสดงขั้นตอนการทำงานเพื่อการวิเคราะห์จากกระบวนการนโยบายสาธารณะกับการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียงของชุมชนอยู่ในเขตป่าชายเลน ต่อมาเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากร เพราะทรัพยากรที่ทุกฝ่ายเข้าถึงและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเสรี (Open Assess) ไม่มีผู้สนใจบำรุงรักษา สาเหตุสำคัญประการแรกเกิดจากการที่รัฐให้สัมปทานป่าชายเลนเกือบทุกป่าแก่นายทุนในการตัดไม้เผาถ่านมาไม่ต่ำกว่า 100 ปี นอกจากนั้นชาวบ้านส่วนหนึ่งเข้าไปครอบครองป่าชายเลนแบบทรัพย์สินส่วนบุคคล (Private Property) มีการใช้ระเบิดยาเบื่อ และอวนรุนในการจับปลา เป็นการทำลายทรัพยากรอย่างกว้างขวางมีการขยายตัวของธุรกิจนากุ้ง เกิดปัญหาซับซ้อนและเกิดความขัดแย้งในชุมชน เนื่องจากผลกระทบที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชน ต่อมาจึงเกิดขบวนการฟื้นฟูทรัพยากรในช่วงปี พ.ศ. 2530 ใช้ชื่อว่าสมาคมหยาดฝน เผยแพร่ความคิดและชักชวนคนในหมู่บ้านให้จัดตั้งชุมชนป่าชายเลนได้ ทั้งหมด 9 แห่ง นับว่าเป็นตัวอย่างของการเติบโตของภาคประชาสังคมในแง่ความคิดและการเคลื่อนไหวเป็นการเสนอความคิดนโยบายสาธารณะแนวใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นในภาคประชาชนหรือผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าไปมีส่วนกำหนดนโยบายสาธารณะต่างๆ จนกลายเป็นตัวแบบการพัฒนานโยบายสาธารณะที่ดี (ลุ่มน้ำปะเหลียน) ในภาพที่ 2.11

ภาพที่ 2.11 กระบวนการเคลื่อนไหวของชาวบ้านในลักษณะกระบวนการนโยบายสาธารณะ
ที่มา: เลิศชาย ศิริชัย (2550)

ภาพที่ 2.12 ตัวแบบกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะที่ดี (ลุ่มน้ำปะเหลียน)
ที่มา: การประชุมวิชาการคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7 (2549)

สรุป กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะที่ดี ควรคำนึงถึงบริบทของสังคม ทูทางสังคม ทางเลือกในการแก้ปัญหา วิธีการแก้ปัญหาของชุมชน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงหรือความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในสังคม เช่นความเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และความเปลี่ยนแปลงจากภัยพิบัติ เป็นต้น

2.6 วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ศึกษา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้ขยายตัว เกิดความยั่งยืน เพื่อเร่งรัดและสร้างศักยภาพในการหารายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความพร้อมทั้งด้านคุณภาพ การแข่งขันและให้เกิดการสร้างรายได้และกระจายรายได้ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยน้อมนำแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนามาใช้ในการจัดทำแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวแบบองค์รวมที่สร้างทั้งรายได้และกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน (ประกาศคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559)

วิถีชุมชนริมน้ำของไทย

ตลาดน้ำ เป็นตลาดที่เกิดขึ้นในชุมชนที่มีชีวิตสัมพันธ์กับท้องน้ำและลำเรือ ในสมัยก่อนเรียกตลาดรูปแบบนี้ว่า “ตลาดเรือ” ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นตลาดน้ำ สภาพที่เหมาะสมแก่การเกิดตลาดน้ำส่วนใหญ่มักเป็นชุมชนที่มีลำคลองหลายสายมาบรรจบกัน ลำคลองเหล่านั้นก็จะไหลลงสู่แม่น้ำใหญ่นอกนี้ ยังเป็นที่ที่สะดวกแก่การสัญจรไปมาของชุมชนชาวริมน้ำทั้งผู้คนในพื้นที่หรือชาวบ้านที่อยู่ห่างไกลออกไป คลองเหล่านี้อาจเป็นคลองตามธรรมชาติ คลองขุด คลองลัด หรือคลองเชื่อมแม่น้ำก็ได้ ในสังคมไทยภาคกลางที่มีลุ่มน้ำเจ้าพระยาเป็นศูนย์กลางของชีวิตทั้งกิน อยู่ หลับ นอน ริมน้ำบ้างหรือในน้ำ ด้วยการอาศัยบ้านเรือนแพหรือในเรือ ที่สามารถล่องลำอย่างอิสระในสายน้ำได้นั้น ตลาดที่เกี่ยวข้องเนื่องกับวิถีชีวิตของคนในบริเวณที่ลุ่มภาคกลางหลายแห่งจึงมักเป็นตลาดน้ำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถานปี 2525 ได้ระบุถึงคำ ตลาดน้ำ ว่าหมายถึง ที่ชุมนุมเพื่อซื้อขายของต่างๆ ทางน้ำมีเรือเป็นพาหนะบรรทุกสิ่งของ ในบางแห่งอาจเรียก ตลาดท้องน้ำ และหาคนนิยามความหมายของคำว่าตลาด ตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความปลอดภัยในสุขภาพของประชาชนและกฎหมาย ว่าด้วยตลาดนำมาประยุกต์กับความเป็นตลาดน้ำ จะได้ความหมายว่า คือสถานที่ทางน้ำซึ่งเอกชนหรือรัฐบาลจัดตั้งเพื่อรวบรวมผู้ขายอาหาร อาทิ เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ หรือสินค้าที่เน่าเปื่อยได้ อย่างไรก็ตาม สินค้าที่มีขายในตลาดน้ำ ส่วนใหญ่ก็เป็นสินค้าที่มีวางขายอยู่ตามตลาดต่างๆ ด้วยไม่ว่าจะเป็นตลาดบก ตลาดนัด จะมีผิดแผกแตกต่างกันก็ตรงที่สินค้าในตลาดน้ำไม่ได้วางแผงอยู่กับที่ หากแต่อยู่ในลำเรือที่แล่นไปขายที่ไหนๆ ก็ได้และด้วยแผงสินค้าที่เคลื่อนไหวได้ตลอดเวลาตัวเอง ทำให้แม่ค้าก็เคลื่อนที่ตามไปด้วย และในบางเวลาแม่ค้าก็อาจเปลี่ยนสถานภาพเป็นลูกค้าบ้างชั่วคราว (สกุณี ฌรัฐพลวัฒน์, 2542)

มณีวรรณ ผิวนิม (2550) กล่าวว่า ตลาดน้ำนอกจากจะเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์อันโดดเด่นของเมืองไทย ตลาดน้ำหลายแห่งยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ โดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ชื่นชอบในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะการท่องเที่ยวตลาดน้ำนักท่องเที่ยวต่างชาติจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ดั้งเดิมของชุมชนชาวสวน จากการค้าขายผลผลิตทางเกษตรทางน้ำของชาวบ้านที่หาได้ยากในปัจจุบัน

สุวิดาธัม (Suwidatham, 2012) กล่าวถึงเกิดกระแสตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวว่า การสร้างตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ เกิดจากผู้นำชุมชนต้องการฟื้นฟูความมีชีวิตชีวาที่เคยเกิดขึ้นในอดีตให้กลับมา และยังเป็นการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน แม้กระนั้นก็ดี การสร้างรายได้มิใช่เป้าหมายเดียว แต่เพื่อให้คนภายนอกได้ร่วมรับรู้ความภาคภูมิใจที่เคยมี ในขณะเดียวกันหากตลาดกลับมามีชีวิตชีวา ก็จะช่วยให้ลูกหลานอยากกลับมาร่วมพัฒนา “บ้านเกิด” และเป็นที่มาของความพยายามฟื้นฟู “ตลาด (น้ำ) เพื่อการท่องเที่ยว” ที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ เช่น ตลาดน้ำปากคลองลัดพลี (ต้นกำเนิดตลาดน้ำดำเนินสะดวก) หรือที่เรียกตนเองว่าเหล่าตุ๊กลัก ตลาดโพธาราม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ตลาดบางหลวง และตลาดน้ำลำพญาอำเภอบางเลน นครปฐม

หากมองในอีกด้านหนึ่ง การเปิดตลาดน้ำ (เพื่อการท่องเที่ยว) ย่อมต้องเผชิญกับนายทุนภายนอกที่จะเข้ามาทำการค้า การแข่งขันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ผู้นำชุมชนใน “ตลาดน้ำ” ก็ระมัดระวังที่จะฟื้นฟูตลาดเพื่อการค้าเต็มรูปแบบ เพราะเห็นว่าทิศทางการค้าเต็มรูปแบบ จะทำให้เศรษฐกิจการค้าในตลาดขึ้นกับภายนอกมากกว่าคนในชุมชน รวมถึงชุมชนจะไม่สามารถจัดการพื้นที่ทรัพยากร และผู้คนที่เข้ามาท่องเที่ยวได้ ตลาดน้ำหลายพื้นที่จึงยังลึกลับ

ตลาดน้ำบางแห่งแม้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับคนในและนอกประเทศ แต่ไม่สามารถบอกวิถีชีวิตของตลาดน้ำในอดีต ตัวอย่างเช่น ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี (ในอดีตบริเวณนี้คือคลองตันเข้ม) หากมองจากภายนอก ดูเหมือนเป็นตลาดที่ประสบความสำเร็จเพราะมีนักท่องเที่ยวมากมายเข้าไปเยี่ยมชม หากมองจากมุมมองผู้นำชุมชนที่เกิดและเติบโตในตลาดน้ำดำเนินสะดวก หรือคนที่เกิดและเติบโตในตลาดน้ำยุคเดียวกันได้สะท้อนว่า นอกจากเป็นตลาดน้ำที่บริหารจัดการโดยคนนอกแล้ว ตลาดน้ำยังกลายเป็นพื้นที่ขายสินค้าเป็นหลัก ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่เข้ามาท่องเที่ยวในตลาด ภาพตลาดน้ำดำเนินสะดวก จึงเป็นภาพที่ไม่เป็นจริงในยุคที่บ้านเมืองเปลี่ยนไปแล้ว

ภาพที่ 2.13 วิถีชีวิตไทยในอดีต (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเอื้อเฟื้อภาพ)

ภาพที่ 2.14 ตลาดเหล่าตักลัก จังหวัดราชบุรี

การฟื้นฟูตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว

ตลาดน้ำในอดีตตอบสนองคนในชุมชนเป็นหลัก หากจะติดต่อกับภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างพื้นที่ไกลออกไป หรือนำผลผลิตที่เหลือไปค้าขายในกรุงเทพฯ ในขณะที่ตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบันเป็นตลาดที่เคยรุ่งเรืองในอดีต แต่นำมาปรับปรุง และสร้างขึ้นใหม่เพื่อให้คนภายนอกได้เห็นคุณค่า รวมถึงเป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจของคนเมืองที่ต้องการบรรยากาศที่แตกต่างไปจากการไปห้างสรรพสินค้า ตลาดน้ำในปัจจุบันจึงเปลี่ยนหน้าที่ (Function) ไปจากอดีต หากจะฟื้นฟูตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ต้องก้าวข้ามข้อจำกัดหลายประการ ประการสำคัญคือ ความพอเหมาะพอดีระหว่างการค้าขาย กับการให้คนรุ่นหลังได้เข้าใจคุณค่าด้านจิตวิญญาณของตลาดที่เคยมีในอดีต (นอกเหนือจากปัจจัยอื่นๆ ที่มีงานวิจัยได้กล่าวไว้มาแล้ว เช่น คนในพื้นที่ต้องเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของตลาดที่มีความโดดเด่น เป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่อื่น การสร้างมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยองค์กรภายนอกสนับสนุน รวมถึงการบริหารจัดการที่ดี) รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวให้สนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สถานที่ และผู้ประกอบการที่คำนึงถึงมิติความสัมพันธ์ของมนุษย์นอกเหนือจากการค้าขาย ดังนั้น การพัฒนาตลาดน้ำ (เพื่อการท่องเที่ยว) จะต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดความภูมิใจในอดีตของตนเอง และสื่อสารให้สังคมภายนอกเห็นคุณค่าที่ในอดีตเคยมี และในท้ายสุดจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของคนในชุมชนไปโดยปริยาย แม้ตลาดน้ำอัมพวา จะเป็นตัวอย่างการฟื้นฟูตลาดเพื่อการท่องเที่ยวประสบผลด้านเศรษฐกิจ แต่บัดนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาไปในทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวแล้ว เศรษฐกิจแบบทุนขนาดใหญ่จาก

ภายนอกจะค่อยๆ กลืนตลาดน้ำอัมพวาจนไม่เหลือผู้คนในพื้นที่ และจิตวิญญาณของตลาดที่เคยมี เพราะทุนขนาดใหญ่จะใช้มาตรฐานการให้บริการสากลมาเป็นทางเลือกให้ผู้บริโภค ตลาดน้ำอัมพวา เป็นเหยื่อของการพัฒนาที่คำนึงถึงตัวเลขทางเศรษฐกิจการค้าเป็นหลัก ละเลยมิติอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าของตลาด ความทรงจำที่ผู้คนมีร่วมกันในตลาด (เป็นชีวิตและจิตวิญญาณที่ตลาดในอดีตเคยมี) ชีวิตของผู้คนที่จะกระทบเมื่อพัฒนาตลาดน้ำฯ เหตุการณ์ที่เกิดกับตลาดน้ำอัมพวา จึงทำลายตลาดน้ำ อีกลหลายแห่งที่กำลังจะเกิดขึ้น ให้ขบคิด และทบทวนว่า จะฟื้นฟูตลาดน้ำให้ที่บ่งบอกลักษณะเฉพาะ ของตลาดตนเองอย่างไร หาไม่แล้ว ไม่ช้าไม่นาน ตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวทั้งหลายก็จะประสบชะตากรรมเดียวกัน (ขณะเขียนบทความ กำลังเกิดข่าวว่า นักธุรกิจค้าเพชรชื่อดังชาวกรุงเทพฯ ลงทุน ก่อสร้างโครงการชูชัยบุรีศรีอัมพวา โรงแรมระดับ 5 ดาว มูลค่าประมาณ 500 ล้านบาท เพื่อเป็นที่พัก นักท่องเที่ยวแห่งใหม่ริมคลองตลาดน้ำอัมพวา ถนนเลียบบนที่ โดยกว้านซื้อที่ดินบริเวณดังกล่าว ประมาณ 3 ไร่ ก่อเตรียมไถรื้อบ้านและห้องแถวไม้ริมคลองอัมพวา 12 ห้อง อายุเก่าแก่กว่า 100 ปี ให้หมดภายในวันที่ 31 ส.ค. 55 ทำให้ชาวสมุทรสงคราม นักท่องเที่ยว นักอนุรักษ์และผู้ที่ยื่นชอบ ธรรมชาติห้องแถวเรือนไม้ริมคลองอัมพวา ได้ชักชวนกันในโลกออนไลน์ ก่อนมารวมตัวกันไว้อาศัยให้กับ บ้านที่ถูกไถรื้อ (ที่มา: มติชนออนไลน์ 30 สิงหาคม 2555)

ความสำคัญของการท่องเที่ยวตลาดน้ำในอดีต

ตลาดในใช้เส้นทางคมนาคมทางน้ำเป็นเส้นทางการค้า ตลาดน้ำจึงเกิดขึ้นเรียงรายตาม แม่น้ำ ลำคลอง ขนาดของตลาดขึ้นกับที่ตั้งว่าอยู่ตรงจุดตัดของการคมนาคมขนส่งสินค้าไปเมืองหลวง หรือไม่ ตลาดริมแม่น้ำท่าจีนที่นับว่ามีขนาดใหญ่ เช่น ตลาดท่านา นครชัยศรี ตลาดนครปฐม ในลุ่มน้ำ แม่งลอง ตรงคลองดำเนินสะดวกมี ตลาดน้ำปากคลองลัดราษุรี หรือตลาดปากคลองลัดพลี (ต้นกำเนิดตลาดดำเนินสะดวก ปัจจุบันเรียกตนเองว่า “เหล่าตึกลัก” ตามภาพ) ก็มีขนาดใหญ่ เช่นเดียวกัน ภาพข้างล่างแสดง ตัวอย่างตลาดขนาดใหญ่ (สีแดง) และเล็ก (เหลือง) ที่กระจายอยู่ตาม แม่น้ำท่าจีน แม่งลอง และคลองดำเนินสะดวก

GRAD VRU

ที่มา:ปรับปรุงจากแผนที่คลองขุดในสมัยรัชกาลที่ 5 (ปีขนาด บุนนาคและคณะ, 2525:87)

หมายเลข 8 คือตลาดท่าหนา นครชัยศรี หมายเลข 10 คือตลาดนครปฐม
หมายเลข 14 คือตลาดน้ำปากคลองลัดราชบุรี หรือปากคลองลัดพลี (ปัจจุบันเรียกตนเองว่า เหล่าตึกถัก)

ภาพที่ 2.15 แผนที่คลองขุดในสมัยรัชกาลที่ 5

ภาพที่ 2.16 ตลาดปากคลองลัดราชบุรี

(คลองลัดไปเมืองราชบุรี อาคารยาวหลังคาสีแดง เป็นที่พักแรงงานชาวจีนในระหว่างการขุดคลอง)

ระหว่างตลาด ถือเป็น การสร้างกลไกในการปะทะ ระหว่างเศรษฐกิจของชาวบ้านกับเศรษฐกิจของทุน ภายนอกที่มีขนาดใหญ่

ภาพที่ 2.18 ตลาดน้ำคลองลัดพลีในอดีต

ตลาดน้ำริมสองฝากฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี และแม่น้ำแม่กลอง ตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี
 ตลาดน้ำคลองลัดพลี ตั้งอยู่ในคลองดำเนินสะดวก ห่างจากที่ว่าการอำเภอดำเนินสะดวกไป ทางทิศตะวันออกประมาณ 400 เมตร การเดินทางใช้เส้นทาง ปั่นเกล้า-นครชัยศรี (ทางหลวง หมายเลข 338) ขึ้นสะพานลอยเข้าสู่ถนนเพชรเกษมที่อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จากนั้นจะมี ทางแยกซ้ายมือและไปตามทางหลวงหมายเลข 325 อีกประมาณ 25 กิโลเมตร รวมระยะทางราว 81 กิโลเมตร หรือจากกรุงเทพฯ ไปตามทางสายธนบุรี-ปากท่อ (ทางหลวงหมายเลข 35) ผ่าน สมุทรสาคร รวมระยะทาง 63 กิโลเมตร จะมีทางแยกขวามือไปสมุทรสงคราม (ทางหลวงหมายเลข 326) สิ้นสุดที่ตัวเมือง รวมระยะทาง 3 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวเข้าสู่ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 325 อีก ประมาณ 12 กิโลเมตร ถึงเขตอำเภอดำเนินสะดวกก่อนถึงสะพานรัตนรัศมี 200 เมตรจะมีป้ายบอก ทางเข้าตลาด

ภาพที่ 2.19 ตลาดน้ำคลองลัดพลีในปัจจุบัน

ตลาดน้ำคลองต้นเข็ม เป็นตลาดน้ำที่เข้าถึงได้โดยรถยนต์โดยเข้าไปตามทางสายสุขาภิบาล 1 ประมาณ 1.5 กิโลเมตร จะมีทางเลี้ยวขวาเข้าท่าเรือซึ่งอยู่ติดกับตลาดน้ำ

ตลาดน้ำคลองโพหัก หรือตลาดน้ำบัวงาม หรือตลาดน้ำประสาธสิทธิ์ หรืออีกชื่อหนึ่งคือ ตลาดน้ำหลัก 5 อยู่ในเขตตำบลประสาธสิทธิ์ เป็นคลองเล็กๆ ที่แยกจากคลองดำเนินสะดวกที่บริเวณหลัก 5 ยาวประมาณ 500 เมตร มีเรือมาขายของทุกวัน ไม่เว้นแม้แต่วันพระ

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมากของราชบุรี เปิดตัวสู่สายตาชาวโลก ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2510 ในภาพของตลาดลอยน้ำที่เต็มไปด้วยเรือพายลำย่อม บรรทุกสินค้าที่ จำเป็น ต่อการครองชีพ พ่อค้าแม่ค้าสวมเสื้อผ้าโทนสีเข้มแบบชาวสวน ใส่หมวกงอบใบลาน พายเรือเร่ขายแลกเปลี่ยนสินค้า ในยามที่เส้นทางคมนาคมทางน้ำเป็นหัวใจหลัก ปัจจุบันได้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่าง ประเทศเข้ามา เที่ยวชมวิถีชีวิต และการค้าขายในตลาดน้ำแห่งนี้เป็นประจำทุกวัน ตลาดน้ำดำเนินสะดวก เป็นตลาด เก่าแก่นับร้อยปี ซึ่งได้ขุดคลองดำเนินสะดวกขึ้นตามพระราชดำริของสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยทรงเห็นว่ากรมการคมนาคม ในท้องถิ่นนี้ไม่มีถนนที่เชื่อมกับอำเภออื่นๆ ส่วนมากใช้เรือเป็นพาหนะ โดยคลองนี้จะ เชื่อมแม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำแม่กลอง เข้าไว้ด้วยกัน ใช้เวลาขุดประมาณ 2 ปี ที่มาของชื่อคลองได้รับพระราชทาน จากรัชกาลที่ 5

ภาพที่ 2.20 ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

ในอดีตตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นศูนย์รวมในการค้าขาย พืชผักและผลไม้ตามฤดูกาลจากเรือกสวนไร่นาของ เกษตรกรใน ย่านนั้น แต่ปัจจุบันตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นกึ่งตลาดบกตลาดน้ำ คือ มีของขายทั้งบนบกและในเรือ มา เทียวที่ตลาดนี้ ไม่ต้องกลัวว่าจะร้อน เพราะมีทางเดินที่มีหลังคาตลอดสองฝั่งของตลาด จึงทำให้เดินเที่ยวชม ตลาดได้ อย่างสบายๆ คลองนี้ เป็นคลองที่คนใน จ.ราชบุรี จ.สมุทรสาคร และ จ.สมุทรสงคราม ไปมาหาสู่กัน มีความหมาย ตรงกับชื่อ “ดำเนินสะดวก” คือ การเดินทางสะดวก แม้ทุกวันนี้ จุดประสงค์เริ่มแรกจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ก็ยังมี พ่อค้า แม่ค้า และนักท่องเที่ยว เดินทางไปอย่างล้นหลาม ปัจจุบันตลาดน้ำดำเนินสะดวก จึงเปรียบเสมือนเป็นที่นัดของเรือร้อยๆ ลำเพื่อชุมนุมขายสินค้าการเกษตร และสินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองตลอดจนร้านขายของ ที่รับจากโรงงานในกรุงเทพหรือจากต่างจังหวัดทั่วประเทศ สำหรับ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแล้วคลองที่เต็มไปด้วยสินค้าทุกชนิดที่เขาตื่นตาตื่นใจราคาเป็นสิ่งมหัศจรรย์อย่างหนึ่งที่เดียวตลาดน้ำ จะเริ่มคึกคัก ตั้งแต่ 6.00 น. ไป จนถึงประมาณ 11.00 น. นอกจากเขาจะได้ชมตลาดน้ำแล้วชีวิตสองฝั่ง คลองของชาวไทย ชนบทยังเป็นภาพที่ นามองอย่างมากสลับกับเรือกสวนและไร่นาของชาวบ้านส่วนใหญ่ของพื้นที่แถบนี้ต่าง จากภาพ ที่เขาคุ่นตาตาม เมืองใหญ่ๆ ไปลิบลิบ ตลาดน้ำ ในจังหวัดสมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

ภาพที่ 2.21 ตลาดน้ำท่าคา

ภาพที่ 2.22 ตลาดน้ำอัมพวาในอดีต

ตลาดน้ำท่าคา แม้เป็นตลาดนี้คนภายนอกเข้าถึงได้ง่ายก็ตามแต่วิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ขาย และชาวบ้านในแถบนั้น ก็ยังคงกลิ่นอายความเรียบง่ายและเป็นกันเองอย่างไม่เปลี่ยนแปลง การติดตลาดน้ำท่าคานี้มีเฉพาะวัน 2 ค่ำ 7 ค่ำ และ 12 ค่ำ ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม ตั้งแต่เช้าตรู่หรือหัวรุ่งไปจนถึงราว 10 โมงเช้า หากไปสายตลาดเริ่มวายจะเหลือเพียงเรือขายผลไม้บางลำ หากไปถึงตลาดแต่เช้าตรู่ สามารถจ้างเรือพายบางลำที่รับจ้างพานั่งท่องเที่ยวล่องลำคลอง ชื่นชมบ้านเรือนริมน้ำที่ยังคงสภาพดั้งเดิมอยู่มาก จากตลาดน้ำท่าคาสามารถลัดเลาะไปเที่ยวชมตลาดน้ำดำเนินสะดวกช่วงปากคลองศรีสุราษฎร์ได้

ภาพที่ 2.23 ตลาดน้ำอัมพวาในปัจจุบัน

ตลาดน้ำอัมพวา (ตลาดน้ำยามเย็น) ตั้งอยู่ที่อำเภออัมพวา เป็นตลาดน้ำอันเก่าแก่ที่มีการค้าขายทางน้ำมาช้านาน ยังคงดำรงวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำ พ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่เป็นชาวสวนในชุมชน นำผลผลิตมาจำหน่ายด้วยตนเอง อัมพวาเคยเป็นศูนย์กลางการค้าขายที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสงคราม บ้านเรือนแถวไม้ ในชุมชนอัมพวายังคงรักษา เอกลักษณ์ ความเป็นชุมชนริมน้ำแบบดั้งเดิมเอาไว้ได้ดี ตลาดน้ำในกรุงเทพฯและปริมณฑล

ตลาดบางแห่งในเอเชียอาคเนย์ ดินแดนเอเชียอาคเนย์หรือภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ของเอเชียนั้น เป็นดินแดนที่ผู้คนต่างมีวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกัน ฤดูกาลต่างๆ รวมถึงสภาพพื้นที่ ความอุดมสมบูรณ์พืช สภาพแม่น้ำลำคลองคล้ายคลึงกัน ดังนั้นแต่ละประเทศน่าจะมีแหล่งการค้าขายแลกเปลี่ยนอย่างเช่น ตลาดน้ำ เมืองบ้านเมืองเรา

ประเทศเวียดนาม เป็นประเทศหนึ่งที่มีชุมชนชาวน้ำอยู่อาศัยในหลายๆ พื้นที่ มีเอกลักษณ์ของการเป็นเมืองที่สัญจรทางน้ำเมืองหนึ่ง ตลาดน้ำเวียดนามจึงมีตัวอย่างอันดีสำหรับย่านชุมชนริมน้ำของประเทศเพื่อนบ้านที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่ง ที่เมือง Can Tho เมืองที่อยู่ในช่วงดินแดนสามเหลี่ยม

ปากแม่น้ำโขง ประเทศเวียดนาม จุดที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินตอนที่ตกตะกอนจากแม่น้ำโขง สามารถปลูกพืชผัก และทำสวนทำไร่ได้ผลดี ชุมชนในเมืองนี้จึงได้นำผลผลิตที่ได้ออกจำหน่ายในรูปแบบของตลาดน้ำ

ตลาดน้ำที่สำคัญของเมือง Can Tho คือตลาดน้ำฟุ้งเห็บ ทุกเช้าจะเห็นลำเรือสำปั้นสองแจวมากมายเป็นร้อยลำ ลอยนิ่งหรือแจวชาย พืชผักต่างๆ ที่เป็นผลผลิตของท้องถิ่น ซึ่งคล้ายคลึงบ้านเรา เช่น กัลฉ่าย ส้ม ชมพู หัวไชเท้า แตงกวา กะหล่ำ เป็นต้น หรือบางลำเป็นเรือขายอาหาร ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของชาวเวียดนาม เช่น เรือขายกระจับ เรือขายบับจาย หรือเรือแบ่งหมี ฯลฯ

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชัยศ อิมสุวรรณ (2543) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน เป็นปัญหาที่เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ชุมชนในฐานะระบบสังคมเสียดุลยภาพ การศึกษาชุมชนได้ถูกนำมาใช้เป็นวิถีทางในการแก้ปัญหา โดยการให้ชุมชนมีส่วนร่วม รูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ คือรูปแบบอิงชุมชนที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม และรูปแบบอิงสถาบันซึ่งหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ริเริ่ม รูปแบบที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง และมีศักยภาพพื้นฐานรูปแบบนี้เน้นแนวคิดการพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วมและการใช้ทรัพยากรตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชน โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นโดยชุมชนเองและมีเป้าหมายในการพัฒนา ความสามารถของสมาชิกเพื่อแก้ปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนรูปแบบที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้ริเริ่ม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่ประสบปัญหาเกินขอบเขตความสามารถของชุมชน การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือ เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรต่างๆ อย่างไรก็ตามการจัดการกิจกรรมการศึกษาในโครงการดังกล่าว มีเป้าหมายที่จะสร้างการมีส่วนร่วม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และศักยภาพของสมาชิกเพื่อให้แก้ปัญหาของชุมชนได้เช่นกัน

ธเนศ ศรีสถิต (2543) ศึกษาเรื่อง บทบาทของท้องถิ่นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษา ชายหาดชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัญหาการท่องเที่ยวต่างๆ ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในท้องถิ่นและต้องปลูกฝังจิตสำนึกคนในท้องถิ่นให้ตระหนักถึงสภาวะแวดล้อม การรู้จักใช้และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบต่างๆ ตลอดจนการรักษาไว้ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นเพื่อการดำรงอยู่ของท้องถิ่นในสภาวะที่เปลี่ยนไป

ดวงตา จตุพร (2543) ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติ: ศึกษาเฉพาะกรณีปีการท่องเที่ยวไทย 2541 - 2542 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากผู้ที่อยู่ในธุรกิจการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า นโยบายดังกล่าวประสบผลสำเร็จมากในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลยุทธ์ทางการตลาด และการโฆษณา เพื่อให้ได้มาซึ่งนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ อย่างไรก็ตาม บริษัทนำเที่ยวภายในประเทศที่มีขนาดเล็กและขนาดกลางได้รับผลประโยชน์จากโครงการนี้ค่อนข้างน้อย ในขณะที่บริษัทนำเที่ยวขนาดใหญ่ที่มีการร่วมทุนกับต่างชาติได้รับ

ผลประโยชน์มากกว่าจากการกำหนด นโยบายนี้ นอกจากนี้ความพยายามของ ททท.ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ และการให้บริการที่ประทับใจนั้น ยังไม่น่าพึงพอใจมากนัก ในส่วนของเจ้าหน้าที่ ททท. นั้นค่อนข้างเห็นด้วยว่าให้มีการดำเนินการจัดการโครงการควบคู่ไปกับ นโยบายต่อไป อย่างไรก็ตาม บุคลากรที่มีความสามารถยังเป็นที่ต้องการจำนวนมาก ท้ายสุดนี้ งบประมาณที่ไม่เพียงพอเป็นปัญหาสำคัญมากที่สุด

พิกุล สิทธิประเสริฐกุล (2543) ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ ทัศนศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์นั้น ต้องคำนึงถึงหลักคิด 3 ประการ คือ 1) เห็นประโยชน์ท้องถิ่นเป็นสำคัญ 2) เพิ่มหลังการท่องเที่ยงให้กับชุมชน 3) ไม่ละทิ้งฐานการเกษตร ซึ่งหลักคิด 3 ประการนี้ใช้เป็นพื้นฐานการแสวงหารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ คือ ต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ในทุกภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ โดยจะต้องมีกระบวนการให้ทุกภาคได้เข้าร่วมในการกำหนดรูปแบบได้อย่างเท่าเทียมและสุดท้ายจึงเป็นการแบ่งบทบาทกันเพื่อส่งเสริมจุดแข็งของแต่ละภาคในการจัดการท่องเที่ยว

นิพนธ์ เชื้อเมืองพาน (2543) ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทัศนศึกษา วนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย พบว่า อุทยานยังขาดการจัดการบริหารที่ยั่งยืน ไม่มีการอบรมความรู้แก่คน ในท้องถิ่นและมัคคุเทศก์ขาดการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว ขาดการมีส่วนร่วมของคน ในท้องถิ่น ในระดับการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติการ และการร่วมประเมินผล คงมีแต่ส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ส่วนแนวทางในการจัดการในแหล่งท่องเที่ยว คือ ควรมีรูปแบบการบริหารโดยกระจายอำนาจในระดับท้องถิ่น และให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ภายใต้ หลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้น ทั้งการให้บริการและการทำความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ รวมทั้งการได้รับผลประโยชน์อย่างเหมาะสม

อาภรณ์ จันทร์สมวงศ์ (2543) ศึกษาเรื่อง วิถีชีวิตและสวนไทยในบริบทการพัฒนา: ทัศนศึกษาชุมชนชาวสวน ในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรมชุมชน โดยเฉพาะระบบเครือญาติการจระเบียบสังคมที่มีพื้นฐานจากพุทธศาสนา รวมทั้งระบบนิเวศชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้แต่ละชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวที่ต่างกัน โดยระบบนิเวศชุมชนนั้น เป็นปัจจัยลำดับต้นๆ ที่ผลักดันให้ชุมชนเปิดตัวรับการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะชุมชนบางน้อย การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นนัยสำคัญอย่างน้อย 2 ประการคือ วิถีชีวิตชุมชน ความเป็นชุมชน ถือเป็นมรดกทางสังคมที่ต้องอาศัยเวลาผ่านกระบวนการ เรียนรู้ พัฒนา การสร้างสภาพแวดล้อม และความสัมพันธ์ของผู้คนในการดำรงอยู่ร่วมกัน ความเป็นชุมชนที่มีที่มาดังกล่าวย่อมเป็นรากฐานสำคัญของสังคม และ กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีแง่มุมหรือเงื่อนไขที่ซับซ้อน แม้ว่าอาจจะมีผลกระทบจากปัจจัยต่างๆ ภายใต้บริบทการพัฒนาที่คล้ายคลึงกัน หากแต่ละชุมชนก็มีเนื้อหาต่างกัน ดังนั้น วิธีคิดที่ไม่แยกส่วน การตระหนักถึงพื้นฐานของสังคมวัฒนธรรม ควรเป็นสิ่งที่กำกับทิศทางการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นในระดับใดก็ตาม

กอบกุล ศรีวงศ์เจริญ (2544) ศึกษาเรื่อง ความพร้อมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดท่าหน้า ตำบลท่าคา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ประชาชนท้องถิ่นมีความพร้อมในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยศักยภาพของชุมชนเอง ไม่ว่าจะเป็น การดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ที่สืบทอดกันมาล้วนแต่เป็นสิ่งที่ นักท่องเที่ยวต้องการเข้ามาสัมผัสและพบเห็น ดังนั้น การที่ชาวบ้านสามารถรักษาวิถีของตนเองได้มากเท่าไร ชาวบ้านก็จะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้มากเท่านั้น และเสนอแนะให้ส่งเสริม สนับสนุนให้คนรุ่นหลังใช้แนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปรับปรุงใช้ในชุมชนของตนเอง ส่งเสริม กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนของตนเอง ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนให้เป็น รูปแบบมากขึ้น และบุคคลภายนอก ควรมีส่วนช่วยสนับสนุนและเผยแพร่การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม รวมถึงสิ่งแวดล้อมของชุมชนสู่สาธารณชนเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

วิทยากรณ์ จรัสดวง (2544) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตห้วยน้ำลาดลำน้ำป่า ทะเลน้อย อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน และผู้นำชุมชน ต้องการเข้าร่วมวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ในทางปฏิบัติยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากนัก ซึ่งแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเกิดจากปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 1) ศักยภาพของชุมชน 2) สิ่งจูงใจ 3) การจัดการ 4) นโยบายของรัฐ และ 5) อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมและแนวทางการสร้างความร่วมมือ และได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วม อาจใช้รูปเอนาภาคี คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กรชุมชน โดยกลุ่มที่เป็นตัวกลาง ได้แก่ องค์กรหรือเอกชนหรือนักวิชาการซึ่งควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการระดมความคิดและร่วมกัน ตัดสินใจ

ธัชชนัญ จารุวัฒนพงษ์ (2544) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้ำตกพรหมโลก ตำบลพรหมโลก อำเภอบ้านคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเกิดจากแนวคิดด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ทำให้มีการพูดคุยกันภายในชุมชน และมีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งเป็นชมรม และจัดกิจกรรมใน ด้านการอนุรักษ์ ซึ่งชาวบ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมในการ ให้ความช่วยเหลือ และชุมชนเห็นความสำคัญ ของการท่องเที่ยวที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ส่วนปัญหาอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยว คือ ปัญหาการขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ขาดการประชาสัมพันธ์ ปัญหาความขัดแย้งใน ผลประโยชน์ ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างคน ในกลุ่มและหน่วยอื่น และการขาดการสนับสนุน ของภาครัฐอย่างจริงจัง

มณีวรรณ ผิวนิม (2545) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อวิถี ชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ พบว่า ตลาดน้ำดำเนินสะดวกพัฒนามาจากตลาดขายของทางน้ำ ของชาวบ้านในชุมชนและจังหวัดใกล้เคียง ไปสู่การเป็นตลาดเพื่อนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะในช่วงเวลา ประมาณ 30 ปี เริ่มจากมีนักท่องเที่ยวเข้าไปพบแล้วบอกกันต่อๆ ไป ต่อมาเมื่อการคมนาคมทางบก เจริญขึ้น การค้าขายทางน้ำในตลาดของชุมชนลดน้อยลงจนเกือบจะหมดไป แต่มีนายทุนจากภายนอก ที่ดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเข้ามาพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบตลาดเสียใหม่ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับ

ชาวต่างชาติ โดยเน้นกิจกรรมการลงเรือชมคลองและการขายของที่ระลึก มีข้อตกลงกับบริษัททัวร์ให้รับนักท่องเที่ยวมาแวะที่ตลาดน้ำเพียงช่วงสั้นๆ ก่อนจะเดินทางต่อไปที่อื่น ส่วนตลาดน้ำตลิ่งชันไม่ใช่ตลาดดั้งเดิมของชาวบ้าน เริ่มต้นจากการสร้างตลาดใหม่ขึ้นริมน้ำในที่ดินของราชการ เพื่อเป็นแหล่งขายสินค้าทางการเกษตรสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2530 มีการตั้งคณะทำงานที่มาจากชาวบ้านในพื้นที่ขึ้นมาทำหน้าที่บริหารงานในตลาดน้ำโดยเฉพาะ ใช้ชื่อว่าประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน ในระยะหลังได้พัฒนาเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ มีเรือและแพขายอาหารในน้ำ บนบกมีการขายอาหาร ผัก ผลไม้และพันธุ์ไม้จากสวน ตลอดจนจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น ดนตรีและรำไทย ช่วงหลังมีการเพิ่มกิจกรรมจัดเรือเที่ยวชมคลอง การนวดฝ่าเท้าและการร้องเพลงคาราโอเกะเข้ามาด้วยการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อชุมชนทั้งสองแห่งทั้งในด้านบวกและลบ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทำให้เกิดปัญหาการแออัดของการคมนาคม ปัญหาน้ำเสีย มลพิษทางเสียงและอากาศ แต่มีส่วนทำให้มีการปรับปรุงพื้นที่และสาธารณูปโภคในชุมชนให้ดีขึ้น ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการจ้างงานในชุมชน ไม่ต้องไปหางานนอกชุมชน มีทางเลือกด้านอาชีพเพิ่มขึ้น ที่ตลาดน้ำตลิ่งชันการท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกชุมชน แต่ที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวกรายได้ส่วนใหญ่ตกอยู่กับผู้ประกอบการรายใหญ่จากนอกชุมชน ผลกระทบทางสังคม การท่องเที่ยวก่อให้เกิดทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งในชุมชน โดยเฉพาะในตลาดน้ำดำเนินสะดวกที่มีนักท่องเที่ยวมากและผลประโยชน์สูงมีความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันและระหว่างผู้ประกอบการกับคนในชุมชนที่ถูกกีดกันด้านการค้า มีการเอาเปรียบและหลอกลวงนักท่องเที่ยวในการขายสินค้าและให้บริการ ผลกระทบทางวัฒนธรรมเป็นไปในทางบวกเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ กระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในด้านการแต่งตัว กิจกรรมทางวัฒนธรรม ความรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่นของตนศักยภาพของการจัดการการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำยังมีอยู่มาก เพราะเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว ไม่เหมือนที่อื่น เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ คนในชุมชนทั้งสองยังต้องการให้มีการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำต่อไป และเห็นว่าสามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ แต่ทั้งนี้ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับตลาดน้ำในอดีตและปัจจุบัน สร้างกิจกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอวิถีวัฒนธรรมของวิถีชีวิตริมคลองมากกว่าจะเน้นด้านการขายของอย่างเดียว

สิริกมล ศรีเดช (2545) ศึกษาเรื่อง ตลาดดอนหวาย: พื้นที่แห่งการท่องเที่ยวและการบริโภค พบว่า ตลาดดอนหวายเป็นพื้นที่อีกแห่งหนึ่งที่พื้นที่ตัวขึ้นมาจากด้วยอิทธิพลของคำว่า “การท่องเที่ยว” ซึ่งได้สร้างภาพผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ว่า ตลาดดอนหลายเป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวอย่างยิ่ง โดยอาศัยปัจจัย 2 ประการมาสร้าง จุดขาย ได้แก่ อดีตอันรุ่งเรือง และบรรยากาศอันสุขสงบ อดีตอันรุ่งเรืองนั้นสะท้อนผ่านอาหาร ที่กล่าวอ้างว่าเป็นสูตรโบราณ สูตรต้นตำรับ และวิถีชุมชนโบราณอันมีบ้านเมืองเก่าแก่ การล่องแพเป็นภาพตัวแทนส่วนบรรยากาศอันสุขสงบ สะท้อนผ่านการสร้างภาพว่า ที่นี้มีธรรมชาติงดงาม เหมาะแก่การพักผ่อนในวันสุดสัปดาห์ แต่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ ล้วนแต่เป็นการบริโภคที่สอดคล้องกับรสนิยมของชนชั้นกลางนับตั้งแต่อาหารที่ถูกสร้างภาพว่าอร่อยที่สุด เพราะเป็นของเจ้าต้นตำรับ มีการจัดวางในลักษณะรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดแบ่งพื้นที่ให้เป็นโซลสะดวกต่อการจับจ่ายสินค้า การจัดสรรที่จอดรถให้เป็น

ระเบียบ และที่สำคัญ ตลาดดอนหวายใช้เวลาเพื่อหนึ่งวันสำหรับการมาเยือน ดังนั้นตลาดดอนหวายในปัจจุบันจึงเป็นพื้นที่แห่งการบริโภคของคนชนชั้นกลางในเมืองที่ไม่ต่างกับตลาดสดติดแอร์ในห้างสรรพสินค้า หรือตลาดสดกลางแจ้งอย่าง จตุจักร เพียงแต่ว่าตลาดดอนหวายได้อาศัยมายาภาพของลมหายใจดีตามาเพิ่มคุณค่าแก่พื้นที่ และมีครรลองชีวิตตอบสนองนโยบาย การท่องเที่ยวไทยอย่างภาคภูมิ

ศรัยวิจิต เขาแก้ว (2546) ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวตำบลคลองโคน อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลคลองโคน ริเริ่มขึ้นโดย องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน โดยเน้นการอยู่ร่วมกันและการใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชนกับป่าชายเลนซึ่งเป็นคุณสมบัติขั้นสุดท้าย ชุมชนท้องถิ่นได้ร่วมกันจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างๆ รวมทั้งวิถีของชาวบ้านในชุมชนปัญหาที่พบ คือ ปัญหางบประมาณ ปัญหาพื้นที่ที่มีขีดจำกัดในการรองรับชุมชน และปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนรวมทั้งความไม่เข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและได้เสนอแนะว่าต้องมีการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติก่อนแล้วจึงพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้ชุมชนได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวน้อยที่สุดแต่ได้รับประโยชน์สูงสุดโดยที่ชาวบ้านในชุมชนสามารถรับได้และเหมาะสมกับวิถีชุมชนเพื่อยินยอมได้ด้วยตัวชุมชนเอง

มาชะวรัตน์ บุญยศิริโรตม์ (2546) ศึกษาเรื่อง ทศนคติของชาวสมุทรสงครามต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชาวสมุทรสงครามส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

มธุรรณ พลวัน (2546) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ในภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุดในคุณลักษณะทางกายภาพ 2 เรื่อง คือ สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว และความสวยงามอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของตลาดน้ำ และในด้านบริการการท่องเที่ยวเรื่องหนึ่งคือ อธิยาศัยของคนในชุมชนท้องถิ่น ส่วนการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ การจัดการด้านการท่องเที่ยวในด้านการบริการหนึ่งเรื่องคือ ความสะดวกในด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ ถึงชยะ และสุขาสาธารณะ

วรัญญู เวียงอำพล (2546) ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศไทยจากการศึกษาทำให้ได้แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่เหมาะสมและเป็นไปได้สำหรับประเทศไทย คือ ต้องมีการพัฒนาองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ 1) การจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน 2) การจัดการด้านการตลาด การบริการ การประชาสัมพันธ์และโฆษณา 3) การจัดการด้านการให้การศึกษาและพัฒนาบุคลากร 4) การจัดการด้านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งต้องดำเนินงานหรือปฏิบัติองค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้านไปพร้อมๆ กันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะทุกองค์ประกอบจะมีความสัมพันธ์ เชื่อมโยง ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ผลการศึกษาแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน ในประเทศไทย ด้วยการใช้เทคนิค 3 รูปแบบ คือ 1) การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านองค์การและการบริหาร ด้านกฎหมาย ด้านเทคนิคและกายภาพ

2) เทคนิค SWOT Analysis 3) เทคนิค CIPPI-Model ซึ่งสรุปได้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศไทย เป็นแนวทางการจัดการที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ มีความสอดคล้องสนับสนุน และเกื้อกูล ต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน หากมีการวางแผนทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง และให้เป็นรูปธรรม

ธีระนุช มีอยู่เต็ม (2547) ศึกษาเรื่อง การปรับปรุงฟื้นฟูตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดริมน้ำลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ในอดีตชุมชนตลาดริมน้ำลำพญา เป็นชุมชนที่มีความเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก เนื่องจากเป็นศูนย์กลางด้านการค้าและการคมนาคมขนส่ง แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าที่แพร่ขยายเข้ามา แต่ชุมชนไม่สามารถปรับเปลี่ยนตัวเองไปตามความเจริญต่างๆ ได้จึงทำให้บทบาทการเป็นศูนย์กลางลดลงเรื่อยๆ และประสบกับปัญหาความเสื่อมโทรมทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมดังเช่นปัจจุบัน ดังนั้นในการจะทำให้ชุมชนที่มีคุณค่าสามารถคงอยู่ต่อไปจึงต้องกำหนดแนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเข้ามาเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงฟื้นฟูและอาศัยความเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่มีชื่อเสียง คือตลาดน้ำลำพญา โดยแนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนตลาดน้ำลำพญาเพื่อการท่องเที่ยวจะประกอบด้วยแนวทาง 3 ด้าน คือ แนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูด้านกายภาพ แนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจ และแนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูด้านสังคมวัฒนธรรม โดยผลที่รับจะสามารถทำให้ชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาคงอยู่ต่อไปได้และพัฒนาให้ชุมชนตลาดริมน้ำลำพญาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต

สุนธรา สอทิพย์ (2547) ศึกษาเรื่อง ชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดดอนหวาย ตำบลบางกระทีก อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า กระบวนการที่ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเองด้วยการจัดรูปแบบการบริหารจัดการการมีส่วนร่วม ดำเนินการ การมีส่วนร่วมรับผิดชอบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น การประเมินปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข การวางแผนเตรียมการวิเคราะห์ทิศทางในอนาคตการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมการป้องกันและรับมือแนวโน้มสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งระยะสั้นยาวซึ่งกระบวนการและรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนมีความสามารถจัดการปัญหาความต้องการของชุมชนเองได้ โดยมีปัจจัยหรือองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมและเป็นทุนให้เกิดความเข้มแข็ง โดยเสนอให้ชุมชนมีความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่นและอยากจะแก้ปัญหาหรือเห็นสภาพชุมชนดีขึ้น ชุมชนมีกฎเกณฑ์ กติกาและบรรทัดฐานความร่วมมือในการจัดการปัญหาต่างๆ ของชุมชนเอง ชุมชนมีผู้นำที่ดี ชุมชนมีวัดดอนหวายเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลพบปะสังสรรค์กัน และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ ของชุมชนเองในท้องถิ่นมีความเข้าใจบทบาทซึ่งกันและกัน มีปัจจัยและด้านที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเทคโนโลยี ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางชีววิทยา หรือปัจจัยทางการเมืองโดยเฉพาะความสมบูรณ์ของธรรมชาติจะมีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น นักท่องเที่ยวในอนาคตจะมองหาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ย่อมส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติที่สมบูรณ์ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น

วิไลพร ธีวตระกูลไพบูลย์ (2548) กล่าวว่า ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ หรือการรวมกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวหลายๆ กลุ่มอยู่ภายในแหล่งท่องเที่ยวเดียว (Integrated Resort) เพื่อประหยัดเวลาในการเดินทาง

โสวัตรี ณ ถลาง และคนอื่นๆ (2547) ศึกษาเรื่องผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อระบบนิเวศวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าชุมชนแต่ละแห่งของพื้นที่ศึกษามีการปรับตัวเพื่อตอบรับกับกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการถ่ายทอดจากอดีตยังคงปรากฏในระดับหนึ่งและถูกนำมาผสมผสานเข้ากับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน กระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกนำมาเป็นจุดยืนของการสนับสนุนการท่องเที่ยว ทั้งนี้แม้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวยังคงอาศัยฐานคิดเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน หากแต่ไม่ปรากฏวิถีคิดดังกล่าวที่เป็นรูปธรรมมากนัก การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าวัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนลักษณะวิถีคิดของชุมชนท้องถิ่นก็มีแนวโน้มเป็นแบบเมืองและตอบสนองต่อสนิยมและการบริโภคของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

ชลธร ทิพย์สุวรรณ (2548) ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาหมู่บ้านมั่งผานกกก ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้านมั่งผานกกก และรูปแบบการท่องเที่ยวสอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน คือ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านรักหวงแหนในธรรมชาติ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และได้รับผลตอบแทนจากการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้านประสบความสำเร็จเนื่องจากปัจจัยหลายประการ เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน ความเข้มแข็งภายในชุมชนและความร่วมมือสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

มณีวรรณ ผิวนิม และปรารณา จันทร์พันธ์ (2548) ศึกษาการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำต่อวิถีชุมชน พบว่า การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อชุมชนทั้งสองแห่งในด้านบวกและลบ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทำให้เกิดปัญหาการแออัดของการคมนาคม ปัจจัยน้ำเสีย มลพิษทางเสียงและอากาศ แต่มีส่วนทำให้มีการปรับปรุงพื้นที่และสาธารณูปโภคในชุมชนให้ดีขึ้น ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการจ้างงานในชุมชน ไม่ต้องไปหางานนอกชุมชน แต่ที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก รายได้ส่วนใหญ่ตกอยู่กับผู้ประกอบการรายใหญ่นอกชุมชน ผลกระทบทางสังคม การท่องเที่ยวก่อให้เกิดทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งในชุมชน โดยเฉพาะเป็นไปในทางบวกเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ กระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในด้านการแต่งกาย กิจกรรมทางวัฒนธรรม ความรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่นของตน ศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำยังมีอยู่มาก เพราะเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว ไม่เหมือนที่อื่น เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ คนในชุมชนทั้งสองยังต้องการให้มีการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำต่อไป และเห็นว่าสามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ แต่ทั้งนี้ต้องให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและ

ดำเนินการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับตลาดน้ำในอดีตและปัจจุบัน สร้างกิจกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอมิติทางวัฒนธรรมของวิถีชีวิตริมคลองมากกว่าจะเน้นด้านการขายของอย่างเดียว

ระพีพรรณ ทองท่อ และคนอื่นๆ (2548) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบครบวงจร พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการทั้งองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากรบุคคล และทุนทางธรรมชาติที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นมาประสานและเกื้อกูลกัน ทั้งนี้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่น องค์กรชาวบ้านและชุมชน ควรร่วมมือและประสานงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวไทยได้อย่างครบวงจรและยั่งยืนตลอดไป

วรวิทย์ เฟิงพันธ์ กรรณิการ์ สัจกุล (2548) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า 1. ตลาดน้ำคลองลัดราชบุรีเป็นตลาดน้ำเก่าแก่ที่สำคัญที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันมายาวนาน แต่ปัจจุบันได้ปิดตัวลงแล้ว ตลาดน้ำคลองโพหักในอดีตเป็นตลาดน้ำที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่สำคัญของชุมชน แต่ปัจจุบันการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่ตลาดน้ำแห่งนี้ก็ยังคงดำรงอยู่ ตามวิถีชีวิตพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำแต่ขบเขาลงไปมากและอาจสูญหายได้ในอนาคต ตลาดน้ำคลองต้นเข็มเป็นตลาดน้ำที่ยังคงมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันอยู่ และปัจจุบันตลาดน้ำแห่งนี้ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ซึ่งนักท่องเที่ยวรู้จักกันในชื่อ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก 2. คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในอดีตทั้ง 3 แห่งเหมือนกันคือ มีบทบาทในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว และมีคุณค่าในด้านจิตใจ ร่างกาย เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แหล่งการเรียนรู้ของชุมชน แต่ในปัจจุบันตลาดน้ำแต่ละแห่งเกิดการเปลี่ยนแปลง คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในปัจจุบันจึงเปลี่ยนไปคือ ตลาดน้ำคลองลัดราชบุรี เหลือบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว และเหลือคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมเท่านั้น ตลาดน้ำคลองโพหักสูญเสียบทบาทในการท่องเที่ยว คุณค่าในการท่องเที่ยวจึงหายไปด้วย แต่ตลาดน้ำคลองต้นเข็มยังคงมีคุณค่าและบทบาทอยู่เช่นในอดีต 3. ตลาดน้ำมีคุณค่าและบทบาทในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของประเภทบุคคล ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ประเภทกิจกรรม และประเภทสถานที่และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ที่จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน ให้เข้ากับสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ แบบบูรณาการและปลูกจิตสำนึกให้รักท้องถิ่นมากขึ้น 4. ผู้ขายสินค้าในตลาดน้ำทั้ง 3 แห่งทั้งในอดีตและปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงหรือที่เรียนกว่าแม่ค้าตลาดน้ำ ซึ่งมีลักษณะนิสัยและการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน นอกจากนี้แม่ค้าตลาดน้ำยังมีการเรียนรู้และการถ่ายทอดเพื่อดำรงรักษาอาชีพแม่ค้าตลาดน้ำไว้ แม่ค้าตลาดน้ำจึงมีบทบาทใหม่ที่ไม่ใช่เพียงแค่การค้าเท่านั้น ดังนั้นแม่ค้าตลาดน้ำจึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทบุคคลที่สำคัญที่สุดของตลาดน้ำที่จะทำให้ตลาดน้ำดำรงอยู่หรือสูญหายไป

พรพรรณ เปล่งปลั่ง (2549) ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาตลาดน้ำตลิ่งชัน พบว่า พัฒนาการของการท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำตลิ่งชัน แบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงใหญ่ๆ คือ 1) ตลาดน้ำตลิ่งชันในอดีต (ก่อน พ.ศ. 2530) 2) ตลาดน้ำตลิ่งชันยุคตลาดสินค้าเกษตร (พ.ศ. 2530 – 2540) และ 3) ตลาดน้ำตลิ่งชันยุคทัวร์คลอง (พ.ศ. 2540 – 2548) พัฒนาการดังกล่าวเป็นการตอบสนองต่อ

การเปลี่ยนแปลงทั้งที่เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การเกิดน้ำท่วมใหญ่ การตัดถนน การประกาศใช้พระราชบัญญัติการจราจรทางน้ำ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของระดับประเทศและกรุงเทพมหานคร รวมไปถึงการผลักดันแนวคิดการมีส่วนร่วม และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในช่วงตลาดสินค้าเกษตร (พ.ศ. 2530-2540) เน้นที่การขายสินค้าเกษตรซึ่งเป็นผลผลิตจากสวนของชาวบ้านในพื้นที่เขตดิ่งชั้น การจัดการตลาดน้ำดำเนินการโดยสำนักงานเขตดิ่งชั้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่ช่วงที่ 3 คือ ยุคทวิร์คลอง (พ.ศ. 2540 – 2548) ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำโดยมีกิจกรรมเพิ่มเติมขึ้นมาคือ การจัดแสดงดนตรี และการท่องเที่ยวทวิร์คลองจากเดิมที่มีเพียงการขายสินค้าเกษตร การจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำในช่วงที่ 3 นี้ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยมีการจัดตั้ง “ประชาคมตลาดน้ำดิ่งชั้น” ขึ้น และขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมโดยมีกลุ่มพันธมิตรที่หลากหลายมากขึ้น เช่น กลุ่มโรงเรียน กลุ่มวัด กลุ่มเจ้าของสวน เป็นต้น พัฒนาการที่สำคัญอีกประการหนึ่งของตลาดน้ำดิ่งชั้นคือ เมื่อมีกระแสตื่นตัวเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในช่วงปี พ.ศ. 2545 ตลาดน้ำดิ่งชั้นก็ได้นำเอาแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวทวิร์คลองที่ตลาดน้ำดิ่งชั้นด้วย

นรตน์ชัย อิมสุทธิ (2551) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชุมชนอัมพวา ในอดีตเป็นศูนย์กลางการค้าขายทางเรือ และเป็นจุดพักระหว่างทาง ชุมชนอัมพวามีการตั้งถิ่นฐานตามแนวสองฝั่งคลอง ต่อมาเมื่อมีการสร้างถนนในปี พ.ศ. 2516 จึงเกิดรูปแบบการตั้งถิ่นฐานริมถนน โดยภาพรวมชุมชนริมน้ำยังคงรักษาสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี วิถีชีวิตของชาวชุมชนอัมพวา มีความเรียบง่าย มีวิถีชีวิตสัมพันธ์กับแม่น้ำ ผลกระทบทางเศรษฐกิจด้านบวก ได้แก่ เศรษฐกิจระดับชุมชนดีขึ้น เกิดการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว เกิดการพัฒนาอาชีพ การหมุนเวียนของเศรษฐกิจในชุมชน พืชผลทางการเกษตร สินค้าท่องเที่ยวถิ่นมีราคาดี ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจด้านลบ ได้แก่ การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง ราคาสินค้าแพงขึ้น ค่าครองชีพสูง ผลกระทบทางสังคมด้านบวก ได้แก่ การพัฒนาความเจริญต่างๆ สามารถสร้างงานสร้างอาชีพ และ ลดอัตราการอพยพประชากรไปทำงานทำที่อื่น การสร้างความสามัคคีแก่ชุมชน การให้ความรู้แก่ชุมชน ผลกระทบทางสังคมด้านลบ ได้แก่ จากการศึกษาไม่พบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวในลักษณะที่รุนแรงมากนัก แต่สิ่งที่พลคือ การโจรกรรมในชุมชน ความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชน และความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน ปัญหาความแออัด กำลังพลในการดูแลการจัดการด้านการจราจรไม่เพียงพอ ผลกระทบด้านความเป็นอยู่ด้านบวก ได้แก่ สุขภาพจิตที่ดีขึ้น การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวันทำงาน ทำงาน 3 วัน หยุด 4 วัน ทำให้มีวันหยุดพักผ่อนมากขึ้น อีกทั้ง ยังเกิดความพยายามในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านความเป็นอยู่ด้านลบ ได้แก่ วิถีชีวิตที่เรียบง่ายหายไป ความเอื้ออาทรน้อยลงชาวบ้านได้รับความรำคาญจากเสียงต่างๆ การแย่งชิงเพื่อผลประโยชน์ ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมทางบวก ได้แก่ การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมชุมชน ชาวบ้านมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาบ้านเรือนให้มีความสวยงาม สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมด้านลบ ได้แก่ มลพิษจากรถยนต์และเรือ ขยะ สิ่งปฏิกูลต่างๆ ก็มากขึ้น สัตว์ต่างๆ ถูกรบกวน จากกิจกรรมการท่องเที่ยว

นักรบ เถียรอำ (2552) ศึกษาเรื่อง การสร้างชุมชนเข้มแข็งจากการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำ: กรณีศึกษา ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ การบริหารจัดการตลาดน้ำประสบความสำเร็จ คือ 1) การมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าคิด กล้าทำ กล้าที่จะตัดสินใจ ในการเปลี่ยนท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว 2) บทบาทและหน้าที่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง สนับสนุนด้านงบประมาณ สถานที่ และคอยให้คำปรึกษาด้วยการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งเปิดพื้นที่ให้ชุมชนมาร่วมกันประชุมประชาคม 3) การสร้างกระบวนการ การมีส่วนร่วม จะเป็นลักษณะของการทำประชุมประชาคมทั้งที่เป็นของตำบลบางน้ำผึ้งและตลาดน้ำ บางน้ำผึ้ง 4) การสร้างระเบียบและกฎเกณฑ์ เป็นข้อตกลงร่วมกันในการใช้ระเบียบว่าด้วยการบริหาร กิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พ.ศ. 2550 5) การสร้างเครือข่าย ในระดับชุมชนจะมีลักษณะของการสร้าง กลุ่มธุรกิจเป็นกลุ่มๆ นอกจากนี้ยังร่วมมือกับกลุ่มอาชีพอื่นเพื่อประสานกำลังในการบริการ นักท่องเที่ยว และภายนอกชุมชนนั้นมีการสร้างพันธมิตรกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงกันเพื่อเพิ่ม ความหลากหลายทางการท่องเที่ยว และภาควิชาการเพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว และ 6) ความไว้วางใจ เชื่อใจ ตลาดน้ำเป็นตัวเชื่อมระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้ประกอบการได้ แลกเปลี่ยน ช่วยเหลือกันทั้งในเรื่องธุรกิจและเรื่องอื่น ขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จะไม่ประสบความสำเร็จเลย ถ้าตลาดน้ำฯ ไม่มีกระบวนการการสร้างภาพลักษณ์ให้กับการท่องเที่ยว ซึ่งตลาดน้ำฯ ได้ประกอบสร้างความหมายให้กับการท่องเที่ยว คือ 1) ความเป็นธรรมชาติ เป็นการ พยายามดึงเอาความเป็นที่สดด้านธรรมชาติสิ่งแวดล้อม 2) ความเป็นท้องถิ่น ยังไม่ชัดเจนมากนัก เพราะตลาดน้ำที่อื่นก็นำความเป็นท้องถิ่นของตนมาเป็นจุดขาย อย่างไรก็ตามตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้ดึง เอาความเป็นชาวมอญ และการสร้างวิถีท้องถิ่นใหม่ 3) ความเป็นมาตรฐาน เพื่อแสดงความต่างที่ โดดเด่น แสดงความเป็นมืออาชีพโดยการแต่งกายของผู้ประกอบการที่เหมือนกัน และบรรจุภัณฑ์ สินค้า รวมถึงการสร้างประทับใจโดยการบริการรับส่งนักท่องเที่ยว 4) ความหลากหลาย เพิ่ม กิจกรรมการท่องเที่ยวนอกเหนือไปจากการซื้อของ โดยการนำเทศกาลต่างประเทศมาบรรจุไว้ใน ตลาดน้ำ กระบวนการสร้างชุมชนเข้มแข็งจากการจัดการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ตลาดน้ำบาง น้ำผึ้ง ได้สร้างรายได้เสริมให้กับชาวบ้าน การสร้างบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน การรวมกลุ่ม อาชีพ/ ธุรกิจ และการสะสมทุนและกระจายสวัสดิการ ตลอดจนกระบวนการมีส่วนร่วมของ ชาวบ้านบางน้ำผึ้ง เพื่อเสนอข้อคิดเห็นความต้องการของตน และที่สำคัญเพื่อต่อรองผลประโยชน์จากรัฐท้องถิ่น รวมถึงชุมชนบางน้ำผึ้งได้สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชน การฟื้นฟู การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง และคนอื่นๆ (2552) ศึกษาเรื่อง การฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชนปาก คลองบางกอกใหญ่ให้ยั่งยืนมี พบว่า การดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนประสบความสำเร็จในระดับ หนึ่ง นักท่องเที่ยวผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ทาง การท่องเที่ยว นอกจากนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่ามีความพอใจที่มีโอกาสได้พบปะผู้คนและได้เพื่อน ใหม่ และสมาชิกในชุมชนเองมีความสัมพันธ์ร่วมมือร่วมใจกันมากขึ้นทั้งในประเด็นร่วมมือดำเนินการ จัดงานต่างๆ และการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน สำหรับผลที่เกิดขึ้นด้าน สิ่งแวดล้อม ผลวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าชุมชนมีความสะอาดเรียบร้อยสวยงามขึ้นกว่าเดิม

แม่น้ำและลำคลองสะอาดขึ้น นักท่องเที่ยวไม่ก่อให้เกิดมลภาวะทางเสียง ชาวบ้านให้ความร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

พิศุจน์ รัตนวงศ์ (2552) ศึกษาเรื่อง การบริหารนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหาร การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงจังหวัดตราด พบว่า แนวทางการบริหารนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหาร การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดตราด ไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลต่อการบริหารการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ให้เป็นการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการพัฒนาเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา บทบาทในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหาร การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดตราด สอดคล้องกับภารกิจที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อให้นโยบายและแผนบรรลุผลและการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ต้องคำนึงถึงหลักการผังเมืองและสิ่งแวดล้อม รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดตราด ควรมีรูปแบบที่เป็นการพัฒนาเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย

จริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนเรื่องผลผลิตทางการเกษตรได้ เพราะเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ความสำเร็จดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องจากปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่ กระแสการส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ของภาครัฐ ที่สร้างความต้องการในการท่องเที่ยวของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น โดยมีปัจจัยภายในคือ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนเกษตรดั้งเดิมแบบยกท้องร่อง ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ของภาครัฐมาตั้งแต่ปี 2520 และตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ การมีผู้นำอย่างเป็นทางการที่ดำรงตำแหน่งนายก อบต. ทำให้สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถขยายผลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง เช่น การพัฒนา ด้านคมนาคม สาธารณูปโภคต่างๆ การรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น ในส่วนของกระบวนการจัดการเพื่อบรรลุตามองค์ประกอบ 4 ด้านของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ 1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ท่องเที่ยว 2. องค์ประกอบด้านการจัดการ 3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมกระบวนการ และ 4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมรวมถึงการประชาสัมพันธ์และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่ พบว่าทำได้ดีในองค์ประกอบที่ 1-3 หากแต่ต้อง

พัฒนาเพิ่มเติมในองค์ประกอบที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วม และควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับพื้นที่ตำบลใกล้เคียงให้มากขึ้น

รวีวงศ์ ศรีทองรุ่ง (2553) ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง พบว่า 1) การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทยไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากภาครัฐยึดหลัก การรวมศูนย์อำนาจในการบังคับบัญชา การบริหารจัดการภาครัฐจึงเป็นจุดอ่อนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ขาดการวางแผน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ขาดเอกภาพในการบูรณาการ ในการทำงานร่วมกัน ชุมชนขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยว 2) ผลการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายการท่องเที่ยวยังไม่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติอย่างยั่งยืน เนื่องจากอำนาจการตัดสินใจไม่ได้อยู่ที่ประชาชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ควรปรับแนวทางการบริหารจัดการให้ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน 3) การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรเป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาครัฐและภาคเอกชนสนับสนุนอย่างจริงจัง การวิจัยยังพบว่า หากมีการกำหนดเกณฑ์ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ชัดเจน นำไปสู่การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่คำนึงถึงความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

ธัญวรรณ์ นนทอนันต์ (2553) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ชุมชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด ในด้านพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการเดินทางและการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยว รวมถึงด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตลาด สรุปได้ว่า จังหวัดเพชรบูรณ์มีศักยภาพของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เนื่องจากมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย รวมถึงความปลอดภัย ในส่วนองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงต่อไป นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากขึ้น

วิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

สมชาย สนั่นเมือง (2541 อ้างถึงใน บุญณินดา โสตา, 2544) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญมาก ทั้งนี้ความเกี่ยวข้องของชุมชนกับการท่องเที่ยวจะสามารถกำหนดได้ใน 2 ลักษณะ 1) ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับทางเศรษฐกิจ คือ จะเกิดการสร้างงาน การพัฒนาอาชีพการท่องเที่ยว เกิดระบบตลาด ระบบผลิิตวัตุดิบ เป็นแหล่งรายได้ และครอบครัวชุมชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมและผลประโยชน์ทางสังคม คือการพัฒนาทางสร้างสรรค์ในสังคม การติดต่อที่มีรูปแบบมากขึ้น มีการสร้างสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบแก่สังคม เช่นความปลอดภัย และการมีระเบียบ อิสระของสังคมจะได้รับการเอาใจใส่มากขึ้น 2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนทั้งทางบวกและลบ คือถ้าบวกจะมีผลทาง เศรษฐกิจ สังคม ส่วนทางลบคือ ความทรุดโทรมของสังคมที่เนื่องจากการจัดการไม่ดี โครงสร้างการบริหารชุมชนอาจเปลี่ยนแปลงไปเพราะสาเหตุมาจากการจัดการชุมชนไม่ดีเช่นกัน

พจนา สนวนศรี (2543) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว คนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางทางการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง บทบาทของโครงการการท่องเที่ยว เพื่อชีวิต และธรรมชาติ คือการเป็นสะพานเชื่อมความ

เข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน บอกกล่าวคนที่จะเข้าไปเยี่ยมชุมชนให้เข้าใจในเรื่องราวของชุมชน บางแห่งมองว่าเป็นการเผยแพร่เรื่องราววิถีชีวิตวัฒนธรรม ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน บางแห่งอาจมองว่านอกจากเผยแพร่แล้วน่าจะเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน เราจึงต้องมองถึงข้อดีและข้อเสียและแนวทางป้องกัน ร่วมกันค้นหาเสน่ห์ของชุมชนซึ่งหมายถึงแหล่ง ทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม และวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่น่าสนใจ

ประหยัด ตะคอนรัมย์ (2544) กล่าวใน แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาตลาดริมน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ว่าปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคือ ธรรมชาติ อาหารและความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดริมน้ำ ในด้านปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ปัญหาด้านการบริการการท่องเที่ยวและเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยเฉพาะแหล่งน้ำธรรมชาติ ในด้านปัญหาการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรชุมชน ได้แก่ การขาดการบริหารจัดการที่ดี การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ชัดเจน ปัญหาการจัดเก็บผลประโยชน์ ปัญหาด้านงบประมาณ การขาดการประสานงานกับองค์กรอื่นๆ และปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ข้อเสนอแนะในการจัดองค์กรในการแก้ปัญหา ได้เสนอรูปแบบการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนใหม่ โดยเสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทึก ร่วมกับคณะกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย เป็นองค์กรดำเนินงาน โดยการออกข้อบังคับและระเบียบที่ชัดเจน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวข้างเคียง รวมทั้งการวางแผนการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความสมดุลของสภาพแวดล้อมตามหลักการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน วิทยากรณ์ จรัสดวง (2544) กล่าวใน การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ว่าระบบนิเวศในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยมีความอุดมสมบูรณ์ในระดับมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญมีเอกลักษณ์ความสวยงามทางธรรมชาติดึงดูดใจ มีสมรรถนะในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านของพื้นที่และสภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นหลักใหญ่ รวมทั้งมีศักยภาพการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับสูงเพราะมีความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ ส่วนกระบวนการวางแผนและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นการจัดทำแผนประจำปี โดยเริ่มจัดทำแผนอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2540 สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่าประชาชนในชุมชนและผู้นำชุมชนมีความต้องการที่จะเข้าร่วมวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเห็นด้วยกับกรอบแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 6 ด้านในระดับมาก แต่ในทางปฏิบัติยังไม่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากนัก แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสรุปได้ว่าเกิดขึ้นได้จากปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งประกอบด้วย 1) ศักยภาพความพร้อมของชุมชน 2) สิ่งจูงใจ 3) ด้านการจัดการ 4) นโยบายของภาครัฐ 5) อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมและแนวทางการสร้างความร่วมมือ ซึ่งแนวทางการมีส่วนร่วมอาจใช้รูปแบบ 3 รูปแบบ คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กรชุมชน โดยกลุ่มที่เป็นตัวกลางได้แก่องค์กรหรือเอกชนหรือนักวิชาการ ซึ่งในกรณีนี้ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการระดมความคิดเห็นและร่วมกันตัดสินใจ

สิริลักษณ์ ปรีนรัมย์ (2544) กล่าวใน การสื่อสารกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ตลาตริมน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ว่า (1) สถานการณ์กระตุ้นความร่วมมือผู้ประกอบการภายใน ชุมชน ประกอบด้วย 3 รูปแบบ คือ 1) การสื่อสารทางเดียวแบบไม่เป็นทางการ คือ การใช้เสียงตาม สาย 2) การสื่อสารสองทางแบบเป็นทางการ คือ การประชุม 3) การสื่อสารสองทางแบบไม่เป็น ทางการ คือ การพูดคุยกันโดยตรง (2) สถานการณ์แก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ 1) การสื่อสารสองทางแบบเป็นทางการ คือ การสั่งการด้วยคำพูด และ การประชุมเพื่อตักเตือนสมาชิกชุมชน 2) การสื่อสารสองทางแบบไม่เป็นทางการ คือ การไกล่เกลี่ย ด้วยการพูดคุยโดยตรง โดยมีประธานคณะกรรมการชุมชนเป็นตัวกลางไกล่เกลี่ย (3) สถานการณ์การ จัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ 1) การสื่อสารสองทางแบบไม่เป็น ทางการ คือ การพูดคุยโดยตรงระหว่างคณะกรรมการชุมชนกับสื่อมวลชน 2) การสื่อสารทางเดียว แบบไม่เป็นทางการ คือ การใช้เสียงตามสายเพื่อประชาสัมพันธ์ไปสู่นักท่องเที่ยว 2 บทบาททางการ สื่อสารของผู้นำชุมชน ประกอบด้วย 4 บทบาท คือ 1) บทบาททางการสื่อสารเพื่อระดมคนเข้ามา รวมกลุ่มเป็นคณะกรรมการชุมชน 2) บทบาททางการสื่อสารเพื่อระดมความคิดของสมาชิกภายใน ชุมชน 3) บทบาททางการสื่อสารในการจัดการกับข้อขัดแย้งในชุมชน คือ การเป็นตัวกลาง ตักเตือน สั่งให้ทำตาม และสั่งให้ผู้ค้าขายออกไปจากตลาด 4) บทบาททางการสื่อสารในการจัดการการ ท่องเที่ยวของชุมชน

จรีน สิริ (2549) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการใช้วัฒนธรรมชุมชนให้เป็นสิ่ง ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวอย่างหนึ่ง ดังเช่นการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเมืองก๊อต อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ได้นำเอาอาชีพการเกษตรใน ชุมชนมาเป็นกิจกรรมส่งเสริมนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนโดยคัดเลือกอาชีพการเกษตรมาเป็น สิ่งดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว อาทิ อาชีพทำนา อาชีพทำไร่กาแฟ และอาชีพทำสวนลิ้นจี่ การนำเอา ประเพณีในท้องถิ่นมาจัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว อาทิ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอย กระทง ประเพณีลอยกระทง และประเพณีตานสลาก นำหมอพื้นบ้านการรักษาและยาสมุนไพรมาเป็น กิจกรรมด้านการบริการนักท่องเที่ยว ด้านนันทนาการและดนตรีพื้นเมือง ประกอบด้วย สะล้อ ซอ ซึง และการนำเอาอาหารพื้นบ้านมาเป็นเครื่องมือดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวในชุมชน

สรุปงานวิจัยต่างประเทศด้านการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีลักษณะเฉพาะและลักษณะเฉพาะตัวของการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องมื การปรับปรุงกระบวนการ การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญต่อการวางแผนยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เน้นการประสานความร่วมมือและการรักษาความสมดุลของ สิ่งแวดล้อม (Popesku, 2002) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของคอสตาริก้าชี้ให้เห็นว่าการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นมากกว่าสัญญาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ยั่งยืนหากจะต้องมีความฉลาดในการใช้ พื้นที่ (Buchsbaum, 2004) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการศึกษาการใช้ประโยชน์ในบริบทการ ท่องเที่ยวของชนบทในฟินแลนด์ (Tuohino & Hynonen, 2001) โดยมีผู้เสนอให้การพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนต้องมีการปฏิบัติที่ดี โดยชุมชนต้องมีพื้นฐานในการอนุรักษ์และมีส่วน ร่วมในการพัฒนา การท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ และมีโปรแกรมการท่องเที่ยว

เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น (Versjon, 2001) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิคอฟฟ์ (Wikoff, 1998) เห็นว่าการพัฒนา การท่องเที่ยวเหมาะสมกับท้องถิ่น มีการเรียนรู้ร่วมกันที่เปิดกว้างไปสู่ความเป็นสากล โดยคำนึงถึงการวางแผนการท่องเที่ยว (Kelly, 1998) โดยพิจารณาประสบการณ์และวัฒนธรรมของสังคม และต้องมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว (Maron & Farrell, 1998) การวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวหากไม่สนใจต่อผลกระทบของการเจริญเติบโตของพื้นที่ พืช ดิน น้ำ สัตว์ป่า ทรัพยากร ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมชุมชนแล้วจะเกิดผลกระทบทางลบต่อการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของแม็กคูล (Mc Cool, 1995) เห็นว่าการท่องเที่ยว โดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของทางเลือกใหม่ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหลากหลายด้าน และปัญหาในการวางแผนจัดการธรรมชาติในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พริสกิน เจ (Priskin J, 2003) เห็นว่าการไม่ประสานงานกันระหว่างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับรัฐบาลทำให้ขาดการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวถูกรอบคลุมและจำกัดท้องถิ่นไม่มีอำนาจเพียงพอ มีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง การแก้ไข คือ ให้ชุมชนร่วมมือกันในการวางแผนการท่องเที่ยว

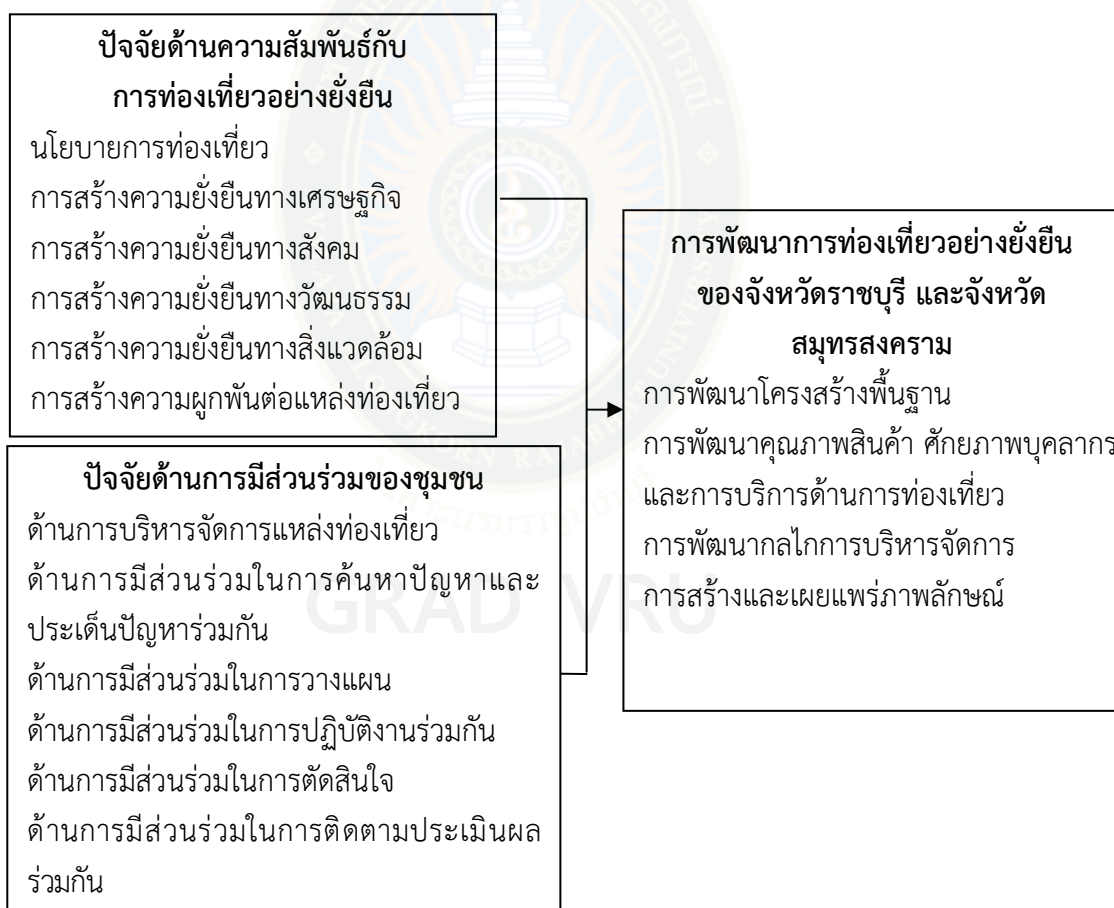
การศึกษาความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ขนาดเล็ก ฮาร์ส (H.C.de Haas, 2002) พบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของเกาะ Niue ในแปซิฟิกใต้ยั่งยืนเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม มารอน และแฟร์เรล (Maron & Farrell, 1998) ซันติกา (I.Sindiga, 1999) และเฮรณ การ์ด และฟิลิปส์ เดียร์เดน (T. Hvenegaard & Phillip Dearden, 1998) ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวต้องสนใจและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากร การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ มีส่วนสนับสนุนการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน โนเวียโน และซูนิลันโต (B. W. Noviano & J. Subijinto, 2001) รอสและวอล (S.Ross & G. Wall, 2001) ลิวินเซนต์และทอมสัน (V. vincent & W. Thompson, 2002) ผลการวิจัยสอดคล้องกันในด้านเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นทางเลือกใหม่ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น เป็นแหล่งรายได้และเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเกิดความยั่งยืนได้ด้วยความร่วมมือของชุมชน สอดคล้องกับ กูและเจียงชุนเซียน (L. Gu & Jiang ChumQian, 2002) พบว่า ผลกระทบทางบวกที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ของชุมชนเมืองซีเลีย ประเทศจีนดีขึ้น มีการสร้างงานในชุมชนท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้นมาก

สเปฟ (Speier, 2005) กล่าวว่า การท่องเที่ยวและการพัฒนาแบบยั่งยืน เพื่อตรวจสอบบทบาทความรับผิดชอบการท่องเที่ยวในมุมมองของการพัฒนาแบบยั่งยืน เป้าหมายและกระบวนการต่างๆ ของการพัฒนาการแบบยั่งยืน รวมถึงศักยภาพของมนุษย์ และสถาบันทางประชาธิปไตย เพื่ออำนวยความสะดวกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของผู้มีส่วนได้เสีย พบว่า การท่องเที่ยวเป็นทางเลือกที่สำคัญของการพัฒนาได้รับการส่งเสริมศักยภาพเพื่อเสนอการผสมผสานที่เป็นเอกลักษณ์ของลักษณะต่างๆ เพื่อตอบสนองมิติทางการพัฒนาแบบยั่งยืน สำหรับการพัฒนายั่งยืนต้องประกอบด้วยสังคมมนุษย์ ตลอดจนเป้าหมายการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่สัมฤทธิ์ผลที่ดำเนินการภายในบริบทของการปกป้องวัฒนธรรมของมนุษย์และสภาพแวดล้อม อนึ่ง ความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืนปรากฏว่าไม่มีโอกาสใดเลยที่มิติทั้งของการพัฒนาแบบ

ยั่งยืนได้รับแสดงผล ฉะนั้นการวิจัยในอนาคตควรศึกษาอธิบายการพัฒนาแบบยั่งยืนในปัจจุบันแสดงแนวโน้มของการปรับปรุงในการมุ่งสู่ความยั่งยืนมากขึ้น

2.8 กรอบแนวคิดทางการวิจัย

จากการสำรวจพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงครามซึ่งได้พัฒนาแหล่งชุมชนให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของทั้งสองจังหวัด พบว่า การท่องเที่ยวทางธรรมชาติเชิงวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำดังกล่าว มีความสำคัญทั้งด้าน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่สืบทอดรูปแบบการท่องเที่ยวจากอดีตและเป็นมรดกตกมาถึงยุคโลกาภิวัตน์ รวมทั้งได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการวิจัยเชิงลึกในประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจยังไม่เป็นที่สนใจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนด กรอบความคิดในการวิจัย ไว้ ดังนี้

ภาพที่ 2.24 กรอบแนวคิดในการวิจัย การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม

ตัวบ่งชี้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา	ตัวบ่งชี้ตัวแปร	มาตรวัด
1. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	<ol style="list-style-type: none"> 1. นโยบายด้านการท่องเที่ยว 2. การสร้างความยั่งยืนทาง เศรษฐกิจ 3. การสร้างความยั่งยืนทางสังคม 4. การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม 5. การสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม 6. การสร้างความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว 	<p>แบบสอบถาม</p> <p>แบบสัมภาษณ์</p> <p>การสังเกตแบบมีส่วนร่วม</p>
2. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาาร่วมกัน 3. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน 5. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 6. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน 7. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 	<p>แบบสอบถาม</p> <p>แบบสัมภาษณ์</p> <p>การสังเกตแบบมีส่วนร่วม</p>
3. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2. การพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว 3. การพัฒนากลไกการบริหารจัดการ 4. การสร้าง และเผยแพร่ภาพลักษณ์ 	<p>แบบสอบถาม</p> <p>แบบสัมภาษณ์</p> <p>การสังเกตแบบมีส่วนร่วม</p>

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม 3. เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการ โดยความร่วมมือของชุมชนต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

3.1 พื้นที่แหล่งข้อมูลในการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่และชุมชนที่ทำการศึกษา

ชุมชนที่ใช้ในการศึกษา คือ ชุมชนริมน้ำที่เป็นตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม การเลือกพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็นแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ ชุมชนริมน้ำที่เป็นตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม เป็นชุมชนเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการสัญจรทางน้ำ และวิถีชีวิตริมน้ำที่ยาวนานและปัจจุบันก็ยังคงความเป็นเอกลักษณ์อยู่ อีกทั้งเป็นพื้นที่ชุมชนที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยว มีผู้คนมาท่องเที่ยวในชุมชนดังกล่าวมากมาย มีการค้าขายเพิ่มมากขึ้นจากเดิมทั้งทางบกและทางน้ำ มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากอาชีพทำสวนเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งเป็นชุมชนบ้านเกิด และใกล้กับที่พักอาศัยของผู้ทำวิจัย

3.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ประชากร (Population) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำที่อยู่ในจังหวัด ราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ ภายในท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้ง 2 จังหวัด อันประกอบด้วย ผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้บริหารส่วนท้องถิ่นการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่กำกับดูแลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามเลือกเฉพาะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ซึ่งให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว และแม่ค้าพ่อค้าที่จำหน่ายสินค้า รวมถึงนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยว ทั้ง 2 จังหวัด

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยในรูปแบบเชิงคุณภาพ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้บริหารส่วนท้องถิ่น

การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่กำกับดูแลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามเลือกเฉพาะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย (รูปแบบเชิงคุณภาพ)

กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือวิจัย	จำนวน (คน)
ผู้บริหารหน่วยงานของรัฐด้านการท่องเที่ยว และผู้บริหารระดับจังหวัด	แบบสัมภาษณ์	5
ผู้บริหารการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น ที่กำกับดูแลการท่องเที่ยวของจังหวัด และเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัย	แบบสัมภาษณ์	9
ผู้ประกอบการที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว	แบบสัมภาษณ์	28
รวม		42

2. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยในรูปแบบเชิงปริมาณ ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ประกอบด้วย ผู้ประกอบการที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว แม่ค้า - พ่อค้า พนักงานขับเรือจ้าง และนักท่องเที่ยวชาวไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม การกำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้วิธีการกำหนดแบบไม่ทราบขนาดของกลุ่มประชากร ใช้สูตรของ W. G. Cochran

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือ สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม (ใช้สัดส่วน 30% หรือ 0.30)

Z คือ ระดับความมั่นใจในช่วงความเชื่อมั่น 95%

d คือ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ 5%

แทนค่า จะได้

$$n = \frac{0.3(1-0.3)(1.96)^2}{(0.05)^2}$$

$$n = \frac{0.3(0.7)(1.96)^2}{(0.05)^2}$$

$$n = \frac{0.806736}{0.0025}$$

$$n = 323.694 \approx 324$$

ดังนั้นขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้จำนวน 324 คน

ตารางที่ 3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (รูปแบบเชิงปริมาณ)

กลุ่มตัวอย่าง		เครื่องมือวิจัย	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยว	แม่ค้า - พ่อค้า พนักงานขับเรือจ้าง	แบบสอบถาม	144
นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวชาวไทย	แบบสอบถาม	180
รวมแบบสอบถาม			324

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาจากข้อมูลทางเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยศึกษาตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ตัวผู้ศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตตั้งคำถาม พูดคุยแลกเปลี่ยนกับกลุ่มประชากรในการศึกษา การจดบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆ
2. แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐาน
3. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีจุดสนใจเฉพาะ (Focus Interview) ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยบางเรื่องที่ไม่สามารถสังเกตได้ แต่ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview)
4. การจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และสัมภาษณ์
5. เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูปเพื่อบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ และภาพเหตุการณ์ต่างๆ ที่สำคัญ

3.3.1 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์ (Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างแนวคำถาม (Guideline) เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาพื่นก่อนลงพื้นที่ โดยแนวคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดข้อคำถามไว้ล่วงหน้า และในการสัมภาษณ์ผู้ตอบแต่ละคนจะต้องได้รับการถามด้วยคำถามเดียวกัน เพื่อช่วยให้ผู้ถาม ถามในประเด็นที่ต้องการไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้โดยจำแนกตามจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ในเวลาเดียวกันเป็นเกณฑ์ และเป็นคำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้น โดยยึดกรอบแนวความคิดในการวิจัย เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถาม เพื่อให้ได้ประเด็นคำถามในแนวทางครอบคลุมโดยทั้งนี้จะตั้งอยู่บนความยืดหยุ่น และเหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำจันทราขบุรี และสมุทรสงคราม กระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวริมน้ำ ผลกระทบจากการท่องเที่ยวยุคใหม่ และรูปแบบ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชมริมน้ำจันทราขบุรี และสมุทรสงคราม รวมถึงการปรับตัวของประชาชนในพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว

1.2 การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งตรวจสอบความแม่นยำตรง (Validity) ตามเนื้อหา และตรงตามโครงสร้าง โดยนำเสนออาจารย์ผู้ควบคุมคุณภาพเพื่อตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ และทำการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำมาไปใช้จริง

3.3.2 แนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

เนื่องจากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยในรูปแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสร้างเครื่องมือผู้วิจัยคำนึงถึงตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อสามารถตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้ ทั้งความแม่นยำตรง (Validity) และความเที่ยงตรง (Reliability) โดยยึดหลักการสร้างเครื่องมือเบื้องต้นดังต่อไปนี้

1. ความคิดเกี่ยวกับความแม่นยำตรง (Validity) ของมาตรวัด หมายถึง การวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้องแม่นยำ การประเมินความแม่นยำตรงของมาตรวัดหนึ่งๆ กระทำได้หลายวิธีแล้วแต่ชนิดของความแม่นยำตรง (Kerlingers, F. N., 1993) ได้อธิบายชนิดความแม่นยำตรงได้ดังนี้

1.1 ความคิดเกี่ยวกับความแม่นยำตรง (Validity) ของมาตรวัด หมายถึง การวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้องแม่นยำการประเมินความแม่นยำตรงของมาตรวัดหนึ่งๆ กระทำได้หลายวิธีแล้วแต่ชนิดของความแม่นยำตรง

1.2 ความแม่นยำตรงความสัมพันธ์กับเกณฑ์ (Criterion-related Validity) หมายถึง การมีมาตรวัดหนึ่งๆ ที่สร้างขึ้นใหม่สอดคล้อง หรือสัมพันธ์กับเกณฑ์อื่นที่มีอยู่แต่เดิมและถือว่าถูกต้องแล้ว

1.3 ความแม่นยำตรงตามมโนทัศน์ (Construct Validity) เป็นการสร้างมาตรวัดปรากฏการณ์ที่เป็นมโนทัศน์ มีลักษณะเป็นนามธรรม นักวิชาการที่บุกเบิกเสนอเรื่องความแม่นยำตรงมโนทัศน์นี้ได้แก่ ครอนบาค และมีลล์ (Cronbach & Meehl, 1995) โดยควรตรวจสอบหลักฐานพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรวัดตามมโนทัศน์หนึ่งๆ กับตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องว่ามีความสอดคล้องต้องกันเพียงใด ความแม่นยำตรงในการจำแนกมโนทัศน์ต้องแน่ใจให้ได้ว่า มาตรวัดหนึ่งๆ สามารถวัดมโนทัศน์ที่ต้องการวัดแต่เพียงมโนทัศน์นั้นๆ เท่านั้น มิใช่วัดครอบคลุมถึงสิ่งอื่นด้วย

2. หลักแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อถือได้ของมาตรวัด (Reliability) การประเมินความเชื่อถือได้ของมาตรวัดหนึ่งๆ ก็คือ การประเมินว่าปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องโดยบังเอิญ (Random) นั้นมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใด การทดสอบความเชื่อถือได้เป็นการวัดระดับของความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หากความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญมีน้อย ก็ยิ่งมีความเชื่อถือได้มาก แต่ถ้ายังความคลาดเคลื่อนมีมากก็เชื่อถือได้น้อย ความเชื่อถือได้นั้น ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่มุมใดก็ตาม สิ่งที่เหมาะสมกันในส่วนรวม ก็คือ การประเมินความคงเส้นคงวา หรือความสอดคล้องของคำตอบที่ได้รับ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุง โดยนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมด้านภาษา

4. การตรวจสอบข้อมูล

เพื่อให้ได้ความเชื่อถือ ความครบถ้วน และประเมินคุณภาพของข้อมูลว่า อยู่ในระดับที่จะนำมาวิเคราะห์ และตอบปัญหาการวิจัยได้ จึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพโดยจะแยกการตรวจสอบในแต่ละแง่มุม ดังนี้

4.1 การตรวจสอบเพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ในการวิจัยเชิงคุณภาพไม่มีเครื่องมือหรือการทดสอบทางสถิติ เพื่อหาความน่าเชื่อถือของข้อมูล ได้ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation) หมายถึง การไม่ปักใจว่าแหล่งข้อมูล แหล่งใดแหล่งหนึ่งที่ได้มาตั้งแต่แรกเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ต้องแสวงหาความเป็นไปได้ว่ายังมีแหล่งข้อมูลอื่นใดอีกบ้าง ในแหล่งข้อมูลอื่นๆ มีข้อมูลได้อีกมากมาย แต่เมื่อประมวลเข้าด้วยกันแล้วก็รวมได้เป็นข้อมูลเพียงสองแบบ คือ ข้อมูลที่เหมือนกับแหล่งแรก กับข้อมูลที่ตรงกันข้ามกับแหล่งแรก ซึ่งเรียกได้ว่า แบบที่สองเมื่อข้อมูลมีความตรงข้ามกับแหล่งแรก จะต้องแสวงหาข้อมูลต่อไปจนครบข้อมูลแหล่งที่สาม ซึ่งต่าง ไปจากข้อมูลทั้งสองแบบข้างต้น ข้อมูลใดที่ต่างไปจากแหล่งที่หนึ่งและสอง ก็ล้วนเป็นข้อมูลแบบที่สามทั้งนั้น โดยที่ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันเอง (สุภางค์ จันทวานิช, 2545)

4.2 การตรวจสอบเพื่อดูความครบถ้วน และคุณภาพของข้อมูล

ในการตรวจสอบ จะตรวจสอบหลังจากการเก็บข้อมูลมาแล้วประเมินว่า ข้อมูลที่ได้มาครบถ้วนเพียงพอที่จะตอบปัญหาการวิจัยโดยแบ่งเป็นข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลที่ทำให้ข้อมูลได้ทำ การประเมินแล้วรู้สึกอย่างไร ซึ่งจะแสดงลักษณะต่อไปนี้ สถานะทางอารมณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ ค่านิยม ทัศนคติต่อหัวข้อที่กำลังพูดถึง (เชิงอารมณ์) ความคิดเห็นต่อหัวข้อที่กำลังพูดถึง (ทางปัญญา) ข้อมูลที่เป็นการให้รายละเอียดหรือเหตุการณ์ โดยสังเกตว่าข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์มีความสอดคล้องหรือแตกต่างจากสถานการณ์หรือไม่อย่างไร โดยทั่วไปการเล่าเหตุการณ์จะคลาดเคลื่อนไปจากความจริงได้

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ การเก็บข้อมูลภาคสนามซึ่งเป็นการพูดคุยโดยมีแนวคำถามที่ตั้งไว้ล่วงหน้าเป็นแนวทางสำคัญ มีการบันทึกข้อมูลลงสมุดบันทึก การใช้เครื่องบันทึกเทป เพื่อช่วยบันทึกข้อมูลและการใช้กล้องถ่ายรูปช่วยในการบันทึกภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

ก. การศึกษาจากเอกสาร

ได้แก่ การศึกษาวิจัยด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาวิจัย การศึกษาจากสมุดรายงานสถิติต่างๆ ของจังหวัดราชบุรี สมุทรสงคราม หนังสือรวบรวมข้อมูลและรายงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ของจังหวัดราชบุรี สมุทรสงครามทั้งในระดับ ตำบล อำเภอ และจังหวัด และเอกสารหนังสือที่รวบรวมข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ประวัติความเป็นมาของวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ ประวัติความเป็นมาของตลาดน้ำ

ข. การสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นจริง โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตเป็น 2 แบบ คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังนี้ คือ

การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในที่นี้ หมายถึง การที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตโดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลทางกายภาพของชุมชน เช่น ลักษณะการตั้งบ้านเรือน ลักษณะการทำมาหากิน รวมถึงการเก็บข้อมูลในกรณีที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตถูกรบกวนหรือรู้สึกตัว เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ประกอบธุรกิจ ชาวบ้าน เป็นต้น

การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในที่นี้ หมายถึง การเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับชาวบ้านในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแบบแผนพฤติกรรม ประเพณี สถานการณ์ต่างๆ ในชุมชน เช่นการเข้าไปมีส่วนร่วมในธุรกิจการท่องเที่ยว การร่วมพูดคุยหรือการประชุมเครือข่ายของชุมชน เป็นต้น

ค. การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-Depth Interview)

เป็นการพูดคุยระหว่างผู้วิจัย กับผู้ให้ข้อมูลเป็นหลักโดยเป็นการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-Depth Interview) ที่มีแนวคำถามช่วยกำกับทิศทางสนทนา รวมไปถึงการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งจะใช้ควบคู่กับการสังเกต และเพื่อให้ได้ข้อมูล และมุมมองที่กว้างขึ้นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์อาจจะต้องเก็บข้อมูลจากบุคคลในพื้นที่ใกล้เคียง และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ในการศึกษาด้วย

ง. การออกแบบสอบถาม (Questionnaire)

เป็นการเก็บข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นคำถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายด้านการท่องเที่ยว ด้านการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ด้านการสร้างความยั่งยืนทางสังคม ด้านการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม ด้านการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม และด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยวให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบ 5 ระดับ คือ

ระดับ 5	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นคำถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้านการมีส่วน

ร่วมในการตัดสินใจด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบ 5 ระดับ คือ

ระดับ 5	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นคำถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร และการบริการด้านการท่องเที่ยว ด้านพัฒนากลไกการบริหารจัดการด้านการสร้าง และเผยแพร่ภาพลักษณ์ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบ 5 ระดับ คือ

ระดับ 5	หมายถึง	ผลบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	ผลบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ มาก
ระดับ 3	หมายถึง	ผลบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	ผลบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	ผลบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนตอบเพื่อแสดงความคิดเห็นเกณฑ์ในการอธิบายระดับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามโดยการแบ่งช่วงการแปลผลตามหลักของการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) โดยใช้หลักว่า เอาค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุด แล้วหารด้วยจำนวนช่วงหรือระดับที่ต้องการแปลผล ถ้าเป็นกรณี 5 ระดับ จะเป็นดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงชั้นคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับการวัด}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

เกณฑ์สำหรับการวัดระดับปัจจัยทั้ง 3 ตัวแปร แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.21-5.00	ระดับปัจจัยอยู่ในระดับ มากที่สุด
3.41-4.20	ระดับปัจจัยอยู่ในระดับ มาก
1.00-1.80	ระดับปัจจัยอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การตรวจคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการวิจัยแล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา การสื่อความหมายและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เหตุผลของการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับนิยามปฏิบัติการ (Item Objective Congruence: IOC) ตลอดจนความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษาว่าเหมาะสม (1) หรือไม่เหมาะสม (-1) ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลอง (Try out) กับประชาชนที่อาศัยในหมู่บ้านที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.3 ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านนโยบายด้านการท่องเที่ยว	0.8120
ด้านการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ	0.7084
ด้านการสร้างความยั่งยืนทางสังคม	0.7960
ด้านการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม	0.7386
ด้านการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม	0.8196
ด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว	0.8324
การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน	0.8565
ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	0.8692
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน	0.8363
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.8373
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน	0.8377
ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	0.8058

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	0.8838
ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว	0.9020
ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการ	0.8877
ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์	0.9055
ภาพรวมทั้งแบบสอบถาม	0.9796

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่ออธิบายลักษณะกระจาย ของกลุ่มตัวอย่าง และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ โดยคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ นโยบายด้านการท่องเที่ยวการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ การสร้างความยั่งยืนทางสังคม การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม การสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์ระดับตัวแบบ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ 1. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร และการบริการด้านการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการ และด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เบื้องต้นก่อนวิเคราะห์การถดถอย โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และตัวแปรตามตัวแบบ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) การแปลความระดับความสัมพันธ์ ซึ่งพิจารณาว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันหรือไม่และมีความสัมพันธ์กันในระดับใด จะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549) ค่า r มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 แสดงว่า มี

ความสัมพันธ์กันสูงที่จะก่อให้เกิดการละเมิดข้อสมมุติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ดังนั้น เพื่อให้ไม่ให้เกิดสมมุติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ จึงตัดตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงออกก่อนแล้วจึงคัดเลือกตัวแปรเข้าสมการถดถอย ต่อไปโดยผู้วิจัยได้กำหนดค่า r ดังนี้

ค่า r	ระดับของความสัมพันธ์
0.90 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
0.70 - 0.90	มีความสัมพันธ์กันสูง
0.50 - 0.70	มีความสัมพันธ์กันสูงปานกลาง
0.30 - 0.50	มีความสัมพันธ์กันต่ำ
0.00 - 0.30	มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

5. การตรวจสอบเงื่อนไขข้อตกลงเบื้องต้นก่อนทำการวิเคราะห์การถดถอย เพื่อพิจารณา ค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันภายใต้ระดับนัยสำคัญ 0.05 ว่า ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีการแจกแจงแบบปกติ มีความแปรปรวนคงที่ และความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันหรือไม่โดยใช้ การตรวจสอบด้วยค่าสถิติ Durbin-Watson

6. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาหา รูปแบบของความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลเพื่อยืนยันว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน (Independent Variable) ปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม (Dependent Variable)

7. การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอย (การทดสอบค่าเบต้า) ใช้วิธีการทดสอบโดย ค่าสถิติ t -test) เพื่อหาว่ามีสัมประสิทธิ์การถดถอยตัวแปรใดมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม

8. การพยากรณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัด สมุทรสงคราม เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการสร้างการมี ส่วนร่วมของชุมชนน้อยเท่าใดนั้น จะใช้สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้วเป็นค่าที่อธิบาย ความหมาย คือ Adjust R^2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยในรูปแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อการค้นหาคำจริงเชิงประจักษ์จากวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม 3. เสนอแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และร้อยละ แสดงในรูปแบบตารางแจกแจงความถี่

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

ส่วนที่ 2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ปัจจัย ด้านนโยบายการท่องเที่ยว ด้านการสร้างคามยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ด้านการสร้างคามยั่งยืนทางสังคม ด้านการสร้างคามยั่งยืนทางวัฒนธรรม ด้านการสร้างคามยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 2.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการบรรลุเป้าหมายตามการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งประกอบด้วย ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการ และด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

ส่วนที่ 3.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงครามวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การตรวจข้อมูลความสัมพันธ์เบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์การถดถอยโดยการวิเคราะห์การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อเป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ของข้อมูล

เบื้องต้น แล้วทำการวิเคราะห์การถดถอยโดยใช้เทคนิค Stepwise Multiple Regression เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ส่วนที่ 3.2 การวิเคราะห์บทความ บทสนทนากลุ่ม และบทสัมภาษณ์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3

ส่วนที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ผลสรุป เพื่อนเสนอแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t- Distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F-Distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลโดยรวมกำลังสอง (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significances)
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
β_i	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอย ($i = 1,2,3,4,\dots,12$)
R	แทน	สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ
Adj. R^2	แทน	สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ
X11	แทน	ด้านนโยบายการท่องเที่ยว
X12	แทน	ด้านการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ
X13	แทน	ด้านการสร้างความยั่งยืนทางสังคม
X14	แทน	ด้านการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม
X15	แทน	ด้านการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม
X16	แทน	ด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว
X21	แทน	ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาาร่วมกัน
X22	แทน	ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน
X23	แทน	ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน

X24	แทน	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
X25	แทน	ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน
X26	แทน	ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์
Y1	แทน	ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
Y2	แทน	ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการ
Y3	แทน	ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการ
Y4	แทน	ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์
Y total	แทน	รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม

4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	164	50.62
2. หญิง	160	49.38
รวม	324	100
อายุ		
1. ต่ำกว่า 25 ปี	75	23.15
2. 25 – 30 ปี	30	9.26
3. 31 – 35 ปี	16	4.94
4. 36 – 40 ปี	55	16.98
5. 41 – 45 ปี	51	15.74
6. มากกว่า 45 ปี	97	29.94
รวม	324	100
สถานภาพสมรส		
1. โสด	137	42.28
2. สมรสแล้ว	178	54.94
3. หย่าร้าง/หม้าย	9	2.78
รวม	324	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	112	34.57
2. ปริญญาตรี	209	64.51
3. ปริญญาโท	3	0.62
4. สูงกว่าปริญญาโท	1	0.31
รวม	324	100
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
1. ต่ำกว่า 10,000 บาท	108	33.33
2. 10,001-20,000 บาท	173	53.40
3. 20,001-30,000 บาท	43	13.27
4. 30,001- 40,000 บาท	-	-
5. 40,001-50,000 บาท	-	-
6. ตั้งแต่ 50,001 บาทขึ้นไป	-	-
รวม	324	100

ตารางที่ 4.1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 50.62 รองลงมา เป็นเพศหญิง จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 49.38 ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 29.94 รองลงมา มีอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 23.15 ส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรสคือสมรสแล้วจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 54.94 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 64.51 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 53.40

4.2 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

ส่วนที่ 2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ปัจจัย ด้านนโยบายการท่องเที่ยว ด้านการสร้างคามยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ด้านการสร้างคามยั่งยืนทางสังคม ด้านการสร้างคามยั่งยืนทางวัฒนธรรม ด้านการสร้างคามยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 4.2 ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. นโยบายการท่องเที่ยว	3.73	0.58	มาก
2. การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ	3.53	0.64	มาก
3. การสร้างความยั่งยืนทางสังคม	3.66	0.60	มาก
4. การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม	3.75	0.59	มาก
5. การสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม	3.46	0.65	มาก
6. ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว	3.68	0.60	มาก
รวม	3.62	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษารวมใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.59) รองลงมา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.56) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.60) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความยั่งยืนทางสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.60) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.64) และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านนโยบายการท่องเที่ยว

ปัจจัยด้านนโยบายการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีการเชื่อมโยงบทบาทและภารกิจของหน้าที่ในการดูแลการท่องเที่ยว ของหน่วยงานหลักด้านการท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกัน เช่น ดำรงจท่องเที่ยว กับองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.73	0.69	มาก
2. มีการสร้างพันธมิตรหุ้นส่วน หรือเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชนให้มีความเป็นรูปธรรมเช่น การจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว	3.67	0.78	มาก
3. มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้อง และอำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว	3.67	0.78	มาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ปัจจัยด้านนโยบายการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4. มีการบูรณาการงานด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงาน รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ทั้งในกรณีก่อน-หลังเกิดเหตุฉุกเฉิน เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว	3.83	0.82	มาก
รวม	3.73	0.77	มาก

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านนโยบายการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีการบูรณาการงานด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ทั้งในกรณีก่อน-หลังเกิดเหตุฉุกเฉิน เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.82) รองลงมา มีการเชื่อมโยงบทบาทและภารกิจของหน้าที่ในการดูแลการท่องเที่ยว ของหน่วยงานหลักด้านการท่องเที่ยว ให้มีความสอดคล้องกัน เช่น ตำรวจท่องเที่ยว กับองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.69) มีการสร้างพันธมิตรหุ้นส่วน หรือเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชนให้มีความเป็นรูปธรรมเช่น การจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.78) และมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้อง และอำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบตัวเงิน	3.29	1.04	ปานกลาง
2. ประชาชนมีรายได้ที่สูงขึ้นกว่าเดิมที่เคยเป็นอยู่	3.31	0.97	ปานกลาง
3. ตลาดน้ำได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาทำการประกอบอาชีพมากขึ้น	3.59	0.84	มาก
4. เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีมากยิ่งขึ้น	3.63	0.82	มาก
5. การดำรงชีวิตของคนในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ดี	3.82	0.75	มาก
รวม	3.53	0.88	มาก

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่าการดำรงชีวิตของคนในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.75) รองลงมา เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.82) ตลาดน้ำได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาทำการประกอบอาชีพมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.84) ประชาชนมีรายได้ที่สูงขึ้นกว่าเดิมที่เคยเป็นอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.97) และได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบตัวเงิน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 1.04) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างความยั่งยืนทางสังคม

ปัจจัยด้านการสร้างความยั่งยืนทางสังคม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจัดการการท่องเที่ยวระหว่างสมาชิกในแหล่งชุมชน	3.71	0.78	มาก
2. ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว	3.61	0.75	มาก
3. พื้นที่ของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น	3.73	0.83	มาก
4. สภาพแวดล้อมของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา	3.65	0.87	มาก
5. มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนแหล่งท่องเที่ยว	3.61	0.87	มาก
รวม	3.66	0.82	มาก

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างความยั่งยืนทางสังคมโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า พื้นที่ของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.83) รองลงมา มีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจัดการการท่องเที่ยวระหว่างสมาชิกในแหล่งชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.78) สภาพแวดล้อมของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.87) ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.75) และมีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.87) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม

ปัจจัยด้านการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยว	3.86	0.84	มาก
2. มีการร่วมมือพัฒนาพื้นที่ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	3.74	0.81	มาก
3. ท่านคิดว่าวิถีและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป	3.71	0.77	มาก
4. คิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่	3.70	0.77	มาก
รวม	3.75	0.80	มาก

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาล้วนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.84) รองลงมา การร่วมมือพัฒนาพื้นที่ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.81) ท่านคิดว่าวิถีและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.78) และคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ไม่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว	3.33	0.85	ปานกลาง
2. ไม่เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว	3.30	0.88	ปานกลาง
3. มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.63	0.86	มาก
4. มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว เช่น สภาพถนน ทางเท้า	3.59	0.88	มาก
5. มีการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว	3.45	0.88	มาก
รวม	3.46	0.87	มาก

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาร้อยละ 70 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.86) รองลงมา มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว เช่น สภาพถนน ทางเท้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.88) มีการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.88) ไม่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.85) และไม่เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.88) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว

ปัจจัยด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ท่านภูมิใจและยินดีที่จะบอกกับผู้อื่นว่าเป็นผู้อาศัยในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้	3.81	0.84	มาก
2. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ	3.67	0.88	มาก
3. ท่านรู้สึกมั่นคงเมื่อได้เป็นสมาชิกของผู้อาศัยในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้	3.68	0.87	มาก
4. ท่านเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้	3.76	0.82	มาก
5. หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นมีผลต่อความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้	3.70	0.77	มาก
6. ท่านทุ่มเทและเสียสละในการทำงานให้กับแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้อย่างเต็มความสามารถ	3.56	0.75	มาก
7. ท่านจะอาศัยอยู่ในชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ตราบเท่าที่ชุมชนยังดำรงอยู่	3.70	0.81	มาก
8. ท่านไม่ต้องการที่จะย้ายออกไปทำงานที่ได้ค่าตอบแทนหรือรายได้อื่นที่ดีกว่า	3.59	0.84	มาก
รวม	3.68	0.82	มาก

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า ท่านภูมิใจและยินดีที่จะบอกกับผู้อื่นว่าเป็นผู้อาศัยในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.84) รองลงมา ท่านเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.82) หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นมีผลต่อความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.77) ท่านจะอาศัยอยู่ในชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ตราบเท่าที่ชุมชนยังดำรงอยู่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.81) ท่านรู้สึกมั่นคงเมื่อได้เป็นสมาชิกของผู้อาศัยในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.87) ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.88) ท่านไม่ต้องการที่จะย้ายออกไปทำงานที่ได้ค่าตอบแทนหรือรายได้อื่นที่ดีกว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.84) และท่านทุ่มเทและเสียสละในการทำงานให้กับแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้อย่างเต็มความสามารถ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาาร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 4.9 ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวม

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา ร่วมกัน	3.53	0.63	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.50	0.63	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน	3.56	0.67	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.54	0.66	มาก
5. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน	3.56	0.73	มาก
6. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.60	0.66	มาก
รวม	3.55	0.66	มาก

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.66)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.66) รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.73) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.67) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.66) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาพร้อมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.63) และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาพร้อมกัน

ปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาพร้อมกัน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการสำรวจเก็บข้อมูล	3.57	0.78	มาก
2. มีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุของปัญหาชุมชน	3.48	0.81	มาก
3. วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น	3.48	0.77	มาก
4. มีส่วนร่วมในการประสานงานในการดำเนินการค้นหาปัญหาของชุมชน	3.57	0.82	มาก
5. ร่วมประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการต่างๆ ของชุมชน	3.52	0.77	มาก
รวม	3.53	0.79	มาก

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาพร้อมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามพบว่า มีส่วนร่วมในการสำรวจเก็บข้อมูล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.78) รองลงมา มีส่วนร่วมในการประสานงานในการดำเนินการค้นหาปัญหาของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.82) ร่วมประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการต่างๆของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.77) วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.77) และมีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุของปัญหาชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรมในชุมชน	3.52	0.86	มาก
2. มีส่วนร่วมในการช่วยอำนวยความสะดวกในการวางแผนกิจกรรมต่างๆ	3.52	0.81	มาก
3. มีส่วนร่วมในการช่วยสนับสนุนด้านอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผนของชุมชน	3.43	0.79	มาก
4. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการวางแผน	3.58	0.73	มาก
5. มีส่วนร่วมในการช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผน	3.46	0.81	มาก
6. มีส่วนร่วมในการเขียนและจัดทำแผนกิจกรรมต่างๆ	3.50	0.80	มาก
รวม	3.52	0.86	มาก

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการวางแผน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.73) รองลงมา มีส่วนร่วมในการช่วยอำนวยความสะดวกในการวางแผนกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.81) มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรมในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.86) มีส่วนร่วมในการเขียนและจัดทำแผนกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.80) มีส่วนร่วมในการช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.81) และมีส่วนร่วมในการช่วยสนับสนุนด้านอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผนของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนหรือกิจกรรมของชุมชน	3.56	0.84	มาก
2. มีส่วนร่วมในการช่วยชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	3.64	0.83	มาก
3. มีส่วนร่วมในการช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม	3.62	0.86	มาก
4. มีส่วนร่วมในการช่วยสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ กับชุมชน	3.53	0.88	มาก
5. มีส่วนร่วมในการช่วยจัดหางบประมาณในการปฏิบัติงานชุมชน	3.45	0.84	มาก
รวม	3.56	0.85	มาก

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีส่วนร่วมในการช่วยชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.83) รองลงมา มีส่วนร่วมในการช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.86) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนหรือกิจกรรมของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.84) มีส่วนร่วมในการช่วยสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ กับชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.88) และมีส่วนร่วมในการช่วยจัดหางบประมาณในการปฏิบัติงานชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.84) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	3.54	0.86	มาก
2. มีส่วนร่วมในการร่วมกันกำหนดแผนงาน หรือ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน	3.55	0.82	มาก
3. มีส่วนร่วมในการร่วมเลือกกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว	3.58	0.85	มาก
4. มีส่วนร่วมในการร่วมกำหนด คัดเลือก บุคลากรในการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน	3.53	0.89	มาก
5. มีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจวางกฎระเบียบของกิจกรรมต่างๆ	3.48	0.85	มาก
6. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการสรุปผลการดำเนินงานของชุมชน	3.56	0.86	มาก
รวม	3.54	0.86	มาก

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีส่วนร่วมในการร่วมเลือกกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.85) รองลงมา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการสรุปผลการดำเนินงานของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.86) มีส่วนร่วมในการร่วมกันกำหนดแผนงาน หรือ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.82) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.86) มีส่วนร่วมในการร่วมกำหนด คัดเลือก บุคลากรในการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.89) และมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจวางกฎระเบียบของกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.85) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน

ปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมของชุมชน	3.63	0.86	มาก
2. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา	3.52	0.88	มาก
3. มีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนการประเมินผล	3.58	0.86	มาก
4. มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของชุมชน	3.53	0.87	มาก
5. มีส่วนร่วมในการควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว	3.58	0.85	มาก
รวม	3.57	0.86	มาก

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมของชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.86) รองลงมา มีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.86) มีส่วนร่วมในการควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.85) มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของชุมชน อยู่ในระดับมาก

($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.87) และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.88) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

ปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมรับ ผลประโยชน์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาบริการและสิ่ง อำนวยความสะดวก	3.57	0.88	มาก
2. มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน	3.54	0.84	มาก
3. มีส่วนร่วมในการได้เรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำทาง วัฒนธรรมและธรรมชาติ	3.63	0.83	มาก
4. มีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกของท้องถิ่น และของชาติ	3.68	0.80	มาก
5. มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ระยะยาวทางเศรษฐกิจ	3.59	0.86	มาก
รวม	3.60	0.84	มาก

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกของท้องถิ่นและของชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.80) รองลงมา มีส่วนร่วมในการได้เรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.83) มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ระยะยาวทางเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.86) มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.88) และมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.84) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการบรรลุเป้าหมายตามการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งประกอบด้วย ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการ และด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 4.16 ระดับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวม

การบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรวม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	3.61	0.63	มาก
2. ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและบริการด้านการท่องเที่ยว	3.59	0.64	มาก
3. ด้านการพัฒนาглоการบริหารจัดการ	3.67	0.62	มาก
4. ด้านการสร้าง และเผยแพร่ภาพลักษณ์	3.72	0.64	มาก
รวม	3.65	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษารวมใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.64) รองลงมา ด้านการพัฒนาглоการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.62) ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.63) และด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและบริการด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 ระดับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

การบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของชุมชนได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว และนักลงทุนเข้ามาประกอบธุรกิจมากขึ้น	3.88	0.86	มาก
2. มีศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำได้อย่างปลอดภัย	3.69	0.78	มาก
3. มีความสะดวกและเพียงพอของสถานที่จอดรถ	3.54	0.87	มาก
4. ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ	3.49	0.93	มาก
5. มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว เช่น สภาพถนน ทางเดิน การเข้าถึงเป็นไปอย่างสะดวก	3.53	0.82	มาก

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

การบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
6. สภาพทัศนียภาพ และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นที่ต้องตาต้องใจ	3.63	0.85	มาก
7. ไม่เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ	3.44	0.91	มาก
8. มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ	3.59	0.88	มาก
9. มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่เป็นอย่างดี	3.53	0.82	มาก
10. เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้ได้รับความรู้ถึงวัฒนธรรมและความเพลิดเพลินตลอดการท่องเที่ยว	3.74	0.84	มาก
รวม	3.61	0.86	มาก

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่าแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของชุมชนได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว และนักลงทุนเข้ามาประกอบธุรกิจมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.86) รองลงมา เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้ได้รับความรู้ถึงวัฒนธรรมและความเพลิดเพลินตลอดการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.84) มีศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำได้อย่างปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.67) สภาพทัศนียภาพ และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นที่ต้องตาต้องใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.85) มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.88) มีความสะอาดและเพียงพอของสถานที่จอดรถ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.87) มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว เช่น สภาพถนน ทางเดิน การเข้าถึงเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.82) มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.82) ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.93) และไม่เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.91) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.18 ระดับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว

การบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ โดยการจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3.65	0.84	มาก
2. มีการจัดทำข้อมูล สื่อแผ่นพับและรวบรวมข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว	3.61	0.83	มาก
3. มีการพัฒนาระบบสารสนเทศต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสืบค้นข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านทางเว็บไซต์กลางและสามารถเข้าถึงได้ง่าย	3.66	0.87	มาก
4. มีรายละเอียดด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลายในข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้เป็นข่าวสารสำหรับนักท่องเที่ยว	3.65	0.86	มาก
5. มีการประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในแหล่งท่องเที่ยวของตลาดน้ำ	3.59	0.89	มาก
6. มีการจัดสรรและความเหมาะสมของค่าธรรมเนียมการตั้งร้านค้า	3.49	0.91	มาก
7. มีความเหมาะสมของการบังคับใช้กฎระเบียบในการตั้งราคาสินค้า	3.59	0.83	มาก
8. ระบบการตลาดมีความเท่าเทียมของโอกาสในการค้าขาย	3.53	0.82	มาก
9. สินค้าและผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นที่น่าสนใจควรค่าแก่การซื้อขาย	3.54	0.84	มาก
รวม	3.59	0.85	มาก

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีการพัฒนาระบบสารสนเทศต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสืบค้นข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านทางเว็บไซต์กลางและสามารถเข้าถึงได้ง่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.87) รองลงมา มีเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ โดยการจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.84) มีรายละเอียดด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลายในข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้เป็นข่าวสารสำหรับนักท่องเที่ยว

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.86) มีการจัดทำข้อมูล สื่อแผ่นพับและรวบรวมข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.83) มีการประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในแหล่งท่องเที่ยวของตลาดน้ำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.89) มีความเหมาะสมของการบังคับใช้กฎระเบียบในการตั้งราคาสินค้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.83) สินค้าและผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นที่น่าสนใจควรค่าแก่การซื้อขาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.84) ระบบการตลาดมีความเท่าเทียมของโอกาสในการค้าขาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.82) และมีการจัดสรรและความเหมาะสมของค่าธรรมเนียมการตั้งร้านค้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.91) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 ระดับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาการจัดการบริหารจัดการ

การบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการพัฒนาการจัดการบริหารจัดการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมของพื้นที่	3.61	0.80	มาก
2. มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ	3.67	0.83	มาก
3. มีการร่วมมือพัฒนาพื้นที่ตลาดน้ำให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	3.68	0.85	มาก
4. มีการร่วมมือสร้างโครงการการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์ตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	3.67	0.86	มาก
5. มีการเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นอื่นได้เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม	3.71	0.80	มาก
6. ทุกภาคส่วนของจังหวัดให้การสนับสนุนพัฒนาตลาดน้ำของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	3.67	0.89	มาก
7. ทุกภาคส่วนของจังหวัดมีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ	3.62	0.84	มาก
8. แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำสามารถเสริมสร้างการมีความผูกพันต่อท้องถิ่นที่อยู่อาศัย	3.71	0.81	มาก
9. มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำรงรักษาความเป็นเอกลักษณ์	3.67	0.86	มาก
10. ชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว	3.63	0.88	มาก
รวม	3.67	0.84	มาก

จากตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาการบริการจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีการเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นอื่นได้เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.80) รองลงมา แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำสามารถเสริมสร้างการมีความผูกพันต่อท้องถิ่นที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.81) มีการร่วมมือพัฒนาพื้นที่ตลาดน้ำให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.85) มีการร่วมมือสร้างโครงการการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์ตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.68) มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำรงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.86) มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.83) ทุกภาคส่วนของจังหวัดให้การสนับสนุนพัฒนาตลาดน้ำของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.89) ชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.88) ทุกภาคส่วนของจังหวัดมีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.84) และกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมของพื้นที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.20 ระดับการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์

การบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ถ้ากล่าวถึงตลาดน้ำแห่งนี้แล้ว จะมีคนี่รู้เป็นจำนวนมาก	3.83	0.75	มาก
2. ตลาดน้ำมีความชัดเจนในเอกลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย	3.75	0.86	มาก
3. ตลาดน้ำมีความสวยงามตามแบบวัฒนธรรมเหมาะแก่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและควรอนุรักษ์ไว้ตลอดไป	3.82	0.84	มาก
4. ตลาดน้ำมีความสะอาดปราศจากขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆที่สร้างมลภาวะของสิ่งแวดล้อม	3.65	0.88	มาก
5. ตลาดน้ำมีสิ่งอำนวยความสะดวกในทุกด้านๆ	3.57	0.92	มาก
6. ประชาชน เจ้าหน้าที่ รวมถึงพ่อค้า แม่ค้าที่อยู่ในตลาดน้ำ มีมนุษยสัมพันธ์ หรืออัธยาศัยที่ดีและเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว	3.72	0.80	มาก

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

การบรรจุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
7. เมื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวตลาดน้ำท่านจะแนะนำสถานที่แห่งนี้เป็นอันดับต้นๆ	3.69	0.82	มาก
8. เมื่อต้องการทราบข้อมูลการท่องเที่ยวตลาดน้ำสามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่ายและสะดวก รวดเร็ว	3.66	0.84	มาก
9. สินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ขายในตลาดน้ำมีเอกลักษณ์เฉพาะ และเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดี	3.79	0.86	มาก
10. ในมุมมองของท่าน ตลาดน้ำจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในแห่งหนึ่งในประเทศไทย	3.72	0.92	มาก
รวม	3.72	0.85	มาก

จากตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรจุเป้าหมายตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า ถ้ากล่าวถึงตลาดน้ำแห่งนี้แล้ว จะมีคนที่รู้เป็นจำนวนมาก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.75) รองลงมา ตลาดน้ำมีความสวยงามตามแบบวัฒนธรรมเหมาะแก่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและควรอนุรักษ์ไว้ตลอดไป อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.84) สินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ขายในตลาดน้ำมีเอกลักษณ์เฉพาะ และเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.86) ตลาดน้ำมีความชัดเจนในเอกลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.86) ประชาชน เจ้าหน้าที่ รวมถึงพ่อค้า แม่ค้าที่อยู่ในตลาดน้ำมีมนุษยสัมพันธ์หรืออัธยาศัยดีและเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.80) ในมุมมองของท่าน ตลาดน้ำจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในแห่งหนึ่งในประเทศไทย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.92) เมื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวตลาดน้ำท่านจะแนะนำสถานที่แห่งนี้เป็นอันดับต้นๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.82) เมื่อต้องการทราบข้อมูลการท่องเที่ยวตลาดน้ำสามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่ายและสะดวก รวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.84) ตลาดน้ำมีความสะอาดปราศจากขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆ ที่สร้างมลภาวะของสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.88) และตลาดน้ำมีสิ่งอำนวยความสะดวกในทุกด้านๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.92) ตามลำดับ

4.3 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

ส่วนที่ 4.3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลความสัมพันธ์เบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์การถดถอยโดยการวิเคราะห์การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อเป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ของข้อมูลเบื้องต้น แล้วทำการวิเคราะห์การถดถอยโดยใช้เทคนิค Stepwise Multiple Regression เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ตารางที่ 4.21 สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตัวแปร การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

Corre.	X11	X12	X13	X14	X15	X16	X21	X22	X23	X24	X25	X26	Y_TOTAL
X11	1.00	0.58	0.55	0.51	0.48	0.52	0.52	0.53	0.55	0.49	0.53	0.53	0.58
sig		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
X12		1.00	0.65	0.52	0.51	0.54	0.54	0.57	0.58	0.48	0.54	0.51	0.65
sig			0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
X13			1.00	0.64	0.62	0.53	0.46	0.50	0.55	0.44	0.48	0.55	0.61
sig				0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
X14				1.00	0.53	0.53	0.44	0.44	0.47	0.44	0.45	0.52	0.60
sig					0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
X15					1.00	0.53	0.57	0.55	0.58	0.51	0.51	0.52	0.58
sig						0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
X16						1.00	0.65	0.61	0.62	0.52	0.56	0.61	0.71
sig							0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
X21							1.00	0.78	0.70	0.65	0.69	0.67	0.67
sig								0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
X22								1.00	0.74	0.69	0.72	0.67	0.66
sig									0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
X23									1.00	0.74	0.70	0.70	0.67
sig										0.00	0.00	0.00	0.00
X24										1.00	0.76	0.70	0.63
sig											0.00	0.00	0.00
X25											1.00	0.75	0.70
sig												0.00	0.00
X26												1.00	0.74
sig													0.00
Y_TOTAL													1.00

จากตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ของตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์กันเบื้องต้นที่เป็นไปตามเงื่อนไข ก่อนทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนคือ อยู่ระหว่าง 0.3 – 0.8 ซึ่งถือว่าไม่ละเมิดเงื่อนไขก่อนทำการวิเคราะห์ การถดถอยแบบขั้นต่อน

ตารางที่ 4.22 การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอย (เบต้า) ที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามโดยรวม

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Durbin-Watson
5 Regression	79.73	5	15.95	153.17	.00(e)**	
Residual	33.11	318	0.10			2.20
Total	112.84	323				

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าสถิติทดสอบ $F = 153.17$ ทำให้ค่า $Sig. = 0.00$ ซึ่งน้อยกว่า $Alpha = 0.05$ แสดงว่า จะต้องมิตัวแปรสาเหตุอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม และจากค่าสถิติ Durbin - Watson มีค่าเท่ากับ 2.20 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน ภายใต้ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้น จากการตรวจสอบข้อสมมติของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ϵ สรุปได้ว่า ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีการแจกแจงแบบปกติ มีความแปรปรวนคงที่ และความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน ของปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับตัวแปรการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ใช้ในการพยากรณ์ รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวม

ตัวพยากรณ์	R	R ²	Adj. R ²	สัมประสิทธิ์การถดถอย		t	Sig.
				B	β (เบต้า)		
(Constant)	0.84	0.71	0.70	0.15	-	1.09	0.28
X26				0.24	0.27	5.49	0.00**
X16				0.29	0.30	7.19	0.00**
X25				0.17	0.21	4.33	0.00**
X14				0.16	0.16	4.11	0.00**
X11				0.09	0.09	2.23	0.03**

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.23 ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว(X16) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) และนโยบายการท่องเที่ยว (X11) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการตัวแบบได้ดังนี้

สมการคะแนนดิบ คือ

$$Y = 0.15 + 0.24 * x_{26} + 0.29 * x_{16} + 0.17 * x_{25} + 0.16 * x_{14} + 0.09 * x_{11}$$

สมการมาตรฐาน คือ

$$Y = 0.27 * x_{26} + 0.30 * x_{16} + 0.21 * x_{25} + 0.16 * x_{14} + 0.09 * x_{11}$$

ซึ่งตัวแปรทั้งหมดที่ในสมการตัวแบบ คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) และนโยบายการท่องเที่ยว (X11) ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ในทิศทางบวก กล่าวคือ ถ้าปัจจัยดังกล่าวเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม (Y) ได้ถึงร้อยละ 70.20 (Adjusted R Square = 0.70)

ตารางที่ 4.24 การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอย (เบต้า) ที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Durbin-Watson
5 Regression	87.65	5	17.53	137.59	0.00(e)**	2.08
Residual	40.52	318	0.13			
Total	128.17	323				

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.24 ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าสถิติทดสอบ F = 137.59 ทำให้ค่า Sig.= 0.00 ซึ่งน้อยกว่า Alpha = 0.05 แสดงว่า จะต้องมิตัวแปรสาเหตุอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และจากค่าสถิติ Durbin - Watson มีค่าเท่ากับ 2.08 แสดงว่าค่าความ

คลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน ภายใต้ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้น จากการตรวจสอบข้อสมมติของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ϵ สรุปได้ว่า ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีการแจกแจงแบบปกติ มีความแปรปรวนคงที่ และความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขการวิเคราะห์การถดถอย

ตารางที่ 4.25 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ของปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับตัวแปรการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ใช้ในการพยากรณ์รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงครามด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ตัวพยากรณ์	R	R ²	Adj. R ²	สัมประสิทธิ์การถดถอย		t	Sig.
				B	β (เบต้า)		
(Constant)	0.83(e)	0.68	0.68	0.15	-	1.09	0.28
X26				0.25	0.26	5.07	0.00**
X16				0.33	0.32	7.33	0.00**
X25				0.17	0.19	3.65	0.00**
X15				0.11	0.11	2.74	0.06**
X22				0.10	0.10	2.03	0.04*

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.25 ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) การสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม (X15) และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน (X22) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการตัวแบบได้ดังนี้

สมการคะแนนดิบ คือ

$$Y = 0.15 + 0.25 * X_{26} + 0.33 * X_{16} + 0.17 * X_{25} + 0.11 * X_{15} + 0.10 * X_{22}$$

สมการมาตรฐาน คือ

$$Y = 0.26 * X_{26} + 0.32 * X_{16} + 0.19 * X_{25} + 0.11 * X_{15} + 0.10 * X_{22}$$

ซึ่งตัวแปรทั้งหมดที่ในสมการตัวแบบ คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) การสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม (X15) และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน (X22) ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามด้านการพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐาน ในทิศทางบวก กล่าวคือ ถ้าปัจจัยดังกล่าวเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม (Y) ได้ถึงร้อยละ 67.09 (Adjusted R Square = 0.68)

ตารางที่ 4.26 การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอย (เบต้า) ที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Durbin-Watson
5 Regression	85.02	5	17.00	109.87	0.00(e)**	2.14
Residual	49.22	318	0.15			
Total	134.23	323				

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.26 ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าสถิติทดสอบ F = 109.87 ทำให้ค่า Sig.= 0.00 ซึ่งน้อยกว่า Alpha = 0.05 แสดงว่า จะต้องมิตัวแปรสาเหตุอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว และจากค่าสถิติ Durbin - Watson มีค่าเท่ากับ 2.14 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน ภายใต้ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้น จากการตรวจสอบข้อสมมติของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ϵ สรุปได้ว่า ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีการแจกแจงแบบปกติ มีความแปรปรวนคงที่ และความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขการวิเคราะห์การถดถอย

ตารางที่ 4.27 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ของปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับตัวแปรการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ใช้ในการพยากรณ์รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว

ตัวพยากรณ์	R	R ²	Adj. R ²	สัมประสิทธิ์การถดถอย		t	Sig.
				B	β (เบต้า)		
(Constant)	0.80(e)	0.63	0.63	0.11	-	0.69	0.49
X25				0.27	0.30	5.71	0.00**
X16				0.19	0.18	3.87	0.00**
X14				0.16	0.15	3.41	0.01**
X26				0.20	0.21	3.72	0.00**
X15				0.14	0.14	3.12	0.02**

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) และการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม (X15) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการตัวแบบได้ดังนี้

สมการคะแนนดิบ คือ

$$Y = 0.11 + 0.27 * X25 + 0.19 * X16 + 0.16 * X14 + 0.20 * X26 + 0.14 * X15$$

สมการมาตรฐาน คือ

$$Y = 0.30 * X25 + 0.18 * X16 + 0.15 * X14 + 0.21 * X26 + 0.14 * X15$$

ซึ่งตัวแปรทั้งหมดที่ในสมการตัวแบบ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) และการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม (X15) ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร และการบริการด้านการท่องเที่ยว ในทิศทางบวก กล่าวคือ ถ้าปัจจัยดังกล่าวเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม (Y) ได้ถึงร้อยละ 62.80 (Adjusted R Square = 0.63)

ตารางที่ 4.28 การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอย (เบต้า) ที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนา กลไกการบริหารจัดการ

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Durbin-Watson
5 Regression	69.32	5	13.86	79.26	0.00(e)**	2.04
Residual	55.63	318	0.17			
Total	124.95	323				

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าสถิติทดสอบ $F = 79.26$ ทำให้ค่า $Sig. = 0.00$ ซึ่งน้อยกว่า $Alpha = 0.05$ แสดงว่า จะต้องมิตัวแปรสาเหตุอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามด้านการพัฒนา กลไกการบริหารจัดการ และจากค่าสถิติ Durbin - Watson มีค่าเท่ากับ 2.04 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน ภายใต้ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้น จากการตรวจสอบข้อสมมติของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ϵ สรุปได้ว่า ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีการแจกแจงแบบปกติ มีความแปรปรวนคงที่ และความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขการวิเคราะห์การถดถอย

ตารางที่ 4.29 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ของปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับตัวแปรการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ใช้ในการพยากรณ์รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามด้านการพัฒนา กลไกการบริหารจัดการ

ตัวพยากรณ์	R	R ²	Adj. R ²	สัมประสิทธิ์การถดถอย		t	Sig.
				B	β (เบต้า)		
(Constant)	0.74(e)	0.55	0.55	0.33	-	1.81	0.07
X26				0.26	0.28	4.86	0.00**
X16				0.21	0.21	3.94	0.00**
X14				0.18	0.17	3.56	0.00**
X23				0.14	0.16	2.72	0.07**
X11				0.11	0.11	2.17	0.03*

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.29 ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) การสร้างความยั่งยืนทางสังคม (23) และนโยบายการท่องเที่ยว (X11) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการตัวแบบได้ดังนี้

สมการคะแนนดิบ คือ

$$Y = 0.33 + 0.26 * X_{26} + 0.21 * X_{16} + 0.18 * X_{14} + 0.14 * X_{23} + 0.11 * X_{11}$$

สมการมาตรฐาน คือ

$$Y = 0.28 * X_{26} + 0.21 * X_{16} + 0.17 * X_{14} + 0.16 * X_{23} + 0.11 * X_{11}$$

ซึ่งตัวแปรทั้งหมดที่อยู่ในสมการตัวแบบ คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) การสร้างความยั่งยืนทางสังคม (23) และนโยบายการท่องเที่ยว (X11) ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามด้านการพัฒนาการจัดการบริหารจัดการ ในทิศทางบวก กล่าวคือ ถ้าปัจจัยดังกล่าวเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม (Y) ได้ถึงร้อยละ 54.80 (Adjusted R Square = 0.55)

ตารางที่ 4.30 การทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอย (เบต้า) ที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Durbin-Watson
4 Regression	82.81	4	20.70	133.22	0.00(d)**	2.10
Residual	49.58	319	0.15			
Total	132.39	323				

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.30 ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าสถิติทดสอบ F= 133.22 ทำให้ค่า Sig.= 0.00 ซึ่งน้อยกว่า Alpha = 0.05 แสดงว่า จะต้องมิตัวแปรสาเหตุอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ และจากค่าสถิติ Durbin - Watson มีค่าเท่ากับ 2.10 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน ภายใต้ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้น จากการตรวจสอบข้อสมมติของ

ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ε สรุปได้ว่า ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีการแจกแจงแบบปกติ มีความแปรปรวนคงที่ และความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขการวิเคราะห์การถดถอย

ตารางที่ 4.31 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ของปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับตัวแปรการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ใช้ในการพยากรณ์รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์

ตัวพยากรณ์	R	R ²	Adj. R ²	สัมประสิทธิ์การถดถอย		t	Sig.
				B	β (เบต้า)		
(Constant)	0.79(d)	0.63	0.62	0.08	-	.47	0.64
X16				0.38	0.08	7.73	0.00**
X26				0.31	0.38	7.00	0.00**
X14				0.18	0.31	3.80	0.00**
X11				0.11	0.18	2.32	0.02**

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.31 ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม คือ ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) และนโยบายการท่องเที่ยว (X11) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการตัวแบบได้ดังนี้

สมการคะแนนดิบ คือ

$$Y = 0.08 + 0.38 * X16 + 0.31 * X26 + 0.18 * X14 + 0.11 * X11$$

สมการมาตรฐาน คือ

$$Y = 0.08 * X16 + 0.38 * X26 + 0.31 * X14 + 0.18 * X11$$

ซึ่งตัวแปรทั้งหมดที่ในสมการตัวแบบ คือ ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) และนโยบายการท่องเที่ยว (X11) ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ในทิศทางบวก กล่าวคือ ถ้าปัจจัยดังกล่าวเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม (Y) ได้ถึงร้อยละ 62.10 (Adjusted R Square = 0.62)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทำให้ได้ตัวแบบที่ใช้ในการพยากรณ์ รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

จากโมเดลสมการที่ได้ เมื่อทำการทดสอบความเหมาะสมกับข้อมูล (Lack of Fit) เพื่อยืนยันความเหมาะสมของตัวแบบ พบว่า

Ho: โมเดลมีความเหมาะสมกับข้อมูล

H1: โมเดลไม่มีความเหมาะสมกับข้อมูล

ตารางที่ 4.32 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของตัวแบบ

The Regression Equation is	
$Y = 0.27 * x_{26} + 0.30 * x_{16} + 0.21 * x_{25} + 0.16 * x_{14} + 0.09 * x_{11}$	
Lack of Fit Test	P-Value
Possible Interaction in Variable x11	0.06
Possible Interaction in Variable x12	0.02**
Possible Interaction in Variable x13	0.01*
Possible Interaction in Variable x14	0.08
Possible Interaction in Variable x15	0.03*
Possible Interaction in Variable x16	0.08
Possible Interaction in Variable x21	0.01**
Possible Interaction in Variable x22	0.03**
Possible Interaction in Variable x23	0.04*
Possible Interaction in Variable x24	0.03*
Possible Interaction in Variable x25	0.06
Possible Interaction in Variable x26	0.08
Overall Lack of Fit Test is Significant	0.06

จากตารางที่ 4.32 ผลการทดสอบสมมติฐานความเหมาะสมของตัวแบบ พบว่า ค่า P-Value = 0.06 ซึ่งจะต้องยอมรับสมมติฐาน Ho นั่นคือ ตัวแบบที่ได้จากการวิเคราะห์มีความเหมาะสมกับข้อมูล นั่นคือ ตัวแบบสมการการถอยมีความเหมาะสมกับข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์ซึ่งสมการการถอยที่เป็นตัวแบบที่ดีเพื่อการวิเคราะห์พยากรณ์

ส่วนที่ 3.2 การวิเคราะห์บทความ บทสนทนากลุ่ม และบทสัมภาษณ์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 4.33 ผลการวิเคราะห์บทความ

บทความที่ 1	ชื่อบทความ “ฟังเสียงจากแม่กลอง ในวันที่ตลาดน้ำอัมพวาติดลมบน”
	<p>นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนใหญ่จะมาท่องเที่ยวในลักษณะการพักผ่อนหาพื้นที่สีเขียว เรียนรู้วิถีชีวิตบรรยากาศเก่าๆ ในอดีต</p> <p>จากการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวในตลาดน้ำเดิมเป็นไปในลักษณะที่เจริญเติบโตอย่างช้าๆ นักท่องเที่ยวมีปริมาณไม่มาก คนในท้องถิ่นสามารถให้การต้อนรับได้อย่างทั่วถึง จนกระทั่งกลับจำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นอย่างมากและมหาศาลอย่างรวดเร็ว ทำให้การต้อนรับนั้นเป็นไปด้วยความไม่สะดวก โดยทั่วไปแล้ววิถีชีวิตชาวสวนเป็นส่วนสำคัญที่นำพานักท่องเที่ยวที่แสวงหารูปแบบการท่องเที่ยวแบบดั้งเดิมเพื่อรำลึกถึงอดีต โดยทั่วไปแล้วนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจังหวัดราชบุรีจะท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกซ่อนไว้กับการท่องเที่ยวทางน้ำ บางครั้งก็ส่งผลกระทบต่อชาวสวนอัมพวาที่เคยมีวิถีชีวิตที่สงบสุขตามวิถีของชาวสวนและชาวประมง ถูกเทศบาลอัมพวาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐเข้ามาพัฒนาถนน สร้างสะพาน เพื่อเป็นการเพิ่มความสะดวกสบายต่อการท่องเที่ยว แต่อย่างไรสิ่งที่แลกมากับผลที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวอย่างมากมายนั่นส่งผลให้ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่แหลมลมทวน ซึ่งมีชาวบ้านกว่า 40 หลังคาเรือนต้องอพยพย้ายไปหาที่อยู่ใหม่ เนื่องจากทนเสียงรบกวนจากเรือยนต์กว่า 200 ลำที่พานักท่องเที่ยวมาชมหึ่งห้อย อีกทั้งยังส่งผลให้ตลิ่งพังเนื่องคลื่นน้ำที่เกิดจากการขับเรือติดเครื่องยนต์ด้วยความเร็วส่งผลให้ต้นไม้โคล่นล้มจำนวนมาก ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมที่เกิดจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจากคนต่างถิ่น ก่อให้เกิดปัญหาในชุมชนเช่นเดียวกับวิถีวัฒนธรรมของชาวบ้านที่ถูกคุกคามจากภายนอก หน่วยงานในระดับท้องถิ่น ยังไม่มีนโยบายในการแก้ปัญหา ชาวบ้านซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นจึงรวมตัวกันเพื่อขอทางสิทธิความเป็นเจ้าของพื้นที่</p>
สรุปบทความที่ 1	<p>จากผลการวิเคราะห์บทความเรื่อง “ฟังเสียงจากแม่กลอง ในวันที่ตลาดน้ำอัมพวาติดลมบน” ทำให้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีมีความยั่งยืนและเป็นได้แบบทุกวันนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยที่ทำให้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านโครงสร้างพื้นฐานมีความยั่งยืนเพราะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่จะให้ความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ดังเช่นชาวบ้านไม่ยอมให้ใช้เรือยนต์ในการพานักท่องเที่ยวชมหึ่งห้อย</p>

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

สรุปบทความที่ 1	ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้ตลิ่งพังเนื่องจากคลื่นน้ำที่เกิดจากการขับเรือติดเครื่องยนต์ด้วยความเร็ว นอกเหนือจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลต่อความยั่งยืนต่อการท่องเที่ยวคือ ปัจจัยการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม เพราะการถูกคุกคามของปัจจัยดังกล่าวจะทำให้ระบบการท่องเที่ยวของจังหวัดเสื่อมลงอย่างเห็นได้ชัด เพราะขาดความตระหนักถึงความสำคัญในวัฒนธรรมที่เป็นมาอย่างยาวนาน
บทความที่ 2	บทความเรื่อง “อัมพวา คือรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมจริงหรือไม่”
	ปัจจุบันจุดขายของการท่องเที่ยวอัมพวา คือ ตลาดน้ำยามเย็น โฮมสเตย์ กิจกรรมสปา และนั่งเรือชมหิ่งห้อย แต่วิถีชีวิตของชาวอัมพวาจริงๆ นั้น อาจจะสามารถทำการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมที่มีอะไรดีๆ ให้กับนักท่องเที่ยวได้มากกว่าที่กล่าวมา เพียงแต่ยังไม่มีมีการเผยแพร่ หรือประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยว เข้าใจความเป็นเมืองแม่กลองและชีวิตชาวอัมพวา ได้อย่างเข้าถึงอย่างแท้จริง ที่ผ่านมามีการพยายามของคนท้องถิ่นในการฟื้นฟูแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กลับมาสู่อัมพวาอีกครั้งหนึ่ง เช่น ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านลมทวน ได้ร่วมกันสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยใช้เรือพายแทนเรือยนต์ สร้างกฎกติกาการชมหิ่งห้อยให้หิ่งห้อยได้พักฟื้นบ้างป้องกันการสูญพันธุ์และปริมาณน้อยลง การปรับปรุงพันธ์พืชสวนโดยเฉพาะมะพร้าวดูเหมือนจะเป็นแนวทางที่คนในชุมชนหลายแห่ง เห็นพ้องกันว่า น่าจะเป็นทางเลือกในการสร้างความยั่งยืนให้กับชีวิตชาวสวนที่เหลือ ซึ่งไม่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวรองรับ และเป็นการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนให้ชาวอัมพวา
สรุปบทความที่ 2	จากผลการวิเคราะห์บทความเรื่อง “อัมพวา คือรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมจริงหรือไม่” ทำให้พบว่าการที่จะทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดนั้นเกิดความยั่งยืนต้องมีการวางรูปแบบการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์เป็นอย่างดี ซึ่งจากคำกล่าวดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าสอดคล้องกับปัจจัยรูปแบบการพัฒนาด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของจังหวัด เมื่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวดีขึ้นสิ่งเหล่านี้จะทำให้ระบบเศรษฐกิจดีขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นจากการวิจัยคือปัจจัยด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจจะเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลให้ระบบการท่องเที่ยวของจังหวัดเกิดการพัฒนายั่งยืนต่อไปในอนาคต ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัด

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

บทความที่ 3	บทความเรื่อง “เสียงสะท้อนจากคนแม่กลอง”
	<p>การเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยเฉพาะด้านการใช้ที่ดินและสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ รวมทั้งด้านสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คนแม่กลองเป็นห่วงเรื่องลำคลองมากที่สุด คราวเรือนทุกบ้านหาเลี้ยงตัวเองจากสวนมะพร้าวเพราะคิดว่าจะปรับให้เป็นเกษตรอเนกนิค การสื่อสารโดยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานประเพณีวัฒนธรรมตามวาระของท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีตลาดในวันอังคาร-พฤหัสบดี และยิ่งพูดถึงภาวะของผู้ถูกท่องเที่ยว และทางออกของปัญหาความแออัดของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน โดยมองไปที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนเพื่อชุมชนและลูกหลานในอนาคต</p> <p>ทุกวันนี้ตลาดน้ำอัมพวา กลายเป็นพื้นที่ยอดนิยม คนจึงล้นตลาด แออัดแออัดเยียด เมื่อพิจารณาแล้วเกิดเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้ชาวบ้านที่เคยอยู่อาศัยกันเงียบๆ ทุกวันนี้คนภายนอกเข้ามาและแสวงหาผลประโยชน์ แต่คนในท้องถิ่นจริงๆ ยังหาจุดยืนที่ลงตัวที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรื่องการท่องเที่ยวให้มีประโยชน์กับท้องถิ่นจริงๆ ไม่ได้ ซึ่งทำความเดือดร้อนให้ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการ</p>
สรุปบทความที่ 3	<p>จากผลการวิเคราะห์บทความเรื่อง “เสียงสะท้อนจากคนแม่กลอง” ในระบบการท่องเที่ยวของที่ใดๆ ก็ตามจะต้องมีผลกระทบทั้งในทางที่ดีและไม่ดี แต่เมื่อเกิดผลกระทบในทางที่ไม่ดีจะต้องรีบเร่งแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังเช่นการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีนี้จากบทความพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดคือ ปัจจัยด้านระบบสาธารณสุขปโภค และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลอยู่ในระดับสูงมากกับรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านโครงสร้างพื้นฐาน และรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาโลก การบริหารจัดการ รวมถึงปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งคือ ปัจจัยด้านความยั่งยืนทางวัฒนธรรม เนื่องมาจากว่า หากด้านสิ่งแวดล้อม กับด้านระบบสาธารณสุขปโภครวมถึงวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นของการท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมลง อันเนื่องมาจากผลของการท่องเที่ยวแล้วย่อมทำให้การพัฒนาทางด้านต่างๆ นั้นต้องนับถอยหลังไปจนกระทั่งจนกระทั่งหายสาบสูญไปในที่สุด</p>
บทความที่ 4	<p>รายงาน “จ.สมุทรสาครผลักดันรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว” โดย จันทร์ทรา ศรีดาวเรือง สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดสมุทรสาคร</p>

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

	<p>จังหวัดสมุทรสาครผลักดันรูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว วันที่ 25 เมษายน 2556 สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ (สปร.) ร่วมกับจังหวัดสมุทรสาคร จัดการประชุมชี้แจงนโยบาย และรูปแบบการพัฒนาจังหวัดสมุทรสาครในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด ที่ห้องประชุมพันท้ายนรสิงห์ ศาลากลางจังหวัดสมุทรสาคร ในการประชุมดังกล่าวได้มีวิทยากรมาร่วมแสดงความคิดเห็น คือ นายอภิชาติ ประสพรัตน์ ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร บรรยายพิเศษเรื่อง ทุนทางวัฒนธรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นางสาว อังคนา พุ่มผกา ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสมุทรสงคราม รับผิดชอบจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และจังหวัดนครปฐม ร่วมบรรยายพิเศษเรื่อง การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสาคร และนายประสิทธิ์ การกลาง คณะที่ปรึกษา บรรยายเรื่อง นโยบาย รูปแบบการพัฒนา และแนวทางศึกษาวัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน จังหวัดสมุทรสาครมีศักยภาพพร้อมในทุกด้านที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวดังจะเห็นได้จากคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกำหนดให้จังหวัดสมุทรสาครเป็นแหล่งท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2539 เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ซึ่งมีความสำคัญทั้งประเภทธรรมชาติ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และศาสนสถาน ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ดังนั้น แผนรูปแบบการพัฒนาจังหวัดสมุทรสาครระยะ 20 ปี จึงมีกลยุทธ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนที่บ่งบอกถึงความเป็นรากเหง้าของจังหวัดสมุทรสาคร เพื่ออนุรักษ์ สืบสาน และธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่หลากหลาย ประเพณีที่ดั้งเดิมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัด เพื่อหาแนวทางสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของชนรุ่นหลังที่จะต้องเข้ามาร่วมกันในการอนุรักษ์สืบสาน ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม พร้อมความมีมารยาทและความมีน้ำใจของคนไทยให้มีความยั่งยืนต่อไป</p>
สรุปบทความที่ 4	<p>จากผลการวิเคราะห์บทความ เรื่องพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนนั้นจะต้องมองถึงกรอบนโยบายที่ได้กำหนดไว้ โดยตัวแปรที่สำคัญทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนนั้นรูปแบบการพัฒนาหนึ่งที่สำคัญคือ การส่งเสริมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนที่บ่งบอกถึงความเป็นรากเหง้าของจังหวัด เพื่อ</p>

	อนุรักษ์ สืบสาน และธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่หลากหลาย ประเพณี
--	---

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

	<p>ที่ดิงามและภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัด เพื่อหาแนวทางสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของชนรุ่นหลังที่จะต้องเข้ามาร่วมกันในการอนุรักษ์สืบสานประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม พร้อมความมีมารยาทและความมีน้ำใจของคนไทยให้มีความยั่งยืนต่อไป นอกเหนือจากนี้ควรให้ความสำคัญในเรื่องการดำรงชีวิตของประชาชนที่อยู่ภายในพื้นที่ด้วยซึ่งต้องระวังในเรื่องของความปลอดภัยและไม่ทำให้พื้นที่เกิดความเสื่อมโทรม เพราะการเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยเฉพาะด้านการใช้ที่ดินและสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมทั้งด้านสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และให้ความสำคัญเรื่องแม่น้ำลำคลองมากที่สุดเพราะเป็นจุดที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวหลงใหลเข้ามา นอกเหนือจากนี้ควรให้การสื่อสารโดยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานประเพณีวัฒนธรรมตามวาระของท้องถิ่น</p>
--	--

ตารางที่ 4.34 ผลการวิเคราะห์บทสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์บทสนทนา	เรื่องที่ 1 “สะท้อนภาพของสมุทรสงครามในอดีต”
บทสนทนา	<p>คุณชยันต์ อยู่ศิริ (เกษตรกรสวนมะพร้าว และเจ้าของบ้านพักวิถีชาวบ้าน)</p> <p>“วิถีชีวิตคนรุ่นเก่าคู่ค้าในสมัยนั้น คือคนทะเลกับคนสวน มาพบกันเป็นเรื่องของการซื้อขายแลกเปลี่ยนเพราะสินค้าที่เข้าของแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน ระหว่างคนทะเลกับชาวสวน อีกกลุ่มหนึ่งก็คือผู้ค้าคนกลางที่จะซื้อทั้งของทะเลและของสวนไปขายตามลำคลอง เพราะวิถีชีวิตส่วนใหญ่สัญจรทางน้ำหรือทางเรือเป็นหลัก วิถีชีวิตของคนสมุทรสงครามเริ่มเปลี่ยนไปเมื่อมีถนนเส้นพระรามสองตัดผ่านและเส้นสมุทรสงคราม-บางแพ ซึ่งเดิมมีเพียงถนนเส้นแม่กลอง - ปากท่อ สายเก่าเพียงเส้นเดียว เมื่อวิถีชีวิตเปลี่ยนไป รถยนต์เข้ามา มีบทบาทในการเชื่อมต่อระหว่างทะเลกับสวน ระยะเวลาที่ใช้น้อยลงความสะดวกมีมากขึ้น ทางเรือก็เริ่มซบเซาลง ร้านค้าริมแม่น้ำลำคลองก็เริ่มซบเซาตามไปด้วยเพราะใช้ทางรถยนต์โดยไม่ผ่านตลาดอัมพวา ไปทำการค้าที่ตลาดแม่กลองเลย”</p>

ตารางที่ 4.34 (ต่อ)

	<p>เรื่องที่ 2 “พออัมพวากลับมาบูมอีกครั้งในฐานะเมืองท่องเที่ยวคนภายนอกเริ่มให้ความสนใจมองเห็นสิ่งดีๆ เริ่มเข้ามาท่องเที่ยวกันมากขึ้น ในฐานะเจ้าบ้านรู้สึกอย่างไร”</p>
	<p>คุณคัมภีร์ ทองเปลว (เกษตรกรอินทรีย์)</p> <p>“ตอนแรกรู้สึกแปลกใจว่าคนกรุงจะมาดูป่าจาก กัปปิ้งห้อยเพื่ออะไร ซึ่งผมเห็นมาตั้งแต่เด็ก ผมรู้สึกไม่เห็นด้วย กับเรื่องท่องเที่ยว กลัวจะไม่จริง กลัวจะมาเป็นแบชัวร์คือมาทำให้เสื่อมโทรมแล้วก็จากไป พอการท่องเที่ยวเข้ามาจริงจัง ตอนหลังเริ่มเห็นด้วยเพราะพืชผลทางการเกษตรเริ่มขายได้ เช่น ส้มโอ น้ำตาลมะพร้าว และน้ำตาลแท้สามารถปรับค่าราคา แข่งกับน้ำตาลหลอม ซึ่งเป็นคู่แข่งได้ เหมือนเป็นการประชาสัมพันธ์ไปในตัว แต่ยุคปัจจุบันเริ่มเลยเถิด มองเป็นการลงทุน มองว่าเยอะเกินไป เหมือนคนในแหล่งท่องเที่ยวต้องเคย ให้บริการเพื่อการท่องเที่ยว เช่นต้องมาเก็บกวาดขยะเมื่อนักท่องเที่ยวกลับไป ซึ่งไม่ใช่ประเด็นที่ท้องถิ่นต้องการ”</p>
	<p>เรื่องที่ 3 “มองเรื่องของการท่องเที่ยวที่มีการประชาสัมพันธ์ มองว่าสมุทรสงครามน่าสนใจ จากคนภายนอกเหลือเกิน โดยส่วนตัวคิดเห็นอย่างไร”</p>
	<p>คุณสุรจิต ชีระเวช (สมาชิกวุฒิสภา สมุทรสงคราม)</p> <p>“โดยหลักการของการท่องเที่ยวถ้าในอยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมนั้น ท้องถิ่นไทยใดที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบนี้แล้วจะเป็นการกระจายรายได้ที่ดี แต่ก็มีหลักการคือ การมาท่องเที่ยวดูวิถีชีวิตท้องถิ่น มาดูสินค้าเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยไม่มีการปรุงแต่ง โดยไม่เอาใจใคร มาศึกษาวิถีชีวิตจริง ในเมื่อท่องเที่ยวแล้วก็ไปแล้ว ฉลาดขึ้น ได้รู้ว่าปลาทุแม่กลองเป็นอย่างไร ส้มโออัมพวาเป็นอย่างไรปลูกอย่างไรรสชาติดี การท่องเที่ยวของสมุทรสงครามเชิงนิเวศวัฒนธรรมซึ่งเป็นวิถีชีวิตปกติของคนท้องถิ่นแล้วแต่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาพบเห็น แต่โลกสมัยใหม่เห็นเป็นสิ่งมหัศจรรย์ซึ่งช่วยให้คนพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นมาจากการท่องเที่ยว จากหลักของการท่องเที่ยวถือว่าเป็นการกระจายรายได้ และผู้ที่ได้รับประโยชน์ควรเป็นคนในชุมชนท้องถิ่น และการจัดการการท่องเที่ยวควรเป็นของคนท้องถิ่นซึ่งสิ่งเหล่านี้เรียกว่าการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น มิเช่นนั้นแล้วอาจทำให้เกิดผลเสียต่อรูปแบบของการท่องเที่ยวก็เป็นได้”</p>

ตารางที่ 4.34 (ต่อ)

	<p>คุณเกล้า สุกุลนุ่น (เกษตรกรชาวสวน และเจ้าของโฮมสเตย์)</p> <p>“จริงๆ ก็น่าจะเป็นแบบนี้ตั้งแต่ที่ลุงทำ เรามีธรรมชาติอวด คนที่มาก็เคยพูดกับลุงว่าอีกหน่อยอาจไปไม่รอดนะเพราะสังคมสมัยใหม่เข้าไป แต่ลุงบอกว่าบ้านลุงไม่เจ็งเพราะมีหิ้งห้อย มีปลาตีน ธรรมชาติเองไม่ต้องลงทุน ลุงชวนเพื่อนบ้านหลายๆ หลังทำ ถ้าเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวไม่อนุรักษ์อีกหน่อยก็เจ็ง” คุณลุงคิดว่าถ้าคนต่างถิ่นที่เข้ามาหลงใหลอัมพวาจนกระทั่งเข้ามาทำธุรกิจพวกเค้าจะอนุรักษ์สิ่งต่างๆ ไว้เหมือนคุณลุงมั๊ย</p> <p>คุณลุงเกล้า “ปัจจุบันเหมือนมีมือที่สามมีคนมีดั่ง เข้ามาดำเนินการจัดการเข้ามาเช่าหน้าร้าน สินค้าปัจจุบันไม่มีความปรารถนและราคาสูงขึ้น อีกหน่อยก็ไปไม่รอด”</p> <p>คุณคมภีร์ “ประเด็นนี้น่าห่วง ถ้ามีคนต่างถิ่นเข้ามา ก็จะเข้ามาทำลายความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว トラบไต่ที่ยังมีคนนอกถิ่นเข้ามาลงทุน ก็จะมีการเปิดผับ เปิดแสงสีเสียง ในที่ที่ตนเองเป็นเจ้าของทำอยู่ในขอบเขตของตนเองในที่ที่ตนเองลงทุนเพื่อต้องการความแตกต่างและการแข่งขันเพื่อดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาในที่ของตน ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนเนื่องจากการแข่งขันในธุรกิจ เพื่อให้ธุรกิจตนเองอยู่รอด เชื่อว่าสักวันจะต้องเป็นแบบนี้ ถ้ายิ่งให้คนต่างถิ่นเข้ามาทำมาหากินในแหล่งท่องเที่ยว”</p> <p>คุณชยันต์ “มองว่าเป็นบางช่วงอาจเจียบ้าง แต่ถ้าเราไม่มีปัญหาเรื่องเงินลงทุน ไม่กู้เงินมาลงทุน ใช้เงินของเราเอง มีแค่ไหนทำแค่นั้น ใช้ธรรมชาติรอบตัวที่มีอยู่เป็นจุดขาย ใช้สิ่งที่มีอยู่ สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวช่วยคงอยู่ได้ อาจจะไม่มากมายนัก แต่ก็อยู่ได้”</p>
	<p>เรื่องที่ 4 “การที่คนเข้ามาท่องเที่ยวกันเยอะๆ ก็จะเป็นการท่องเที่ยวแบบไม่ใช่แบบนิเวศ ไม่ได้มาดูธรรมชาติ วิถีชีวิต เพื่ออนุรักษ์ แต่มาเป็นกระแสแบบมวลชน แบบที่ให้ความสงบของแม่กลองที่เคยมีมาเปลี่ยนไป”</p>
	<p>สว.สุรจิต “ผมว่าอยู่ๆ เราก็เปิดบ้านให้คนเข้ามาดู และทำมานานถึง 5 ปี ก็ถึงช่วงที่ต้องปรับตัวจริงๆ ควรปรับตัวก่อนหน้านี้ ทีนี้เราจะปรับตัวอย่างไรว่าถ้าเราเดินไปอย่างไรทิศทางผลกระทบก็จะขยายไปหลายมิติมาก แต่ ถ้าเราจะทำเป็นให้คนมาดูวิถีชีวิตมาดูตัวตนที่หลงเหลืออยู่ ไม่มีกิเลส ตัณหา มีความสงบ ก็มาที่สมุทรสงคราม แต่ถ้าชอบแสงสีเสียง ก็ไปพัทยา หัวหิน บอกตัวตนของแหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจนคิดว่าน่าจะทำให้การท่องเที่ยวยังคงอยู่ได้ นี่คือเสน่ห์ของแม่กลอง</p>

ตารางที่ 4.34 (ต่อ)

	<p>คุณคัมภีร์ “ชวนนักลงทุนว่าอย่าทำรีสอร์ท เลยมาร่วมเกษตรอินทรีย์ เพราะรีสอร์ทมีเยอะแล้ว ทำสวนปลอดสารพิษ ปลูกพืชผลเกษตร แล้วชวนนักท่องเที่ยวมาดูสวนลึนจี่ สวนส้มโอ เพราะดินที่นี่ อุดมสมบูรณ์ปลูกอะไรก็ให้ผลดี ให้นักลงทุนเปลี่ยนแนวคิดใหม่”</p> <p>จากการที่อัมพวา มีชื่อเสียงในเรื่องของการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วทำให้เกิดผลกระทบต่างๆ ตาม อย่างเช่น ผลกระทบ เรื่องขยะ มลพิษทางเสียง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีวิธีการตั้งรับอย่างไร</p> <p>คุณสุรจิต “วิธีการตั้งรับอาจมีหลายแนวทาง คือการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ กระจายการท่องเที่ยวที่เป็นกระจุกให้กระจายออกไป เพราะไม่ได้มีแต่ตลาดน้ำแห่งเดียวในสมุทรสงคราม องค์กรปกครองท้องถิ่นก็สามารถสร้างข้อตกลงออกมาได้จริงๆ ตลาดน้ำในสมุทรสงครามมีวันที่จะท่องเที่ยวได้เพียง 2 วัน คือเสาร์อาทิตย์ หรือการเสริมการท่องเที่ยวอื่นๆ เข้าไปเช่น คูหึ่งห้อยสามารถมาได้ทุกวัน มาดูสวนของชาวบ้านตามวิถีชีวิตเดิมๆ”</p> <p>คุณเกล้า “เขตป่าชายเลนเป็นที่เพาะพันธ์หึ่งห้อยเรือที่มาจากคูหึ่งห้อยเสาร์และอาทิตย์ ต่อวัน เป็น ร้อยๆ ลำ โดยเฉพาะเรือติดเครื่องยนต์ ทำให้ชะหน้าดินที่เป็นเลนให้เป็นดินแข็ง ทำให้ไซของหึ่งห้อยลอยตามน้ำไป จำนวนหึ่งห้อยลดลง ทำให้อยากบอกทำที่ทำธุรกิจเรือพาชมหึ่งห้อย ให้วิ่งเรือเบาๆ ชมไกลๆ ไม่ต้องเข้ามาติดตลิ่ง เพราะหึ่งห้อยมองไกลๆ ก็เห็นกลิ่นของท่อไอเสียทำลายชีวิตของหึ่งห้อย”</p> <p>คุณสุรจิต เสริมว่า “ควรจะทำอย่างทะนุถนอมทรัพยากรอันมีค่าไว้ ไม่เที่ยวอย่างทำลาย ทุกสถานที่ ที่สวยงาม กลุ่มคนที่มีเงินจะเข้าไปลงทุนทั้งหมด ชื้อแล้วก็ทำสิ่งไม่สอดคล้องกับธรรมชาติลง ไป คนท้องถิ่นที่ทำที่พักกำลังเจอ พรบ. โรงแรม”</p> <p>คุณคัมภีร์ “ควรจะมีกฎกติกาในการท่องเที่ยว ต้องมีการจัดการ แต่แค่สภาพนิเวศ ซึ่ซึ่ของเครื่องยนต์ ก็ต้องจำกัด”</p> <p>(การจด พรบ. โรงแรมคือต้องมีวิศวกรรับรองแบบ แต่บ้านพักที่ชาวบ้านสร้างเป็นบ้านหลังเล็กๆ ซึ่งก่อสร้างมาก่อน โดยขออนุญาตจากอบต. ก่อสร้าง)</p> <p>คุณเกล้า “อยากใช้มาช่วยกันอนุรักษ์ ธรรมชาติ ลดกลิ่น ลดเสียง ลดแสง ลดความเร็วของเรือ มาแล้วอย่ามาทำลายธรรมชาติ มาช่วยกันรักษาธรรมชาติ”</p> <p>คุณสุรจิต “เที่ยวแบบพอเพียง เที่ยวให้ฉลาดขึ้น เข้าใจวิถีชีวิตคนในท้องถิ่นมากขึ้น”</p>
--	--

ตารางที่ 4.34 (ต่อ)

	คุณคัมภีร์ “อยากให้เราเที่ยวแบบเพื่อนกัน มาเที่ยวบ้านเพื่อน เพื่อนอยู่อย่างไรมาอยู่แบบนั้น”
สรุปบทสนทนา กลุ่ม	<p>จากการวิเคราะห์บทสนทนากลุ่มทำให้ทราบว่า โดยหลักการของการท่องเที่ยวถ้าในอยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมนั้น ท้องถิ่นไทยใดที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบนี้แล้วจะเป็นการกระจายรายได้ที่ดี แต่ก็มีหลักการคือ การมาท่องเที่ยวควิวถีชีวิตท้องถิ่น มาดูสินค้าเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยไม่มีการปรุงแต่ง โดยไม่เอาใจใคร มาศึกษาวิถีชีวิตจริงจะต้องท่องเที่ยวด้วยความมีใจรักเพื่ออนุรักษ์ไว้ซึ่งคนรุ่นหลังต่อไป สิ่งมหัศจรรย์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวคือรายได้ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยให้คนพื้นที่มีรายได้เพิ่ม และผู้ที่ได้รับประโยชน์ควรเป็นคนในชุมชนท้องถิ่น และการจัดการการท่องเที่ยวควรเป็นของคนท้องถิ่นเพราะทราบถึงหลักวิถีที่คนอื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เรียกว่าการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น มิเช่นนั้นแล้วอาจทำให้เกิดผลเสียต่อรูปแบบของการท่องเที่ยวก็เป็นได้ด้วยเหตุนี้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของท้องถิ่นจึงควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพราะคนเหล่านี้รู้วิถีชีวิตที่เคยเกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยอดีต จากบทความที่ได้จากการสนทนากลุ่มนั้น ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงการกล่าวถึงตัวแปรหลักที่มีความเชื่อมโยงกับระบบการท่องเที่ยวของจังหวัดอย่างเห็นได้ชัดคือ รูปแบบการพัฒนาด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเปรียบเสมือนเอกลักษณ์ของรูปแบบการท่องเที่ยวของจังหวัด ในรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านดังกล่าวนั้นหากต้องการความสำเร็จแล้วนั้นจะต้องปฏิบัติภายใต้กรอบความร่วมมือของคนในท้องถิ่นเป็นหลักเพราะคนที่อยู่ในท้องถิ่นจะมีความรักความหวงแหนความเป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวมากกว่าคนที่มาจากถิ่นฐานอื่น</p>

ตารางที่ 4.35 ผลการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์

บทสัมภาษณ์	นายณรงค์ ครองชนม์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี
	<p>คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี ประจำปี 2555 โดยสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี ได้เตรียมจัดทำแผนรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวปี 2555 - 2559 ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ใช้วิสัยทัศน์ว่า “จังหวัดราชบุรีเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิถีชีวิตแห่งลุ่มแม่น้ำแม่กลอง และเทือกเขาตะนาวศรี เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์” โดยในปี 2555 จะเน้นประชาสัมพันธ์ ปี 2555 เป็นปีแห่งการท่องเที่ยว “ราชบุรีเที่ยวได้ทั้งปี” ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดราชบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศิลปะวิทยาการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล</p> <p>สำหรับแผนรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2555 - 2559 ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณา และกำหนดประเด็นรูปแบบการพัฒนา รวม 5 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนายกระดับแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ พัฒนายกระดับมาตรฐานการบริการและการรักษาความปลอดภัย การส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับสังคมและเศรษฐกิจ และการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัด โดยตั้งเป้าหมายให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดราชบุรี เพิ่มขึ้น 15%</p>
สรุปบทสัมภาษณ์	<p>จากการสัมภาษณ์พบว่า แผนรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2555 - 2559 ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณา และกำหนดประเด็นรูปแบบการพัฒนา รวม 5 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนายกระดับแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ พัฒนายกระดับมาตรฐานการบริการและการรักษาความปลอดภัย การส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับสังคมและเศรษฐกิจ และการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัด โดยตั้งเป้าหมายให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดราชบุรี</p>

ตารางที่ 4.35 (ต่อ)

บทสัมภาษณ์	เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา
	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสานงานและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของกระทรวงในส่วนภูมิภาค รวมทั้งดำเนินการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด 2. จัดทำแผนรูปแบบการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการของจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด รวมทั้งติดตาม ประเมินผล และรายงานสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในระดับจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด 3. ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน 4. ส่งเสริม สนับสนุน และให้คำปรึกษาแนะนำแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่ายชุมชน ประชาชน และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด 5. ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว 6. ปฏิบัติงานตามกฎหมายในความรับผิดชอบของกระทรวงซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย 7. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย
สรุปบทสัมภาษณ์	<p>จากการสัมภาษณ์พบว่า ควรมีการประสานงานและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของกระทรวงในส่วนภูมิภาครวมทั้งดำเนินการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดและ จัดทำแผนรูปแบบการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการของจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด รวมทั้งติดตาม ประเมินผล และรายงานสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในระดับจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดรวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว กีฬา พร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุน และให้คำปรึกษาแนะนำแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่ายชุมชน ประชาชน และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด</p>

ตารางที่ 4.35 (ต่อ)

บทสัมภาษณ์	นายชนม์ชื่น บุญญานุสาสน์ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว จ.ราชบุรี
	<p>จังหวัดราชบุรีได้ให้ความสำคัญการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในลำดับต้นๆ โดยจัดสรรงบประมาณรูปแบบการพัฒนาจังหวัด ในปี 2556 ในการเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หรือ AEC ซึ่งคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อ การท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีทั้งด้านบวกและด้านลบ อย่างไรก็ตามจังหวัดราชบุรีมีจุดแข็ง คือมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ทั้งวัดวาอาราม ศิลปวัฒนธรรม และความสวยงามตามธรรมชาติ รวมทั้งชาวจังหวัดราชบุรีมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ต่อนักท่องเที่ยว ถึงแม้จะยังมีจุดอ่อนด้านภาษาที่จะใช้สื่อสารกับนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี กล่าวด้วยว่า จังหวัดราชบุรีได้จัดทำ แผนรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว ปี 2556-2559 ตลอดจนในปี 2558 ประเทศไทยจะต้องเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC จะต้องแข่งขัน กับเพื่อนบ้านอีก 10 ประเทศ จึงขอฝากให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รักษามาตรฐานคุณภาพสินค้าและบริการ รวมทั้งรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของจังหวัดราชบุรี ตลอดจนพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถทำได้โดยไม่ต้อง รอภาครัฐราชการ เช่น การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การผลิตสินค้าและบริการให้ถูกใจนักท่องเที่ยว ตลอดจนร่วมกันสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและ เอกชน เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็ง ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี ให้พร้อมสำหรับการเข้าสู่ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน ในปี 2558 นี้ต่อไป</p>
สรุปบทสัมภาษณ์	<p>จากการสัมภาษณ์พบว่า ในการเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หรือ AEC ซึ่งคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อ การท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีทั้งด้าน บวกและด้านลบ อย่างไรก็ตามจังหวัดราชบุรีมีจุดแข็ง คือมีสถานที่ท่องเที่ยว มากมาย ทั้งวัดวาอาราม ศิลปวัฒนธรรม และความสวยงามตามธรรมชาติ รวมทั้งชาวจังหวัดราชบุรีมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ต่อนักท่องเที่ยว ถึงแม้จะยังมี จุดอ่อนด้านภาษาที่จะใช้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผู้ประกอบการที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รักษามาตรฐานคุณภาพสินค้าและบริการรวมทั้ง รักษาภาพลักษณ์ที่ดีของจังหวัดราชบุรีตลอดจนพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถ ทำได้โดยไม่ต้องรอภาครัฐราชการ เช่น การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การ ผลิตสินค้าและบริการให้ถูกใจนักท่องเที่ยว ตลอดจนร่วมกันสร้างเครือข่ายทั้ง ภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน</p>

ตารางที่ 4.35 (ต่อ)

บทสัมภาษณ์	ไม่ประสงค์ออกนาม
	<p>วิสัยทัศน์ “ราชบุรีเมืองแห่งศิลปประเพณี วิถีธรรมชาติและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลอง” ซึ่งมีพันธกิจ ดังนี้ พัฒนาและยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวมาตรฐานสินค้าและบริการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวสู่มาตรฐานระดับสากล ส่งเสริมการตลาดแนวใหม่ สร้างภาพลักษณ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ โดยดำเนินการควบคู่กับ ประเด็นรูปแบบการพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย ประเด็นที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งท่องเที่ยว ได้มาตรฐานระดับสากล ประเด็น 2 การพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร มาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวและความปลอดภัย ประเด็นที่ 3 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน ประเด็นที่ 4 การสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาดและการประชาสัมพันธ์ เป้าประสงค์/กลยุทธ์ประเด็นรูปแบบการพัฒนาที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งท่องเที่ยวได้มาตรฐานระดับสากลเป้าประสงค์โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ได้รับการปรับปรุงพัฒนาสู่มาตรฐานระดับสากล แหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงโทรม และแหล่งท่องเที่ยวใหม่ได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาโดยอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรมให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนกลยุทธ์/แนวทางการพัฒนาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวบูรณะฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงโทรมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม เพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจในแหล่งท่องเที่ยวสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีเอกลักษณ์ ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างสมดุล และยั่งยืนประเด็นรูปแบบการพัฒนาที่ 2 การพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร มาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว และความปลอดภัยเป้าประสงค์ผลิตภัณฑ์ OTOP และสินค้าด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาคุณภาพ สร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น บุคลากรผู้ผลิตผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ และบุคลากรภาคบริการด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาศักยภาพ สร้างภาพลักษณ์ และแรงดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนาพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์</p>

ตารางที่ 4.35 (ต่อ)

	<p>OTOP สินค้าจากความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาคการผลิตและภาคบริการด้านการท่องเที่ยวประเด็นรูปแบบการพัฒนาที่ 3 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน เป้าประสงค์เครือข่ายการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมีประสิทธิภาพ สนับสนุน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับ การส่งเสริมและดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสมดุลกลยุทธ์/แนวทางการพัฒนาส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ ส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืนประเด็นรูปแบบการพัฒนาที่ 4 การสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมการตลาด และการประชาสัมพันธ์เป้าประสงค์ภาพลักษณ์และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดได้รับการพัฒนา ให้มีแรงดึงดูดความสนใจ และความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดได้รับการพัฒนาเผยแพร่สู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ</p>
<p>สรุปบท สัมภาษณ์</p>	<p>จากการสัมภาษณ์พบว่า จากการวิเคราะห์การพัฒนาพบว่า ประเด็นที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งท่องเที่ยว ได้มาตรฐานระดับสากล เป้าประสงค์โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ได้รับการปรับปรุงพัฒนาสู่มาตรฐานระดับสากล แหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม และแหล่งท่องเที่ยวใหม่ได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาโดยอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม ให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน</p> <p>ประเด็นที่ 2 การพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร มาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวและความปลอดภัย เป้าประสงค์ผลิตภัณฑ์ OTOP และสินค้าด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาคุณภาพ สร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น บุคลากรผู้ผลิตผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ และบุคลากรภาคบริการด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาศักยภาพ สร้างภาพลักษณ์ และแรงดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น</p> <p>ประเด็นที่ 3 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน เป้าประสงค์เครือข่ายการ</p>

ตารางที่ 4.35 (ต่อ)

	<p>บริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมีประสิทธิภาพ สนับสนุน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับ การส่งเสริมและ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสมดุล</p> <p>ประเด็นที่ 4 การสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ พัฒนารูปแบบกิจกรรมการ ท่องเที่ยว การตลาดและการประชาสัมพันธ์ เป้าประสงค์ภาพลักษณ์และ รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดได้รับการพัฒนา ให้มีแรงดึงดูดความ สนใจ และความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาดได้รับการพัฒนาเผยแพร่สู่ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ</p>
<p>บทสัมภาษณ์</p>	<p>การประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อบูรณาการแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนภายใต้คำถามการประชุม “สมุทรสงคราม มีรูปแบบการ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไร”</p>
	<p>ลักษณะของประชุมเป็นการระดมความคิดเห็นของหน่วยงานต่างๆ ทั้ง รัฐ เอกชน สมาคม ชมรม ผู้ประกอบการต่างๆ น่าดีใจเป็นอย่างยิ่งที่ แนวนโยบายของจังหวัดนี้เป็นเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะทาง ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดได้ให้ข้อคิดเห็นที่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวนโยบายที่เน้นการ อนุรักษ์ธรรมชาติและการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตที่อยู่ ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน</p> <p>หลายหน่วยงานในจังหวัดนี้ ให้ข้อคิดเห็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยวในจังหวัดว่ามีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนที่ใดในประเทศ ไม่ว่าจะเป็น ป่าชายเลน ระบบนิเวศวิทยา หิ่งห้อย การทำน้ำตาล การทำนาเกลือ เป็นต้น จึงแสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวที่จะเปิดให้คนเข้ามาที่ยุวนั้น น่าจะเป็นการ ท่องเที่ยวที่เข้ามาศึกษาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของท้องถิ่น มากกว่าจะมาเที่ยวเพื่อความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว</p> <p>การประชุมแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ประเด็น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทรัพยากรและศักยภาพการท่องเที่ยว 2. ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค - สิ่งอำนวยความสะดวก 3. การบริการด้านการท่องเที่ยว 4. การตลาดการท่องเที่ยว

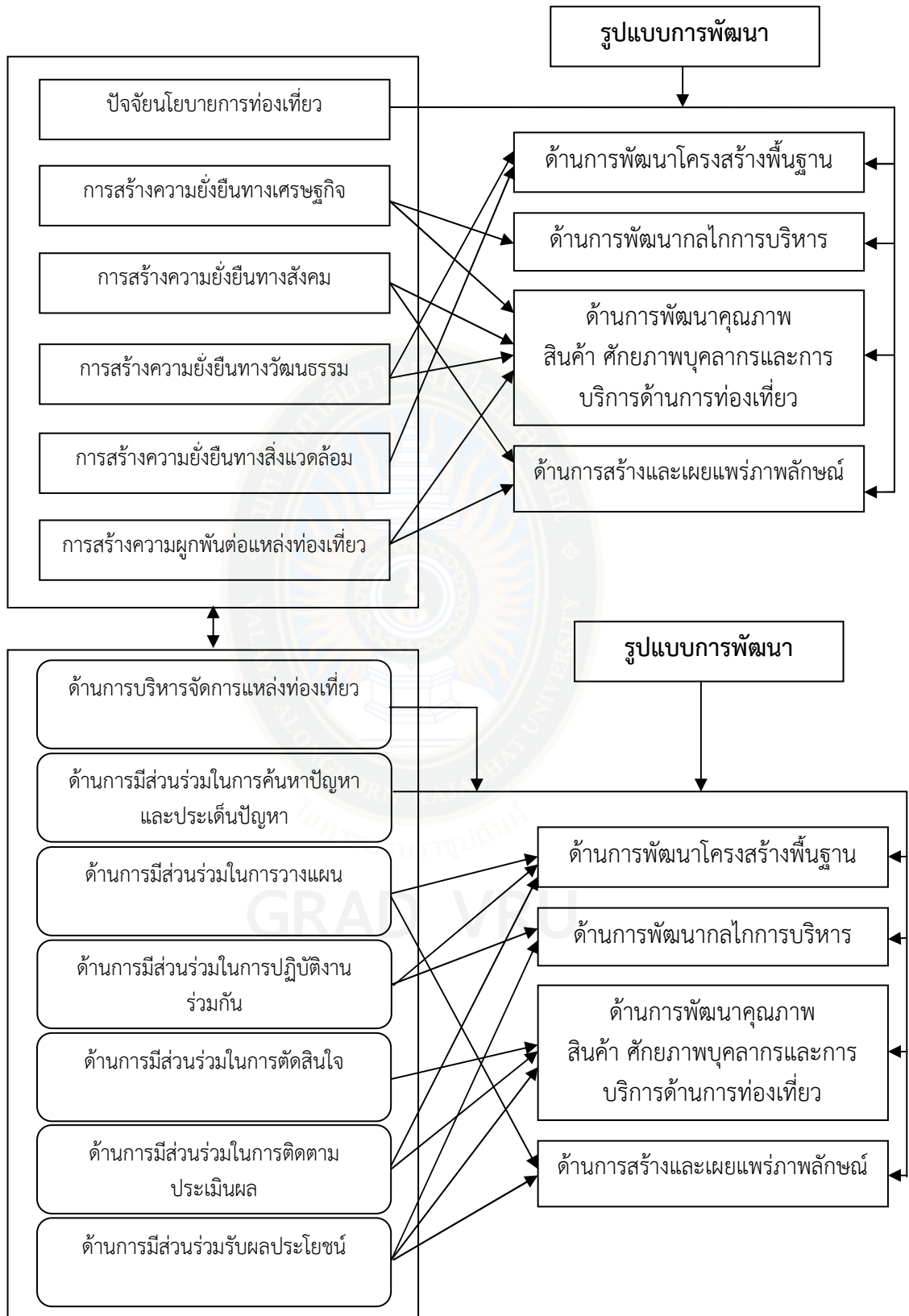
ตารางที่ 4.35 (ต่อ)

<p>สรุปบทสัมภาษณ์</p>	<p>ผลการสัมภาษณ์ พบว่าด้านทรัพยากรและศักยภาพการท่องเที่ยวมีจุดแข็งค่อนข้างมากในเรื่องของสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและวัฒนธรรม เพราะที่นี่มีทุนทางธรรมชาติอยู่มากจึงเหมาะที่จะเป็นที่ยึดศึกษาเรียนรู้อย่างยิ่ง ในด้านความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานนั้นมีอยู่ในระดับพอสมควรมีถนนหนทางทั้งทางรถและเรือ ด้านการบริการด้านการท่องเที่ยวมีจุดแข็งอยู่คือความเป็นผู้ให้บริการที่ดีของชาวบ้านที่นี่มีน้ำใจไมตรี และเป็นมิตร ด้านการตลาดจังหวัดนี้มีจุดเด่นเพราะมีสิ่งดึงดูดที่หลากหลาย และไม่ห่างไกลกัน ทำให้เที่ยวได้หลายแห่งในวันเดียว เห็นได้ว่าที่นี่มีจุดแข็งที่เป็นด้านทรัพยากรค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรพื้นที่หรือบุคคล จากการประชุมพบว่า มีจุดอ่อนเช่นกันตามประเด็นดังกล่าว เช่น การขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี การขาดการส่งเสริมด้านการตลาด เป็นต้น แต่ที่นี่มีโอกาสที่จะพัฒนาได้ง่ายเพราะมีประชากรและขนาดพื้นที่ไม่มากทำให้ดูแลได้ทั่วถึง จึงน่าดีใจที่มีจังหวัดที่น้อยและนำศึกษาอีกแห่งในประเทศไทย ซึ่งเต็มไปด้วยบรรยากาศแห่งมิตรไมตรี ความแน่นแฟ้นตั้งในที่จะพัฒนาจังหวัดของคนในพื้นที่นี้ยังคงอยู่ สะท้อนถึงพลังให้เห็นได้ว่าไม่ว่าการท่องเที่ยวจะเป็นอย่างไร ที่นี่จะเน้นที่การอนุรักษ์วิถีชีวิตไว้อย่างแน่นอน</p> <p>ภายใต้บทสัมภาษณ์ของบุคคลที่สำคัญในแต่ละท่านพบว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนระบบการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนอย่างถาวรภายใต้รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของกรอบการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดที่ผู้วิจัยเล็งเห็นคือ ด้านทรัพยากรและศักยภาพการท่องเที่ยว ด้านการบริการด้านการท่องเที่ยว ด้านความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความเป็นผู้ให้บริการที่ดีของชาวบ้านที่นี่มีน้ำใจไมตรี และเป็นมิตร</p>
------------------------------	---

จากตารางผลการวิเคราะห์บทความ บทสนทนากลุ่ม และบทสัมภาษณ์ของบุคคลที่สำคัญกับการท่องเที่ยวภายในจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงครามทำให้ทราบถึงตัวแปรหลายตัวที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้ง 2 จังหวัดนี้ จากผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้ง 2 จังหวัดนี้ถ้าต้องการให้มีความยั่งยืนนั้นจะต้องปฏิบัติภายใต้กรอบการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2. ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว 3. ด้านการพัฒนาการตลาด การบริหารจัดการ 4. ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ ที่เป็นลักษณะเด่น แต่ถึงอย่างไรก็ตามการที่จะทำให้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดีนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของหลายๆปัจจัยเข้ามาสนับสนุน จากการวิเคราะห์บทความ บทสนทนากลุ่มและบทสัมภาษณ์ของหลายๆท่านทำให้ทราบว่าปัจจัยที่เกื้อหนุนรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้ง 2 จังหวัดนี้คือ

ปัจจัยด้านนโยบายการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม ปัจจัยด้านการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อันได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ที่เด่นชัดมากที่สุดและสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการสังเคราะห์บทความ บทสัมภาษณ์ และบทสนทนากลุ่มทำให้ผู้วิจัยสามารถสร้างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงครามได้ดังนี้

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ภายใต้การวิเคราะห์บทความ บทสนทนากลุ่ม และบทสัมภาษณ์

4.4 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3

ส่วนที่ 4.4.1 การสรุปเสนอแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ สามารถสรุปการวิเคราะห์ได้ดังนี้ การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ ทำให้พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความสมบูรณ์แบบยั่งยืน โดยไม่เกิดผลกระทบนั้นจะต้องดำเนินตามรูปแบบของการบริหารการท่องเที่ยวคือ ประเด็นรูปแบบการพัฒนาที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประเด็นรูปแบบการพัฒนาที่ 2 การพัฒนาคุณภาพสินค้าศักยภาพบุคลากร มาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวและความปลอดภัย ประเด็นรูปแบบการพัฒนาที่ 3 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน ประเด็นรูปแบบการพัฒนาที่ 4 การสร้าง และเผยแพร่ภาพลักษณ์ พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาดและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงความยั่งยืนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยไม่เกิดผลกระทบตามมาภายหลัง ในการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดต้องอาศัยปัจจัยหลายๆด้านเป็นปัจจัยเสริม จากการศึกษาจากบทสัมภาษณ์พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่เป็นปัจจัยที่สำคัญดังเช่นปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ รวมถึงปัจจัยด้านอื่น อาทิ เช่นการให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลประกอบการพิจารณาการท่องเที่ยว ปัจจัยทางด้านสินค้าและบริการก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพราะเป็นรูปลักษณ์หน้าตาของจังหวัดที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หลงไหลเข้ามาท่องเที่ยว ตลอดจนปัจจัยที่สำคัญยิ่งในด้านนโยบายการท่องเที่ยว ด้านการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม ด้านการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม และด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์บทความและบทสัมภาษณ์ ได้พบว่ามีผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวม คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) และนโยบายการท่องเที่ยว (X11) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการตัวแบบ

สมการมาตรฐาน คือ

$$Y = 0.27 * X_{26} + 0.30 * X_{16} + 0.21 * X_{25} + 0.16 * X_{14} + 0.09 * X_{11}$$

ซึ่งตัวแปรทั้งหมดในสมการตัวแบบ คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) และนโยบายการท่องเที่ยว (X11) ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ในทิศทางบวก กล่าวคือ ถ้าปัจจัยดังกล่าวเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม (Y) ได้ถึงร้อยละ 70.20 (Adjusted R Square = 0.70) ดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงครามผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งบทสัมภาษณ์ บทความและสนทนากลุ่มมาผสมผสานกับการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเชิงปริมาณเพื่อสร้างตัวแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้งสองจังหวัด

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยในรูปแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม 3. เสนอแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ 1. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยในรูปแบบเชิงคุณภาพ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้บริหารส่วนท้องถิ่นการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่กำกับดูแลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามเลือกเฉพาะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 42 คน 2. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยในรูปแบบเชิงปริมาณ ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ประกอบด้วย ผู้ประกอบการที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว แม่ค้า-พ่อค้า พนักงานขับเรือจ้าง และนักท่องเที่ยวชาวไทย การกำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้วิธีการกำหนดแบบไม่ทราบขนาดของกลุ่มประชากร ใช้สูตรของ W.G.Cochran ได้ขนาดตัวอย่างที่ทำการวิจัยทั้งหมดจำนวน 324 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมวิเคราะห์สำเร็จรูป ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการแจกแจงความถี่ในรูปของตารางสถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Means) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เบื้องต้นของปัจจัยและรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ทั้งแต่ละด้านและโดยภาพรวม การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เป็นการศึกษาหาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยโดยเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 50.62 รองลงมา เป็นเพศหญิง จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 49.38 ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 97 คน

คิดเป็นร้อยละ 29.94 รองลงมา มีอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 23.15 ส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรสคือสมรสแล้วจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 54.94 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 64.51 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 53.40

5.1.1 สรุปผลการวิเคราะห์หัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

ส่วนที่ 2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ปัจจัย ด้านนโยบายการท่องเที่ยว ด้านการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ด้านการสร้างความยั่งยืนทางสังคม ด้านการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม ด้านการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) รองลงมา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความยั่งยืนทางสังคมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.66) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.46)

ด้านนโยบายการท่องเที่ยว โดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีการบูรณาการงานด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงาน รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ทั้งในกรณีก่อน-หลังเกิดเหตุฉุกเฉิน เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) รองลงมา มีการเชื่อมโยงบทบาทและภารกิจของหน้าที่ในการดูแลการท่องเที่ยวของหน่วยงานหลักด้านการท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกัน เช่น ตำรวจท่องเที่ยว กับองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) มีการสร้างพันธมิตรหุ้นส่วน หรือเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชนให้มีความเป็นรูปธรรมเช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.67) และมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้อง และอำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.67)

ด้านการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ โดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า การดำรงชีวิตของคนในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ดี อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) รองลงมา เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.63) ตลาดน้ำได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาทำการประกอบอาชีพมากขึ้น อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59) ประชาชนมีรายได้ที่สูงขึ้นกว่าเดิมที่เคยเป็นอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.31) และได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบตัวเงิน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.29)

ด้านการสร้างความยั่งยืนทางสังคม โดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า พื้นที่ของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) รองลงมา มีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจัดการการท่องเที่ยวระหว่างสมาชิกในแหล่งชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.71) สภาพแวดล้อมของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65) ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61) และมีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61)

ด้านการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86) รองลงมา การร่วมมือพัฒนาพื้นที่ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.74) ท่านคิดว่าวิถีและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.71) และคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70)

ด้านการสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.63) รองลงมา มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว เช่น สภาพถนน ทางเท้า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59) มีการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.45) ไม่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) และไม่เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30)

ด้านการสร้างความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า ท่านภูมิใจและยินดีที่จะบอกกับผู้อื่นว่าเป็นผู้อาศัยในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) รองลงมา ท่านเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นมีผลต่อความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70) ท่านจะอาศัยอยู่ในชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ตราบเท่าที่ชุมชนยังดำรงอยู่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70) ท่านรู้สึกมั่นคงเมื่อได้เป็นสมาชิกของผู้อาศัยในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำจัดขึ้นด้วยความเต็มใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.67) ท่านไม่ต้องการที่จะย้ายออกไปทำงานที่ได้ค่าตอบแทนหรือรายได้อื่นที่ดีกว่า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59) และท่านทุ่มเทและเสียสละในการทำงานให้กับแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้อย่างเต็มความสามารถ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56)

ส่วนที่ 2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า

การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา ร่วมกันอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50)

ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีส่วนร่วมในการสำรวจเก็บข้อมูลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) รองลงมา มีส่วนร่วมในการประสานงานในการดำเนินการค้นหาปัญหาของชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) ร่วมประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการต่างๆ ของชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.48) และมีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุของปัญหาชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.48)

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการวางแผน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) รองลงมา มีส่วนร่วมในการช่วยอำนวยความสะดวกในการวางแผนกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรมในชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) มีส่วนร่วมในการเขียนและจัดทำแผนกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50) มีส่วนร่วมในการช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.46) และมีส่วนร่วมในการช่วยสนับสนุนด้านอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผนของชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.43)

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีส่วนร่วมในการช่วยชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.64) รองลงมา มีส่วนร่วมในการช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนหรือกิจกรรมของชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) มีส่วนร่วมในการช่วยสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ กับชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) และมีส่วนร่วมในการช่วยจัดหางบประมาณในการปฏิบัติงานชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.45)

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีส่วนร่วมในการร่วมเลือกกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) รองลงมา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการสรุปผลการดำเนินงานของชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) มีส่วนร่วมในการร่วมกันกำหนดแผนงาน หรือ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) มีส่วนร่วมในการร่วมกำหนด คัดเลือก บุคลากรใน

การปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) และมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจวาง
กฎระเบียบของกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.48)

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57)
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมของชุมชนอยู่ในระดับมาก
(ค่าเฉลี่ย 3.63) รองลงมา มีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนการประเมินผล อยู่
ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) มีส่วนร่วมในการควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว อยู่
ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของ
ชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนใน
รอบปีที่ผ่านมา อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52)

ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อคำถาม พบว่า มีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกของท้องถิ่นและของชาติ
อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) รองลงมา มีส่วนร่วมในการได้เรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวตลาด
น้ำทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.63) มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์
ระยะยาวทางเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59) มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการ
พัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) และมีส่วนร่วมในการได้รับ
ประโยชน์จากการยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54)

ส่วนที่ 2.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการบรรลุเป้าหมายตาม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งประกอบด้วย ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว ด้านพัฒนา
กลไกการบริหารจัดการ และด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ พบว่า การบรรลุเป้าหมายตาม
รูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.72) รองลงมา ด้านการ
พัฒนากลไกการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.67) ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อยู่
ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61) และด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการ
ด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59)

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการ
พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

ตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัด
สมุทรสงคราม คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว
(X16) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม
(X14) และนโยบายด้านการท่องเที่ยว (X11) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการตัวแบบได้ดังนี้

สมการคะแนนดิบ คือ

$$Y = 0.15 + 0.24 * X_{26} + 0.29 * X_{16} + 0.17 * X_{25} + 0.16 * X_{14} + 0.09 * X_{11}$$

สมการมาตรฐาน คือ

$$Y = 0.27 * X_{26} + 0.30 * X_{16} + 0.21 * X_{25} + 0.16 * X_{14} + 0.09 * X_{11}$$

ซึ่งตัวแปรทั้งหมดที่อยู่ในสมการตัวแบบ คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) และนโยบายด้านการท่องเที่ยว (X11) ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ในทิศทางบวก กล่าวคือ ถ้าปัจจัยดังกล่าวเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม (Y) ได้ถึงร้อยละ 70.20 (Adjusted R Square = 0.70)

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ สามารถสรุปการวิเคราะห์ได้ดังนี้ การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ ทำให้พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความสมบูรณ์แบบยั่งยืน โดยไม่เกิดผลกระทบนั้นจะต้องดำเนินตามรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวคือ ประเด็นที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประเด็นที่ 2 การพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร มาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวและความปลอดภัย ประเด็นที่ 3 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน ประเด็นที่ 4 การสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาดและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงความยั่งยืนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยไม่เกิดผลกระทบตามมาภายหลัง ซึ่งการดำเนินการตามรูปแบบการท่องเที่ยวของจังหวัดต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ ด้านเป็นปัจจัยเสริม จากการศึกษาจากบทสัมภาษณ์พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่เป็นปัจจัยที่สำคัญ รวมถึงปัจจัยด้านการให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลประกอบการพิจารณาการไปท่องเที่ยว ปัจจัยทางด้านสินค้าและบริการก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพราะเป็นรูปลักษณ์หน้าตาของจังหวัดที่สามารถดึงนักท่องเที่ยวให้หลงใหลเข้ามาท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์บทความและบทสัมภาษณ์ ได้พบว่ามีมอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามโดยรวม คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) และนโยบายด้านการท่องเที่ยว (X11) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการตัวแบบสมการมาตรฐาน คือ

$$Y = 0.27 * X_{26} + 0.30 * X_{16} + 0.21 * X_{25} + 0.16 * X_{14} + 0.09 * X_{11}$$

ซึ่งตัวแปรทั้งหมดที่อยู่ในสมการตัวแบบ คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) และนโยบายด้านการท่องเที่ยว (X11) ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ในทิศทางบวก กล่าวคือ ถ้า

ปัจจัยดังกล่าวเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม (Y) ได้ถึงร้อยละ 70.20 (Adjusted R Square = 0.70)

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเรียงตามลำดับของผลการวิจัยที่ค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม จากการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความสมบูรณ์แบบยั่งยืนโดยไม่เกิดผลกระทบนั้นจะต้องดำเนินตามหลักยุทธศาสตร์ของการบริหารการท่องเที่ยวคือ ประเด็นที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประเด็นที่ 2 การพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร มาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวและความปลอดภัย ประเด็นที่ 3 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน ประเด็นที่ 4 การสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาดและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงความยั่งยืนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยไม่เกิดผลกระทบตามมาภายหลัง ซึ่งการดำเนินการตามรูปแบบการท่องเที่ยวของจังหวัดต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ ด้านเป็นปัจจัยเสริม ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่เป็นปัจจัยที่สำคัญ รวมถึงปัจจัยด้านการให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลประกอบการพิจารณาการไปท่องเที่ยว ปัจจัยทางด้านสินค้าและบริการก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพราะเป็นรูปลักษณ์หน้าตาของจังหวัดที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยว จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินงานตามการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามพบว่าการบรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก และด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยได้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐ Queensland โดยมีแนวความคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ซึ่งมุ่งเน้นสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ตามธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง อันจะช่วยเพิ่มความรู้แก่นักท่องเที่ยวและให้ผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นและให้ได้หลักพื้นฐานสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5 ประการ คือ 1) ความยั่งยืน (Sustainability) 2) องค์ประกอบทางธรรมชาติที่สำคัญ (Significant Nature Components) และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง 3) การศึกษาและการสื่อความหมาย (Education and Interpretation) 4) การมีส่วนร่วมและผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น (Local Communities) 5) ความพึงพอใจของผู้ใช้หรือผู้มาเยือน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม จากการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวม คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) และนโยบายด้านการท่องเที่ยว (X11) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการตัวแบบได้ดังนี้

สมการคะแนนดิบ คือ

$$Y = 0.15 + 0.24 * X_{26} + 0.29 * X_{16} + 0.17 * X_{25} + 0.16 * X_{14} + 0.09 * X_{11}$$

สมการมาตรฐาน คือ

$$Y = 0.27 * X_{26} + 0.30 * X_{16} + 0.21 * X_{25} + 0.16 * X_{14} + 0.09 * X_{11}$$

ซึ่งตัวแปรทั้งหมดที่ในสมการตัวแบบ คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X26) ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว (X16) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (X25) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (X14) และนโยบายด้านการท่องเที่ยว (X11) ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ในทิศทางบวก กล่าวคือ ถ้าปัจจัยดังกล่าวเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม (Y) ได้ถึงร้อยละ 70.20 (Adjusted R Square = 0.70) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทำให้ได้ตัวแบบที่ใช้ในการพยากรณ์ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

จากผลการวิจัยพบว่ามีผลสอดคล้องกับการวิจัยของ (Popesku, 2002) พบว่า ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของคอสตาริกา ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นมากกว่าสัญญาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ยั่งยืนหากจะต้องมีความฉลาดในการใช้พื้นที่ (Buchsbaum, 2004) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการศึกษาการใช้ประโยชน์ในบริบทการท่องเที่ยวของชนบทในฟินแลนด์ (Tuohino and Hynonen, 2001) โดยมีข้อเสนอให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนต้องมีการปฏิบัติที่ดี โดยชุมชนต้องมีพื้นฐานในการอนุรักษ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนา การท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ และมีโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น (Versjon, 2001) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิคอฟฟ์ (Wikoff, 1998) เห็นว่าการพัฒนา การท่องเที่ยวเหมาะสมกับท้องถิ่น มีการเรียนรู้ร่วมกันที่เปิดกว้างไปสู่ความเป็นสากล โดยคำนึงถึงการวางแผนการท่องเที่ยว (Kelly, 1998) โดยพิจารณาประสบการณ์และวัฒนธรรมของสังคม และต้องมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว (Maron & Farrell, 1998) การวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวหากไม่สนใจต่อผลกระทบของการเจริญเติบโตของพันธ์พืช ดิน น้ำ สัตว์ป่า ทรัพยากรประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมชุมชนแล้วจะเกิดผลกระทบทางลบต่อการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของแม็กคูล (Mc Cool, 1995) เห็นว่าการท่องเที่ยว โดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของทางเลือกใหม่ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหลากหลายด้าน และปัญหาในการวางแผนจัดการธรรมชาติในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พริสกิน เจ (Priskin J, 2003) เห็นว่าการไม่ประสานงานกันระหว่าง

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับรัฐบาลทำให้ขาดการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวที่ถูกครอบคลุมและจำกัดท้องถิ่นไม่มีอำนาจเพียงพอ มีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง การแก้ไข คือให้ชุมชนร่วมมือกันในการวางแผนการท่องเที่ยว

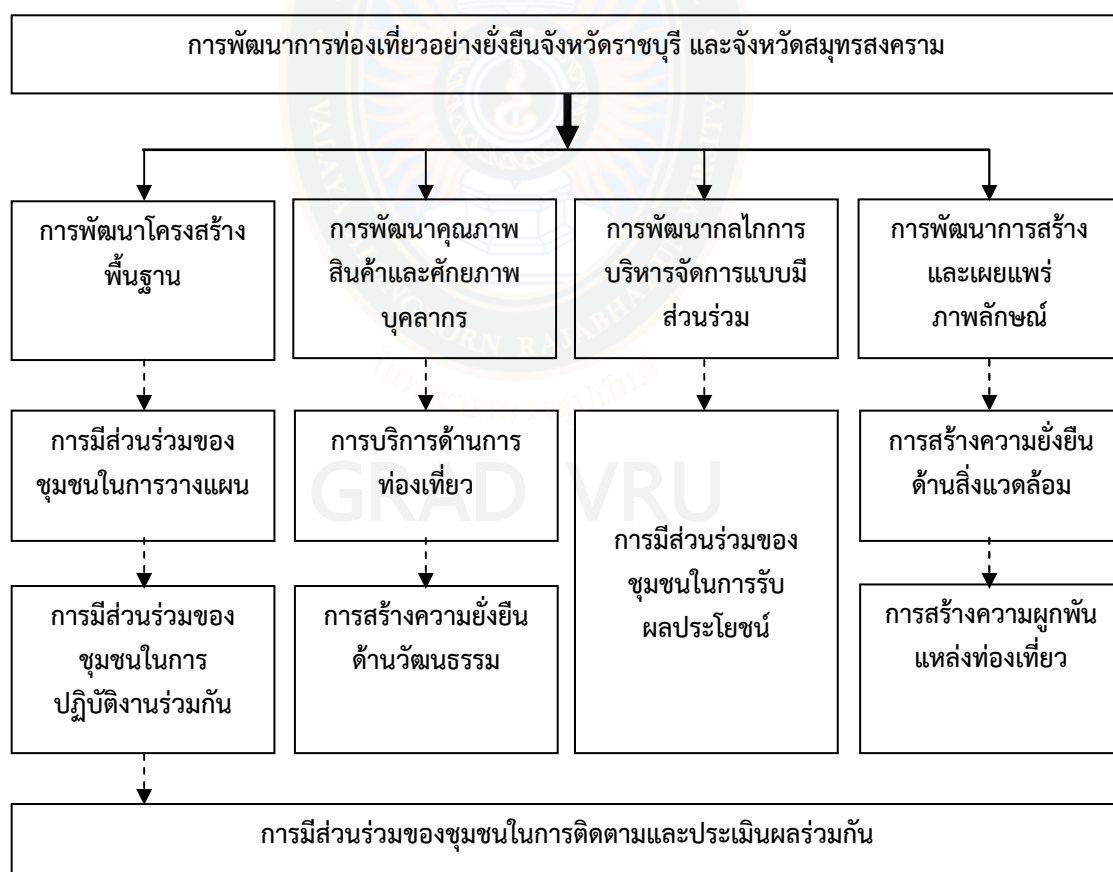
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

จากการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์บทความ บทสนทนากลุ่มและบทสัมภาษณ์นั้นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่เป็นปัจจัยที่สำคัญดังเช่น ปัจจัยด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ รวมถึงปัจจัยด้านอื่น อาทิเช่นการให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลประกอบการพิจารณาการไปท่องเที่ยว ปัจจัยทางด้านสินค้าและบริการก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพราะเป็นรูปลักษณะหน้าตาของจังหวัดที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หลงใหลเข้ามาท่องเที่ยว ตลอดจนปัจจัยที่สำคัญยิ่งในด้านนโยบายด้านการท่องเที่ยว ด้านการสร้างควมยั่งยืนทางวัฒนธรรม ด้านการสร้างควมยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม และด้านความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์บทความและบทสัมภาษณ์ ได้พบว่ามีผลสอดคล้องกับการวิจัยของปริมาณว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามโดยรวม คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน การสร้างควมยั่งยืนทางวัฒนธรรม และนโยบายด้านการท่องเที่ยว จากผลการวิจัยพบว่ามีผลสอดคล้องกับการวิจัยของจรีน ศิริ (2549) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการใช้วัฒนธรรมชุมชนให้เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวอย่างหนึ่ง ดังเช่นการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเมืองกืด อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ได้นำเอาอาชีพการเกษตรในชุมชนมาเป็นกิจกรรมส่งเสริมนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนโดยคัดเลือกอาชีพการเกษตรมาเป็นสิ่งดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว อาทิ อาชีพทำนา อาชีพทำไร่กาแฟ และอาชีพทำสวนลิ้นจี่ การนำเอาประเพณีในท้องถิ่นมาจัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีลอยกระทง และประเพณีตานสลาก นำหมอพื้นบ้านการรักษาและยาสมุนไพรมาเป็นกิจกรรมด้านการบริการนักท่องเที่ยว ด้านนันทนาการและดนตรีพื้นเมืองประกอบด้วย สะล้อ ซอ ซึง และการนำเอาอาหารพื้นบ้านมาเป็นเครื่องมือดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวในชุมชน และสอดคล้องกับการวิจัยของประหยัด ตะคอนรัมย์ (2544) กล่าวใน แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาตลาดริมน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ว่าปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคือ รสชาติอาหารและความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดริมน้ำ ในด้านปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ปัญหาด้านการบริการการท่องเที่ยวและเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยเฉพาะแหล่งน้ำธรรมชาติ ในด้านปัญหาการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรชุมชน ได้แก่ การขาดการบริหารจัดการที่ดี การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ชัดเจน ปัญหาการจัดเก็บ

ผลประโยชน์ ปัญหาด้านงบประมาณ การขาดการประสานงานกับองค์กรอื่นๆ และปัญหาการมีส่วนร่วม
ร่วมของประชาชนในชุมชน ข้อเสนอแนะในการจัดองค์กรในการแก้ปัญหา ได้เสนอรูปแบบการบริหาร
และจัดการการท่องเที่ยวชุมชนใหม่ โดยเสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทึก ร่วมกับ
คณะกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย เป็นองค์กรดำเนินงาน โดยการออก
ข้อบังคับและระเบียบที่ชัดเจน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะการ
เชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวข้างเคียง รวมทั้งการวางแผนการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความสมดุลของสภาพแวดล้อมตามหลักการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

5.3 ตัวแบบสังเคราะห์จากงานวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาสังเคราะห์เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงครามเพื่อให้เป็นต้นแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืนต่อไปดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5.1 ตัวแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม
ที่มา: รัศมี อ่อนปรีดา (Rassamee Model, 2557)

5.4 ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดราชบุรี และสมุทรสงครามโดยผลของการศึกษานี้สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะระดับนโยบาย ข้อเสนอแนะระดับบริหารจัดการ และการเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.4.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย การพัฒนานโยบายการท่องเที่ยวของรัฐ ประกอบด้วย

5.4.1.1 ส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในลักษณะเครือข่าย เพื่อกำหนดนโยบายรวมถึงการนำไปปฏิบัติที่มีลักษณะรวมศูนย์อำนาจ โดยต้องกระจายอำนาจไปสู่ชุมชน

5.4.1.2 บูรณาการด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้งก่อนและหลังเกิดเหตุ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว

5.4.1.3 ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้อง และอำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

5.4.2 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ ประกอบด้วย

5.4.2.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนร่วมกันเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพราะคนในพื้นที่เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในพื้นที่มากกว่า โดยหากขาดการวางแผนร่วมกับชุมชนแล้วระบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอาจเกิดความผิดพลาดในเรื่องของการบริหารได้ ด้วยเหตุนี้คนในพื้นที่จะเป็นผู้รู้และมีประสบการณ์ในพื้นที่เพื่อนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นจุดสนใจแก่นักท่องเที่ยว

5.4.2.2 พัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร และการบริการด้านการท่องเที่ยว เพราะคุณภาพสินค้านั้นถือเป็นภาพลักษณ์ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่นักท่องเที่ยวเที่ยวเข้าไปใช้บริการ ถ้าหากคุณภาพสินค้าต่ำลงอาจส่งผลถึงรายได้ที่ได้รับจากการขายบริการสินค้าในทิศทางที่แย่งลง ดังนั้นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการปรับมาตรฐานคุณภาพสินค้าให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่สูงขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการอีกต่อไปในอนาคต

5.4.2.3 สร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานวัฒนธรรม โดยมุ่งพัฒนาเอกลักษณ์วัฒนธรรมชุมชนให้เป็นจุดเด่น ปรับปรุงระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในประเทศ และต่างประเทศให้เหมาะสม

5.4.2.4 ปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ระยะยาวทางเศรษฐกิจ

5.4.2.5 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติให้คงอยู่ โดยปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว สถาปนามัคคุเทศน์ในพื้นที่ไม่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดการขยะมูลฝอยในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

5.5 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำกรวิจัยต่อเนื่องจากการวิจัยดังกล่าวในเนื้อหาขีดความสามารถในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยวของพื้นที่ในตลาดน้ำอัมพวาที่มีบริเวณพื้นที่ในการจัดการท่องเที่ยวแบบจำกัดรวมถึงการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับเรื่องความเสื่อมโทรมที่อาจเกิดขึ้นจากนักท่องเที่ยว

2. ควรมีการวิจัยเรื่องกลุ่มตลาดเป้าหมายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยศึกษาความต้องการ รูปแบบกิจกรรม แรงจูงใจ ในระดับการวิเคราะห์กลุ่มตลาดเป้าหมายและการกำหนดตำแหน่งในตลาดในภาพรวมของการท่องเที่ยวตลาดน้ำ

3. ควรมีการวิจัยด้านการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อสังคม และผลกระทบจากเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวตลาดน้ำ

4. ในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวควรมีการวางแผนรูปแบบระยะยาว 10 ปี เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการกำหนดรูปแบบ และกลยุทธ์โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บรรณานุกรม

GRAD VRU

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.) ผลกระทบการท่องเที่ยวต่อชุมชน.
กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2550-2554.
กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยว.
กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2547). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2547-2551.
กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2550). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระยะ 5 ปี.
กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. (2540).
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). **แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
แห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: บริษัท อัลซา จำกัด.
- กษมา ประจง. (2544). “ผลกระทบการท่องเที่ยวต่อชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านศรีฐาน ตำบล
ศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏเลย.
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2549). “อัมพวา.” กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2549). **มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนอัมพวา**.
เทศบาล ตำบลอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2550). “**สารคดีชีวิตที่แม่กลอง ชุดเรือแล่นทะเลม.**”
ผลงานสารคดีวิชาการจากการศึกษาภาคสนามของนักศึกษาวิชาเอกสังคมศาสตร์การพัฒนา
ชั้นปีที่ 4 ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม:
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จังหวัดสมุทรสงคราม. (2550). **เมืองแม่กลอง สมุทรสงคราม 2550**. ม.ป.ท.
- จำเนียร ชุมทโสภาค. (2553). **รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมเพื่อ
พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง**. วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2547). **สำนึกด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. สืบค้นจาก <http://www.stiy.ac.tg /Tourusn/Achieve/May/Topic2.html>.
- ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. (2544). **พัฒนาชนบทยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธร ทิพย์สุวรรณ. (2548). **การศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาหมู่บ้านม้งผานกกก ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2547). **สำนึกสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. สืบค้นจาก <http://www.stou.ac.th>.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคนอื่นๆ. (2544). **รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำว้าง**. เชียงใหม่: โครงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). **บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ดวงตา จตุพร. (2543). **ประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ: ศึกษาเฉพาะกรณีปีการท่องเที่ยวไทย 2541 – 2542**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธีระนุช มีอยู่เต็ม. (2547). **“การปรับปรุงฟื้นฟูตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดริมน้ำลำพญา อำเภอบางเลนจังหวัดนครปฐม”**. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางผังเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชชัย รัตนซ้อน. (2542). **“การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง”**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นฤมล เทียงวิบูลย์วงศ์. (2542). **“การศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศศึกษากรณีการท่องเที่ยวเอกชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน”**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกริก.
- นักรบ เถียรอำ. (2552). **“การสร้างชุมชนเข้มแข็งจากการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำ: กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.
- นิคม จารุมณี. (2536). **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2537). **การจัดการองค์การ**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). **“การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน”**. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ ดีไซน์.
- พิศุจน์ รัตนวงศ์. (2552). **“การบริหารนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหาร การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงจังหวัดตราด”**. ปริญญานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.

- พจนานวน ศรี. (2546). **คู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและ
ธรรมชาติ.
- เพ็ญพร ถิตย์ประดิษฐ์. (2542). **ปัญหาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภราเดช พยัฒวิเชียร. (2539). “การพัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน.” จุลสารการท่องเที่ยว
(เมษายน-มิถุนายน).
- ระพีพรรณ ทองหล่อ และคนอื่นๆ. (2548). “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว แบบครบวงจร
(The Potential Development of Integrated Thai Tourisms).”
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มธุวรรณ พลวัน. (2546). “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้าน
การท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม”.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชนบทศึกษาและการพัฒนา สำนักบัณฑิต
อาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มาฆะวรัตน์ บุญยสิโรตม์. (2546). “ทัศนคติของชาวสมุทรสงครามต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวใน
จังหวัดสมุทรสงคราม.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณีวรรณ ผิวนิ่ม. (2545). “ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อวิถีชุมชน: กรณีศึกษา
ชุมชนตลาดน้ำ.” ภาควิชามนุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนัส สุวรรณ. (2544). **โครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว (ฉบับ
สมบูรณ์)**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มิตรา สามารถ. (2543). **การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: แอล.ที.
- ยศ สันตสมบัติ. (2544). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการ
ทรัพยากร**. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะวนศาสตร์ ศูนย์วิจัยป่าไม้. (2538). **โครงการศึกษาการท่องเที่ยว
เพื่อการรักษาระบบนิเวศ: กรณีภาคใต้**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รวีวงศ์ ศรีทองรุ่ง. (2553). “ยุทธศาสตร์การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในกลุ่มจังหวัด
ภาคกลางตอนล่าง.” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2545). **การท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). **หลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน**. สืบค้นจาก
<http://www.stou.ac.th>.
- วชิรชัย สิริสัมพันธ์. (2554). **การปรับแผนนโยบายการท่องเที่ยวของสหภาพยุโรป**. สืบค้นจาก
<http://www.etatjournal.com/web/etat-journal/2011/2011-jul-sep/336-32554-eu>.
- วินิจ วีรยางกูร. (2532). **การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- วรวิมล เพ็งพันธ์ และ กรรณิการ์ สัจกุล. (2548). “การวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี.” กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรเดช จันทรศร. (2540). การนำนโยบายไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: กราฟฟิคฟอร์แมท (ไทยแลนด์).
- วรรณพร วณิชชานุกร. (ม.ป.ป.). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- วรรณพร วณิชชานุกร. (2536). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: Ecotourism. กรุงเทพฯ: กองวิชาการและการฝึกอบรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปีที่ 12(1).
- วรรณพร วณิชชานุกร วรรณวิภา จัตตชัย และมาลี บุษยะมา. (2541). “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในประเทศไทย: The Guide Lines of Ecotourism Development in Thailand.” กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระพล ทองมา และประเจต อำนาจ. (2547). ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วารชต์ มัธยมบุรุษ. (2552). รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วลีพันธ์ สติติยुทธการ และคนอื่นๆ. (2538). “The Greening of Thai Hotel.” กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วศิน อิงค์พัฒนากุล. (2548). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศมา ณ ระนอง. (2545). การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีพร สมบุญธรรม. (2536). “Ecotourism การท่องเที่ยวแนวอนุรักษ์สัญลักษณ์ใหม่แห่งทศวรรษ.” *จุลสารการท่องเที่ยว*. 1(2), 29-32.
- ศรีสุรางค์ สุนทรกุล. (2536). ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2535). การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะพีพี. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

- สถาบันนวัตกรรมวชิรจันทร์. (2553). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. สืบค้นจาก <http://www.surajet.com/catalog.php?idp=17>.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2546). **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับ ลิชซิง.
- สมชาย สนั่นเมือง. (2541). **ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว**. *จตุรัสการท่องเที่ยว*. 5(6), 17-22.
- สมัย อากาศิกรม. (2538). **สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2538: โลกสีเขียวจิตสำนึกใหม่ของมนุษยชาติ**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.
- สภาวัฒนธรรมอำเภอเมืองสมุทรสงคราม. (2543). **ใต้ฟ้าเมืองแม่กลอง**. สมุทรสงคราม: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สายพิณ ยิ้มอ่อน. (2548). **ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย**. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สิริกมล ศรีเดช. (2545). **“ตลาดดอนหวาย: พื้นที่แห่งการท่องเที่ยวและการบริโภค”**. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมนุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิต บุตรประเสริฐ. (2533). **การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว: การศึกษาเฉพาะกรณีบ้านเรณู อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุรจิต ชีรเวทย์. (2549). **คนแม่กลอง**. พิมพ์ครั้งที่ 4. สมุทรสงคราม: หอการค้าจังหวัดสมุทรสงคราม.
- สุวรรณชัย ฤทธิรักษ์. (2546). **แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวไทย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุพัตรา วิชยประเสริฐกุล. (2545). **“แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”**. วิทยานิพนธ์การวางแผนและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา กลับดี. (2545). **การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณีศึกษาการท่องเที่ยวที่ตลาดริมน้ำดอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภาณี โถทองคำ. (2543). **นโยบายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภาภรณ์ หาญทอง. (2543). **ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง**. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวิทย์ ยอมมณี. (2536). **“การพัฒนาการท่องเที่ยวกับนิเวศทัศน์”**. *วารสารส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. 2(5), 39-45.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)**. สืบค้นจาก. [http:// www.nesdb.go.th](http://www.nesdb.go.th).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)**. สืบค้นจาก. [http:// www.nesdb.go.th](http://www.nesdb.go.th).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)**. สืบค้นจาก. [http:// www.nesdb.go.th](http://www.nesdb.go.th).
- เสรี วังไพจิตร. (2537). **โครงการอบรมผู้นำเยาวชนนิเวศสัญจรวิถีทางการอนุรักษ์**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม. (2547). **ท่องเที่ยววิถีไทย ต้องไปสมุทรสงคราม**. สมุทรสงคราม: โรงพิมพ์ประสานมิตร.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2549). **“ชื่อบ้านนามเมือง ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม.”** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- อาภรณ์ จันทร์สมวงศ์. (2541). **“วิถีชีวิตและสวนไทยบริบทการพัฒนา: กรณีศึกษาชุมชนชาวสวนในจังหวัดสมุทรสงคราม.”** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุดม เขยกีวศ์ ประชิต สกฤษพัฒน์ และวิมล จิโรจพันธ์. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- อุดร วงษ์ทับทิมและคนอื่นๆ. (2545). **ชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมชุมชนตำบลแม่ฮี้ อำเภอป่าพะยอม จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อุษาวดี พลพิพัฒน์. (2545). **การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย**. *จตุรัสการท่องเที่ยว*. 21(4), 38-48.
- Aidoo, A. (2010). **A critical assessment of tourism as a development strategy in Ghana: with particular emphasis on the opportunities and dilemmas of ecotourism and cultural tourism doctoral dissertation**. University of Delavare Auckland: Longmen Paul Ltd.
- Atsuko, H., & Telfer, D.J. (2001). **Tourism Distribution Channels in Canada In Tourism Distribution Channels practices, Issues, and Transformations**. New York: continuum.
- Boo, E. (1990). **Ecotourism: the Potentials and Pitfalls**. Vol.2-Country Case Studies. Washington: World Wildlife Fund.
- Chuck, Y. Gee, James C. Makens & Dexter J. L. Choy. (1989). **The Travel Industry**. 2nd ed. New York: Van No strand Reinhold.
- Clement, H. G. (1961). **The Future of Tourism in the Pacific and Far East**. Washington: Cheechi & co.
- Colier & Harraway. (1997). **principle of Tourism**. Oxford: Berg.

- Cox, C., & Wray, M. (2011). Best practice marketing for regional tourism destinations. **Journal of Travel & Tourism Marketing**. 28(5), 524-540.
- Gee, C., Makens, J., & Choy, D. (1989). **The Travel Industry**. 2nd ed. New York: Van Nostrand.
- Indonesian, T., & Board, P. (2003). **Tourism Indonesia**. Retrieved from <http://www.tourismindonesia.com>.
- Lacher, R. G., & Nepal, S. K. (2010). Dependency and development in northern Thailand. **Annals of tourism research**. 37(4), 947-968.
- Luleciler, E. (2009). Can community-based tourism lead to economic development? analyzing the pioneer stories in Ecuador. **Journal of Development Alternatives & Area Studies**. 28(1), 71-79.
- McIntosh, Robert W. & Goeldner, Charles R.. (2002). **Tourism: Principles, Practices, and Philosophies**. 9th ed. NewYork: John Wiley & Sons.
- McIntosh, R. W. & C. R. Goeldner. (1986). **Tourism: Principles, Practices, Philosophies**. 5th ed. NewYork: John Wiley & Sons.
- McIntosh, R. W., Goelder, C. R., & Ritchie, Brent, J. R., (1995). **Tourism Principles**. New Youk: Practices Philosophies USA. Reinhold.
- Murphy, P. E. (1994). **Tourism and Sustainable Development**. Global Tourism: The Next Decade. Oxford: Butterwoth-Hwinemann.
- Pearce, P. L., Morrison, A. M., & Rutledge, J. L., (1998). **Tourism Bridges Across continents**. Sydney: The McGraw-Hill companies Inc.
- Rogers, A., & Slinn, J. (1997). **Tourism: Mngement of Facilities**. Singapore: Longman Group UK.
- Smith, M., & Rosaleen, D. (2003). **The Ethics of Tourism Development**. London: Routledge.
- Simpson, P., & Wall, G. (2002). **Environmental Impact Assessment for Tourism In Contemporary Issues in Tourism Development**. New Youk: Routledge.
- Swarrooke, j., & Susan, H. (1998). **Consumer Behavior in Tourism**. Great Britain: Butterworth-Heinemann.
- World Tourism Organization. (1998). **Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism Organization**. NewYork: John Wiley & Sons.
- World Tourism Organization. (1998). **Guide for local authorities on developing sustainable tourism**. Madrid: World Tourism Organization.

ภาคผนวก

GRAD VRU

ภาคผนวก ก

หนังสือขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

GRAD VRU

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณ.ประคูน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

๒๑ มกราคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ศาสตราจารย์ พลโท ดร.โอภาส รัตนบุรี

ด้วย นางรัศมี อ่อนปรีดา นักศึกษาปริญญาเอก รหัสนักศึกษา ๕๑B๗๓๓๓๐๓๐๘ หลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม” โดยมี ศาสตราจารย์
ดร. บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น
และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗
โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

๒๑ มกราคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ศาสตราจารย์ ดร.อิมรอน มะลูลีม

ด้วย นางรัศมี อ่อนปรีดา นักศึกษาปริญญาเอก รหัสนักศึกษา ๕๑B๗๓๓๓๐๓๐๘ หลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม” โดยมี ศาสตราจารย์
ดร. บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น
และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗
โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

๒๑ มกราคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ศาสตราจารย์ ดร.จางังค์ อติวัฒน์สิทธิ์

ด้วย นางรัศมี อ่อนปรีดา นักศึกษาปริญญาเอก รหัสนักศึกษา ๕๑B๗๓๓๓๐๓๐๘ หลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม” โดยมี ศาสตราจารย์
ดร. บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น
และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗
โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
 ในพระบรมราชูปถัมภ์
 ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
 ๑๓๑๘๐

๒๑ มกราคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ชรินทร์ สีทับทิม

ด้วย นางรัศมี อ่อนปรีดา นักศึกษาปริญญาเอก รหัสนักศึกษา ๕๑B๗๓๓๓๐๓๐๘ หลักสูตร
 รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์
 เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม” โดยมี ศาสตราจารย์
 ดร. บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็น
 ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น
 และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
 โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗
 โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประจักษ์ศิลปาคม จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

๒๑ มกราคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร

ด้วย นางรัศมี อ่อนปรีดา นักศึกษาปริญญาเอก รหัสนักศึกษา ๕๑B๗๓๓๓๐๓๐๘ หลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม” โดยมี ศาสตราจารย์
ดร. บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น
และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

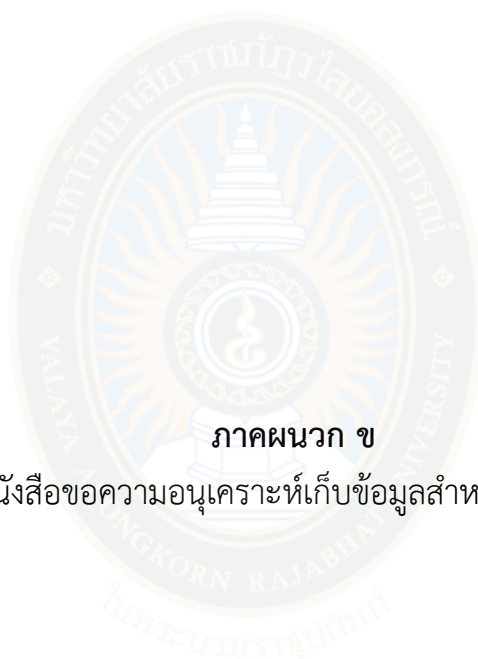
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗
โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย

GRAD VRU

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
 ในพระบรมราชูปถัมภ์
 ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์
 จ.ปทุมธานี ๑๓๑๘๐

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย

เรียน

ด้วย นางรัศมี อ่อนปรีดา นักศึกษาปริญญาเอก รหัสนักศึกษา ๕๑B๗๓๓๓๐๓๐๘ หลักสูตร
 รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์
 เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม” โดยมี ศาสตราจารย์
 ดร. บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลสำหรับ
 การวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น ในหน่วยงานของท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
 รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
 โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗
 โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

GRAD VRU

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น เพื่อใช้สอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งคำตอบของท่านมีค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปวิเคราะห์เป็นภาพรวมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยตอบให้ครบถ้วนทุกข้อ ซึ่งการตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อตัวท่าน

แบบสอบถามฉบับนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายการท่องเที่ยว ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

ส่วนที่ 4 เป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัด ใน 4 ด้าน ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยวด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

รัศมี อ่อนปรีดา

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

แบบสอบถาม

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

คำชี้แจง โปรดแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ตามความคิดเห็นของท่าน หรือ เติมข้อความลงใน ตามความคิดเห็นของท่าน อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุ () 1. ต่ำกว่า 25 ปี () 2. 25-30 ปี
() 3. 31-35 ปี () 4. 36-40 ปี
() 5. 41-45 ปี () 6. มากกว่า 45 ปี
3. สถานภาพสมรส
() 1. โสด () 2. สมรส () 3. หย่า/หม้าย
4. ระดับการศึกษา
() 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี () 2. ปริญญาตรี
() 3. ปริญญาโท () 4. สูงกว่าปริญญาโท
() 5. อื่นๆโปรดระบุ.....
5. รายได้
() 1. ต่ำกว่า 10,000 บาท () 2. 10,001- 20,000 บาท
() 3. 20,001-30,000 บาท () 4. 30,001- 40,000 บาท
() 5. 40,001-50,000 บาท () 6. ตั้งแต่ 50,001 บาทขึ้นไป

ส่วนที่ 2 คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยพิจารณาคะแนนดังนี้

5	มีคะแนนความคิดเห็นในระดับ มากที่สุด	4	มีคะแนนความคิดเห็นในระดับ มาก
3	มีคะแนนความคิดเห็นในระดับ ปานกลาง	2	มีคะแนนความคิดเห็นในระดับ น้อย
1	มีคะแนนความคิดเห็นในระดับ น้อยที่สุด		

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านนโยบายการท่องเที่ยว (x1)					
1. มีการเชื่อมโยงบทบาทและภารกิจของหน้าที่ในการดูแลการท่องเที่ยว ของหน่วยงานหลักด้านการท่องเที่ยว ให้มีความสอดคล้องกัน เช่น ตำรวจท่องเที่ยว กับ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน					
2. มีการสร้างพันธมิตรหุ้นส่วน หรือเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชนให้มีความเป็นรูปธรรม เช่น การจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว					
3. มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ให้สอดคล้อง และอำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการจัดการท่องเที่ยว					
4. มีการบูรณาการงานด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงาน รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ทั้งในกรณีก่อน - หลังเกิดเหตุฉุกเฉิน เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว					
ด้านเศรษฐกิจ (x2)					
1. ท่านได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบตัวเงิน					
2. ท่านคิดว่าประชาชนมีรายได้ที่สูงขึ้นกว่าเดิมที่เคยเป็นอยู่					

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3. ท่านคิดว่าตลาดน้ำได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาทำการประกอบอาชีพมากขึ้น					
4. เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีมากยิ่งขึ้น					
5. การดำรงชีวิตของคนในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ดี					
ด้านสังคม (x3)					
1. มีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจัดการการท่องเที่ยวระหว่างสมาชิกในแหล่งชุมชน					
2. ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว					
3. พื้นที่ของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น					
4. สภาพแวดล้อมของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา					
5. มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนแหล่งท่องเที่ยว					
ด้านวัฒนธรรม (x4)					
1. มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยว					
2. มีการร่วมมือพัฒนาพื้นที่ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน					
3. ท่านคิดว่าวิถีและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป					
4. ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่					
ด้านสิ่งแวดล้อม (x5)					
1. ไม่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว					
2. ไม่เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว					
3. มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
4. มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว เช่น สภาพถนน ทางเท้า					

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5. มีการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว					
ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ (x6)					
1. ท่านภูมิใจและยินดีที่จะบอกกับผู้อื่นว่าเป็นผู้อาศัยในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้					
2. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ					
3. ท่านรู้สึกมั่นคงเมื่อได้เป็นสมาชิกของผู้อาศัยในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้					
4. ท่านเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้					
5. เมื่อได้รับมอบหมายงาน จะทุ่มเทให้กับงานนั้นอย่างเต็มที่					
6. หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นมีผลต่อความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้					
7. ท่านทุ่มเทและเสียสละในการทำงานให้กับแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้อย่างเต็มความสามารถ					
8. ท่านจะอาศัยอยู่ในชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ตราบเท่าที่ชุมชนยังดำรงอยู่					
9. ท่านไม่ต้องการที่จะย้ายออกไปทำงานที่ได้ค่าตอบแทนหรือรายได้อื่นที่ดีกว่า					

ส่วนที่ 3 คือ ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยพิจารณาคะแนนดังนี้

5 มีคะแนนการมีส่วนร่วมในระดับ มากที่สุด	4 มีคะแนนการมีส่วนร่วมในระดับ มาก
3 มีคะแนนการมีส่วนร่วมในระดับ ปานกลาง	2 มีคะแนนการมีส่วนร่วมในระดับ น้อย
1 มีคะแนนการมีส่วนร่วมในระดับ น้อยที่สุด	

ข้อความคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหาร่วมกัน (x3)					
1. มีส่วนร่วมในการสำรวจเก็บข้อมูล					
2. มีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุของปัญหาชุมชน					
3. วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น					
4. มีส่วนร่วมในการประสานงานในการดำเนินการค้นหาปัญหาของชุมชน					
5. ร่วมประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการต่างๆของชุมชน					
ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน (x4)					
1. มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรมในชุมชน					
2. มีส่วนร่วมในการช่วยอำนวยความสะดวกในการวางแผนกิจกรรมต่างๆ					
3. มีส่วนร่วมในการช่วยสนับสนุนด้านอุปกรณ์ต่างๆ ในการวางแผนของชุมชน					
4. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการวางแผน					
5. มีส่วนร่วมในการช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผน					
6. มีส่วนร่วมในการเขียนและจัดทำแผนกิจกรรมต่างๆ					
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน (x5)					
1. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนหรือกิจกรรมของชุมชน					

ข้อคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. มีส่วนร่วมในการช่วยชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน					
3. มีส่วนร่วมในการช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม					
4. มีส่วนร่วมในการช่วยสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ กับชุมชน					
5. มีส่วนร่วมในการช่วยจัดหางบประมาณในการปฏิบัติงานชุมชน					
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (x6)					
1. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน					
2. มีส่วนร่วมในการร่วมกันกำหนดแผนงาน หรือโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน					
3. มีส่วนร่วมในการร่วมเลือกกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว					
4. มีส่วนร่วมในการร่วมกำหนด คัดเลือก บุคลากรในการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน					
5. มีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจวางกฎระเบียบของกิจกรรมต่างๆ					
6. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการสรุปผลการดำเนินงานของชุมชน					
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (x7)					
1. มีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมของชุมชน					
2. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา					
3. มีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนการประเมินผล					

ข้อคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของชุมชน					
5. มีส่วนร่วมในการควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว					
ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (x8)					
1. มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก					
2. มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน					
3. มีส่วนร่วมในการได้เรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ					
4. มีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกของท้องถิ่นและของชาติ					
5. มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ระยะยาวทางเศรษฐกิจ					

ส่วนที่ 4 เป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหวัด

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยพิจารณาคะแนนดังนี้

5	มีคะแนนความคิดเห็นในระดับ มากที่สุด	4	มีคะแนนความคิดเห็นในระดับ มาก
3	มีคะแนนความคิดเห็นในระดับ ปานกลาง	2	มีคะแนนความคิดเห็นในระดับ น้อย
1	มีคะแนนความคิดเห็นในระดับ น้อยที่สุด		

ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (y1)					
1. แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของชุมชนได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว และนักลงทุนเข้ามาประกอบธุรกิจมากขึ้น					
2. มีศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำได้อย่างปลอดภัย					
3. มีความสะดวกและเพียงพอของสถานที่จอดรถ					
4. ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ					
5. มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว เช่น สภาพถนน ทางเดิน การเข้าถึง เป็นไปอย่างสะดวก					
6. สภาพทัศนียภาพ และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นที่ต้องตาต้องใจ					
7. ไม่เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ					
8. มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ					
10. มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่เป็นอย่างดี					
11. เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้ได้รับความรู้ถึงวัฒนธรรมและความเพลิดเพลินตลอดการท่องเที่ยว					

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว (y2)					
1. มีเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ โดยการจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					
2. มีการจัดทำข้อมูล สื่อแผ่นพับและรวบรวมข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว					
3. มีการพัฒนาระบบสารสนเทศต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสืบค้นข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านทางเว็บไซต์กลางและสามารถเข้าถึงได้ง่าย					
4. มีรายละเอียดด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลายในข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้เป็นข่าวสารสำหรับนักท่องเที่ยว					
5. มีการประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในแหล่งท่องเที่ยวของตลาดน้ำ					
6. มีการจัดสรรและความเหมาะสมของค่าธรรมเนียมการตั้งร้านค้า					
7. มีความเหมาะสมของการบังคับใช้กฎระเบียบในการตั้งราคาสินค้า					
8. ระบบการตลาดมีความเท่าเทียมของโอกาสในการค้าขาย					
9. สินค้าและผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นที่น่าสนใจควรค่าแก่การซื้อขาย					
ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการ (y3)					
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมของพื้นที่					
2. มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ					
3. มีการร่วมมือพัฒนาพื้นที่ตลาดน้ำให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน					

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. มีการร่วมมือสร้างโครงการการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์ตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน					
5. มีการเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นอื่นได้เรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรม					
6. ทุกภาคส่วนของจังหวัดให้การสนับสนุนพัฒนาตลาดน้ำของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน					
7. ทุกภาคส่วนของจังหวัดมีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ					
8. แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำสามารถเสริมสร้างการมีความผูกพันต่อท้องถิ่นที่อยู่อาศัย					
9. มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำรงรักษาความเป็นเอกลักษณ์					
10. ชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว					
ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ (y4)					
1. ถ้ากล่าวถึงตลาดน้ำแห่งนี้แล้ว จะมีคนี่รู้เป็นจำนวนมาก					
2. ตลาดน้ำมีความชัดเจนในเอกลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย					
3. ตลาดน้ำมีความสวยงามตามแบบวัฒนธรรมเหมาะแก่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและควรอนุรักษ์ไว้ตลอดไป					
4. ตลาดน้ำมีความสะอาดปราศจากขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆ ที่สร้างมลภาวะของสิ่งแวดล้อม					
5. ตลาดน้ำมีสิ่งอำนวยความสะดวกในทุกด้านๆ					
6. ประชาชน เจ้าหน้าที่ รวมถึงพ่อค้า แม่ค้าที่อยู่ในตลาดน้ำมีมนุษยสัมพันธ์หรืออัธยาศัยที่ดีและเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว					

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7. เมื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ตลาดน้ำท่านจะแนะนำสถานที่แห่งนี้เป็นอันดับต้นๆ					
8. เมื่อต้องการทราบข้อมูลการท่องเที่ยวตลาดน้ำ สามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่ายและสะดวก รวดเร็ว					
9. สินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ขายในตลาดน้ำมีเอกลักษณ์ เฉพาะ และเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดี					
10. ในมุมมองของท่าน ตลาดน้ำจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในประเทศไทย					

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

แบบสอบถามการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัด ราชบุรี และสมุทรสงคราม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามและคำถามนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ของ นางรัศมี อ่อนปรีดา เพื่อใช้วิเคราะห์ทางสถิติ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

2. การตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อหน่วยงานของท่าน

3. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

การตอบของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ โดยไม่เปิดเผยชื่อจึงขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามที่แนบมาด้วย

ขอแสดงความนับถือ

นางรัศมี อ่อนปรีดา

GRAD VRU

ภาคผนวก ง

แบบประเมินความสอดคล้องของรายการข้อความการวิจัย

GRAD VRU

**แบบประเมินความสอดคล้องของรายงานข้อคำถามการวิจัย
การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม**

คำชี้แจง

ให้ท่านอ่านข้อความในรายการข้อคำถามการวิจัยแต่ละข้อต่อไปนี้ ซึ่งเป็นรายการข้อคำถามเกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้สอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนากับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม

จากนั้น ให้ท่านได้กรุณาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของรายการข้อคำถามการวิจัยแต่ละข้อกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม โดยกำหนดให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนความคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของค่าคะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง ท่านเห็นว่า รายการข้อคำถามมีความสอดคล้องกับการใช้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม

0 หมายถึง ท่านไม่แน่ใจว่ารายการข้อคำถามมีความสอดคล้องกับการใช้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม

-1 หมายถึง ท่านเห็นว่า รายการข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับการใช้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการแสดงความคิดเห็นมา ณ โอกาสนี้

รัศมี อ่อนปรีดา

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

การตรวจสอบค่าความสอดคล้องของเครื่องมือในการวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุ () 1. ต่ำกว่า 25 ปี () 2. 25-30 ปี
() 3. 31-35 ปี () 4. 36-40 ปี
() 5. 41-45 ปี () 6. มากกว่า 45 ปี
3. สถานภาพสมรส
() 1. โสด () 2. สมรส () 3. หย่า/หม้าย
4. ระดับการศึกษา
() 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี () 2. ปริญญาตรี
() 3. ปริญญาโท () 4. สูงกว่าปริญญาโท
() 5. อื่นๆโปรดระบุ.....
5. รายได้
() 1. ต่ำกว่า 10,000 บาท () 2. 10,001 - 20,000 บาท
() 3. 20,001 - 30,000 บาท () 4. 30,001 - 40,000 บาท
() 5. 40,001 - 50,000 บาท () 6. ตั้งแต่ 50,001 บาทขึ้นไป

ส่วนที่ 2 คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยพิจารณาคะแนนดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	คะแนนค่าความสอดคล้องของเนื้อหา			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
ด้านนโยบายการท่องเที่ยว (x1)				
1. มีการเชื่อมโยงบทบาทและภารกิจของหน้าที่ในการดูแลการท่องเที่ยว ของหน่วยงานหลักด้านการท่องเที่ยว ให้มีความสอดคล้องกัน เช่น ตำรวจท่องเที่ยว กับ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน				
2. มีการสร้างพันธมิตรหุ้นส่วน หรือเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชนให้มีความเป็นรูปธรรม เช่น การจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว				
3. มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ให้สอดคล้อง และอำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการจัดการท่องเที่ยว				
4. มีการบูรณาการงานด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงาน รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ทั้งในกรณีก่อน - หลังเกิดเหตุฉุกเฉิน เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว				

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	คะแนนค่าความ สอดคล้องของเนื้อหา			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
ด้านเศรษฐกิจ (x2)				
1. ท่านได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบ ตัวเงิน				
2. ท่านคิดว่าประชาชนมีรายได้ที่สูงขึ้นกว่าเดิมที่เคย เป็นอยู่				
3. ท่านคิดว่าตลาดน้ำได้รับความสนใจจากนักลงทุนเพื่อ เข้ามาทำการประกอบอาชีพมากขึ้น				
4. เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดี มากยิ่งขึ้น				
5. การดำรงชีวิตของคนในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นไปใน ทิศทางที่ดี				
ด้านสังคม (x3)				
1. มีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจัดการการ ท่องเที่ยวระหว่างสมาชิกในแหล่งชุมชน				
2. ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว				
3. พื้นที่ของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น				
4. สภาพแวดล้อมของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวได้รับการ พัฒนา				
5. มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนแหล่งท่องเที่ยว				

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	คะแนนค่าความ สอดคล้องของเนื้อหา			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
ด้านวัฒนธรรม (x4)				
1. มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยว				
2. มีการร่วมมือพัฒนาพื้นที่ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืน				
3. ท่านคิดว่าตลาดน้ำได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพื่อ เข้ามาทำการประกอบอาชีพมากขึ้น				
4. ท่านคิดว่าวิถีและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป				
5. ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับ สภาพวัฒนธรรมของพื้นที่				
ด้านสิ่งแวดล้อม (x5)				
1. ไม่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว				
2. ไม่เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว				
3. มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม				
4. มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการ ท่องเที่ยว เช่น สภาพถนน ทางเท้า				
5. มีการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว				
ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ (x6)				
1. ท่านภูมิใจและยินดีที่จะบอกกับผู้อื่นว่าเป็นผู้อาศัยใน แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้				
2. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ จัดขึ้นด้วยความเต็มใจ				
3. ท่านรู้สึกมั่นคงเมื่อได้เป็นสมาชิกของผู้อาศัยในแหล่ง ท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้				
4. ท่านเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด ของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้				
5. เมื่อได้รับมอบหมายงาน จะทุ่มเทให้กับงานนั้นอย่าง เต็มที่				

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	คะแนนค่าความ สอดคล้องของเนื้อหา			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
7. หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นมีผลต่อความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้				
8. ท่านทุ่มเทและเสียสละในการทำงานให้กับแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ได้อย่างเต็มความสามารถ				
9. ท่านจะอาศัยอยู่ในชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้ตราบเท่าที่ชุมชนยังดำรงอยู่				
10. ท่านไม่ต้องการที่จะย้ายออกไปทำงานที่ได้ค่าตอบแทนหรือรายได้อื่นที่ดีกว่า				

ส่วนที่ 3 คือ ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยพิจารณาคะแนนดังนี้

ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	คะแนนค่าความสอดคล้องของเนื้อหา			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและประเด็นปัญหา ร่วมกัน (x3)				
1. มีส่วนร่วมในการสำรวจเก็บข้อมูล				
2. มีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุของปัญหาชุมชน				
3. วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น				
4. มีส่วนร่วมในการประสานงานในการดำเนินการค้นหาปัญหาของชุมชน				
5. ร่วมประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการต่างๆของชุมชน				
ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน (x4)				
1. มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรมในชุมชน				
2. มีส่วนร่วมในการช่วยอำนวยความสะดวกในการวางแผนกิจกรรมต่างๆ				
3. มีส่วนร่วมในการช่วยสนับสนุนด้านอุปกรณ์ต่างๆในการวางแผนของชุมชน				
4. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการวางแผน				
5. มีส่วนร่วมในการช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผน				
6. มีส่วนร่วมในการเขียนและจัดทำแผนกิจกรรมต่างๆ				

ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	คะแนนค่าความสอดคล้องของเนื้อหา			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน (x5)				
1. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนหรือกิจกรรมของชุมชน				
2. มีส่วนร่วมในการช่วยชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน				
3. มีส่วนร่วมในการช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม				
4. มีส่วนร่วมในการช่วยสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ กับชุมชน				
5. มีส่วนร่วมในการช่วยจัดหางบประมาณในการปฏิบัติงานชุมชน				
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (x6)				
1. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน				
2. มีส่วนร่วมในการร่วมกันกำหนดแผนงาน หรือโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน				
3. มีส่วนร่วมในการร่วมเลือกกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว				
4. มีส่วนร่วมในการร่วมกำหนด คัดเลือก บุคลากรในการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน				
5. มีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจวางระเบียบของกิจกรรมต่างๆ				
6. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการสรุปผลการดำเนินงานของชุมชน				

ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	คะแนนค่าความสอดคล้องของเนื้อหา			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน (x7)				
1. มีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมของชุมชน				
2. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา				
3. มีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนการประเมินผล				
4. มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของชุมชน				
5. มีส่วนร่วมในการควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว				
ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (x8)				
1. มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก				
2. มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน				
3. มีส่วนร่วมในการได้เรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ตลาดน้ำทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ				
4. มีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกของท้องถิ่นและของชาติ				
5. มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ระยะยาวทางเศรษฐกิจ				

ส่วนที่ 4 เป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหัว
 ภาครณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยพิจารณาคะแนนดังนี้

เป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน	คะแนนค่าความ สอดคล้องของเนื้อหา			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (y1)				
1. แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของชุมชนได้รับความสนใจจาก นักท่องเที่ยว และนักลงทุนเข้ามาประกอบธุรกิจมากขึ้น				
2. มีศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำได้ อย่างปลอดภัย				
3. มีความสะอาดและเพียงพอของสถานที่จอดรถ				
4. ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่ง ท่องเที่ยวตลาดน้ำ				
5. มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว เช่น สภาพถนน ทางเดิน การเข้าถึงเป็นไปอย่างสะดวก				
6. สภาพทัศนียภาพ และความสวยงามของแหล่ง ท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นที่ต้องตาต้องใจ				
7. ไม่เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ตลาดน้ำ				
8. มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมและเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ				
9. มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน พื้นที่เป็นอย่างดี				
10. เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับสถานที่ ท่องเที่ยวเพื่อให้ได้รับความรู้ถึงวัฒนธรรมและความ เพลิดเพลินตลอดการท่องเที่ยว				

เป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนารองเท้าที่ยั่งยืน	คะแนนค่าความสอดคล้องของเนื้อหา			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว (y2)				
1. มีเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ โดยการจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว				
2. มีการจัดทำข้อมูล สื่อแผ่นพับและรวบรวมข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว				
3. มีการพัฒนาระบบสารสนเทศต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสืบค้นข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านทางเว็บไซต์กลางและสามารถเข้าถึงได้ง่าย				
4. มีรายละเอียดด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลายในข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้เป็นข่าวสารสำหรับนักท่องเที่ยว				
5. มีการประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในแหล่งท่องเที่ยวของตลาดน้ำ				
6. มีการจัดสรรและความเหมาะสมของค่าธรรมเนียมการตั้งร้านค้า				
7. มีความเหมาะสมของการบังคับใช้กฎระเบียบในการตั้งราคาสินค้า				
8. ระบบการตลาดมีความเท่าเทียมของโอกาสในการค้าขาย				
9. สินค้าและผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นที่น่าสนใจควรค่าแก่การซื้อขาย				

เป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนากองทั่วยังยืน	คะแนนค่าความสอดคล้องของเนื้อหา			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการ (y3)				
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมของพื้นที่				
2. มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ				
3. มีการร่วมมือพัฒนาพื้นที่ตลาดน้ำให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน				
4. มีการร่วมมือสร้างโครงการการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์ตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน				
5. มีการเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นอื่นได้เรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรม				
6. ทุกภาคส่วนของจังหวัดให้การสนับสนุนพัฒนาตลาดน้ำของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน				
7. ทุกภาคส่วนของจังหวัดมีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ				
8. แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำสามารถเสริมสร้างการมีความผูกพันต่อท้องถิ่นที่อยู่อาศัย				
9. มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำรงรักษาความเป็นเอกลักษณ์				
10. ชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว				

เป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนารองที่เกี่ยวข้องอย่าง ยั่งยืน	คะแนนค่าความ สอดคล้องของเนื้อหา			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
ด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ (y4)				
1. ถ้ากล่าวถึงตลาดน้ำแห่งนี้แล้ว จะมีคนที่มีรู้เป็นจำนวนมาก				
2. ตลาดน้ำมีความชัดเจนในเอกลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย				
3. ตลาดน้ำมีความสวยงามตามแบบวัฒนธรรมเหมาะแก่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและควรอนุรักษ์ไว้ตลอดไป				
4. ตลาดน้ำมีความสะอาดปราศจากขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆ ที่สร้างมลภาวะของสิ่งแวดล้อม				
5. ตลาดน้ำมีสิ่งอำนวยความสะดวกในทุกด้าน				
6. ประชาชน เจ้าหน้าที่ รวมถึงพ่อค้า แม่ค้าที่อยู่ในตลาดน้ำมีมนุษยสัมพันธ์หรืออัธยาศัยดีและเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว				
7. เมื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวตลาดน้ำท่านจะแนะนำสถานที่แห่งนี้เป็นอันดับต้นๆ				
8. เมื่อต้องการทราบข้อมูลการท่องเที่ยวตลาดน้ำสามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่ายและสะดวก รวดเร็ว				
9. สินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ขายในตลาดน้ำมีเอกลักษณ์เฉพาะ และเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดี				
10. ในมุมมองของท่าน ตลาดน้ำจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย				

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

แบบตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์การวิจัย

GRAD VRU

แบบตรวจสอบคุณภาพ
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจง

ให้ท่านอ่านข้อความในแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม โดยผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม

จากนั้น ให้ท่านได้กรุณาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยดังกล่าวในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ความชัดเจนของข้อความถาม
3. ความครอบคลุมของข้อความถามในการสัมภาษณ์
4. ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์
5. ความยาวของแบบสัมภาษณ์
6. ความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์
7. อื่น ๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้เสียสละเวลากันมีค่าในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ณ โอกาสนี้

รัศมี อ่อนปรีดา

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

รายการตรวจสอบ	ผลการตรวจสอบ	ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม
4. ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์
5. ความยาวของแบบสัมภาษณ์
6. ความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์
7. อื่นๆ

ลงชื่อ ผู้เชี่ยวชาญ
(.....)
...../.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ -นามสกุล	รัศมี อ่อนปรีดา
วัน เดือน ปี ที่เกิด	6 พฤศจิกายน 2511
สถานที่เกิด	จังหวัดราชบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 639 ซอยลาดพร้าว 107 แยก 29 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2534	ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ วิทยาลัยครุนครปฐม
พ.ศ. 2545	ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยรัตนบัณฑิต
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2534-2535	ผู้จัดการสาขา บริษัท รากาซเซ เครื่องหนัง จำกัด เลขที่ 500/1 อาคารอัมรินทร์พลาซ่าชั้น1 ถนนเพลินจิต แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
พ.ศ. 2535-2536	เลขานุการ ฝ่ายการตลาด บริษัท เพทโทร-อินสตูเมนต์ จำกัดเลขที่ 7/409 ซอย วิภาวดีรังสิต36 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร10900
พ.ศ. 2536-2537	เลขานุการฝ่ายบริหาร บริษัท คลิปเซล (ประเทศไทย) จำกัด เลขที่ 44/1 อาคาร รุ่งโรจน์ธนกุล รัชดาภิเษก แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310
พ.ศ. 2537-2546	อาจารย์ประจำหมวดวิชาคอมพิวเตอร์ โรงเรียนรัตนพันธิษยการ
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ประจำภาควิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
ที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต